

KAUNO
KOLEGIJA

MOKSLAS IR STUDIJS: 2021

Studentų tiriamųjų darbų konferencijos pranešimų santraukų leidinys

2021

Medicinos fakultetas

MOKSLAS IR STUDIJS: 2021

Studentų tiriamųjų darbų konferencijos pranešimų santraukų leidinys

2021 m.
Kaunas

Apsvarstyta Medicinos fakulteto 2021 birželio 6 d. posėdyje, protokolo Nr. M10-11.

Mokslinis komitetas:

- dr. Lijana Navickienė, MF prodekanė
- dr. Rasa Tamulienė, Burnos sveikatos katedros lektorė
- dr. Rasa Volskienė, Medicinos technologijų ir dietetikos katedros docentė
- dr. Viktorija Piščalkienė, Slaugos katedros docentė
- dr. Daiva Bubelienė, Socialinio darbo katedros docentė
- dr. Diana Barragan Ferrer, Kosmetologijos katedros docentė
- Aurimas Galkontas, Farmakotechnikos katedros vedėjas, lektorius
- Milda Gintilienė, Reabilitacijos katedros vedėja, lektorė

Autorių kalbos stilius netaisytas.

Santraukos recenzuotos mokslinio komiteto narių.

Sudarė: dr. Lijana Navickienė

Maketavo: Dalia Kiverienė

TURINYS

Agnė Adomaitytė Darbo vadovė – Neringa Packedvičienė	MOKYMO POREIKIS TĖVAMS, KURIŲ VAIKAMS ATLIEKAMAS MRT TYRIMAS	10
Milda Aleksiejūtė, Edita Čigaitė Darbo vadovė – Virginija Kondratavičienė	SOCIALINIŲ PASLAUGŲ POREIKIS ASMENIMS, SERGANTIEMS IŠSĖTINE SKLEROZE	11
Mantas Andriuškevičius Darbo vadovė – dr. Rasa Volskienė	KAUNO KOLEGIJOS DARBUOTOJŲ GYVENSENOS VEIKSNIŲ SU GLIUKOZĖS KONCENTRACIJA KAPILIARINIAME KRAUJYJE SĄSAJOS	12
Laura Asipavičiūtė Darbo vadovė – dr. Aušra Kepenė	BURNOS PRIEŽIŪROS SPECIALIŠTŲ IR PACIENTŲ POŽIŪRIS BEI ŽINIOS APIE STRESO ĮTAKĄ KRANIOMANDIBULINEI SISTEMAI	13
Ernesta Auzocalitaitė, Rolandas Grosley Darbo vadovė – Laura Veličkienė	GALVOS SMEGENŲ KT ANGIOGRAFIJOS IR PERFUZIJOS PROTOKOLŲ OPTIMIZAVIMO GALIMYBĖS	15
Jūratė Babyninienė Darbo vadovė – dr. Lijana Navickienė	VYRŲ IR MOTERŲ KOSMETIKOS RINKIMOSI IR NAUDOJIMO ELGSENOS YPATUMAI	16
Austėja Banytė Darbo vadovė – Jūratė Kazlauskienė	X GRUPĖS STUDENTŲ DĖVIMŲ APSAUGINIŲ VEIDO KAUKIŲ MIKROBINĖ TARŠA BEI DĖVĖJIMO ĮPROČIAI	18
Greta Barzinskaitė Darbo vadovė - dr. Rasa Volskienė	X GRUPĖS STUDENTŲ GYVENSENOS VEIKSNIŲ IR GLIUKOZĖS KONCENTRACIJOS KAPILIARINIAME KRAUJYJE SĄSAJŲ DINAMIKA 2018-2020 METAIS	19
Edita Basienė Darbo vadovė – Jolita Lubienė	SENVO AMŽIAUS IR NEĮGALIŲ ASMENŲ UŽIMTUMO ORGANIZAVIMAS SOCIALINĖS GLOBOS NAMUOSE	20
Evelina Baškytė Darbo vadovė – dr. Daiva Bubelienė	SOCIALINIŲ DARBUOTOJŲ PATIRIAMO STRESO PRIEŽASTYS IR JO VALDYMO GALIMYBĖS	22
Monika Bielinytė Darbo vadovė – dr. Diana Barragan Ferrer	MOTERŲ ŽINIOS APIE RIBOJAMŲ KOSMETIKOS GAMINIŲ INGREDIENTUS NĖŠTUMO METU	23
Vėjūnė Bigenytė Darbo vadovas – Andrius Dambrauskas	KŪNO KREMO FORMULAVIMAS SAUSOS ODOS TIPUI, JO KOKYBĖS TYRIMAS	24
Jūratė Bliumaitė Darbo vadovas – dr. Manuel Jesus Barragan Ferrer	PRAMONINIŲ BŪDU IR NAMŲ SĄLYGOMIS PAGAMINTŲ APELSINŲ SULČIŲ KOKYBINIS VERTINIMAS PAGAL BENDRĄ FENOLINIŲ JUNGINIŲ KIEKĮ IR ANTIOKSIDACINĮ AKTYVUMĄ	25
Aušrinė Bukantaitė, Nida Bačkaitytė Darbo vadovė – Dalė Smidžiūnienė	PACIENTŲ KONFIDENCIALUMO UŽTIKRINIMAS: SLAUGYTOJO VEIKLOS ASPEKTAS	27
Edita Bukantytė Darbo vadovė – Sigita Zlatkuvienė	VYRŲ IR KOSMETOLOGŲ NUOMONĖ APIE VYRŲ RIEBIOS VEIDO ODOS KOSMETINĘ PRIEŽIŪRĄ	29
Iveta Cibulytė Darbo vadovas – Andrius Dambrauskas	APSAUGINIO LŪPŲ BALZAMO SU AUGALINIAIS ALIEJAIS FORMULAVIMAS IR KOKYBĖS TYRIMAS	30
Ema Cilinskaitė Darbo vadovė – Alina Liepinaitienė	FIZIOLOGINIO GIMDYMO PAVEIKSLAS	31
Gerda Čebatoriūtė Darbo vadovė – Kristina Perminaitė	PACIENTŲ POŽIŪRIS Į FARMACINĖS RŪPYBOS PASLAUGĄ SERGANT ARTERINE HIPERTENZIJA	32

Jovita Čeplauskienė Darbo vadovė - dr. Diana Barragan Ferrer	VYRŲ KOSMETIKOS RINKIMOSI IR NAUDOJIMO ELGSENOS YPATUMAI	34
Aistė Činikė Darbo vadovė – dr. Diana Barragan Ferrer	KOSMETOLOGŲ ŽINIOS APIE RAMINANČIAS MEDŽIAGAS IR JŲ POVEIKĮ BRANDŽIAI ODAI	36
Gabija Čirbaitė, Julijana Stepanova Darbo vadovė – Alina Liepinaitienė	MOTERŲ GIMDYMO PATIRTYS GIMDANT LIETUVOJE IKI COVID - 19 LIGOS PANDEMIJOS IR JOS METU	38
Medeinė Dapkevičiūtė Darbo vadovė – Laura Žlibinaitė	VEIDO MANKŠTOS IR SAVIMASAŽO POVEIKIS MOTERŲ KAKLO IR GALVOS SKAUSMUI BEI FUNKCINEI BŪKLEI	39
Meda Degulytė Darbo vadovė – Jurgita Veliulytė	KRIOTERAPIJOS METODŲ TAIKYMAS ŽMONĖMS PO KELIO SĄNARIO ENDOPROTEZAVIMO	41
Greta Deinerytė Darbo vadovė – dr. Daiva Baltaduonienė	ERGOTERAPEUTO PASLAUGŲ POREIKIS PRIEŠMOKYKLINĖSE UGDYMO ĮSTAIGOSE	43
Monika Dividzinskaitė Darbo vadovė – Romualda Gaurylienė	FARMACINĖS PASLAUGOS REIKŠMĖ PACIENTAMS, SERGANTIEMS CUKRINIU DIABETU	44
Beatričė Dūdaitė Darbo vadovė – Aistė Pranskaitytė - Bielevičienė	ASMENŲ, PATYRUSIŲ RANKOS TRAUMĄ, VEIKLOS PROBLEMŲ BEI EMOCINĖS BŪKLĖS STEBĖJIMAS NAMUOSE PO REABILITACIJOS. ATVEJO ANALIZĖ	45
Vaiva Eigelytė Darbo vadovė – dr. Viktorija Kaktienė	SU DARBU SUSIJUSIOS GYVENIMO KOKYBĖS ĮVERTINIMAS ERGOTERAPEUTO PROFESINIAME DARBE	47
Svetlana Fetisova, Lina Treigutytė Darbo vadovė - dr. Rasa Volskienė	PACIENTŲ MAITINIMOSI ĮPROČIAI SANATORINIO GYDYMOSI METU	48
Auksė Gervickaitė Darbo vadovė – dr. Diana Barragan Ferrer	BIČIŲ DUONELĖS IR MEDAUS ANTIOKSIDACINIŲ SAVYBIŲ VERTINIMAS	49
Rugilė Giedraitytė Darbo vadovė – dr. Daiva Baltaduonienė	ASMENŲ, PATYRUSIŲ RANKOS PIRŠTŲ AMPUTACIJĄ, PSICHOEMOCINĖS BŪKLĖS IR SAVARANKIŠKUMO ANALIZĖ	51
Morta Girčytė Darbo vadovė – Milda Gintilienė	ERGOTERAPIJOS STUDENTŲ KARJEROS GALIMYBIŲ VERTINIMAS COVID-19 PANDEMIJOS SĄLYGOMIS	52
Adrija Gorodeckaitė Darbo vadovė – Ligita Šilinė	SAVIMASAŽO IR PRATIMŲ PĖDOMS POVEIKIS SĖDIMAŲ DARBĄ DIRBANČIŲ ASMENŲ JUOSMENINĖS STUBURO DALIES FUNKCINEI BŪKLEI	53
Tadas Grubliauskas Darbo vadovė – dr. Asta Marija Inkėnienė	PAGALBINIŲ MEDŽIAGŲ ĮTAKA KIETOSIOMS ŽELATINOS KAPSULĖMS SU ASKORBO RŪGŠTIMI	54
Emilija Gudzinevičiūtė Darbo vadovė – Žaneta Mickienė	DUMBLIŲ VARTOJIMO GALIMYBĖS SPRENDŽIANT ODOS PROBLEMAS	55
Lidija Gužauskaitė Darbo vadovė – Danguolė Grūnovienė	GYVENTOJŲ NUOMONĖ APIE AUGALINIUS VAISTINIUS PREPARATUS, VIRŠKINIMO SISTEMOS SUTRIKIMŲ PROBLEMOMS SPREŠTI	56
Ieva Ivanauskaitė, Greta Bačiūnaitė Darbo vadovė - Milda Gintilienė	GYVENTOJŲ VARTOJIMO ĮPROČIAI BEI ŽINIOS APIE ARBATŽOLES IR JŲ POVEIKĮ VIRŠKINIMO SISTEMAI	58
Goda Jančiauskaitė Darbo vadovė – dr. Viktorija Kaktienė	VAIKŲ, TURINČIŲ DAUNO SINDROMĄ, LIETIMO SUVOKIMO SUTRIKIMŲ IR SAVARANKIŠKUMO ĮVERTINIMAS ERGOTERAPEUTO IR TĖVŲ POŽIŪRIU	60

Agnė Jančioraitė Darbo vadovė – Birutė Pocevičiūtė – Tarasovė Konsultantas – Aurimas Galkontas	FARMACINĖS PASLAUGOS TEIKIMO, RŪKymo METIMO ATVEJU, ANALIZĖ	62
Gabrielė Janušauskaitė Darbo vadovė – dr. Rasa Tamulienė	REKLAMOS ĮTAKA INDIVIDUALIOS BURNOS HIGIENOS PRIEMONIŲ PASIRINKIMUI	64
Radvilė Janušauskaitė Darbo vadovė – Albina Vaičiulevičienė	PREKYBOS CENTRE ESANČIŲ KREPŠELIŲ IR VEŽIMĖLIŲ RANKENŲ MIKROBINIO UŽTERŠTUMO BEI PIRKĖJŲ ELGSENOS LAIKANTIS RANKŲ HIGIENOS VERTINIMAS	65
Rimantė Jokšaitė Darbo vadovė – dr. Edita Kizevičienė	FARMACIJOS SPECIALISTŲ TEIKIAMA INFORMACIJA GYVENTOJAMS APIE GREITUOSIUS DIAGNOSTINIUS TESTUS INFEKCIŲMŲ LIGOMS DIAGNOZuoti	66
Monika Jomantaitė Darbo vadovė – dr. Asta Marija Inkėnienė	ALIEJINĖS IŠTRAUKOS IŠ KAULAŽOLĖS ŠAKNŲ GAMYBA MACERACIJOS BŪDU	67
Lukas Juonys Darbo vadovė – Daiva Mačiulienė	BURNOS PRIEŽIŪROS STUDIJŲ KRYPTIES STUDENTŲ IR JŲ DARBDAVIŲ POŽIŪRIS Į DARBO IR STUDIJŲ SUDERINAMUMĄ	68
Paulina Jurevičiūtė Darbo vadovė – dr. Rasa Tamulienė	BURNOS PRIEŽIŪROS STUDIJŲ KRYPTIES STUDENTŲ STUDIJŲ IR DARBO SUDERINAMUMO YPATUMAI BEI JŲ ĮTAKA STUDIJAVIMO PASIEKIMAMS	70
Aušra Kamantauskienė Darbo vadovė – Alina Liepinaitienė	SLAUGYTOJŲ VEIKLA PACIENTŲ, PATYRUSIŲ ABDOMINALINĘ OPERACIJĄ, SKAUSMO VALDYME	72
Milda Kapočiūtė Darbo vadovė – Birutė Pocevičiūtė – Tarasovė Konsultantas – Aurimas Galkontas	KONSULTAVIMAS PADIDĖJUSIO ARTERINIO KRAUJO SPAUDIMO KLAUSIMAIS VAISTINĖJE: PACIENTŲ LŪKESČIŲ TYRIMAS	73
Irma Katkauskaitė Darbo vadovė – dr. Daiva Baltaduonienė	ASMENŲ, SERGANČIŲ I TIPO CUKRINIŲ DIABETU, PSICHOEMOCINĖ BŪSENA IR VEIKLOS PROBLEMOS COVID-19 PANDEMIJOS METU	75
Martina Kazočiūnaitė Darbo vadovas – Aurimas Galkontas	FARMAKOTECHNIKOS STUDIJŲ PROGRAMOS STUDENTŲ MOKYMO SI MOTYVACIJOS YPATUMAI	77
Karolina Kepalaitė Darbo vadovė – Danguolė Grūnovienė	PACIENTŲ PATIRTIS, NAUDOJANT FITOTERAPIJOS PRIEMONES BURNOS ERTMĖS PRIEŽIŪRAI	79
Miglė Kiguolytė Darbo vadovas – dr. Vaidas Jotautis	SERGANČIŲ CUKRINIŲ DIABETU ŽINIOS APIE JŲ LIGĄ IR GYVENIMO KOKYBĖ	80
Vilma Kriaučionienė Darbo vadovė – Evelina Dailidaitė	LIETUVOS SUAUGUSIŲ ASMENŲ MITYBOS, KŪNO SVORIO BEI KITŲ GYVENSENOS VEIKSNIŲ POKYČIAI COVID-19 KARANTINO METU	82
Ermina Kriaučiūnaitė, Vestina Karčiauskaitė Darbo vadovė – Dalė Smidžiūnienė	EPINEFRINO NAUDOJIMAS SLAUGOS PRAKTIKOJE ŪMIŲ BŪKLIŲ METU	83
Sidona Lastauskaitė Darbo vadovė – Žaneta Maželienė Konsultantė – Rita Plančiūnienė	KLINIKINIŲ STAPHYLOCOCCUS AUREUS PADERMIŲ ATSPARUMO ANTIBIOTIKAMS IR VIRULENTIŠKUMO VEIKSNIŲ – BIOPLĖVELIŲ FORMAVIMO BEI PANTONO VALENTINO LEUKOCIDINO PAPLITIMO NUSTATYMAS	85
Kristina Lašaitė Darbo vadovė – dr. Asta Aleksandravičienė	GYVETOJŲ ŽINIOS APIE LAIMO LIGOS PRIEŽASTIS, DIAGNOZAVIMO METODUS IR PREVENČINES PRIEMONES	87

Austėja Laukytė Darbo vadovė – Vilma Rastėnienė	SLAUGYTOJŲ VEIKLA UŽTIKRINANT PACIENTŲ SAUGUMĄ PRIĖMIMO – SKUBIOS PAGALBOS SKYRIUJE	88
Roberta Laurinaitienė Darbo vadovės – Regina Balčiūnienė, Rasa Juozapavičienė	PACIENTŲ INFORMUOTUMAS APIE ŽARNYNO PARUOŠIMĄ KOLONOSKOPIJOS INTERVENCIJAI	89
Aurelija Lažauskienė Darbo vadovė – dr. Diana Barragan Ferrer	MOTERŲ KOSMETIKOS PRIEMONIŲ RINKIMOSI IR NAUDOJIMO ELGSENOS YPATUMAI	90
Karolina Leonovaitė Darbo vadovė – dr. Daiva Bubelienė	MARIA MONTESSORI UGDYMO METODŲ TAIKYMAS VAIKŲ DIENOS CENTRŲ VEIKLOJE	92
Gintarė Lingytė Darbo vadovė – Žaneta Mažėlienė	ŽIEDADULKIŲ EKSTRAKTO ANTIMIKROBINIS VEIKIMAS	93
Erika Liubinaitė Darbo vadovė – Evelina Lamsodienė	NUOTOLINIŲ ERGOTERAPIJOS UŽSIĖMIMŲ POVEIKIS SERGANČIŲJŲ IŠSĖTINE SKLEROZE GYVENIMO KOKYBEI IR SAVARANKIŠKUMUI	94
Aistė Liuizaitė Darbo vadovė – Nijolė Janina Vasiliauskienė	KAUNO KOLEGIJOS MEDICINOS FAKULTETO DIETETIKOS STUDENTŲ POŽIŪRIS Į MAISTO PRODUKTŲ ŽENKLINIMĄ	96
Karolina Liumparaitė Darbo vadovė – Aušra Adomėnienė	FENOLINIŲ JUNGINIŲ KIEKIO NUSTATYMAS SĖJAMOJO LINO (LINUM USITATISSIMUM L.) SĖMENYSE	97
Ugnė Lokytė, Gerda Lumšytė Darbo vadovė – Dalė Smaidžiūnienė	PRIVATUMO UŽTIKRINIMO PROBLEMATIKA SLAUGANT PACIENTUS GYDYMO ĮSTAIGOSE	98
Ligita Lukauskaitė Darbo vadovė – dr. Gražina Šniepienė	JAUNŲ ŽMONIŲ POŽIŪRIS Į APSAUGOS NUO SAULĖS PRIEMONIŲ NAUDOJIMĄ	100
Jurgita Lukoševičienė Darbo vadovė – dr. Rasa Tamulienė Konsultantė – Daiva Mačiulienė	IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ BURNOS SVEIKATA IR JOS PROFILAKTIKOS PRIEMONĖS	101
Gabija Lukšaitė Darbo vadovė – Regina Motienė	RINKODAROS ELEMENTŲ ĮTAKĄ GYVENTOJAMS RENKANTIS NERECEPTINIUS VAISTINIUS PREPARATUS	103
Saimonas Marcinkus Darbo vadovė – Kristina Perminaitė	KAPSULIŲ SU SAUSUOJU MELISŲ EKSTRAKTU GAMYBA IR KOKYBĖS VERTINIMAS	104
Paulina Matusevičiūtė Darbo vadovė – Rita Skliarenko	MOTERŲ NUOMONĖ APIE LIMFODRENAŽINIŲ PROCEDŪRŲ POVEIKĮ CELIULITO PAŽEISTAI ODAI	105
Toma Mažeikaitė, Monika Krauzaitė Darbo vadovė – Silva Kostyliovienė	SLAUGYTOJŲ VEIKLA GAIVINANT NAUJAGIMĮ	107
Deima Mikalauskaitė Darbo vadovė – Aušra Adomėnienė	FENOLINIŲ JUNGINIŲ KIEKIO NUSTATYMAS VAISTAŽOLIŲ ARBATOSE SKIRTOSE ŠLAPIMO TAKŲ INFEKCIJŲ SIMPTOMAMS MAŽINTI	109
Sandra Minkelytė Darbo vadovė – Žaneta Mažėlienė	KAUNO KOLEGIJOS MEDICINOS FAKULTETO DIETETIKOS IR KOSMETOLOGIJOS STUDIJŲ PROGRAMŲ STUDENTŲ INFORMUOTUMAS APIE MAISTO PRIEDUS	111
Skirmantė Paukštytė Darbo vadovė – Aušra Adomėnienė	FENOLINIŲ JUNGINIŲ KIEKIO NUSTATYMAS PROPOLYJE SURINKTAME ŽEMAITIJOS REGIONE	113
Aušrinė Petrauskaitė Darbo vadovė - Žaneta Mažėlienė	PLAZMĄ KOAGULIUOJANČIŲ IR NEKOAGULIUOJANČIŲ STAPHYLOCOCCUS SPP. IŠSKYRIMAS NUO ŠUNŲ ODOS BEI JŲ ATSPARUMAS ANTIBIOTIKAMS	114

Emilija Petruškevičiūtė Darbo vadovė – Loreta Valatkevičienė	KOSMETOLOGŲ NUOMONĖ APIE APSAUGINIŲ VEIDO KAUKIŲ DĖVĖJIMO SUKELTŲ ODOS PROBLEMŲ SPRENDIMO BŪDUS	116
Miglė Plučiuūtė Darbo vadovė – Vaiva Sulachat Vaikšnorienė	MOKSLEIVIŲ NUOMONĖ APIE KOSMETINIŲ PRIEMONIŲ IR PROCEDŪRŲ POVEIKĮ JAUNATVINIŲ SPUOGŲ PAŽEISTOS ODOS BŪKLEI	117
Ieva Puišytė Darbo vadovė – Rita Juchnevičienė	RŪKANČIŲ ŽMONIŲ POŽIŪRIO KAITA Į BURNOS ERTMĖS PRIEŽIŪRĄ PO APSILANKYMO PAS BURNOS HIGIENISTĄ	119
Dovilė Račkauskaitė Darbo vadovė – dr. Daiva Baltaduonienė	ASMENŲ, SIRGUSIŲ LAIMO LIGA, VEIKLOS PROBLEMOS	120
Toma Ragauskaitė, Rūta Stirkaitė Darbo vadovė - Dalė Smaidžiūnienė	PACIENTŲ KONFIDENCIALUMO UŽTIKRINIMAS LIGONINĖSE BŪSIMŲJŲ SLAUGYTOJŲ POŽIŪRIU	122
Eglė Ramonienė Darbo vadovė- dr. Diana Barragan Ferrer	MOTERŲ ŽINIOS APIE KOSMETIKOS PRODUKTUOSE ESANČIUS PEPTIDUS IR JŲ POVEIKĮ ODAI	124
Simona Riaukaitė Darbo vadovė – Viktorija Tarasenko	DARBINGO AMŽIAUS ASMENŲ KASDIENĖS, PRODUKTYVIOSIOS, LAISVALAIKIO VEIKLŲ PASIKEITIMAI, SUSIRGUS IŠSETINE SKLEROZE	125
Raminta Ruseckaitė, Rasa Eimutyte Darbo vadovė – dr. Rasa Volskienė	X BENDRUOMENĖS KRAUJO GRUPĖS TIPO IR GLIUKOZĖS KONCENTRACIJOS KAPILIARINIAME KRAUJYJE SĄSAJOS	127
Miglė Sakalauskaitė Darbo vadovė – Giedrė Jarienė	NITRATŲ (NITRITŲ) KIEKIO NUSTATYMAS SKIRTINGOMIS SĄLYGOMIS UŽAUGINTOSE DARŽOVĖSE	129
Gabrielė Semenenkaitė Darbo vadovas – Aurimas Galkontas	FARMACIJOS SPECIALISTŲ PATIRTYS, GAVUS NETAISYKLINGAI IŠRAŠYTĄ GYDYTOJO RECEPTĄ X MIESTE IR Y RAJONE	130
Agnė Semianikovaitė Darbo vadovė – Regina Motienė	FARMACIJOS SPECIALISTO IR GYDYTOJO BENDRADARBIAVIMO SVARBA, GERINANT PACIENTO APTARNAVIMO KOKYBĘ	131
Adelė Silickaitė Darbo vadovė – dr. Rasa Volskienė	X SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGOS RADIOLOGIJOS TECHNOLOGŲ PATIRTI IŠŠŪKIAI DARBE COVID-19 PANDEMIJOS METU	133
Vidmantė Skarakodaitė Darbo vadovė – Inga Vasilavičiūtė	NEVALINGAS KRAMTYMAS: PRIEŽASTYS IR APSAUGA NUO SUSIŽALOJIMO	135
Dovilė Songailaitė Darbo vadovė – dr. Daiva Bubelienė	SOCIALINIO DARBUOTOJO IR SOCIALINIO DARBO SUVOKIMAS: PROFESIJOS ĮVAIZDIS IR PASLAUGŲ KOKYBĖ	137
Viktorija Straukaitė Darbo vadovė – Milda Gintilienė	MITYBOS ĮPROČIŲ IR MIEGO KOKYBĖS VERTINIMAS	139
Laura Šerkšnaitė Darbo vadovė – Aistė Pranskaitytė - Bielevičienė	ASMENŲ, SERGANČIŲ DEMENCIJA, PAŽINIMO FUNKCIJŲ BEI EMOCINĖS BŪKLĖS ĮVERTINIMAS TAIKANT INTERAKTYVIAS ERGOTERAPIJOS PRIEMONES IR MULTISENSORINĘ APLINKĄ	141
Ramutė Šiugždinytė Darbo vadovė - Regina Motienė	GYVENTOJŲ POŽIŪRIS Į NAMŲ VAISTINĖLIŲ KOMPLEKTAVIMĄ, ESANČIŲ VAISTŲ SAUGŲ VARTOJIMĄ, LAIKYMĄ, NAIKINIMĄ	143
Elvina Šliominaitė Darbo vadovė –Romualda Gaurylienė	FARMACINĖS PASLAUGOS REIKŠMĖ PACIENTAMS, SERGANTIEMS ARTERINE HIPERTENZIJA	145

Veronika Šniurevičienė Darbo vadovė – Laura Baumann	PILATES METODO POVEIKIS JAUNO AMŽIAUS RANKININKIŲ FUNKCINIAMS JUDESIAMS, LIEMENS STABILUMUI BEI GALIMŲ TRAUMŲ RIZIKAI	146
Milena Špakauskaitė Darbo vadovė – Viktorija Tarasenko	ASMENŲ, SERGANČIŲ PARKINSONO LIGA, GYVENIMO KOKYBĖS PASIKEITIMAS COVID-19 PANDEMIJOS METU	147
Ieva Švedaruskaitė Darbo vadovė – Aušra Adomėnienė	FENOLINIŲ JUNGINIŲ KIEKIO NUSTATYMAS JUODAVAISĖS ARONIJOS (ARONIA MELANOCARPA) UOGOSE	149
Kamilė Tamošaitytė Darbo vadovas – Sergej Sosunkevič	KAUNO KOLEGIJOS MEDICINOS FAKULTETO SKIRTINGŲ STUDIJŲ PROGRAMŲ IR KURSŲ STUDENTŲ ŽINIOS APIE STRESO SUKELTUS KRAUJO RODIKLIŲ POKYČIUS	150
Orinta Tėvelytė Darbo vadovė – dr. Viktorija Kaktienė	PAAUGLIŲ, GYVENANČIŲ GLOBOS NAMUOSE, LIETIMO SUVOKIMO SUTRIKIMŲ IR ŽINIŲ APIE LYTIŠKUMĄ ĮVERTINIMAS	151
Luka Tichonova Darbo vadovė – Milda Gintilienė	PERDEGIMO SINDROMO ĮTAKA ERGOTERAPEUTŲ PROFESINIAM TOBULĖJIMUI	152
Eglė Trapulionytė Darbo vadovas – Aurimas Galkontas	STUDIJŲ IR DARBO DERINIMO PATIRTIS STUDIJŲ METU, TARP FARMAKOTECHNIKOS STUDIJŲ PROGRAMOS STUDENTŲ	153
Monika Tunkulaitė Darbo vadovė – dr. Aušrinė Kontrimienė	SLAUGYTOJŲ POŽIŪRIS Į SOCIALINĮ DARBUOTOJĄ TARPPROFESINĖJE PIRMINĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS KOMANDOJE	155
Inesa Turauskaitė Darbo vadovė – Laura Žlibinaitė	SKIRTINGŲ KINEZITERAPIJOS METODŲ POVEIKIS MOTERŲ, TURINČIŲ PLOKŠČIAPĖDYSTĘ, PUSIAUSVYRAI IR GYVENIMO KOKYBEI	156
Gintarė Urbaitienė Darbo vadovė – Loreta Valatkevičienė	MOBILIŲJŲ KOSMETOLOGIJOS PASLAUGŲ POREIKIS GERINANT GYVENIMO KOKYBĘ SOCIALINIUOSE NAMUOSE GYVENANTIEMS PAAUGLIAMS	157
Gabrielė Vaičiulytė Darbo vadovė - dr. Aurika Vanckavičienė	RADIOLOGIJOS TECHNOLOGŲ PROFESINIS IDENTITETAS IR KARJEROS GALIMYBĖS	159
Laurynas Vaitkevičius Darbo vadovas – Mindaugas Mažuolis	VANDENS FILTRŲ POVEIKIS GERIAMOJO VANDENS KOKYBEI	160
Austėja Vaitkutė Darbo vadovė – dr. Asta Marija Inkėnienė	PUSKIEČIO PAGRINDO ĮTAKA METRONIDAZOLO ATPALDAVIMUI IN VITRO	161
Kastytis Valevičius Darbo vadovė – dr. Rasa Volskienė	X IR Y GRUPIŲ ŽMONIŲ ŽINIOS APIE MILTUS IR MILTINIUS PRODUKTUS	162
Sandra Vaskelė Darbo vadovė – dr. Rasa Volskienė	NUTUKIMĄ LEMIANTYS GENAI (MOKSLINIŲ ŠALTINIŲ APIE GENETINES NUTUKIMO PRIEŽASTIS APŽVALGA)	163
Ineta Žalkauskaitė Darbo vadovė – dr. Daiva Bartušienė	FIZINIO SUVARŽYMO PRIEMONIŲ TAIKYMAS PSICHIATRINĖJE SLAUGOJE: SUBJEKTYVIOS BENDROSIOS PRAKTIKOS SLAUGYTOJŲ PATIRTYS	166

Agnė Adomaitytė

*Radiologijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Neringa Packevičienė

Įvadas

Magnetinio rezonanso tomografijos tyrimui yra svarbus vaikų ir tėvų pasiruošimas. Vaikai ir tėvai atvykdami pirmą kartą į tyrimą susiduria su nežinomybe, baime, išgąščiu ir kitomis neigiamomis emocijomis. Tokios emocijos pacientus ir jų artimuosius slepia dėl informacijos trūkumo. Gardling, J. ir Edwinston, Mansson, M., (2014) atliktame tyrime teigiama, kad vaikams ir tėvams suteikiama informaciją apie MRT tyrimą yra labai svarbi. Tėvai tyrimo metu jaučią didelį nerimą, kad negali atsakyti į vaiko iškilusius klausimus apie tyrimą ir nežino kokiais būdais padėtų nuraminti vaiką. Dauguma tėvų pasisakė, kad jaustųsi ramiau jei jie gautų informacijos, kaip paruošti vaiką MRT tyrimui. Tėvų švietimas apie MRT tyrimą gali būti labai naudingas. Walker, B., Conklin, HM, Angheliescu, DL, Hall, LP, Reddick, WE, Ogg, R., Jacola, LM, (2018) atliktame tyrime teigiama, kad 39 proc. tėvų mokymus įvertino teigiamai ir išreiškė stiprų susidomėjimą apie švietimą. Tėvams svarbu žinoti, kaip padėti vaikui pasiruošti tyrimui, kad gautų informatyvius vaizdus ir nereikėtų naudoti sedacijos bei pakartoti tyrimo. Tyrimo problema: koks yra tėvų mokymo poreikis, kurių vaikams atliekamas magnetinio rezonanso tomografijos tyrimas? Šio tyrimo tikslas yra įvertinti mokymo poreikį tėvams, kurių vaikams atliekamas magnetinio rezonanso tomografijos tyrimas. Darbo uždaviniai: 1. Teoriškai paaiškinti mokymo svarbą magnetinio rezonanso tyrimo metu. 2. Įvertinti tėvų mokymo poreikį prieš vaikų MRT tyrimą. 3. Palyginti tėvų, kurių vaikams buvo atliktas ir neatliktas MRT tyrimas, nuomonę apie mokymo poreikį.

Raktiniai žodžiai: magnetinis rezonanso tomografas, radiologijos technologas, mokymo poreikis, tėvai, vaikai.

Metodologija

Pirmiausiai buvo atlikta mokslinės literatūros analizė teoriškai paaiškinti mokymo svarbą magnetinio rezonanso tyrimo metu. Gegužės mėnesį kiekybinio tyrimo duomenims surinkti buvo naudojama anketinė apklausa. Ji buvo sukurta remiantis mokslinės literatūros analize. Anketa buvo pasidalinta tėvų grupėse, viešoje internetinėje erdvėje. Anketinėje apklausoje dalyvavo tėvai, kurių vaikams buvo atliktas ir neatliktas MRT tyrimas. Gautus rezultatus palyginti ir išanalizuoti buvo naudojamas aprašomosios analizės metodas. Tyrimo duomenims pateikti buvo naudojama „Microsoft Excel 2016“ programa. Duomenys buvo surinkti ir pateikti diagramomis bei lentelėmis.

Rezultatai

Apibendrinus tyrimo rezultatus galima teigti, kad daugiau nei pusę respondentų sutiktų dalyvauti tėvų

mokymuose prieš vaikų MRT tyrimą. Tėvai, kurių vaikams buvo atliktas MRT tyrimas labiau norėtų dalyvauti individualiuose mokymuose apie vaikų pasiruošimą. Respondentams, kurių vaikams buvo neatliktas MRT tyrimas labiau norėtų dalyvauti grupiniuose mokymuose, kuriuose galėtų pasikalbėti su kitais tėvais, lyginant su apklaustaisiais, kurių vaikams buvo atliktas MRT tyrimas. Rezultatai parodė, kad tyrime dalyvavusiems respondentams, kurių vaikams nebuvo atliktas MRT tyrimas teigia, kad informacija prieš MRT tyrimą labai padėtų vaikams pasiruošti, lyginat su apklaustaisiais, kurių vaikams buvo atliktas tyrimas.

Išvados

1. Tėvų ugdymas padeda pasiekti geresnių vaizdo kokybės rezultatų. Tėvai suprasdami pagrindinius pasiruošimo aspektus gali padėti vaikui nusiraminti, paaiškinti ir su radiologijos technologų pagalba atlikti MRT tyrimą be sedacijos.
2. Išanalizavus tyrimo rezultatus daugiau nei pusė tėvų norėtų ir sutiktų dalyvauti tėvų mokymuose prieš vaikų MRT tyrimą.
3. Abi respondentų grupės sutiktų dalyvauti tėvų mokymuose tik, kuriems buvo atliktas tyrimas labiau norėtų individualių mokymų, o kuriems nebuvo atliktas labiau norėtų su kitais tėvais dalyvauti mokymuose. Respondentai, kurių vaikams buvo atliktas tyrimas mokymai galėtų padėti išvengti sedacijos, o kuriems nebuvo atliktas MRT tyrimas šie mokymai padėtų vaikams labiau nusiraminti.

Literatūra

1. Walker, B., Conklin, H. M., Angheliescu, D. L., Hall, L. P., Reddick, W. E., Ogg, R., & Jacola, L. M. (2018). Parent perspectives and preferences for strategies regarding nonsedated MRI scans in a pediatric oncology population. *Supportive care in cancer: official journal of the Multinational Association of Supportive Care in Cancer*, 26(6), 1815–1824. <https://doi.org/10.1007/s00520-017-4009-9>
2. Pua, E., Barton, S., Williams, K., Craig, J. M., & Seal, M. L. (2020). Individualised MRI training for paediatric neuroimaging: A child-focused approach. *Developmental cognitive neuroscience*, 41, 100750. <https://doi.org/10.1016/j.dcn.2019.100750>
3. Thieba, C., Frayne, A., Walton, M., Mah, A., Benischek, A., Dewey, D., & Lebel, C. (2018). Factors Associated With Successful MRI Scanning in Unsedated Young Children. *Frontiers in pediatrics*, 6, 146. <https://doi.org/10.3389/fped.2018.00146>

Milda Aleksiejūtė, Edita Čigaitė

Socialinio darbo studijų programa
Kauno kolegija

Darbo vadovė - Virginija Kondratavičienė

Įvadas

Išsėtinė sklerozė (IS) – tai viena iš dažniausių lėtinių centrinės nervų sistemos, galvos smegenų ir nugaros smegenų liga, stipriai pakeičianti kasdieninį žmogaus gyvenimą. Dėl demielinizacijos proceso, kuris pažeidžia nervinių ląstelių mielino dangalą sutrinka nervinio signalo perdavimas pažeistose nervų srityse. Šio proceso įtakotų ligos recidyvuojančių ar nuolat sukeliamų progresuojančių simptomų, ilgainiui pacientai tampa neįgalūs, ko pasėkoje stipriai nukenčia jų emocinė bei psichologinė savijauta, dėl ko ženkliai suprastėja gyvenimo kokybė (Visockas, 1976). Darbo problema – koks socialinių paslaugų poreikis yra tarp asmenų, sergančių išsėtine skleroze? Šio darbo tikslas – atskleisti socialinių paslaugų poreikį asmenims, sergantiems išsėtine skleroze. Darbo uždaviniai:

1. Pateikti išsėtinės sklerozės charakteristiką.
2. Apibūdinti sergančiųjų poreikius bei teikiamų socialinių paslaugų prieinamumą.
3. Išryškinti socialinio darbuotojo veiklą užtikrinant sergančiam asmeniui socialinių paslaugų poreikį.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros ir teisės aktų analizė. Analizės teorinis metodas skirtas suformuluoti išsėtine skleroze sergančiųjų asmenų poreikius ir teikiamų socialinių paslaugų prieinamumą, kuris padeda suformuluoti esmines problemas, kliūtis su kuriomis susiduria sergantieji. Leidžia atskleisti tyrimo naujumą, pabrėžti jo aktualumą. Naujumas leidžia teikti kokybiškesnes atnaujintas socialines, medicininės ir kitokias paslaugas reikalingas sergantiems atsižvelgiant į jų poreikius.

Rezultatai

Analizuojant medžiagą buvo galima pastebėti, kad sergantys ar sergančiųjų artimieji dažnai nežino kur

kreiptis tvarkant dokumentus dėl kompensacinės įrangos, įvairių lengvatų, gyvenamosios aplinkos pritaikymo, pagalbos buityje bei psichologinės ar psichosocialinės pagalbos. Remiantis moksline medžiaga buvo išsiaiškinta, kad socialinis darbuotojas turi nemažą indėlį sergantiems IS liga, deja tačiau patys žmonės labai retai kreipiasi pagalbos. Stebint turimos informacijos kiekį būsimą baigiamojo darbo kiekybinį ir kokybinį tyrimą numatome atlikti apklausiant sergančiuosius ir sergančiųjų artimuosius siekiant nustatyti pagrindinius socialinius poreikius ir išylančias problemas.

Išvados

1. Apibendrinant galima teigti, kad išsėtinė sklerozė viena dažniausių centrinės nervų sistemos, galvos smegenų ir nugaros smegenų liga, pasireišianti recidyvuojančiais ar nuolat progresuojančiais simptomais, kurie ilgainiui pacientams sukelia negalią.
2. Mokslinės literatūros analizė atskleidė, kad bene didžiausia problema yra psichosocialinės pagalbos trūkumas ne tik ligoniams, bet ir jų artimiesiems. Pastebėta, kad trūksta glaudaus bendradarbiavimo tarp specialistų ir pacientų ar jų artimųjų.
3. Mokslinės literatūros analizė atskleidė, kad socialinio darbuotojo prisidėjimas patenkinant sergančiųjų poreikius tokius kaip informavimo, konsultavimo, atstovavimo, tarpininkavimo, psichosocialinės pagalbos teikimas, kompensacinės įrangos užtikrinimas, padeda pasiekti geresnę sergančiųjų gyvenimo kokybę.

Literatūra

1. Visockas, P. (1976). *Išsėtinė sklerozė*. Vilnius: Mokslas

KAUNO KOLEGIJOS DARBUOTOJŲ GYVENSENOS VEIKSNIŲ SU GLIUKOZĖS KONCENTRACIJA KAPILIARINIAME KRAUJYJE ŠĄSAJOS

Mantas Andriuškevičius

*Biomedicinos diagnostikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Rasa Volskienė

Ivadas

Pasak Liu ir kt., (2018) sveikas gyvenimo būdas, įskaitant subalansuotos mitybos režimo laikymąsi, nerūkymą, saikingą alkoholio vartojimą ir vidutinio sunkumo ar intensyvų fizinį aktyvumą, yra susijęs su mažesne lėtinių ligų rizika ir mirtingumu. Kaip teigia Kolb ir Martin (2017) aplinkos ir gyvenimo būdo pokyčiai lemia spartų pasaulinį II tipo cukrinio diabeto paplitimą ir sergamumo padidėjimą pastaraisiais dešimtmečiais. Tarptautinės diabeto federacijos duomenimis (2020) pasaulyje diabetu sirgo 463 mln. žmonių, iš kurių apie 90 proc. sirgo II tipo cukriniu diabetu. Tyrimo problema – kokios Kauno kolegijos darbuotojų gyvenimosios veiksniai su gliukozės koncentracija kapiliariniame kraujyje sąsajos? Šio tyrimo tikslas – nustatyti Kauno kolegijos darbuotojų gyvenimosios veiksniai su gliukozės koncentracija kapiliariniame kraujyje sąsajos. Tyrimo objektas – Kauno kolegijos darbuotojų gyvenimosios veiksniai su gliukozės koncentracija kapiliariniame kraujyje sąsajos. Darbo uždaviniai: 1. Atskleisti Kauno kolegijos darbuotojų gyvenimosios įpročius. 2. Įvertinti Kauno kolegijos darbuotojų gyvenimosios veiksniai ir gliukozės koncentracijos kapiliariniame kraujyje sąsajas.

Raktiniai žodžiai: Gliukozė, kapiliarinis kraujas, cukrinis diabetas, gyvenimosios veiksniai.

Metodologija

Siekiant nustatyti Kauno kolegijos darbuotojų gyvenimosios veiksniai sąsajas su gliukozės koncentracija kapiliariniame kraujyje, Diabeto diena paminėti vykusio renginio metu, buvo atlikta anketinė savanorių apklausa bei Bayer firmos „ContourPlus“ gliukomačiu iširti kapiliarinio kraujo mėginiai. Tiriamąją grupę sudarė 26-76 metų amžiaus 110 Kauno kolegijos darbuotojų savanoriškai sutikę išsirti gliukozės koncentraciją kapiliariniame kraujyje bei atsakyti į anoniminės anketos klausimus. Piršto odos pradūrimui, laikantis aseptikos taisyklių, naudoti vienkartiniai automatiniai lancetai. Statistinė gautų duomenų analizė – aprašomoji statistika (dažnių skaičiavimas), ryšių skaičiavimas (Kontingencijos koeficientas.) naudojantis „Microsoft

Office Excel 2016“ programa ir „IBM SPSS statistics 23”.

Rezultatai

Atlikus anketos duomenų analizę ir gliukozės koncentracijos nustatymą kapiliariniame kraujyje buvo aptiktas statistiškai patikimas ryšys ($p=0,033$) tarp alkoholio vartojimo ir gliukozės koncentracijos kraujyje ir šis ryšys buvo silpnas ($r=0,208$). Taip pat buvo aptiktas statistiškai patikimas ryšys ($p=0,001$) tarp tiriamųjų amžiaus ir gliukozės koncentracijos kraujyje sąsajos ir šis ryšys buvo silpnas ($r=0,310$). Tarp kitų gyvenimosios veiksniai ir gliukozės koncentracijos kapiliariniame kraujyje statistiškai patikimų ryšių nebuvo aptikta.

Išvados

1. Didžioji dalis tyrime dalyvavusių respondentų nerūko, bet vartoja alkoholį, labai mažai sportuoja ir praleidžia daug laiko prie kompiuterio.
2. Daugumos tyrimo dalyvių gliukozės koncentracija kapiliariniame kraujyje atitiko normą ($<5,5\text{mmol/l}$). Nustatytas statistiškai patikimas ryšys tarp darbuotojų gliukozės koncentracijos kapiliariniame kraujyje ir alkoholio vartojimo bei amžiaus. Tarp kitų gyvenimosios veiksniai ir gliukozės kapiliariniame kraujyje statistiškai patikimo ryšio nebuvo aptikta.

Literatūra

1. Liu, G., Li, Y., Hu, Y., Zong, G., Li, S., Rimm, E. B., ... & Sun, Q. (2018). Influence of lifestyle on incident cardiovascular disease and mortality in patients with diabetes mellitus. *Journal of the American College of Cardiology*, 71(25), 2867-2876. DOI: 10.1016/j.jacc.2018.04.027
2. Kolb, H., Martin, S. Environmental/lifestyle factors in the pathogenesis and prevention of type 2 diabetes. *BMC Med* 15, 131 (2017). <https://doi.org/10.1186/s12916-017-0901-x>
3. International diabetes federation. 103-110 [žiūrėta 2021-03-02]. Prieiga per internetą: <http://www.diabetesatlas.org/en/>

BURNOS PRIEŽIŪROS SPECIALISTŲ IR PACIENTŲ POŽIŪRIS BEI ŽINIOS APIE STRESO ĮTAKĄ KRANIOMANDIBULINEI SISTEMAI

Laura Asipavičiūtė

*Odontologinės priežiūros studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė - dr. Aušra Kepenė

Ivadas

Stresas – reakcija į iššūkius ir įvykius, kurie mus trikdo ar kelia grėsmę, kūno sukeliama reakcija į fizinę ar emocinę situaciją, kuri sukelia disbalansą mūsų gyvenime. Streso metu padidėja širdies ritmas, kvėpuojama greičiau, o raumenys įsitempia (Lee, 2015). Dėl socialinių ir ekonominių veiksnių, užsiėmimo tipo, dienos tvarkaraščio, konkurencingo darbo krūvio ir emocinių sutrikimų padidėja patiriamas streso kiekis (Salameh ir kt., 2015). Stresinių gyvenimo sąlygų poveikis prisideda prie burnos erdmės funkcijų sutrikimų, tokių kaip ribotas išsijojimas, skausmas veido srityje, dantų griežimas, ištisai sukąsti dantys ir bendras šių simptomų sutrikimas – kraniomandibulinė disfunkcija (toliau – KMD) (Lobbezoo ir kt., 2018). Tačiau nors turimos literatūros šia tema randama nemažai, švietimas šia tema tarp burnos priežiūros specialistų ir pacientų suvokimo lygis yra žemas (Goldstein ir kt., 2017).

Tyrimo problema. Koks burnos priežiūros specialistų ir jų pacientų požiūris bei žinios apie streso įtaką kraniomandibulinei sistemai?

Tyrimo tikslas. Atskleisti burnos priežiūros specialistų ir pacientų požiūrį bei žinias apie streso įtaką kraniomandibulinei sistemai. Tyrimo objektas. Burnos priežiūros specialistų ir pacientų požiūris ir žinios apie streso įtaką kraniomandibulinei sistemai.

Tyrimo uždaviniai: 1. Aprašyti kraniomandibulinės sistemos struktūrą ir funkcijas. 2. Teoriškai paaiškinti streso sąsajas su kraniomandibulinės disfunkcijos atsiradimu. 3. Atskleisti burnos priežiūros specialistų požiūrį bei žinias apie streso įtaką kraniomandibulinei sistemai. 4. Atskleisti pacientų požiūrį bei žinias apie streso įtaką kraniomandibulinei sistemai.

Raktiniai žodžiai: kraniomandibulinė disfunkcija, smilkininis apatinio žandikaulio sąnarys, bruksizmas.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės ir profesinės literatūros analizė bei empirinis kiekybinis tyrimas. Duomenis rinkti buvo pasirinkta apklausa internetu – klausimynas. Duomenys buvo analizuojami statistinės analizės metodu. Siekiant atskleisti burnos priežiūros specialistų ir pacientų požiūrį, bei žinias apie streso įtaką kraniomandibulinei sistemai. Tyrimas buvo vykdomas nuo 2021 metų balandžio 15 dienos iki gegužės 5 dienos, kuriame dalyvavo, 199 respondentai – 76 burnos priežiūros specialistai ir 123 pacientų.

Rezultatai

Apibendrinus tyrimo rezultatus galima teigti, jog burnos priežiūros specialistų nuomonė apie streso įtaką

kraniomandibulinei sistema yra teigiama. Didžioji dalis apklaustų specialistų (35 %) sutinka, kad stresas turi didelę įtaką KMD atsiradimui ir kad ši yra labai paplitusi tarp pacientų. Burnos priežiūros specialistų žinios apie gydymo būdus šios disfunkcijos yra nepakankamos ir dauguma respondentų sutinka (33 %), kad negaunama pakankamai informacijos aukštosiose mokyklose šia tema. Didžioji dalis apklaustų pacientų (85 %) nežino, kas yra KMD, tačiau dauguma patiria bent vieną KMD priskiriamus simptomus ir nemaža dalis respondentų mano (73 %), kad nervinė įtampa ir psichologiniai sutrikimai prisideda prie KMD atsiradimo. Visi apklausti respondentai (100 %) pritaria, kad žmonės reikėtų labiau supažindinti su šios disfunkcijos atsiradimu, simptomais ir gydymu.

Išvados

1. Kraniomandibulinę sistemą sudaro daug komponentų, tačiau pats svarbiausias iš jų yra smilkininio apatinio žandikaulio sąnarys, kuris atlieka svarbų vaidmenį ne tik skeleto raumenų sistemoje, bet ir kitose sistemose.
2. Pagrindinė priežastis, lemianti kraniomandibulinę disfunkcijos atsiradimą - nervinė įtampa ir psichologiniais sutrikimai. Kadangi kraniomandibulinė disfunkcija yra somatinė streso apraiška.
3. Didžioji dalis apklaustų specialistų sutinka, kad stresas turi didelę įtaką kraniomandibulinės disfunkcijos atsiradimui. Tačiau žinios apie šios disfunkcijos gydymo būdus yra nepakankamos ir dauguma respondentų sutinka, kad negaunama pakankamai informacijos aukštosiose mokyklose šia tema.
4. Didžioji dalis pacientų mano, kad nervinė įtampa ir psichologiniai sutrikimai prisideda prie kraniomandibulinės disfunkcijos atsiradimo. Tačiau žinios apie kraniomandibulinę disfunkciją ir jos gydymą yra nepakankamos ir turi būti gilinamos.

Literatūra

1. Lee, D. N. (2015). *Living With Stress*. Marshall Cavendish International [Asia] Pte Ltd.
2. Salameh, E., Alshaarani, F., Hamed, H. A., & Nassar, J. A. (2015). *Investigation of the relationship between psychosocial stress and temporomandibular disorder in adults by measuring salivary cortisol concentration: A case-control study*. Journal of Indian Prosthodontic Society, 15(2), 148–152. <https://doi.org/10.4103/0972-4052.158075>
3. Lobbezoo, F., Ahlberg, J., Raphael, K. G., Wetselaar, P., Glaros, A. G., Kato, T., ... & Manfredini, D. (2018). *International consensus on the assessment of bruxism: Report of a work in progress*. Journal of oral rehabilitation, 45(11), 837-844.

4. Goldstein, R. E., & Auclair Clark, W. (2017). *The clinical management of awake bruxism*. Journal of the

American Dental Association (1939), 148(6), 387–391. <https://doi.org/10.1016/j.adaj.2017.03.005>

GALVOS SMEGENŲ KT ANGIOGRAFIJOS IR PERFUZIJOS PROTOKOLŲ OPTIMIZAVIMO GALIMYBĖS

Ernesta Auzocalitaitė, Rolandas Grosley

*Radiologijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Laura Veličkienė

Ivadas

Remiantis Higienos instituto (2020) pateikta mirties priežasčių Lietuvoje 2019 m. ataskaita, insultas yra 6 pagal dažnumą darbingo amžiaus (16-64 m.) vyrų ir moterų mirties priežastis. Insulto diagnostikoje ir savalaikiame gydyme didelę reikšmę turi kompiuterinės tomografijos tyrimas (KT). Remiantis Stecco ir kt. (2018) atlikto tyrimo duomenimis norint diagnozuoti insultą KT angiografijos ir perfuzijos tyrimų derinimas yra puiki alternatyva aukso standartu laikomai intervencinei angiografijai. Vis dėlto, KT yra toks tyrimas, kurio metu naudojama jonizuojanti spinduliuotė, todėl labai svarbu ne tik laikytis radiacinės saugos reikalavimų, bet ir optimizuoti tyrimų protokolus. Tokiu būdu galima gauti diagnostiškai vertingus vaizdus užtikrinant, kad pacientas gaus mažiausią įmanomą apšvitos dozę, ypač atliekant tokius tyrimus kaip galvos smegenų KT perfuzija, kurios metu gaunama didelė apšvitos dozė (Stecco ir kt., 2018).

Raktiniai žodžiai: angiografija, perfuzija, protokolai, optimizavimas, apšvitos dozė.

Metodologija

Literatūros analizė apie galvos smegenų KT angiografijos ir perfuzijos tyrimų protokolų optimizavimo būdus. Taikytas kiekybinis tyrimo metodas – surinktų duomenų analizė. Literatūroje pateiktos apšvitos dozės atliekant galvos KT angiografijos ir perfuzijos tyrimus analizuotos aprašomosios statistikos metodu apskaičiuojant dažnių vidurkius. Lyginti skirtingų autorių atliktų tyrimų metu gautų apšvitos dozių vidurkiai.

Rezultatai

Apibendrinus galima teigti, kad radiologijos technologai atliekantys galvos smegenų KT angiografijos ar perfuzijos tyrimus turėtų naudoti ne didesnę kaip 80 kV rentgeno vamzdžio įtampą. Atliekant angiografijos tyrimą naudoti AEV, o perfuzijos tyrimo metu pasirinkti maždaug 60 mAs rentgeno vamzdžio srovę. Šie tyrimai turėtų būti atliekami naudojant iteratyvines rekonstrukcijas. Galvos ir kaklo KT angiografijos vidutinė apšvitos dozė turėtų

būti 132,12 mGy×cm, o galvos smegenų KT perfuzijos tyrimo metu vidutinė DLP turėtų neviršyti 478 mGy×cm.

Išvados

1. KTA tyrimą rekomenduojama atlikti apimant galvą ir kaklą. KTP yra dinaminis tyrimas atliekamas 4 cm plote ties bazaliniais ganglijais. Abiejų šių tyrimų metu norint optimizuoti protokolus rekomenduojama naudoti iteratyvines rekonstrukcijas, mažinti rentgeno vamzdžio įtampą bei vamzdžio srovę.
2. Atliekant galvos ir kaklo KT angiografiją literatūros duomenimis rekomenduojama pasirinkti 80 kV rentgeno vamzdžio įtampą, automatinę ekspozicijos valdymą (AEV) bei naudoti iteratyvines rekonstrukcijas. Atliekant galvos KT perfuzijos tyrimą literatūros duomenimis optimaliausia naudoti 80 kV ir 60 mAs bei naudoti iteratyvines rekonstrukcijas.
3. Galvos ir kaklo KTA tyrimo metu optimaliausia gaunama CTDI dozė 3,44 mGy, o DLP dozė 132,12 mGy×cm. Galvos KTP tyrimo metu optimaliausia gaunama CTDI dozė 119,5 mGy, o DLP dozė 478 mGy×cm.
4. Galvos KT perfuzija yra dinaminis tyrimas, todėl šio tyrimo metu gaunama apšvita yra daug didesnė nei atliekant KTA tyrimą. KTP tyrimo metu CTDI dozė apytiksliai 35 kartus didesnė, o DLP dozė apie 4 kartus didesnė.

Literatūra

1. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras (2020). Mirties priežastys 2019. Vilnius, 2020. Prieiga per internetą [žiūrėta 2021 01 18]: https://www.hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Statistikos/Mirties_priezastys/Mirties_priezastys_2019.pdf
2. Stecco, A., Fabbiano, F., Amatuzo, P., Quagliozi, M., Soligo, E., Divenuto, I., Panzarasa, G., & Carriero, A. (2018). Computed tomography perfusion and computed tomography angiography in vasospasm after subarachnoid hemorrhage. *Journal of neurosurgical sciences*, 62(4), 397–405. <https://doi.org/10.23736/S0390-5616.16.03622-5>

Jūratė Babyninienė

*Kosmetologijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Lijana Navickienė

Įvadas

Tiek vyrams, tiek moterims svarbu sveika oda, graži, estetiška išvaizda. Ji pasak mokslininkų, gali turėti įtakos tiek žmonių socialiniam elgesiui, tiek reprodukinei būklei (Vilar, Santos & Sobral Filho, 2015). Kiekvienas vartotojas yra skirtingas, jam būdinga tam tikra elgsena, nes jis savitai supranta, įvertina produktų vertę. Vartotojų elgsensą paaiškina, kaip žmonės elgiasi rinkdamiesi produktus, ar tenkinami jų poreikiai ir norai (Prasanna, 2019). Tiriant vartotojų elgseną daugiausia dėmesio skiriama įpročių, pagrindžiančių jų veiksmus, supratimui įvairiose situacijose, susijusiose su pasirinkimu ir vartojimu. Vieniems labai svarbu pirkti žinomo prekinio ženklo produktus, kurie yra išbandyti ir patikimi. Kitiems svarbu pirkti tai, kas suteikia greitą ir aiškiai matomą rezultatą (Infante, Calixto & Campos, 2016). Tad kosmetikos priemonių pasirinkimui įtakos gali turėti skirtingi veiksniai ar jų grupės. Kosmetikos rinkos išskirtinis dėmesys moterims kelia prielaidą, kad skirtingų lyčių atstovai, pirkdami ir vartodami kosmetikos priemones, yra veikiami nevienodų veiksnių. Šios prielaidos aktualizuoja tyrimo tematiką, skirtą vyrų ir moterų kosmetikos priemonių rinkimosi ir naudojimo elgsenos ypatumų atskleidimui ir palyginimui.

Tyrimo problema - kokie vyrų ir moterų kosmetikos priemonių rinkimosi ir naudojimo elgsenos ypatumai?

Tyrimo tikslas - atskleisti vyrų ir moterų kosmetikos rinkimosi ir naudojimo elgsenos ypatumus.

Tyrimo objektas - vyrų ir moterų kosmetikos rinkimosi ir naudojimo elgsena.

Tyrimo uždaviniai: 1. Teoriškai apibrėžti veiksnius, turinčius įtakos produktų rinkimosi ir naudojimo elgsenos susiformavimui. 2. Atskleisti vyrų ir moterų vyraujančius poreikius ir įpročius, renkantis ir naudojant kosmetikos priemones. 3. Išskirti vyrų ir moterų kosmetikos rinkimosi ir naudojimo elgsenai įtakos turinčius veiksnius.

Raktiniai žodžiai: vartotas, elgsens, veiksnys, lytis.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinių ir kitų šaltinių analizė. Empirinis tyrimas skirtas atskleisti vyrų ir moterų vyraujančius poreikius ir įpročius, renkantis ir naudojant kosmetikos priemones bei identifikuoti pagrindinius vyrų ir moterų kosmetikos pasirinkimo ir naudojimo elgsenos skirtumus. Duomenų rinkimo metodas – anketinė apklausa internetu. Duomenų apdorojimo metodas – aprašomoji statistinė analizė. Tyrimas vyko sausio – kovo mėn. Dalyvavo 963 respondentai, įvairaus išsilavinimo, 18 – 66 m. ir vyresnio amžiaus asmenys. Iš jų - 195 vyrai ir 768 moterys.

Rezultatai

Duomenų analizė rodo, kad renkantis kosmetiką didžiajai daliai vyrų ir moterų svarbu kaina. Vyrams renkantis kosmetikos priemonės labai svarbi artimųjų nuomonė ir produkto kvapas. Gaminio sudėtis ir savybės, paskirtis bei prekės ženklas renkantis kosmetiką įtakos turi vyrams ir moterims, bet moterys šiems veiksniams suteikia didesnę svarbą. Mažiausiai kosmetikos priemonių pasirinkimui reikšmės tiek vyrams, tiek moterims turi kilmės šalis, pakuotė, reklama. Kosmetikos priemonės vyrai ir moterys pagrindine naudoja higienos tikslais, išvaizdos bei įvaizdžio gerinimui, odos problemų sprendimui ir apsaugai nuo UV saulės spindulių. Vyrai kosmetikos priemones dažniausiai naudoja asmeninės higienos tikslais, kosmetikos priemonėms nelinkę skirti daug lėšų. Moterys kosmetikos gaminius daugiausiai naudoja išvaizdos ir įvaizdžio gerinimui, linkusios skirti daugiau pinigų joms įsigyti ir tai daro dažniau nei vyrai. Respondentai vyrai kosmetikos priemones dažniausiai įsigyja prekybos centruose arba jas jiems nuperka artimas žmogus, o moterys labiau pasitiki specializuotomis kosmetikos priemonių parduotuvėmis bei vaistinėmis. Iš plaukų priežiūros priemonių vyrai ir moterys dažniausiai naudoja skystą šampūną, iš kūno priežiūros priemonių - dušo gelį ir dezodorantą. Veido ir burnos priežiūrai skirtos vyrų naudojamos kosmetikos priemonės apima dantų pastą, burnos skalavimo skystį, priemones skutimuisi ir po skutimosi. Moterys be asmeninės higienos priemonių dažnai naudoja veido odos kosmetikos priemones - veido prausiklį, dieninį ir naktinį veido kremą, toniką, lūpų balzamą. vyrai.

Išvados

1. Vartotojo elgsena formuojasi veikiamą plačios veiksnių įvairovės. Produkto pasirinkimui ir naudojimui įtakos turi vidiniai/psichologiniai (asmenybė, suvokimas, patirtis, nuomonė), išoriniai/socialiniai, kultūriniai, asmeniniai (aplinka, kultūra, įtakos grupės, šeima, statusas, socialinė klasė, amžius, išsilavinimas, pajamos, užsiėmimas), taip pat marketingo (kaina, prekės ženklas, reklama) bei situaciniai (pirkimo tikslas, laikas, situacinė būklė) veiksniai. Lytis taip pat yra svarbus veiksnys, turintis įtakos vartotojų elgsenai, ji laikoma pagrindiniu kai kurių produktų segmentavimo kriterijumi. Kosmetikos priemonių vartotojų rinkimosi ir naudojimo elgsenai lytis turi didžiausią įtaką.
2. Renkantis kosmetikos priemones vyrams svarbu gaminio kvapas, kaina ir akcijos bei artimųjų nuomonė. Moterys labiau linkusios puoselėti savo išvaizdos grožį, dažniau renkasi veido priežiūros

priemonės, dekoratyvinę kosmetiką., skiria didesnę pinigų sumą ir kosmetikos priemones įsigyja dažniau nei vyrai. Renkantis kosmetikos gaminius moterims svarbu kosmetikos priemonių paskirtis, sudėtis bei savybės, kaina ir prekės ženklas. Vyrai kosmetiką linkę naudoti higienos tikslais, moterys skiria daugiau dėmesio odos priežiūrai, išvaizdos ir įvaizdžio gerinimui bei odos problemų sprendimui ir naudoja didesnę įvairovę kūno, plaukų, veido priežiūros priemonių. Dekoratyvinės kosmetikos naudojimas vyrų tarpe labai retas. Dažniausiai naudojamos moterų tarpe dekoratyvinės kosmetikos priemonės - blakstienų tušas, antakių pieštukas, veido toninių kremas ir lūpų dažai.

3. Vyrų ir moterų kosmetikos rinkimosi ir naudojimo elgsenai svarbūs įvairūs kriterijai, apimantys socialinius, psichologinius, asmeninius ir kultūrinius veiksnius. Vertinant kosmetikos priemonių rinkimosi ir naudojimo elgseną lyties aspektu, sudėtinga išskirti vieną konkrečią grupę veiksmų, lemiančių vyrų ar moterų kosmetikos rinkimosi ir naudojimo sprendimus ir įpročius. Tyrimo rezultatai atskleidė atskirus veiksnius, kurie rodo statistiškai reikšmingus

vyrų ir moterų kosmetikos rinkimosi ir naudojimo elgsenos skirtumus. Tarp tokių veiksmų galima išskirti vyrams svarbią artimųjų ir šeimos narių nuomonę renkantis kosmetikos priemones bei kosmetikos priemonių kvapą, moterims – produkto sudėtį ir savybes, kainą, prekės ženklą ir produkto paskirtį.

Literatūra

1. Infante, V. H. P., Calixto, L. S., & Campos, P. M. B. G. M. (2016). Cosmetics consumption behaviour among men and women and the importance in products indication and treatment adherence. *Surg. Cosmet. Dermatol.*, 8(2).
2. Prasanna, R. (2019). Cosmetic Products: Buying Behavior Among Married and Unmarried Women. *IUP Journal of Marketing Management*, 18(3), 24–59.
3. Vilar, G. N., Santos, L. A. D., & Sobral Filho, J. F. (2015). Quality of life, self-esteem and psychosocial factors in adolescents with acne vulgaris. *Anais brasileiros de dermatologia*, 90(5), 622-629.

X GRUPĖS STUDENTŲ DĖVIMŲ APSAUGINIŲ VEIDO KAUKIŲ MIKROBINĖ TARŠA BEI DĖVĖJIMO ĮPROČIAI

Austėja Banytė

*Biomedicinos diagnostikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Jūratė Kazlauskienė

Įvadas

Šiuo metu esant Covid-19 pandemijai ne tik kiekvienas ligoninėse dirbantis darbuotojas privalo dėvėti nosį ir burną dengiančią kaukę, bet ir kiekvienas asmuo išeidamas iš namų turi dėvėti apsauginę veido kaukę. Reguliarus kaukių naudojimas tapo įprasta kasdienybe kiekvieno žmogaus gyvenime (Marinova ir kt., 2020). Lietuvos standartizacijos departamentas (2020) teigia, kad apsauginės veido kaukės apsaugo aplinkinius ir tam tikromis aplinkybėmis kaukės dėvėtoją nuo infekcijų sukėlėjų, sklindančių oro lašeliniu būdu. Naudojant apsaugines kaukes sumažinama rizika užsikrėsti infekcinėmis ligomis nuo infekcijos nešiotyto neturintčio simptomų ar nuo sergančiojo turintčio klinikinius simptomus. Kvėpuodamas, kalbėdamas ar čiaudėdamas žmogus į aplinką paskleidžia įvairiausių dydžių aerozolių.

Tyrimo tikslas - įvertinti X grupės studentų dėvimų apsauginių veido kaukių mikrobine taršą, dėvėjimo įpročius. Tyrimo problema - kokia yra X grupės studentų dėvimų apsauginių veido kaukių mikrobine tarša, dėvėjimo įpročiai? Tyrimo objektas - X grupės studentų dėvimų apsauginių veido kaukių mikrobine tarša ir dėvėjimo įpročiai. Tyrimo uždaviniai: 1. Teoriškai paaiškinti mikroorganizmų poveikį žmogaus organizmui bei apsaugos priemonės naudojamas jų išvengimui. 2. Atskleisti X grupės studentų dėvėjimo įpročius dėvint apsaugines veido kaukes. 3. Nustatyti X grupės studentų dėvimų apsauginių veido kaukių mikrobine taršą.

Raktiniai žodžiai: apsauginės veido kaukės, vienkartinės, daugkartinės, mikrobine tarša.

Metodologija

Tyrimo metu naudota apklausa raštu siekiant nustatyti studentų dėvėjimo įpročius dėvint apsaugines veido kaukes. Kiekybinis tyrimas atliktas mikrobiologijos laboratorijoje, siekiant nustatyti apsauginių veido kaukių mikrobine taršą. Statistinė duomenų analizė atlikta naudojant aprašomąją statistiką skaičiuojant dažnius, grupių lyginimas pagal Chi kvadratą, ryšių skaičiavimas pagal Kontingencijos koeficientą.

Rezultatai

Tyrimo metu dalyvavo 95 % moterų ir 5 % vyrų. Tyrimo nustatyta, jog X grupės studentai dažniausiai dėvi vienkartinės veido kaukes (82 %). 38 % apklaustųjų veido kaukes dėvi ant nosies ir gerai užspausta. 19 % apklaustųjų kaukę nusiima tik dezinfekuotomis rankomis. Paklaustus tyrimo dalyvių, kaip išmeta panaudotas veido kaukes 52 % atsakė, jog nuimtą kaukę

iš karto meta į šiukšlinę. 18 % apklaustųjų kaukę laiko, bet kurioje vietoje pvz: rankinėje, kuprinėje. Ištyrus studentų dėvimas apsaugines veido kaukes, daugiausiai buvo rasta *S. aureus* bakterijų, o mažiausiai *P. aeruginosa*. Didžiausias mikroorganizmų augimas aptiktas ant veido kaukės dėvėtos 4 val. Taip pat daugiau mikroorganizmų aptikta ant vienkartinės veido kaukių. Palyginus veido kaukių puses, didesnis bakterijų augimas aptiktas ant išorinių kaukių pusių.

Išvados

1. Apsauginės veido kaukės apsaugo kaukės dėvėtoją nuo infekcijų sukėlėjų sklindančių ore. Infekcijų sukėlėjai tokie, kaip *S. aureus* sukelia pūlingas odos ligas, bakteriemija, žaizdų infekcijas. *E. coli* sukelia šlapimo takų infekcijas.
2. X grupės studentai dažniausiai dėvi vienkartinės veido kaukes. Vienkartinės veido kaukes dažniausiai keičia po 4 val. dėvėjimo ar kuomet sudrėksta kaukė. Taip pat X grupės studentų nuomone jie žino, kaip reikia teisingai dėvėti apsaugines veido kaukes, tačiau anketinės apklausos tyrimo rezultatai parodė, jog ne visi žino, kaip reikia teisingai dėvėti apsaugines veido kaukes arba žino, tačiau nedėvi jų pagal rekomendacijas.
3. Ant X grupės studentų dėvimų apsauginių veido kaukių paviršių buvo aptinkami šie mikroorganizmai: *Staphylococcus aureus*, *Escherichia coli*, *Enterococcus spp.* Daugiausiai buvo aptikta *Staphylococcus aureus*, mažiausiai – *Escherichia coli*. *Pseudomonas aeruginosa* nebuvo aptikta.

Literatūra

1. Gund, M., Isack, J., Hannig, M., Thieme-Ruffing, S., Gärtner, B., Boros, G., & Rupf, S. (2021). Contamination of surgical mask during aerosol-producing dental treatments. *Clinical oral investigations*, 25(5), 3173–3180. <https://doi.org/10.1007/s00784-020-03645-2>.
2. Lietuvos standartizacijos departamentas. (2019). Medicininės Kaukės. Reikalavimai Ir Bandyto Metodai, 23.
3. Marinova, E., Dabov, D., & Zdravkov, Y. (2020). Ophthalmic complaints in face-mask wearing: prevalence, treatment, and prevention with a potential protective effect against SARS-CoV-2. *Biotechnology & Biotechnological Equipment*, 34(1), 1323-1335. <https://doi-org.db.kaunokolegija.lt/10.1080/13102818.2020.1838323>

X GRUPĖS STUDENTŲ GYVENSENOS VEIKSNIŲ IR GLIUKOZĖS KONCENTRACIJOS KAPILIARINIAME KRAUJYJE ŠĄSĄJŲ DINAMIKA 2018-2020 METAIS

Greta Barzinskaitė

*Biomedicinos diagnostikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė - dr. Rasa Volskienė

Ivadas

Liu ir kt. (2019), Hootman ir kt. (2018) teigimu - mokyklos baigimas bei studijų pradžia yra lemiamas gyvenimo laikotarpis formuoti tinkamoms asmens vertybėms, pasaulėžiūrai, gyvenimo perspektyvoms bei su sveikata susijusiam elgesiui. Li ir kt. (2020) atlikto tyrimo rezultatai parodė, kad sveika gyvensena yra tiesiogiai susijusi su mažesne II tipo cukrinio diabeto susirgimo rizika. Tarptautinės diabeto federacijos duomenimis (2020), II tipo cukrinis diabetas vis dažniau yra nustatoma vaikams, paaugliams ir jauniems žmonėms.

Tyrimo problema - kokia X grupės studentų gyvenamosios veiksnų ir gliukozės koncentracijos kraujyje sąsąjų dinamika 2018-2020 metais?

Tyrimo tikslas - įvertinti X grupės studentų gyvenamosios veiksnų ir gliukozės koncentracijos kapiliariniame kraujyje sąsąjų dinamiką 2018-2020 metais.

Tyrimo objektas - X grupės studentų gyvenamosios veiksnų ir gliukozės koncentracijos kapiliariniame kraujyje sąsąjų dinamika 2018-2020 metais.

Tyrimo uždaviniai: 1. Atskleisti X grupės studentų gyvenamosios veiksnus 2018, 2019, 2020 metais. 2. Nustatyti X grupės studentų gliukozės koncentraciją kapiliariniame kraujyje 2018, 2019, 2020 metais.

Raktiniai žodžiai: studentai, gliukozė, gyvenamosios veiksniai, cukrinis diabetas.

Metodologija

Tyrimas atliktas vykdant KK finansuotą „MobiLab“ projektą. Siekiant įvertinti X grupės studentų gyvenamosios veiksnų ir gliukozės koncentracijos kapiliariniame kraujyje sąsąjų dinamiką, 2018, 2019 ir 2020 metais buvo atliekama X grupės studentų anketinė apklausa (atsakomumas - 100 proc.), gliukozės koncentracija kapiliariniame kraujyje matuota „ContourPlus“ gliukomačiu. Anoniminėje anketoje buvo 24 klausimai, iš kurių 5 klausimai apie tiriamųjų sociodemografinius duomenis bei 19 klausimų gyvenamosios ypatumams atskleisti. Tiriamąją grupę sudarė dvidešimt du 1994-2000 metais gimę savanoriai asmenys. Naudota kiekybinis tyrimo metodas, statistinės duomenų analizės metodas bei literatūros analizės metodas.

Respondentai tyrimo pradžioje buvo informuojami apie tyrimo tikslą, galimybę sužinoti tyrimo rezultatus. Tyrimo metu konfidencialumas ir anonimiškumas buvo užtikrinamas tiriamiesiems suteikus numerius ir tyrimus atliekant individualiai.

Rezultatai

Atlikus gautų duomenų analizę buvo aptiktas vidutinio stiprumo ($r=0,467$) statistiškai reikšmingas ryšys

($p<0.05$) tarp tiriamųjų gliukozės koncentracijos kapiliariniame kraujyje ir tiriamųjų kūno masės. Taip pat, vidutinio stiprumo ryšys ($r=-0,491$) statistiškai reikšmingas ($p<0.05$) buvo aptiktas tarp tiriamųjų gliukozės koncentracijos kapiliariniame kraujyje ir alkoholio vartojimo dažnumo. Tarp tiriamųjų gliukozės koncentracijos kapiliariniame kraujyje ir kitų gyvenamosios veiksnų statistiškai patikimo ryšio nebuvo.

Išvados

- 2018 metais studentai reguliariau sportavo, bet turėjo daugiau žalingų įpročių. 2019 metais patyrė daugiau streso, bet buvo daugiau 8 valandas per parą miegančių studentų. 2020 metais patyrė mažiau streso, bet daugiau praleido laiko prie kompiuterio nei 2018 ir 2019 metais.
- X grupės studentų gliukozės koncentracija kapiliariniame kraujyje 2019 metais žymiai sumažėjo lyginant su 2018 metais, o 2020 metais buvo pastebėtas nežymus padidėjimas.

Literatūra

- International diabetes federation. [žiūrėta 2021-02-10]. Prieiga per internetą: <https://idf.org/aboutdiabetes/type-2-diabetes.html>
- Hootman, K. C., Guertin, K. A., & Cassano, P. A. (2018). Stress and psychological constructs related to eating behavior are associated with anthropometry and body composition in young adults. *Appetite*, 125, 287–294. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5878735/>
- Li, H., Khor, C. C., Fan, J., Lv, J., Yu, C., Guo, Y., ... & Chen, Y. (2020). Genetic risk, adherence to a healthy lifestyle, and type 2 diabetes risk among 550,000 Chinese adults: results from 2 independent Asian cohorts. *The American journal of clinical nutrition*, 111(3), 698-707;
- Liu, X., Ping, S., & Gao, W. (2019). Changes in Undergraduate Students' Psychological Well-Being as They Experience University Life. *International journal of environmental research and public health*, 16(16), 2864. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6719208/>

SENVO AMŽIAUS IR NEĖALIŲ ASMENŲ UŽIMTUMO ORGANIZAVIMAS SOCIALINĖS GLOBOS NAMUOSE

Edita Basienė

*Socialinio darbo studijų programa
Utenos kolegija*

Darbo vadovė – Jolita Lubienė

Ivadas

Senatvė – natūralus ir laipsniškas gyvenimo etapas, kuriame žmogus sensta individualiai. Pasak Žukauskienės R., tam turi įtakos fizinis, psichologinis ir socialinis žmogaus raidos procesas. Senstant žmogaus organizme atsiranda fiziniai pokyčiai, sulėtėja motorika, vyksta sensorinių sistemų pokyčiai. Kaip teigė Kviškienė G. ir kt. autoriai, negalia – tai asmens gebėjimų sutrikimas, kurią gali sukelti fiziniai, pojūčio, intelektiniai, psichiniai sutrikimai ar įvairios lėtinės ligos. Šie asmenys mažiau savarankiškai ir socialiai aktyvūs, apatiški, abejingi, uždari, nenorintys bendrauti. Pasak Ribinskaitės I., ir Aleksienės V., svarbu šiuos asmenis socialiai aktyvinti, būtina įtraukti į įvairias, kokybiškas užimtumo veiklas. Brijūnaitė R. pabrėžia, kad užimtumo terapija įgalina žmones pasirinkti, pasiruošti ir atlikti tą užsiėmimą, kuris reikalingas ir naudingas jų aplinkoje. Emocinė, pažintinė, socialinė fizinė suvokimo sritys yra veiksmų visuma, todėl užimtumo organizavimo veiklose yra taikoma įvairių problemų sprendimo instrumentų, kuriuos organizuoja socialinis darbuotojas. Tyrimo tikslas – ištirti senvo amžiaus ir neįgalių asmenų užimtumo organizavimą socialinės globos namuose. Tyrimo objektas – senvo amžiaus ir neįgalių asmenų užimtumo organizavimas socialinės globos namuose. Darbo uždaviniai: 1. Išanalizuoti senvo amžiaus ir neįgalių asmenų socialines problemas bei poreikius. 2. Atskleisti socialinio darbuotojo vaidmenį, įgyvendinant senvo amžiaus ir neįgalių asmenų užimtumą socialinės globos namuose. 3. Ištirti senvo amžiaus ir neįgalių asmenų užimtumo organizavimą socialinės globos namuose.

Raktiniai žodžiai: senvo amžiaus asmuo, negalia, užimtumo organizavimas, socialinis darbuotojas, socialinė globa.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros ir informacinių šaltinių analizė. Siekiant ištirti senvo amžiaus ir neįgalių asmenų užimtumo organizavimą socialinės globos namuose, buvo naudojamas kokybinis ir kiekybinis tyrimas. Kokybinis tyrimas taikytas globos namų darbuotojams, kiekybinis tyrimas – globos namų gyventojams. Interviu atliktas pagal iš anksto parengtą struktūrizuotą klausimyną, kuriuo siekta išanalizuoti socialinės globos namų gyventojų užimtumo organizavimą bei socialinio darbuotojo vaidmenį. Anketine apklausa siekta išsiaiškinti senvo amžiaus ir neįgalių asmenų užimtumo organizavimo veiklų vertinimą globos namų gyventojų požiūriu. Tyrimas vyko 2021 metų kovo mėnesį, kuriame dalyvavo 9

globos namų darbuotojai ir 24 globos namų gyventojai. Tyrimo dalyviai atrinkti tipinių įvykių imties būdu.

Rezultatai

Apibendrinus tyrimo duomenis, galima teigti, kad užimtumas ypač reikšmingas pagyvenusių ir neįgalių asmenų kasdieninėje veikloje, nes tai atlieka svarbų vaidmenį gerinant emociją, fizinę sveikatą, lavinant pažintinius bei socialinius įgūdžius. Globos namuose organizuojamos įvairios užimtumo veiklos: dailės, muzikos terapija, kūrybinė terapija, sportinės veiklos, koncertai, renginiai ir kitos veiklos. Socialinės globos namuose užimtumo veiklos vykdomos tiek individualiai dirbant su klientu, tiek grupėmis. Užimtumo organizavimas yra šių globos namų prioritetas, nes nuo to priklauso juose gyvenančių asmenų fizinis, kognityvinių, dvasinių galimybių stimuliacija, įvirtinami socialiniai ryšiai, patiriama teigiamų emocijų. Užimtumo veiklos organizuojamos pagal gyventojų poreikius, pomėgius, galimybes ir savarankiškumo lygį. Socialinis darbuotojas organizuodamas užimtumo veiklas, atlieka vadybininko, koordinatoriaus ir vertintojo vaidmenis.

Išvados

1. Senvo amžiaus ir neįgalūs asmenys susiduria su įvairiomis problemomis – tai socialinės integracijos sumažėjimu ar nebuvimu, užimtumo trūkumu, bendravimo sunkumu, bejėgiškumu, socialinių gebėjimų trūkumas, nesugebėjimu kontroliuoti situacijos.
2. Socialinis darbuotojas, planuodamas užimtumo veiklas atlieka vadybininko, koordinatoriaus bei vertintojo vaidmenis, kurių pagalba įvertinamos ir sprendžiamos gyventojų užimtumo problemos, pasitelkiant įgalinimo metodus.
3. Užimtumo organizavimas ypač reikšmingas senvo amžiaus ir neįgalių asmenų kasdieninėje veikloje, nes tai atlieka svarbų vaidmenį gerinant emociją, fizinę sveikatą, lavinant pažintinius bei socialinius įgūdžius.

Literatūra

1. Žukauskienė, R. (2012). Raidos psichologija: integruotas požiūris. Vilnius: Margi raštai.
2. Ribinskaitė, I., Aleksienė, V. (2019). Judėjimo negalią turinčių asmenų dalyvavimo NVO laisvalaikio užimtumo veikloje veiksniai: prasmė, patirtys, lūkesčiai. Socialinis darbas. *Patirtys ir metodai*. 24(2).
3. Kviškienė, G., Čiužas, R., ir kt. (2015). Kompleksinė pagalba neįgaliems asmenims. Vilnius: Lietuvos edukologijos universiteto leidykla.

4. Brijūnaitė, R. (2017). Užimtumo terapija psichikos sutrikimų turintiems asmenims. Vilnius: *Metodinė rekomendacija*

SOCIALINIŲ DARBUOTOJŲ PATIRIAMO STRESO PRIEŽASTYS IR JO VALDYMO GALIMYBĖS

Evelina Baškytė

*Socialinio darbo studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė –dr. Daiva Bubelienė

Ivadas

Šiandien, karantino sąlygomis, socialiniai darbuotojai patiria daug iššūkių. Apie socialinių darbuotojų stresą, profesinį perdegimą yra atliekami įvairūs tyrimai. Socialinių darbuotojų patiriamo streso darbe tyrimai atliekami jau daugelį metų (Loyd, King, Chenoweth, 2002; Beer, Asthana, 2016; Ravalier, 2019). Tyrimuose darbinis stresas analizuojamas organizaciniu, individualiu ir makro lygmenimis (Bubelienė, 2010; Ravalier, 2019). Autoriai tiria pasitenkinimo darbu, poilsio nebuvimo sąsajas su patiriamu stresu darbe. Garret, Bertotti (2017) pabrėžia finansinės krizės šalyje poveikį būtent socialiniams darbuotojams, jų praktinei veiklai. JK socialinės priežiūros srityje nedarbingumo skaičius dėl ligos yra vienas iš didžiausių. Beje, autoriai pažymi, kad socialinis darbas dažnai apibūdinamas kaip aukšto lygio streso profesija. Tyrimo klausimas - dėl kokių priežasčių socialiniai darbuotojai patiria stresą darbe ir kokios streso valdymo galimybės? Tyrimo tikslas - atskleisti socialinių darbuotojų patiriamo streso priežastis. Tyrimo uždaviniai: 1. Apibrėžti streso sampratą. 2. Aprašyti socialinių darbuotojų patiriamo streso priežastis. 3. Aptarti streso įveikos būdus socialiniame darbe. 4. Identifikuoti socialinių darbuotojų patiriamo streso priežastis ir jo valdymo galimybes.

Raktiniai žodžiai: socialinis darbuotojas, stresas, įveika.

Metodologija

Tyrimo tikslas – identifikuoti patiriamo streso priežastis ir įveikos būdus. Šiam tikslui įgyvendinti, naudotas kiekybinis socialinių darbuotojų apklausos metodas. Apklausa vyko online. Tyrimo instrumentas adaptuotas socialiniams darbuotojams, remiantis D. Bubelienės (2010) tyrimo metodika. Tyrime viso apklausta 87 socialiniai darbuotojai.

Rezultatai

Apibendrinus tyrimo rezultatus galima teigti, socialinis darbuotojas patiria stresą dėl žemo profesijos prestižo. Net 90,8 proc. respondentų pritaria, kad „socialinis darbuotojas stovi laipteliu žemiau už teisininką, gydytoją, valdininką“; 73,5 respondentų teigimu „baisu,

kuomet aukštojo mokslo neturintys darbuotojai uždirba daugiau nei socialinis darbuotojas“. Tyrimo rezultatai parodė, kad hobiai ir laisvalaikio turėjimas padeda sumažinti streso lygį. Socialiniai darbuotojai, kurie turėjo hobį patyrė mažesnę stresą darbe. Taip pat išsiaiškėjo, kad didžioji dalis respondentų darbe jaučia nuolatinį stresą ir įtampą dėl darbinio problemų. Patiriantys didelį stresą nepailsi savo atostogų ar savaitgalių metu. Socialiniams darbuotojams dėl savo kuklios algos sunku vaidinti vidutinės klasės atstovus.

Išvados

1. Socialinių darbuotojų patiriamo streso darbe priežastys: nuolat jaučiama įtampa dėl darbinio problemų, profesijos prestižo stoka, kolektyvo klimatas, nerimas prarasti darbo vietą, nepriteklius, laisvalaikio ir hobiai neturėjimas.
2. Stresą įveikti galima užsiimant mėgiamu laisvalaikiu, bendraujant su kolegomis ir bendrai sprendžiant problemas su administracija.

Literatūra

1. Beer, O., Asthana, S. (2016). How stress impacts social workers-and how they're trying to cope. Prieiga per internetą: <http://www.communitycare.co.uk/2016/09/28/stress-impacts-social-workers-theyre-trying-cope/>
2. Bubelienė, D. (2010). Mokytojų profesinis stresas ir jo kontrolė edukacinėmis bei vadybinėmis priemonėmis. Daktaro disertacija. Šiauliai: Šiaulių universitetas.
3. Garret, P., Bertotti, T. (2017). Social work and the politics of „austerity“: *Ireland and Italy*. *European Journal of Social Work*, 20(1), 29-41.
4. Ravalier, J. M. (2019). Psycho-social working conditions and stress in UK social workers. *British Journal of Social Work*, 49, 371-390. Doi: 10.1093/bjsw/bcy023.
5. Lloyd, Ch., King, R. & Chenoweth, L. (2011). Social Work, stress and burnout: A review. *Journal of Mental Health*, 11(3), 255-265

MOTERŲ ŽINIOS APIE RIBOJAMŲ KOSMETIKOS GAMINIŲ INGREDIENTUS NĖŠTUMO METU

Monika Bielinytė

*Kosmetologijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Diana Barragan Ferrer

Ivadas

Kosmetikos gaminiuose randamos pavojingos medžiagos gali tiesiogiai praeiti per epidermio barjerą į žmogaus dermą ir patekti į sisteminę kraujotaką, taip pakenkiant moterų sveikatai: vaisingumui ir reprodukcinėi sistemai (Marrie ir kt., 2016). Nėgana to, gali turėti įtakos anemijos atsiradimui, inkstų nepakankamumui, neigiamai paveikti širdies ir kraujagyslių sistemas (Chen, Jiang, 2016). Mokslinio tyrimo rezultatai parodė, kad cheminės medžiagos taip pat gali sukelti neigiamą poveikį moters vaisiui: sulėtinti organų vystymosi procesus, susilpninti imuninę sistemą, sutrikdyti hormonų gamybą, pažeisti centrinę nervų sistemą, kuris turi įtakos elgsenos sutrikimams ir neurologiniam vystymuisi (Dickeson ir kt., 2013). Tyrimo problema – kokios moterų žinios apie ribojamų kosmetikos produktų ingredientus nėštumo metu? Tyrimo tikslas - atskleisti moterų žinias apie ribojamų kosmetikos produktų ingredientus nėštumo metu. Tyrimo uždaviniai: 1. Apibrėžti privalomąsias kosmetikos gaminio sudėtinės dalis ir jo teisinį reglamentavimą. 2. Išskirti ingredientus, įeinančius į kosmetikos gaminio sudėtį ir turinčius įtaką paveikti moterį ir vaisių nėštumo metu. 3. Įvertinti respondenčių žinias apie ribojamų kosmetikos produktų ingredientų įtaką nėščiajai ir jos vaisiui.

Raktiniai žodžiai: nėštumas, ribojami kosmetikos produktų ingredientai, kosmetikos gaminys.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros šaltinių analizė. Siekiant atskleisti moterų žinias apie ribojamų kosmetikos produktų ingredientus nėštumo metu, buvo pasirinktas kiekybinis tyrimo metodas – anketinė apklausa, duomenys surinkti, naudojant Microsoft Excel for Office 365 programą. Tyrimas vyko 2021 metų sausio 18 – sausio 22 dienomis, kuriame dalyvavo 115 respondenčių. Tyrimo dalyviai atrinkti pagal du kriterijus: moteriškos lyties, ir turi turėti ne mažiau nei 18 metų.

Rezultatai

Apibendrinus mokslinės literatūros analizę, galima teigti, kad kosmetikos gaminiuose randamos pavojingos medžiagos (konservantai, kvapiosios medžiagos, retinolis, UV filtrai, triklozanas, tirpikliai ir gyvulinės kilmės hormonai – placenta) gali įtakoti moters ir vaisiaus sveikatą nėštumo metu. Tyrimo rezultatai

parodė, kad dauguma moterų turi mažai informacijos apie kenksmingus kosmetikos gaminių ingredientus. Nėgana to, paaiškėjo, kad didelė dalis respondenčių žino, kad kosmetikos gaminiuose esantys ingredientai gali būti pavojingi, tačiau nežino kokį neigiamą poveikį gali sukelti nėštumo metu. Taigi, galima teigti, kad apie kosmetikos ingredientų žalą nėštumo metu yra kalbama per mažai, todėl tiek daug moterų nežino, kad informacijos galima rasti įvairiose internetinėse svetainėse, kuriose gausu mokslinių straipsnių apie kosmetikos sudėtyje esančias chemines medžiagas, galinčias sukelti neigiamą poveikį nėštumo metu.

Išvados

1. Kosmetikos gaminį sudaro privalomos sudėtinės dalys: vanduo, emulgatoriai, riebalai, konservantai, antioksidantai, šviesos filtrai, vitaminai, mineralai ir kt. Pagal teisinį reglamentą, pagalbinės medžiagos yra pavojingos arba ribojamos.
2. Moters ir vaisiaus sveikatą įtakojantys ingredientai esantys kosmetikos produktuose yra konservantai, kvapiosios medžiagos, vitamino A darinys, sunkieji metalai, antimikrobinė medžiaga - triklozanas, organiniai UV filtrai, tirpikliai ir gyvulinės kilmės hormonai.
3. Apibendrinus tyrimo rezultatus, galima teigti, kad dauguma moterų turi mažai informacijos apie kenksmingas chemines medžiagas, kurios gali turėti neigiamą įtaką nėščiajai ir jos vaisiui.

Literatūra

1. Duong, A., Steinmaus, C., McHale, C.M., Vaughan, C.P. & Zhang, L. (2011). Reproductive and developmental toxicity of formaldehyde: A systematic review. *Mutation Research/Reviews in Mutation Research*, 728(3), 118-138
2. Marie, C., Cabut, S., Venditelli, F. & Rochat, M. (2016). Changes in Cosmetics Use during Pregnancy and Risk Perception by Women. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 13(4), 383.
3. Chen, K.L., Jiang, S.J. & Chen, Y.L. (2016). Determining lead, cadmium and mercury in cosmetics using sweeping via dynamic chelation by capillary electrophoresis. *Anal Bioanal Chem*, 409, 2461-2469.
4. Dickenson, A., Woodruff, J., Stotland, E., Dobraca, D. & Das, R. (2013). Elevated mercury levels in pregnant woman linked to skin cream from Mexico. *Case report*, 209(2)

Vėjūnė Bigenytė

*Farmakoteknikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovas – Andrius Dambrauskas

Ivadas

Odos drėkinimas yra vienas pagrindinių žmogaus higienos ir odos priežiūros aspektų, kuris turi įtakos odos būklei (Draelos, 2018). Norint atstatyti odos struktūros vientisumą, lipidų sluoksnį ir apsaugoti odą nuo vandens netekimo bei palaikyti ją sudrėkintą, naudojamos įvairios drėkinančios priemonės. Kūno kremas yra vienas populiariausių produktų, kuris padeda padidinti odos drėgmę, pagerinti išvaizdą, atstatyti jos elastingumą ir išlaikyti tolygią odą (Inoue, Y, 2014). Drėkinantis kremas turi patenkinti keturis pagrindinius vartotojo poreikius: padaryti odą lygią ir švelnią, pagerinti išvaizdą, padidinti odos drėgmę ir suteikti maitinamųjų medžiagų (Draelos, 2018; Spencer, 1988). Tyrimo problema – kokia priemonė gerai drėkintų sausą odą? Tyrimo tikslas – sukurti kūno kremą sausos odos tipui. Tyrimo uždaviniai: 1. Aprašyti modeliuojamo kūno kremo sudėtinės dalis pagal jų farmakologinį poveikį odai. 2. Sukurti kūno kremo sausos odos tipui gamybos technologiją. 3. Nustatyti suformuluoto kūno kremo pH bei organoleptines savybes.

Raktiniai žodžiai: kūno kremas, drėkinimas, sausa oda.

Metodologija

Teoriniam tyrimui buvo taikytas literatūros analizės metodas, aprašant kūno kremo sudėtinių dalių farmakologinį poveikį odai. Empirinio tyrimui pasirinkta kokybinio tyrimo strategija. Atliktas eksperimentas – gaminamas kūno kremas sausai odai. Kremo gamybai naudojamas technologinis gamybos metodas, kūno kremo sudėčiai pasirinkus šiuos ingredientus: kakavos sviestą (17 proc.), simondsijų aliejų (13 proc.), alijošių (23,17proc.), haliurono rūgštį (1,5 proc.), vitaminą E (1,33 proc.), alyvuogių emulsiklį (5 proc.), negyvos jūros druską (9 proc.) ir išgrynintą vandenį (30 proc). Pagaminus nustatyta kremo pH reikšmė, atliktas organoleptinių savybių vertinimas (spalva, kvapas ir konsistencija).

Rezultatai

Parengta kūno kremo gamybos schema ir parinkta vanduo/aliejuje (V/A) gamybos technologija, įterpiant pasirinktas medžiagas pagal jų lydymosi temperatūrą. Kakavos sviestas, turintis drėkinamųjų savybių, simondsijų aliejus – kaip puiki drėkinamoji priemonė,

kuri didina odos elastingumą, alijošius – turi drėkinamąjį ir senėjimą mažinantį poveikį, taip pat turi teigiamą poveikį mažinant odos šiurkštumą ir minkštinant odą, hialurono rūgštis – pasižymi senėjimą stabdančiomis savybėmis ir padeda atstatyti odos pažeidimus, vitamino E savybės padeda sulėtinti odos senėjimo procesus bei padėti palaikyti sveiką odos būklę, alyvuogių emulsiklis – veikia odą kaip minkštiklis, negyvosios jūros druska – atkuria drėgmę.

Pagaminto kūno kremo pH tyrimas buvo atliekamas kas dvi savaites ir išvestas vidurkis. Gautas pH reikšmės vidurkis – 5,4. Sumodeliuoto kūno kremo spalva šiek tiek gelsva dėl kakavos sviesto, malonaus žaliųjų citrinų aromato.

Išvados

1. Kūno kremas sausos odos tipui turėtų gerai drėkinti, padėti išlaikyti odos drėgmę, pagerinti odos išvaizdą, atstatyti jos elastingumą ir padaryti švelnią. Drėkinamųjų savybių turi kakavos sviestas, simondsijų aliejus, alijošius. Senėjimo procesus lėtina vitaminas E, hialurono rūgštis. Alyvuogių emulsiklis minkština odą.
2. Parinkta vanduo/aliejuje (V/A) gamybos technologija, įterpiant medžiagas pagal jų lydymosi temperatūrą.
3. Pagaminto kūno kremo pH reikšmė 5,4, spalva gelsva, kvapas žaliųjų citrinų.

Literatūra

1. Draelos, Z. D. (2018). The science behind skin care: Moisturizers. *J Cosmet Dermatol*, 17(2), 138-144. doi:10.1111/jocd.12490
2. Inoue, Y., Suzuki, K., Maeda, R., Shimura, A., Murata, I., & Kanamoto, I. (2014). Evaluation of formulation properties and skin penetration in the same additive-containing formulation. *Results in Pharma Sciences*, 4, 42-49. doi:https://doi.org/10.1016/j.rinphs.2014.09.003
3. Spencer, T. S. (1988). Dry skin and skin moisturizers. *Clinics in Dermatology*, 6(3), 24-28. [žiūrėta 2020-12-06] Prieiga per duomenų bazę: doi:https://doi.org/10.1016/0738-081X(88)90028-4

PRAMONINIŲ BŪDŲ IR NAMŲ SĄLYGOMIS PAGAMINTŲ APELSINŲ SULČIŲ KOKYBINIS VERTINIMAS PAGAL BENDRĄ FENOLINIŲ JUNGINIŲ KIEKĮ IR ANTIOKSIDACINIŲ AKTYVUMĄ

Jūratė Bliumaitė

*Biomedicinos diagnostikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovas – dr. Manuel Jesus Barragan Ferrer

Išvadas

Citrusiniai vaisiai yra plačiai paplitę pasaulyje ne tik dėl savo gero skonio, bet ir dėl daugelio naudingų juose esančių maistinių medžiagų (Rampersaud, 2017). Askorbo rūgštis yra stiprus antioksidantas, kuris neutralizuoja laisvuosius radikalus ir taip apsaugo organizmo ląsteles nuo oksidacinės pažeidimo bei stabdo organizmo senėjimo procesus (Economos, 2004). Tyrimo problema: Kokia namų sąlygomis ir pramoniniu būdu pagamintų apelsinų sulčių kokybė pagal bendrą fenolinių junginių kiekį ir antioksidacinį aktyvumą? Tyrimo tikslas – įvertinti namų sąlygomis ir pramoniniu būdu pagamintų apelsinų sulčių kokybę pagal bendrą fenolinių junginių kiekį ir antioksidacinį aktyvumą. Darbo uždaviniai: 1. Aprašyti apelsinų sulčių savybes, jų biologinį aktyvumą bei poveikį žmogaus sveikatai. 2. Nustatyti bendrą fenolinių junginių kiekį pramoniniu būdu ir namų sąlygomis pagamintose apelsinų sultyse. 3. Palyginti pramoniniu būdu ir namų sąlygomis pagamintų apelsinų sulčių antioksidacinį aktyvumą.

Raktiniai žodžiai: antioksidantai, fenoliai, sultys.

Metodologija

Atlikta mokslinės ir profesinės literatūros analizė bei kiekybinis tyrimas, siekiant įvertinti pramoniniu būdu ir namų sąlygomis pagamintų apelsinų sulčių kokybę. Tirti 32 mėginiai iš 16 skirtingų pramoniniu būdu pagamintų sulčių: SP1, SP2, SP3, SP4, SP5, SP6, SP7, SP8, SP9, SP10, SP11, SP12, SP13, SP14, SP15, SP16 ir 16 mėginių namų sąlygomis pagamintų apelsinų sulčių iš 8 skirtingų apelsinų rūšių: SN1, SN2, SN3, SN4, SN5, SN6, SN7, SN8. Antioksidacinėms savybėms įvertinti buvo tiriami 100 proc. ir 15 proc. koncentracijų mėginiai, atliktas kiekybinis vertinimas pagal bendrą fenolinių junginių kiekį (Folin-Ciocalteu kolorimetriniu būdu) ir antioksidacinį aktyvumą (DPPH radikalo sujungimo metodu). Statistinė duomenų analizė atlikta pasitelkus MS Excel programą. Tyrimas atliktas 2021 metų sausio-vasario mėnesiais, Kauno kolegijos, Medicinos fakulteto aplinkos tyrimų laboratorijoje.

Apelsinų sulčių antioksidacinis aktyvumas įvertintas pasitelkus 2,2-difenil-1-pikrilhidrazilo radikalo sujungimo metodą. Pagal DPPH radikalo formą, didžiausia absorbcija pasiekama prie 515 nm ilgio bangos, kuri mažėja redukuojant antiradikalinį junginį. Reakcijai vykstant DPPH radikalo tirpalo spalva pasikeičia iš violetinės į geltoną (Kandi ir kt., 2019). Absorbcija matuojama spektrofotometru tris kartus, kol pasiekama pusiausvyra ir išvedamas absorbcijų virdurkis. Antiradikalinis veikimas pateikiamas DPPH inaktyvinimo procentu, kuris yra apskaičiuojamas

naudojant formulę: $DPPH_{inaktyv.} = [(Ab - Aa) / Ab] \cdot 100$, kai Ab – tuščio mėginio absorbcija, Aa – mėginio su tiriamosiomis sultimis absorbcija. Tiriamųjų sulčių antioksidacinis aktyvumas vertinamas pagal standartinį antioksidantą – troloksą. Rezultatai išreiškiami nesurištų radikalų kiekiu mM/l, kurie yra ekvivalentiški troloksui. Bendras fenolinių junginių kiekis apelsinų sultyse buvo nustatomas Folin-Ciocalteu kolorimetriniu tyrimo metodu. Tyrimui reikalingi Folin-Ciocalteu ir natrio karbonato tirpalai. Tiriamasis tirpalas buvo ruošiamas mėgintuvėliuose, imant 5 ml Folin-Ciocalteu tirpalo, įmaišoma 1 ml tiriamųjų apelsinų sulčių ir 4 ml 7,5 proc. koncentracijos natrio karbonato tirpalo. Paruošus tirpalą, mėgintuvėliai uždengiami folija ir paliekami vykti reakcijai tamsioje vietoje. Įvykus reakcijai 2 ml tirpalo pilama į kiuvetę, matuojama mėginio absorbcija spektrofotometru, esant 765 nm bangos ilgiui. Bendras fenolinių junginių kiekis, esantis mėginyje, išreiškiamas galo rūgšties ekvivalentais (GAE) vienam gramui žaliavos.

Rezultatai

Išmatavus tiriamųjų mėginių absorbcijas spektrofotometru ir apskaičiavus DPPH radikalo inaktyvinimą, nustatyta, kad apelsinų sultys pasižymi labai stipriu antioksidaciniu poveikiu. Iš pramoninių būdu pagamintų apelsinų sulčių, stipriausiai DPPH radikalą neutralizavo – SP15 (87 proc.), o iš namų sąlygomis pagamintų apelsinų sulčių – SN5 mėginys (90,4 proc). Fenolinių junginių aptikta visuose tirtuose sulčių mėginiuose nuo 7,5 mg/g iki 12,3 mg/g. Pramoniniu būdu pagamintose apelsinų sultyse fenolinių junginių kiekis neturėjo tiesioginės priklausomybės su antioksidaciniu aktyvumu. Tuo tarpu namų sąlygomis pagamintų apelsinų sulčių antioksidacinis aktyvumas tiesiogiai priklauso nuo fenolinių junginių kiekio. Namų sąlygomis gamintos sultys yra mažiau veikiamos įvairių fizikinių ir aplinkos veiksnių, todėl sultyse yra išsaugoma daugiau bioaktyvių medžiagų. Antioksidacinės savybės tiek namų sąlygomis, tiek pramoniniu būdu pagamintose apelsinų sultyse buvo stipresnės 100 proc. koncentracijos mėginiuose.

Išvados

1. Apelsinuose ir jų sultyse aptinkama daug cheminių junginių – vitaminų, mineralų, fenolinių rūgščių, flavonoidų, kurie gali teigiamai paveikti organizmo ląsteles ir jose vykstančius procesus. Junginiai, esantys vaisiuose ir jų sultyse, veikia kaip antioksidantai, apsaugodami ląsteles nuo oksidacinio streso, turi antimikrobinį, antikancerogeninį,

piešuždegiminį poveikį, gali užkirsti kelią daugeliui širdies ir kraujagyslių sistemos, žarnyno, nervų sistemos ligų išsivystymui.

2. Fenolinių junginių aptikta visuose tirtuose sulčių mėginiuose nuo 7,5 mg/g iki 12,3 mg/g.
3. Namų sąlygomis pagamintos apelsinų sultys pasižymėjo stipresniu antioksidaciniu poveikiu nei pramoniniu būdu pagamintos apelsinų sultys.

Literatūra

1. Rampersaud C G., Valim F. M., (2017). 100 % citrus juice: Nutritional contribution, dietary benefits, and association with anthropometric measures. [žiūrėta 2020 m. kovo 9 d.] Prieiga per internetą: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25831042/>
2. Economos C., Clay W.D. (2004). Nutritional and health benefits of citrus fruits [žiūrėta 2020 m. kovo 9

d.] Prieiga per internetą:

<http://www.fao.org/3/x2650T/x2650t03.htm>

3. Kandi S., Charles A. L., (2019). Statistical Comparative Study Between the Conventional DPPH Spectrophotometric and Dropping DPPH Analytical Method Without Spectrophotometer: Evaluation for Advancement of Antioxidant Activity Analysis, Food Chemistry, vol 287, 338-345, [žiūrėta 2021-03-27]. Prieiga duomenų bazėje Science Direct: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S030881461930442X?via%3Dihub>

Aušrinė Bukantaitė, Nida Bačkaitytė

*Bendrosios praktikos slaugos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė - Dalė Smaidžiūnienė

Ivadas

Konfidencialumas – įpareigojimas darbuotojui konfidencialią informaciją naudoti tik atliekant darbo funkcijas (Dėl Konfidencialios informacijos Kelmės rajono savivaldybės administracijoje nustatymo ir naudojimo bei konfidencialumo laikymosi tvarkos aprašo patvirtinimo, 2018).

Šiandien žmonės turi priėjimą prie galybės duomenų. Medicinoje pasidaro dar svarbiau apsaugoti žmonių privatumą, todėl būtina, kad visas medicinos personalas ištrauktų į pacientų duomenų apsaugą. Konfidencialumo pažeidimus yra aktualu analizuoti, nes ligoninėje labai svarbu, kad pacientai pasitikėtų sveikatos priežiūros specialistais. Paciento nepasitikėjimas ligoninėje esančiu konfidencialumu gali sukelti jo nenorą atskleisti visą svarbią informaciją ir dėl to gali iškilti rimtų problemų (Wallace I.M., 2015). Norint palaikyti profesionalius santykius tarp mediko ir paciento, būtina laikytis duomenų apsaugos ir privačios paciento informacijos neskelbiamumo (Peterson J.L.H., 2018). Slaugytojas yra tas asmuo, kuris dažnai dirba su pacientu ir gali pamokyti ar patarti slaugytojų padėjėjams bei slaugos studentams konfidencialumo klausimais. Būtina užtikrinti, kad konfidenciali informacija netaptų žinoma tokios teisės neturintiems asmenims bei tretiesiems asmenims, išskyrus teisės aktų nustatytus atvejus, nenaudoti minėtos konfidencialios informacijos asmenims/trečiųjų šalių interesams tenkinti.

Tyrimo problema - su kokiais konfidencialumo pažeidimais susiduriama slaugos praktikoje?

Darbo tikslas: Įvertinti pacientų konfidencialumo užtikrinimą slaugytojo veiklos aspektu.

Uždaviniai: 1. Apibūdinti pacientų konfidencialumo svarbą slaugant ligoninėje. 2. Palyginti slaugytojų ir bendrosios praktikos slaugos studijų studentų nuomonę apie pacientų konfidencialumą. 3. Nustatyti slaugos praktikoje dažniausiai pasitaikančius pacientų konfidencialumo pažeidimus.

Raktiniai žodžiai: pacientų konfidencialumas, bendrosios praktikos slaugos studijų studentai, slaugytojai

Metodologija

Darbe buvo atlikta mokslinės literatūros analizė ir kiekybinis tyrimo metodas, kuriame dalyvavo 49 įvairios specializacijos slaugytojai ir 33 III kurso bendrosios praktikos slaugos studentai.

Atranka netikimybinė tikslinė, įtraukianti tik slaugytojus ir bendrosios praktikos slaugos studentus, kurie praktikoje susidūrė su konfidencialumo pažeidimo atvejais.

Duomenų analizė buvo vykdoma palyginant dvi grupes: slaugytojus su studentais.

Klausimyną sudarė 7 uždari ir 1 atviras klausimas, kurio atsakymai išskirti į kategorijas, išryškėjo situacijos. Tyrimas vyko 2021 metų vasario mėn., iš viso dalyvavo 82 tiriamieji.

Rezultatai

Tyrimo metu nustatyta, kad daugiau nei pusė (69%) slaugytojų ir mažiau nei pusė (42%) studentų sutinka, jog jų skyriuje laikomasi konfidencialumo. Studentai nežymiai daugiau (49%) pastebi kolegas pažeidžiant konfidencialumą negu slaugytojai (31%). Slaugytojai labiau linkę pasikalbėti su kolega apie jo konfidencialumo pažeidimą (35%), negu studentai (15%). Pagal susidūrimą su konfidencialumo pažeidimais, beveik keturi dešimtadaliai (39%) slaugytojų teigia, kad susiduria su konfidencialumo pažeidimais kartą per metus, studentai (30%) dažniau - bent kartą per mėnesį. Respondentams buvo užduotas atviras klausimas apie tai, kokius konfidencialumo pažeidimo atvejus pastebėjo slaugos praktikoje ir buvo išskirtos trys kategorijos: viešas paciento ligos aptarimas/ atskleidimas (N=9), paciento biografinės informacijos atskleidimas (N=4) ir pažeidimai, atliekant medicinines procedūras (N=1). Paklausus respondentų nuomonės apie konfidencialumo pažeidimus, paaiškėjo, kad beveik trečdalis (29%) slaugytojų galvoja, kad situacija „per parą skyriuje mirus penkiems žmonėms, apie tai grįžusi/-ęs namo informuoju savo namiškius“ nėra pažeidimas. Beveik penktadalis (18%) studentų sutinka, kad yra pažeidimas kuomet „slaugytojas kartu su pacientu aptaria jo slaugos principus“. Du dešimtadaliai (18%) slaugytojų mano, kad pažeidimas yra „atėjus paciento artimiesiems, jiems leidžiama kalbėtis privačiai“. Viena dešimtoji (10%) slaugytojų nemano, kad pacientas pasitiki medicinos personalu, kuomet jis patiki savo higienos palaikymą. Daugiau nei pusė slaugytojų (57%) mano, kad pacientas nepasitikėdamas medicinos personalu, nuslepia svarbias detales apie savo sveikatą arba ligą. Apibendrinant galima teigti, kad tarp slaugytojų ir studentų yra nežymus atsakymų skirtumas.

Išvados

1. Konfidencialumas įpareigoja darbuotoją naudoti konfidencialią informaciją tik atliekant darbo funkcijas, neatskleisti tokios teisės neturintiems asmenims bei tretiesiems asmenims, išskyrus teisės aktų nustatytus atvejus. Jo laikymasis ligoninėje apibrėžtas teisės aktuose.
2. Palyginus slaugytojų ir studentų duomenis, nustatyta, kad daugiau nei pusė slaugytojų ir mažiau nei pusė studentų teigia, kad jų įstaigose laikomasi konfidencialumo. Ir slaugytojai, ir studentai sutinka su tuo, kad reikia daugiau šviesti medicinos personalą apie konfidencialumo svarbą. Abi pusės

ne visai gerai atpažįsta konfidencialumo pažeidimo situacijas.

3. Tyrimas atskleidė, kad slaugos praktikoje dažniausiai pasitaikantys konfidencialumo pažeidimai yra šie: viešas paciento ligos aptarimas/atskleidimas, paciento biografinės informacijos atskleidimas bei pažeidimai, atliekant medicinines procedūras.

Literatūra

1. Dėl Konfidencialios informacijos Kelmės rajono savivaldybės administracijoje nustatymo ir naudojimo bei konfidencialumo laikymosi tvarkos aprašo patvirtinimo (2018 m. gegužės 8 d. Nr. A-536). (2018). Priėmė Kelmės rajono savivaldybės administracija.

2. Peterson J.L.H. (2018). Confidentiality in medicine: how far should doctors prioritise the confidentiality of the individual they are treating? *Postgraduate medical journal*, 94(1116), 596-600. doi: 10.1136/postgradmedj-2018-136038. Prieiga per duomenų bazę PubMed: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov>
3. Wallace I.M. (2015) Is patient confidentiality compromised with the electronic health record?: a position paper. *Computers, informatics, nursing: CIN*, 33(2), 58-62; quiz E1. doi: 10.1097/CIN.000000000000126. Prieiga per duomenų bazę PubMed: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov>

VYRŲ IR KOSMETOLOGŲ NUOMONĖ APIE VYRŲ RIEBIOS VEIDO ODOS KOSMETINĘ PRIEŽIŪRĄ

Edita Bukantytė

*Kosmetologijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Sigita Zlatkuvienė

Ivadas

Per pastaruosius penkiasdešimt metų vyrai kardinaliai pakeitė požiūrį į savo odą bei jos priežiūrą. Tam turėjo įtakos visuomenės, žiniasklaidos ir technologiniai pokyčiai (Makino, Jiang, Tan, Cheng, & Mehta, 2018). Kosmetikos gamintojai pateikia vis platesnį produktų asortimentą, atsižvelgiant į vyrų anatominius ir fiziologinius ypatumus ir dažniausiai kankinančias estetines problemas, tokias kaip odos jautrumas, dehidracija, odos bėrimai. Tinkamai parinkta kosmetika namuose gali padėti slopinti riebios veido odos estetines problemas (Patricia, Campos, & Mercurio, 2019).

Tyrimo problema – kokia yra vyrų ir kosmetologų nuomonė apie vyrų riebios veido odos kosmetinę priežiūrą?

Tyrimo tikslas – atskleisti vyrų ir kosmetologų nuomonę apie vyrų riebios veido odos kosmetinę priežiūrą.

Tyrimo objektas – vyrų ir kosmetologų nuomonė apie vyrų riebios veido odos kosmetinę priežiūrą. **Darbo uždaviniai:** 1. Išskirti vyrų riebios veido odos ypatumus, estetines problemas ir jas sukeliančius veiksnius. 2. Aprašyti vyrų riebios veido odos kosmetinę priežiūrą. 3. Nustatyti vyrų ir kosmetologų nuomonę apie vyrų riebios veido odos priežiūrą ir kosmetinių produktų įtaką.

Pagrindiniai žodžiai: riebi oda, kosmetologai, vyrų odos kosmetinė veido priežiūra.

Metodologija

Atlikta mokslinės ir profesinės literatūros analizė, empiriniam tyrimui pasirinkta kiekybinė tyrimo strategija, metodas – internetinė apklausa raštu. Tyrimas vyko 2021 m. vasario mėn. 15d. – kovo mėn. 29 d., dalyvavo 101 respondentas vyras ir 30 respondentų kosmetologų. Taikytas patogiosios imties būdas.

Rezultatai

Vyrai nepakankamai rūpinasi savo veido oda, 42 proc. vyrų kosmetinė veido priežiūra yra aktuali, bet ji nėra planinga ir naudojami netinkami, arba išvis nenaudojami kosmetiniai produktai. Siekiant išspręsti odos problemas,

44 proc. respondentų imasi veiksmų patys, maža dalis (8,9 proc.) lankosi pas kosmetologą. Vyrai, kurie lankosi pas profesionalą, pasitiki jo rekomendacijomis ir įsigyja kosmetikos produktus, atlieka pilną procedūrų kursą. 87 proc. kosmetologų naudoja universalius kosmetinius produktus, tinkančius vyrams ir moterims, nors daugumai vyrų yra svarbu, kad kosmetikos produktai būtų specializuoti vyrams.

Išvados

1. Vyriški hormonai stipriau stimuliuoja riebalų gamybą, todėl jų oda ir hidrolipidinė plėvelė yra storesnė nei moterų, vyrų odos pH yra žemesnis, jų oda elastingesnė ir tvirtesnė, vyrai turi šerinius plaukus veido srityje. Dažniausios vyrų estetiškos problemos: bėrimo elementai, odos jautrumas, dehidracija, plaukų jauginėjimas barzdos srityje ir odos senėjimas.
2. Kosmetologo kabinete vyrams, kaip ir moterims, riebiai odai atliekamos manualinės ir aparatinės veido procedūros. Individualios priežiūros svarbiausi etapai yra veido valymas, šveitimas, drėkinimas ir apsauga nuo aplinkos veiksnių.
3. Daugumai vyrų kosmetinė priežiūra nėra aktuali, didelė dalis kosmetikos produktus, įsigytus didžiuosiuose prekybos centruose, naudoja tik kartais bei nežino, ar jie daro teigiamą įtaką riebios odos problemų sprendimui. Vyrai, kurie naudojami kosmetologinėmis paslaugomis, ir kosmetologai patvirtina, kad kosmetikos produktai daro teigiamą įtaką riebios odos problemų sprendimui.

Literatūra

1. Makino, E., Jiang, L., Tan, P., Cheng, T., Mehta, R. (2018). Addressing Male Facial Skin Concerns: Clinical Efficacy of Topical Skincare Treatment Product for Men. *Journal Drugs Dermatol.* 17(3), 301-306.
2. Patricia, M. B. G., Campos, M., M. & Mercurio, G. (2019). Use of Advanced Imaging Techniques for the Characterization of Oily Skin. Published online, rev. 47, 777-780.

APSAUGINIO LŪPŲ BALZAMO SU AUGALINIAIS ALIEJAIS FORMULAVIMAS IR KOKYBĖS TYRIMAS

Iveta Cibulytė

*Farmakotechnikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovas – Andrius Dambrauskas

Išvadas

Šiais laikais atsiranda vis didesnis poreikis natūraliems kosmetikos gaminiams, įskaitant ir lūpų balzamus. Pasak Baki (2015), tarp visų kosmetikos gaminių, lūpų balzamo formulų yra tikrai begalė, o pasirinkti geriausią dažnai tampa nelengva užduotis. Tačiau trūksta tyrimų, susijusių su natūralių lūpų balzamų gamyba.

Tyrimo problema – kokios sudėties natūralios kilmės lūpų balzamas pasižymi geriausiomis savybėmis?

Tyrimo tikslas – sukurti natūralios kilmės apsauginį lūpų balzamą bei nustatyti jo kokybę.

Tyrimo uždaviniai: 1. Aprašyti moksliniuose šaltiniuose analizuojamas natūralios kilmės medžiagas lūpų balzamo gamybai. 2. Parinkti tinkamiausią apsauginio lūpų balzamo sudėtį. 3. Įvertinti pagaminto lūpų balzamo su augaliniais aliejais pH ir juslines savybes.

Raktiniai žodžiai: lūpų balzamas, augaliniai aliejai, apsauginis.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros šaltinių apie natūralios kilmės lūpų balzamo gamybą analizė ir eksperimentas, kuriant apsauginį lūpų balzamą su natūralios kilmės augaliniais aliejais. Pagaminus lūpų balzamą buvo atliekamas balzamo pH tyrimas ir juslinių savybių vertinimas. Juslinių savybių vertinimui tyrimo dalyviams buvo suteikta galimybė 15 dienų naudoti pagamintą lūpų balzamą, o po to išsakyti savo nuomonę apie jį anketoje. Tyrimas vyko 2021 03 27-04 10 dienomis. Tyrime dalyvavo 10 tiriamųjų.

Rezultatai

Geriausiomis savybėmis pasižymėjo apsauginis lūpų balzamas, sudarytas iš 60 proc. kietųjų medžiagų ir 40 proc. aliejų, balzamo sudėtis: bičių vaškas, saulėgrąžų aliejus, sviestmedžių aliejus, šaltalankių uogų aliejus, klevų sirupas, sojų lecitinas, vitaminas E, apelsinų sulčių eterinis aliejus. Nustatyta balzamo pH reikšmė – 6,66, remiantis Europos farmakopėja (2010), ši reikšmė patenka į atitinkamų pH reikšmių intervalą. Apsauginis

lūpų balzamas pasižymi silpnai rūgštinėmis savybėmis, kurios svarbios natūraliai odos gynybinei funkcijai palaikyti. Pieštukas yra saugus naudoti ant lūpų odos. Atlikto juslinių savybių tyrimo metu, beveik visi tyrimo dalyviai išsakė, jog balzamas jiems patiko: spalva gera, kvapas malonus, konsistencija priimtina, skonis minimaliai saldus. Daugelis teigė, jog balzamas nesuteikia lipnumo pojūčio, ilgai išsilaiko ant lūpų.

Išvados

1. Literatūros šaltinių duomenimis apsauginio balzamo paskirtis vasaros metu apsaugoti lūpų odą nuo kenksmingos UV spinduliuotės, o žiemos sezono metu – nuo neigiamo šalčio ir vėjo poveikio. Balzamo sudėčiai labiausiai tinkamos natūralios kilmės medžiagos: bičių vaškas, saulėgrąžų aliejus, sviestmedžių aliejus, šaltalankių uogų aliejus, sojų lecitinas, apelsinų sulčių eterinis aliejus.
2. Geriausiomis savybėmis pasižymėjo lūpų balzamas, sudarytas iš 60 proc. kietųjų medžiagų ir 40 proc. aliejų, gamybai naudojant bičių vašką, saulėgrąžų aliejų, sviestmedžių aliejų, šaltalankių uogų aliejų, klevų sirupą, sojų lecitiną, vitaminą E, apelsinų sulčių eterinį aliejų.
3. Vertinant pagaminto lūpų balzamo kokybę, nustatyta pH reikšmė – 6,66. Apsauginis lūpų balzamas pasižymėjo silpnai rūgštinėmis savybėmis, kurios svarbios natūraliai odos gynybinei funkcijai palaikyti. Balzamas ilgai išsilaikė ant odos, jos nesusausino, nesulipino, pasižymėjo maloniu kvapu ir minimaliai saldžiu skoniu.

Literatūra

1. Baki, G., & Alexander, K. S. (2015). Introduction to cosmetic formulation and technology. Pharmacy and Pharmaceuticals sciences.
2. European Pharmacopoeia Commission, & European Directorate for the Quality of Medicines & Healthcare. (2010). European pharmacopoeia (Vol. 1). Council of Europe

EMA CILINSKAITĖ

*Akušerijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Alina Liepinaitienė

Ivadas

Gimdymas natūraliais takais yra fiziologinis, natūralus, savaime vykstantis procesas, kuris dažniausia įvyksta be komplikacijų. Šių dienų gimdymai itin retu atveju būna 100 proc. fiziologiniai, todėl yra priimtina fiziologiniu vadinti normalų gimdymą, t.y. – gimdymą, kurio metu yra maža tikimybė atsirasti medicininėms intervencijoms (LR SAM, 2019). Toks gimdymas yra mažos rizikos, jo metu pakanka minimalios akušerio teikiamos medicininės pagalbos. Per pastaruosius 50 metų fiziologinio gimdymo paveikslas stipriai pasikeitė, natūralus procesas perkeltas iš namų į ligonines, medikalizuotas (LR SAM, 2019). Todėl šiuo metu labai svarbu kalbėti apie pačių akušerių požiūrį į gimdymo priežiūrą. Tyrimo problema – koks, akušerių nuomone, yra fiziologinis gimdymas? Šio tyrimo tikslas – atskleisti akušerių požiūrį į fiziologinį gimdymą. Tyrimo objektas – akušerių nuomonė apie fiziologinį gimdymą. Darbo uždaviniai: 1. Aprašyti veiksnius, kurie priskiriami fiziologiniam gimdymui. 2. Teoriškai paaiškinti, kas yra fiziologinis gimdymas. 3. Nustatyti akušerių nuomonę apie fiziologinį gimdymą.

Raktiniai žodžiai: fiziologinis gimdymas, akušerių požiūris, paveikslas.

Metodologija

Literatūros analizė atlikta siekiant atskleisti akušerių nuomonę apie fiziologinį gimdymą ir jo taikymą praktikoje. Siekiant kuo plačiau atskleisti akušerių požiūrį, empiriniam tyrimui pasirinkta kokybinio tyrimo strategija, duomenys rinkti taikant pusiau struktūruotą interviu metodą, duomenų analizė atlikta taikant kokybinio turinio analizę. Pagrindiniai klausimai visiems tyrimo dalyviams buvo vienodi, tačiau pateikti ir papildomi klausimai, padedantys atskleisti požiūrį ir išreikšti nuomonę. Tyrimas vyko 2021 metų vasario 21 – balandžio 10 dienomis, jame dalyvavo 7 akušerės, dirbančios gimdymo skyriuje. Tyrimo dalyvės atrinktos netikimybinio tikslinio imties būdu.

Rezultatai

Apibendrinus tyrimo rezultatus galima teigti, jog normalus gimdymas yra fiziologinis gimdymas. Šiam priskiriamos šios intervencijos: aktyvus placentinis laikotarpis, suleidžiant sintetinį oksitociną, pirmojo ir

antrojo laipsnio tarpvietės plyšimų susiuvimas, vaisiaus vandenių pūslės praplėšimas ir kardiokografijos rašymas. Respondentės sutiko, jog fiziologinio gimdymo metu gimdymas neturėtų būti skatinamas medikamentais, epiziotomija turėtų būti neatliekama. Taip pat pritarta, jog tik natūralūs skausmo malšinimo būdai, tokie kaip judesys, masažas, mankšta, hidroterapija, aromaterapija ir kita, yra fiziologinio gimdymo dalis. Dalyviai sutiko, jog po gimdymo tiek mamos, tiek naujagimio savijauta turi būti gera, o gimdymas turi būti prižiūrimas tik akušerio. Akušerių nuomone, fiziologinio gimdymo paveikslas susideda iš vengimo perteklinei gimdymo medikalizacijai, mama ir naujagimis po gimdymo jaučiasi gerai, skausmas malšinamas tik nemedikamentiniais būdais, o gimdymo rizika yra maža.

Išvados

1. Fiziologiniam gimdymui priskiriama: aktyvus placentinis laikotarpis, pirmojo ir antrojo laipsnio tarpvietės plyšimų siuvimas, ovoparacentezė ir kardiokografijos rašymas.
2. Fiziologinis gimdymas yra normalus gimdymas, kurio metu yra maža tikimybė atsirasti medicininėms intervencijoms.
3. Akušerių nuomone, fiziologinis gimdymas yra gimdymas be perteklinių medicininių intervencijų, mažos rizikos ir toks išlieka viso gimdymo metu.

Literatūra

1. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija (LR SAM). *Gimdymo skausmo malšinimas*. [interaktyvus]. (2019). [žiūrėta 2021 m. balandžio 12 d.] Prieiga per internetą: https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/Akušerinė%20metodika_Gimdymo%20skausmo%20malšinimas_SAM_2019%2007%2013.pdf
2. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija (LR SAM). *Normalus gimdymas*. [interaktyvus]. (2019). [žiūrėta 2021 m. balandžio 12 d.] Prieiga per internetą: https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/Akušerinė%20metodika_Normalus%20gimdymas_SAM_2019%2007%2013.pdf

PACIENTŲ POŽIŪRIS Į FARMACINĖS RŪPYBOS PASLAUGĄ SERGANT ARTERINE HIPERTENZIJA

Gerda Čebatoriūtė

*Farmakotechnikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Kristina Perminaitė

Ivadas

Šiandieniniame pasaulyje didėjantis sergamumas padidėjusiu kraujo spaudimu įtint aktuali tema. Arterinė hipertenzija-tai padidėjęs kraujo spaudimas. Nuolatinė hipertenzija turi įtakos arterijų pokyčius, panašius į sukeltus senėjimo, įskaitant endotelio pažeidimą bei arterijų sklerozę, kuri pasireiškia arterijos sienelės sustorėjimu ir jungiamojo audinio kiekio padidėjimu, kuris sumažina arterijų judėjimą. (Philip ir kt., 2020). Ši liga pažeidžia ne tik širdį, bet ir kitus organus: smegenis, inkstus bei kraujagysles. Dėl to ir atsiranda tokių organų kaip, smegenų, inkstų, kraujagyslių pažeidimai ir ligos (Brazienė, 2018). Higienos instituto Sveikatos centro duomenimis (2014), Lietuvoje iš 1000 gyventojų sirgo 234,1 gyventojas, o visame pasaulyje serga daugiau nei milijardas gyventojų. Todėl labai svarbu plėsti farmacines paslaugas, kad pacientai sergantys arterine hipertenzija turėtų žinių apie efektyvų ligos gydymą. Norint padidinti farmacines rūpybos paslaugų prieinamumą Lietuvoje, reikia šviesti gyventojus. Todėl svarbu išklausti pacientų poreikius ir norus vaistinėse. Taip pat sužinoti, kokios farmacines rūpybos paslaugos padėtų efektyviau valdyti arterinę hipertenziją ir spręsti su vaistų vartojimu susijusias problemas.

Tyrimo problema: koks pacientų požiūris į farmacines rūpybos paslaugą, sergant arterine hipertenzija?

Tyrimo tikslas: Atskleisti pacientų požiūrį į farmacines rūpybos paslaugą sergant arterine hipertenzija.

Tyrimo uždaviniai:

1. Aprašyti arterinės hipertenzijos ligos eigą, rizikos veiksnius ir gydymą.
2. Nustatyti farmacijos specialisto vaidmenį padidėjusio arterinio kraujo spaudimo gydyme.
3. Atskleisti pacientų požiūrį į farmacines rūpybos paslaugą, sergant arterine hipertenzija, atsižvelgiant į lankymosi vaistinėje priežastis, bei farmacijos specialisto suteiktas žinias.

Raktiniai žodžiai: Padidėjęs kraujo spaudimas, hipertenzija, farmacinė rūpyba.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė bei empirinis tyrimas.

Tyrimo strategija: kiekybinė strategija.

Duomenų rinkimo metodas: internetinė apklausa.

Tyrimo instrumentas: tyrimui atlikti parengtas klausimynas, žmonėms sergantiems arterine hipertenzija.

Klausimyną sudaro:

- Išviso klausimų:19
- Atvirų klausimų:2
- Uždarų klausimų:17

Šiais klausimais siekiama atskleisti respondentų nuomonę apie vaistinėse suteiktas farmacijos specialistų paslaugas, sergant arterine hipertenzija. Išsiaiškinti gyventojų žinias apie taisyklingą ir netaisyklingą vaistinių preparatų vartojimą, išanalizuoti pacientų žinias apie arterinio kraujo spaudimo matavimą, bei gautų rezultatų duomenimis suformuoti teorinį modelį ir išsiaiškinti pagrindinius pacientų sergančių AH poreikius.

Tyrimo organizavimas ir eiga: Anketos klausimai formuluojami vadovaujantis literatūros analize. Respondentai tyrime dalyvauja savanoriškai. Jiems suteikta informacija apie tyrimo tikslą ir tyrėjo funkcijas. Taip pat tiriamieji yra informuoti, jog bus išsaugotas jų konfidencialumas. Klausimynas yra anoniminis, todėl respondentų nebus klausama vardo ir pavardės, o tyrimo duomenys bus pristatomi apibendrinant. Respondentai buvo apklausiami Druskininkų X vaistinėje kovo – balandžio mėnesiais. Anketos buvo dalinamos žmonėms, jų pasiteiraujant ar serga arterine hipertenzija. Tyrimo rezultatams suvesti ir pateikti buvo naudojama Microsoft Office 2010m. Exel skaičiuoklė. Imties dydis: N=80. Anketą užpildė 101 respondentas, iš kurių 57% buvo moterų ir 43% vyrų.

Rezultatai

Apklauskos rezultatai rodo, kad didelė apklaustųjų dalis (35% – rūko, 18% - valgo riebų maistą, o 34% - vartoja alkoholį) net ir sergant lėtine liga turi žalingų įpročių.

Mityba lėtinių ligų atvejais yra vienas svarbiausių veiksnių, arterinės hipertenzijos atvejais yra parengtas DASH mitybos rekomendacijų rinkinys, kuriame patariama vartoti mažiau gyvulinės kilmės riebalų, raudonos mėsos, bei didinti omega 3 riebalų rūgščių kiekį maiste, vengti pernelyg apdirbtų maisto produktų (Bricarello ir kt., 2020). Visgi 13% apklaustųjų neturi jokių žalingų įpročių.

Dėl tokių veiksnių kaip rūkymas, alkoholio vartojimas ir riebaus maisto valgymas gali išsivystyti kitos gretutinės ligos. Pacientai sergantys AH turėtų labiau rūpintis savo gyvenimo būdu ir stengtis atsakyti žalingų įpročių.

Teoriniame modelio sudaryme dalyvauja: pacientas, gydytojas, bei farmacijos specialistas (vaistininkas ir vaistininko padėjėjas). Šių specialistų vaidmuo teoriniame modelyje sudaro komandinį darbą, kurio tikslas yra mažinti rizikos veiksnius pacientams sergantiems arterine hipertenzija, bei siekti geresnių rezultatų matuojant paciento arterinį kraujo spaudimą. Atlikto tyrimo rezultatai parodė, kad pacientai, kurie serga padidėjusiu kraujo spaudimu vaistinėje lankosi bent du kartus per savaitę, todėl galima teigti, kad farmacijos specialistas turi didelę įtaką AH gydyme, nes yra lengviau pasiekiamas, nei gydytojas. Tyrimo

rezultatai parodė, kad net 77% pacientų turi padidėjusį arterinį kraujo spaudimą ir serga II laipsnio AH. 20% apklaustųjų kraujo spaudimas yra normalus, pacientai turi I laipsnio AH, tai reiškia, kad liga kartu su vaistiniais preparatais yra gerai kontroliuojama ir neprogresuoja. 2% nežino koks yra jų kraujo spaudimas, tai parodo, kad matomai pacientai kraujo spaudimą matuoja tik pajautę tam tikrus simptomus. 1% apklaustųjų turi žemą kraujo spaudimą. Žmonės kurie neturi kraujo spaudimo matavimo aparatų namuose, dažnai kraujo spaudimą matuoja vaistinėse, gaudami išsamią informaciją iš farmacijos specialisto kaip taisyklingai reguliuoti kraujo spaudimą, taip pat apie medikamentinį gydymą ir prevencines priemones.

Išvados

1. Arterinė hipertenzija – lėtinė liga, kurios pagrindinis simptomas yra nuolat padidėjęs arterinis kraujo spaudimas. Ši liga gali būti be simptomų net keletą metų iki jos diagnozavimo. Ligos rizikos veiksniai bei atsiradimo priežastys gali būti nereguliuojamas kūno svoris, valgomosios druskos ir sūdyto bei riebaus maisto vartojimas, pasyvus fizinis aktyvumas, gretutinės ligos. Dažniausiai diagnozuotai arterinei hipertenzijai gydyti yra skiriami medikamentai (kalcio kanalų blokatoriai, AKF inhibitoriai, diuretikai, angiotenzino receptorių blokatoriai ir beta adrenoreceptorių blokatoriai).
2. Farmacijos specialisto vaidmuo padidėjusio arterinio kraujo spaudimo gydyme yra svarbus. Farmacijos

specialistas suteikia kokybišką farmacinę paslaugą apie antihipertenzinių vaistų vartojimą, nepageidaujamas reakcijas bei vaistų dozavimą.

3. Tyrimo duomenys parodė, kad pacientai visuomenės vaisinėje lankosi norėdami pasimatuoti kraujo spaudimą, įsigyti receptinių arba nereceptinių vaistinių preparatų, bei gauti kokybiškų farmacijos specialisto konsultacijų.

Literatūra

1. Brazienė, A. (2018). *Meteorologinių, heliogeofizikinių veiksnių, žaliųjų plotų bei oro taršos gyvenamoje aplinkoje poveikis arterinio kraujospūdžio padidėjimo bei arterinės hipertenzijos rizikai: disertacija*. Vytauto Didžiojo universitetas, 178 p.
2. Bricarello, L. P., de Moura Souza, A., de Almeida Alves, M., Retondario, A., Fernandes, R., de Moraes Trindade, E. B. S., & de Vasconcelos, F. D. A. G. (2020). Association between DASH diet (Dietary Approaches to Stop Hypertension) and hypertension in adolescents: A cross-sectional school-based study. *Clinical nutrition ESPEN*, 36, 69-75.
3. Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministerija, *Hipertenzija*. <https://sam.lrv.lt/lt/naujienos/hipertenzija>
4. Philip I. Aarson Jeremy P.T. Ward Michelle J. Connolly. (2020). *Širdies ir kraujagyslių sistema*. Vilnius: Vaistų žinios.

Jovita Čeplauskienė

*Kosmetologijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė - dr. Diana Barragan Ferrer

Ivadas

Šiuo metu vyrai visame pasaulyje vis labiau domisi kosmetine odos priežiūra, sprendžiančiant iškilusias problemas. Populiariausios kosmetinės priemonės bei kosmetologinės procedūros yra tos, kurios kovoja su senėjimo požymiais, atjaunina odą, lygina veido spalvos toną, sprendžia tekstūros problemas, pvz., randus, likusius po spuogų, ir priemonės, skirtos plaukų sutrikimams spręsti (Henry, 2018). Vyrams, kaip ir moterims, rūpi sumažinti senėjimo požymius, išlaikant vyrišką išvaizdą (Handler, & Goldberg, 2018). Nepaisant skirtingų priežasčių, vyrai ir moterys siekia atrodyti patrauklūs. Pastebėta, jog gražūs žmonės turi didesnę reprodukcinę sėkmę, geresnes karjeros galimybes ir gauna didesnes pajamas (Yarosh, 2019).

Tyrimo problema - kokie yra vyrų kosmetikos rinkimosi ir naudojimo elgsenos ypatumai?

Tyrimo tikslas - atskleisti vyrų kosmetikos rinkimosi ir naudojimo ypatumus.

Darbo uždaviniai:

1. Teoriškai paaiškinti vyrų kosmetikos vartojimo ir rinkimosi ypatumus.
2. Atskleisti vyrų kosmetikos įsigijimo įpročius ir jos naudojimą.

Raktiniai žodžiai: kosmetikos priemonės, naudojimo įpročiai, įsigijimo įpročiai, oda.

Metodologija

Tyrimui atlikti buvo taikoma kiekybinė strategija - anketą sudaro 20 klausimų, kurie suskirstyti į keturias dalis. Anketos klausimai buvo sudaryti remiantis moksline literatūra. Taikomas tiriamųjų atrankos kriterijus – lytis. Tyrimui pasirinkti skirtingo amžiaus vyrai nuo 18 – 66 metų ir vyresni.

Kiekybinis tyrimas atliktas 2021 m. nuo sausio 22 – kovo 14 dienomis. Gauti 195 respondentų atsakymai google.lt/anketa žiniatinklio pagalba. Statistinė duomenų analizė atlikta naudojant „SPSS 20.0“ programą. Grafiniam duomenų vaizdavimui panaudota Microsoft Office Excel programa. Gautiems rezultatams aptarti, pasitelktas aprašomosios statistikos metodai.

Rezultatai

Apibendrinus tyrimo rezultatus, nustatyta, kad dauguma vyrų kosmetikai skiria iki 20 eurų per mėnesį, tik nedidelė dalis išleidžia 50-200 eurų. Keli vyrai, kurie yra jaunesni nei 45 metų, atsakė kosmetikai išleidžiantys daugiau nei 200 ar 500 eurų. Įsigyjant kosmetikos prekę, vyrai atsižvelgia į kainą, kosmetikos produkto paskirtį, sudėtį ir savybes. Prekės ženklas daro didesnę įtaką jaunesnei vyrų grupei (40 %) nei vyresniems (28 %) respondentams. Kosmetikos kvapas ir įvairios akcijos, jaunesnius vartotojus vienodai įtakoja ją įsigyti (35 %), tuo tarpu vyresniems, įvairios akcijos šiek tiek svarbesnis

veiksny nei kvapas, bet abiem grupėm, pagal svarbumą, šie veiksniai pasiskirstė panašiai - vidutiniškai apie 38 %. Produkto kiekis yra svarbesnis jaunesnio amžiaus respondentams (26 %), nei vyresnio (11 %). Mažiausią įtaką vyrams daro draugai, pakuotė ir reklama. Į klausimą, kokiais tikslais naudoja kosmetines priemones, vyrai atsakė, jog kosmetiką renkami pirmiausia dėl higienos (85 %), tik po to galvoja apie išvaizdą ir įvaizdį. Vertinant jaunesnių respondentų atsakymų pasiskirstymą su vyresnio amžiaus, nustatyta, kad jaunesniems respondentams įvaizdis yra svarbesnis rodiklis, tuo tarpu vyresnio amžiaus respondentams apsauga nuo saulės yra svarbesnis faktorius, kuris įtakoja jų pasirinkimą. Jaunesni vartotojai daug dažniau atsižvelgia į odos problemas (49 %) nei į apsaugines priemones (29 %). Senėjimo prevencijai skirtas priemonės dažniau renkami vyresnių vyrų grupė (26 %), jaunesniųjų tarpe tik 14 %. Paklausus, kiek vyrai vidutiniškai kosmetikos priemonių naudoja per dieną, apie 88 % atsakė ne daugiau nei 5 priemonės, tik maža dalis naudoja iki 10 priemonių (10 %), o iki 20 priemonių atsakė tik keli respondentai. Šie rezultatai atskleidžia, jog yra maža dalis vyrų, kurie domisi įvairesne kosmetika ir skiria daugiau laiko įvairiems asmenų priežiūros ritualams.

Išvados

1. Vyrai kosmetiką naudoja įvaizdžiui formuoti, išsaugoti jaunystę, siekdami fizinio patrauklumo, dėl socialinės padėties, kosmetikos reklamos, asmeninės higienos ir sveikatos tikslais. Kosmetiką renkami vis jaunesni vyrai, tam didžiausią įtaką daro socialiniai tinklai, noras atrodyti geriau, jauniausiai ir sveikiau. Patikimiausias informacinis šaltinis apie kosmetines priemones vyrams yra ne tik internetas, bet ir artimieji, šeimos nariai (pvz.: sutuoktinė, mama, sesuo, partnerė). Su draugais kosmetikos klausimais nėra tariamasi. Dauguma vyrų, kasdien naudoja 3-6 priemones per dieną.
2. Apklausus Lietuvos vyrus, nustatyta, kad daugiau kosmetikos priemonių naudoja jaunesnio amžiaus vyrai. Šiai amžiaus grupei svarbu išvaizda ir įvaizdis, todėl jie linkę išleisti didesnę pinigų sumą kosmetikos įsigijimui. Apibendrinus tyrimo rezultatus nustatyta, kad didžioji dalis vyrų kosmetikai skiria minimalias lėšas ir naudoja iki 5 produktų per dieną, daugiausiai higienos tikslais. Vyresni vyrai nevengia pasidomėti jauninančiomis ir apsauginėmis priemonėmis nuo saulės, jaunesni dažniausiai perka kosmetikos priemones skirtas įvairioms odos problemoms spręsti. Įsigyjant kosmetikos prekę vyrai, abiejose amžiaus grupėse, pirmiausia atsižvelgia į kainą, produkto paskirtį. Vyrams mažiausiai įtakos turi produkto pakuotė, kosmetikos reklama ir draugų naudojamos priemonės.

Literatūra

1. Handler, M. Z., & Goldberg, D. J. (2018). Cosmetic Concerns Among Men. *Dermatologic clinics*, 36(1), 5–10. <https://doi.org/10.1016/j.det.2017.09.001>
2. Henry M. (2018). Cosmetic Concerns Among Ethnic Men. *Dermatologic clinics*, 36(1), 11–16. <https://doi.org/10.1016/j.det.2017.09.002>
3. Yarosh D. B. (2019). Perception and Deception: Human Beauty and the Brain. *Behavioral sciences* (Basel, Switzerland), 9(4), 34. <https://doi.org/10.3390/bs9040034>

KOSMETOLOGŲ ŽINIOS APIE RAMINANČIAS MEDŽIAGAS IR JŲ POVEIKĮ BRANDŽIAI ODAI

Aistė Činikė

*Kosmetologijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Diana Barragan Ferrer

Ivadas

Dauguma mokslinės literatūros autorių pateikia įrodymus apie raminančių medžiagų stipriai išreikštą potencialą stimuliuoti ir / arba atkurti svarbius mechanizmus odoje. Jų poveikis brandžiai odai turi prevencinį aspektą, norint atitolinti senėjimo apraiškas ir atstatomąjį, gerinant senstančios odos būklę (Ruiz M., 2015.) Kadangi brandi oda dėl sutrikusių fiziologinių funkcijų yra reaktyvi, dažnesni uždegiminiai procesai, raminančios medžiagos turi visas savybes atkurti ir palaikyti fiziologinius procesus (Hanif, N., 2020). Daugelis specialistų nėra susipažinę su turtinga biochemine raminančių medžiagų sudėtimi ir jų plačiu veikimo mechanizmu. Tyrimo tikslas - atskleisti kosmetologų žinias apie raminančių medžiagų poveikį brandžiai odai ir jų taikymą praktikoje. Tyrimo uždaviniai: 1. Išskirti ir aprašyti raminančio poveikio medžiagas. 2. Atskleisti raminančių medžiagų poveikį brandžiai odai. 3. Palyginti kosmetologų žinias apie raminančio poveikio medžiagas brandžiai odai ir jų taikymą praktikoje su jų išsilavinimu ir darbo patirtimi.

Raktiniai žodžiai: kosmetologai, raminančio poveikio medžiagos, brandi oda, žinios.

Metodologija

Atlikta literatūros analizė, kuriai buvo naudojami mokslinės literatūros šaltiniai. Gauta informacija susisteminta ir panaudota tyrimo tikslui įvykdyti. Atliktas kiekybinis tyrimas. Tyrimo instrumentu pasirinkta apklausa raštu. Anketa buvo pateikta internetinėje erdvėje, talpinama socialiniuose tinkluose, skirtuose kosmetologams ir atsitiktine atranka išsiųsta kosmetologams asmeniškai.

Tyrime dalyvavo 50 kosmetologų. Anketa sudarė 20 klausimų, kuriais buvo siekiama atskleisti kosmetologų žinias apie raminančių medžiagų poveikį brandžiai odai bei panaudojimo galimybes kosmetologijoje. Surinktų duomenų sisteminimui, analizei, palyginimui ir grafiškam pavaizdavimui buvo naudota *Microsoft Office Excel* programa ir *SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 17.0.0* paketas.

Rezultatai

Tyrimo duomenimis, raminančios medžiagos yra dažnai naudojamos kosmetologų praktikoje. Tačiau specialistai, dėl žinių trūkumo apie jų savybes ir veikimo mechanizmą, išnaudoja ne visą jų potencialą, palaikant brandžios odos fiziologines funkcijas ir jas gerinant (Givol, O., 2019). Specialistų buvo klausama, ar savo profesinėje veikloje jie naudoja raminančias medžiagas brandžiai odai? Paaiškėjo, kad dauguma kosmetologų (84 proc.; n=42) naudoja raminančias medžiagas. 16

proc. (n=8) pažymėjo, kad jų nenaudoja. Šie rodmenys leidžia teigti, kad raminančios medžiagos yra plačiai naudojamos kosmetologų profesinėje veikloje. Palyginus duomenis apie raminančių medžiagų naudojimą kosmetologų praktikoje su apklausos apie respondentų išsilavinimu ir darbo patirtimi duomenimis yra pastebima, kad specialistai savo praktikoje naudoja raminančias medžiagas, tačiau daugiausiai tie, kurie turi aukštąjį išsilavinimą ir didesnę nei penkių metų patirtį, rečiau naudoja kosmetologai, kurie turi profesinį kosmetologinį išsilavinimą.

Išvados

1. Odos jautrumą slopinančios medžiagos, tai speciali ingredientų grupė tinkanti visų tipų odai. Raminančių medžiagų grupei priskiriama: alantoinas, bisabololis, pantenolis, vaistinė medetka, alavijas, azijinė centelė, koloidinės avižos, hamamelis, laukinis erškėtis ir azulenai. Šios raminančios medžiagos turi turtingą biocheminę sudėtį ir platų veikimo mechanizmą: mažina ir slopina uždegiminiuosius procesus, regeneruoja, atstato drėgmės lygį odoje, apsaugo nuo oksidacinio streso, stiprina odos imunitetą, gerina jos kraujotaką taip užtikrinant tinkamą metabolizmą, apsaugo nuo UV spindulių pažaidos bei mažina pigmentacijos reiškinius. Todėl šios medžiagos labai tinka brandžiai odai, siekiant sumažinti senėjimo požymius.
2. Raminančios medžiagos stimuliuoja įvairius natūralius odos gyvybinius procesus, kurie yra ženkliai sulėtėja ir sumažėja brandžioje odoje: audinių regeneraciją, detoksikaciją, metabolizmą, kraujotaką. Yra reikšmingos odos barjero apsauginės funkcijos, hidrobilansui, uždegiminiuosius procesus slopinimui bei žaizdų gijimui. Raminančios medžiagos kosmetologijoje gali būti panaudojamos brandžiai odai kaip prevencija, atitolinant senėjimo apraiškas ir kaip atstatomąjį poveikį turintys komponentai, gerinantys senstančios odos būklę.
3. Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad didžioji dalis kosmetologų žino raminančių medžiagų savybes ir veikimo mechanizmą. Tyrimo rezultatai parodė, kad mažiausiai žinių kosmetologės turi apie raminančias medžiagas tokias, kaip koloidinės avižos ir laukinis erškėtis. Lyginant kosmetologų žinias apie raminančias medžiagas ir jų poveikį brandžiai odai su specialistų išsilavinimu, paaiškėjo, kad daugiausiai savo praktikoje raminančias medžiagas naudoja aukštąjį kosmetologinį išsilavinimą turinčios kosmetologės, o pagal darbo patirtį daugiausia tos, kurių darbo patirtis yra didesnė nei penki metai.

Literatūra

1. Givol, O., Kornhaber, R., Visentin, D., Cleary, M., Haik, J., & Harats, M. (2019). A systematic review of *Calendula officinalis* extract for wound healing. *Wound repair and regeneration: official publication of the Wound Healing Society [and] the European Tissue Repair Society*, 27(5), 548–561. <https://doi.org/10.1111/wrr.12737>
2. Hanif, N., & Al-Shami, A., & Khalid, K., & Hadi, H., (2020). Plant-based skin lightening agents: A review. *The Journal of Phytopharmacology*, 9(1): 54-60.
3. Ruiz M., Mª A., & Morales H., Mª E., (2015). Aproximación al tratamiento del envejecimiento cutáneo. *Ars Pharmaceutica (Internet)*, 56(4), 183-191. <https://dx.doi.org/10.4321/S2340-98942015000400001>

MOTERŲ GIMDYMO PATIRTYS GIMDANT LIETUVOJE IKI COVID - 19 LIGOS PANDEMIJOS IR JOS METU

Gabija Čirbaitė, Julijana Stepanova

*Akušerijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Alina Liepinaitienė

Ivadas

Moterų gimdymo patirtys tiesiogiai priklauso nuo aplinkos veiksnių, suteikiamos kvalifikuotos medicininės ir nemedicininės pagalbos bei moters psichologinės savijautos (LR SAM, 2020). Svarbu pabrėžti, kad nėštumo bei gimdymo laikotarpiu patiriamas stresas veikia moters psichologinę savijautą ir turi tiesioginės įtakos ne tik motinos bei vaisiaus fizinei sveikatai, bet ir pačiai gimdyvės gimdymo patirčiai. Tad siekiant pagerinti moterų gimdymo patirtis, būtina užtikrinti tiek sklandžią medicininę priežiūrą, tiek pakankamą psichologinę paramą. (Shapiro ir kt., 2013) Tyrimo tikslas: palyginti gimdyvių patirtis Lietuvoje gimdant iki COVID-19 ligos pandemijos ir jos metu. Tyrimo problema: Kokios gimdyvių patirtys Lietuvoje gimdant iki COVID-19 ligos pandemijos ir jos metu? Tyrimo uždaviniai: 1. Nustatyti gimdyvių patirtis Lietuvoje gimdant iki COVID-19 viruso pandemijos; 2. Nustatyti gimdyvių patirtis Lietuvoje gimdant esant COVID-19 viruso pandemijai; 3. Palyginti gimdyvių patirtis Lietuvoje gimdant iki COVID-19 viruso pandemijos ir jos metu.

Raktiniai žodžiai: moterys, gimdymas, patirtis, COVID-19 liga

Metodologija

Literatūros analizė atlikta siekiant atskleisti moterų gimdymo patirtis iki COVID-19 ligos pandemijos ir jos metu. Siekiant kuo išsamiau atskleisti moterų gimdymo patirtis iki COVID-19 pandemijos ir jos metu, buvo atliktas kokybinis tyrimas. Interviu metu apklaustos 8 moterys gimdžiusios iki COVID-19 pandemijos ir pakartotinai gimdžiusios COVID-19 pandemijos laikotarpiu. Tyrimas atliktas norint paanalizuoti, kaip iš tiesų pandemija paveikė moterų patirtis. Atlikta moterų atsakymų į tyrimo klausimus analizė kaip keitėsi moterų gimdymo patirtis iki COVID-19 ligos pandemijos ir kaip paveikė pandemijos metu.

Rezultatai

Moterų gimdymo patirtys tiek prieš COVID-19 ligos pandemiją, tiek jos metu kito dėl teigiamų ir neigiamų veiksnių, tokių kaip: ne pirmas gimdymas, moters psichologinis pasiruošimas, artimųjų ir medicinos personalo palaikymas, informacijos teikimo ir gavimo sklandumas bei moters ir vaiko sveikata. Interviu metu išryškėjo įvairūs moterų jausmai, jie buvo nepastovūs ir

kintantys bei tam didelės įtakos darė gimdymų skaičius. Pirmą kartą gimdžiusios moterys, ne COVID-19 pandemijos laikotarpiu, lydėjo baimė, nerimas, besikeičiantis su džiaugsmu ir laukimu, o gimdant pandemijos laikotarpiu – vyravo neigiami jausmai: baimė, nerimas, vienišumas, įtampa. Moterims ruošiantis gimdymui pandemijos laikotarpiu sunkumų iškiilo dėl ligos testavimo, nežinomybės jausmo, neužtikrintumo dėl galimybės vyrui dalyvauti gimdyje, informacijos trūkumo, retesnių apsilankymų pas gydytojus ir dalies darbo organizavimo nuotoliniu būdu. Moterys buvo linkusios vertinti gimdymą COVID 19 ligos pandemijos laikotarpiu geriau, nes tai nėra pirmas nėštumas, moterys yra labiau pasiruošusios ir jaučia mažiau baimės, negu pirmojo gimdymo metu. Tačiau šiuo atveju kintantis veiksnys, turėjęs įtakos dalies moterų gimdymo patirčiai, yra ribojimai, skirti ligos pandemijos stabdymui, kintantis medicinos personalas.

Išvados

1. Moterų gimdymo patirtys iki COVID-19 ligos pandemijos buvo vertinamos palankiau emociniu aspektu. Moterys jautėsi ramesnės, o gimdymo galėjo dalyvauti artimieji, kurie užtikrino gimdyvėms saugumo jausmą.
2. Moterų gimdymo patirtys per COVID-19 ligos pandemijos laikotarpį buvo vertinamos labiau neigiamai nei teigiamai. Moterys išsakė vienišumo ir saugumo trūkumo jausmus. Labiausiai moterims trūko artimųjų dalyvavimo gimdyje.
3. Lyginant moterų gimdymo patirtis iki COVID-19 ligos pandemijos ir jos metu nustatyta, kad gimdymo patirtys buvo vertinamos palankiau ne pandemijos laikotarpiu. Daugiausia neigiamos įtakos gimdymo patirtims turėjo: artimųjų dalyvavimo gimdyje ribojimai, nuolatinis testavimas, gimdymas su medicinine kauce.

Literatūra

1. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, 2020. [žiūrėta 2020-09-21]. Prieiga per internetą: <https://sam.lrv.lt/lt/koronavirusas/duk-covid-19/kas-yra-koronavirusai>
2. Shapiro G., Fraser W., Frasch M. & Seguin J. (2013). J Perinatal Med, 41(6): 631-645. [žiūrėta 2020-09-17]. Prieiga per duomenų bazę: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/>

VEIDO MANKŠTOS IR SAVIMASAŽO POVEIKIS MOTERŲ KAKLO IR GALVOS SKAUSMUI BEI FUNKCINEI BŪKLEI

Medeinė Dapkevičiūtė

*Kineziterapijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Laura Žlibinaitė

Ivadas

Kaklo ir galvos skausmas yra viena iš globalinių visuomenės sveikatos problemų. 2017 metais buvo užfiksuota net 288,7 mln. kaklo skausmo atvejų visame pasaulyje, o 2016 metais beveik tris milijardus asmenų kamavo galvos skausmas, iš kurių 1,89 milijardo buvo turintys įtampos tipo galvos skausmus (Safir ir kt., 2020; Stovner ir kt., 2018). Daugelis fizinio gydymo formų, tokių kaip masažas, mankšta ir daugelis kitų buvo taikoma gydant kaklo ir galvos skausmus, tačiau šių gydymo formų taikymo po vieną ar kombinuotai ilgalaikis poveikis nebuvo įrodytas (Kamonseki ir kt., 2020; Jiang ir kt., 2019; Madsen ir kt., 2018). **Tyrimo problema** - koks veido mankštos ir savimasažo poveikis moterų kaklo ir galvos skausmui bei funkicinei būklei? **Tyrimo tikslas** - nustatyti veido mankštos ir savimasažo poveikį moterų kaklo ir galvos skausmui bei funkicinei būklei. **Tyrimo uždaviniai:** 1. Įvertinti kaklo ir galvos skausmo intensyvumo pokytį po veido mankštos ir savimasažo taikymo. 2. Įvertinti kaklo negalios indekso rodiklių pokytį po veido mankštos ir savimasažo taikymo. 3. Įvertinti galvos skausmo negalios indekso rodiklių pokytį po veido mankštos ir savimasažo taikymo.

Raktiniai žodžiai: Kaklo skausmas, įtampos tipo galvos skausmas, veido mankšta, savimasažas.

Metodologija

Atlikta mokslinės literatūros analizė ir pasirinkta kiekybinio tyrimo strategija. Tyrimo duomenų rinkimui pasirinkta apklausa raštu ir testavimas atliktas nuotoliniu būdu. Gautų tyrimo duomenų analizė buvo atlikta naudojant SPSS programos 17.0 versiją. Duomenų normalumui nustatyti buvo naudojamas Kolmogorovo – Smirnovo testas. Kiekybiniais priklausomiems kintamiesiems buvo naudotas Stjudento porinis T-testas, o neparametriniams Wilkoksono testas. Naudoti statistinių hipotezių reikšmingumo lygmenys: $p < 0,05$ – reikšmingas; $p \geq 0,05$ – statistiškai nereikšmingas. Tyrimas buvo atliekamas 2020 metų lapkričio – 2021 metų kovo mėnesiais. Tyrimo metu sutiko dalyvauti 36 moterys, atrinktos „sniego gniūžtės“ imties atrankos būdu, tačiau tik 33 baigė tyrimą ir atliko galutinį ištyrimą. Veido mankštą ir savimasažą 20 minučių kasdien, 20 dienų tiriamosios atliko savarankiškai stebėdamos įgarsintą vaizdinę medžiagą patalpintą internetinėje platformoje. Ištyrimą, kuris buvo atliktas prieš ir po užsiėmimų, sudarė: kaklo bei galvos skausmo intensyvumo vertinimas - skaitmenine analogine skausmo skale (SAS), kaklo funkcinės būklės vertinimas - kaklo negalios indeksu (angl. Neck Disability Index),

galvos funkcinės būklės vertinimas - galvos skausmo negalios indeksu (angl. Headache Disability Index).

Rezultatai

Apibendrinus tyrimo rezultatus galima teigti, kad veido mankšta ir savimasažas sumažina kaklo ir galvos skausmus vidutinio amžiaus moterims bei pagerina jų funkcinę būklę. Iš viso tiriamųjų kaklo skausmo intensyvumo vidurkis sumažėjo $3,82 \pm 2,63$ balais, galvos skausmo intensyvumo vidurkis sumažėjo $2,82 \pm 1,93$ balais, vertinant 10 balų skalėje ir tai statistiškai reikšmingas skirtumas ($p = 0,001$). Kaklo negalios indekso rodiklių vidurkis sumažėjo $7,33 \pm 4,57$ balais, vertinant 50 balų skalėje ir tai statistiškai reikšmingas skirtumas ($p = 0,001$). Visi kaklo negalios indekso rodikliai statistiškai reikšmingai sumažėjo, gerėjo kasdienė veikla - asmens higienos, skaitymo, gebėjimo susikonzentruoti, darbo, vairavimo, miego, laisvalaikio kokybė, lengviau galėjo kelti svorius. Taip pat galvos skausmo negalios indekso rodiklių vidurkis sumažėjo $15,57 \pm 8,47$ balais, vertinant 100 balų skalėje ir tai statistiškai reikšmingas skirtumas ($p = 0,001$).

Išvados

1. Moterims, patiriančioms kaklo ir galvos skausmus, po taikytos veido mankštos ir savimasažo kaklo ir galvos skausmas sumažėjo.
2. Moterims, patiriančioms kaklo ir galvos skausmus, po taikytos veido mankštos ir savimasažo kaklo negalios indekso rodikliai sumažėjo.
3. Moterims, patiriančioms kaklo ir galvos skausmus, po taikytos veido mankštos ir savimasažo galvos skausmo negalios indekso rodikliai sumažėjo.

Literatūra

1. Jiang, W., Li, Z., Wei, N., Chang, W., Chen, W., & Sui, H.-J. (2019). Effectiveness of physical therapy on the suboccipital area of patients with tension-type headache: A meta-analysis of randomized controlled trials. *Medicine*, 98(19), e15487 [žiūrėta 2021-02-09]. Prieiga per internetą: <https://doi-org.db.kaunokolegija.lt/10.1097/MD.00000000000015487>
2. Kamonseki, D. H., Lopes, E. P., van der Meer, H. A., & Calixtre, L. B. (2020). Effectiveness of manual therapy in patients with tension-type headache. A systematic review and meta-analysis. *Disability and Rehabilitation*, 1–10 [žiūrėta 2021-02-11]. Prieiga per internetą: <https://doi-org.db.kaunokolegija.lt/10.1080/09638288.2020.1813817>
3. Madsen, B. K., Sjøgaard, K., Andersen, L. L., Tornøe, B., & Jensen, R. H. (2018). Efficacy of strength

- training on tension-type headache: A randomised controlled study. *Cephalgia: An International Journal of Headache*, 38(6), 1071–1080 [žiūrėta 2021-02-10]. Prieiga per internetą: <https://doi-org.db.kaunokolegija.lt/10.1177/0333102417722521>
4. Safiri, S., Kolahi, A.-A., Hoy, D., Buchbinder, R., Mansournia, M. A., Bettampadi, D., ... & Ferreira, M. L. (2020). Global, regional, and national burden of neck pain in the general population, 1990-2017: systematic analysis of the Global Burden of Disease Study 2017. *BMJ (Clinical Research Ed.)*, 368, m791 [žiūrėta 2020-12-10]. Prieiga per internetą: <https://doi-org.db.kaunokolegija.lt/10.1136/bmj.m791>
 5. Stovner, L. J., Nichols, E., Steiner, T. J., Abd-Allah, F., Abdelalim, A., Al-Raddadi, R. M., ... & Murray, C. J. L. (2018). Global, regional, and national burden of migraine and tension-type headache, 1990-2016: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2016. *The Lancet. Neurology*, 17(11), 954–976 [žiūrėta 2020-12-10]. Prieiga per internetą: [https://doi-org.db.kaunokolegija.lt/10.1016/S1474-4422\(18\)30322-3](https://doi-org.db.kaunokolegija.lt/10.1016/S1474-4422(18)30322-3)

KRIOTERAPIJOS METODŲ TAIKYMAS ŽMONĖMS PO KELIO SĄNARIO ENDOPROTEZAVIMO

Meda Degulytė

*Kineziterapijos studijų programa
Vilniaus kolegija*

Darbo vadovė – Jurgita Veliulytė

Įvadas

Kelio sąnario endoprotezavimas yra viena dažniausiai atliekamų, kainos bei efektyvumo atžvilgiu ekonomiškiausia atramos – judamojo aparato sistemos operacijų ne tik Lietuvoje, bet ir visame pasaulyje (Jakubauskienė ir kt., 2011). Nors kelio endoprotezavimas pasižymi gerais rezultatais, apie 15-20% pacientų šios procedūros rezultatais lieka nepatenkinti (Price et al., 2018). Pacientus varginantis skausmas po operacijos dažnai gali būti nepakankamų reabilitacijos rezultatų bei išlikusių funkcinių sutrikimų priežastis (Wylde et al., 2018). Nors gydymas judesiu yra viena pagrindinių reabilitacijos grandžių, literatūroje galima rasti pavyzdžių, kad siekti efektyvesnių rezultatų galima pasitelkiant pagalbinius fizikinius veiksmus, pvz., krioterapiją (Ueyama et al., 2018). Lietuvoje nebuvo rasta tyrimų, kurių nagrinėtų aparatinės krioterapijos, veikiančios šalto oro srovės principu, efektyvumą. Tyrimo tikslas: palyginti skirtingų krioterapijos metodų poveikį skausmui, tinimui ir kelio funkcijai žmonėms po kelio sąnario endoprotezavimo. Tyrimo uždaviniai: 1. Įvertinti skausmo rodiklius taikant skirtingą krioterapiją žmonėms po kelio sąnario endoprotezavimo prieš ir po reabilitacijos; 2. Įvertinti tinimo rodiklius taikant skirtingą krioterapiją žmonėms po kelio sąnario endoprotezavimo prieš ir po reabilitacijos; 3. Įvertinti funkcinius rodiklius taikant skirtingą krioterapiją žmonėms po kelio sąnario endoprotezavimo prieš ir po reabilitacijos; 4. Palyginti skirtingų krioterapijos metodų poveikį skausmo, tinimo bei funkcinių rodiklių pokyčiams; 5. Atlikti naujausių mokslinių tyrimų analizę siekiant išsiaiškinti aparatinės krioterapijos efektyvumą ir naudojimą tarptautiniu mastu.

Raktiniai žodžiai: endoprotezavimas, krioterapija, šaldymas, kineziterapija.

Metodologija

Pasirinkta kiekybinio tyrimo strategija. Tiriamųjų subjektyviems ir objektyviems rodikliams įvertinti buvo naudojama anketinė apklausa, goniometrija, modifikuotas WOMAC indeksas, 6 minučių ėjimo testas, sąnario patinimo matavimas. Dėl nedidelės tiriamųjų imties (n=6) epidemiologinės situacijos metu išvadoms patvirtinti buvo atlikta paskutinių 5 metų mokslinių tyrimų, tiriančių įvairios rūšies krioterapijos poveikį žmonėms po kelio sąnario endoprotezavimo, analizė. Rezultatams palyginti naudota aprašomoji statistika. Tiriamieji atsitiktine tvarka suskirstyti į dvi grupes. I grupė - individuali kineziterapija salėje (30 min) + šalčio aplikacija (iki 10 min), II grupė - individuali kineziterapija salėje (30 min) + šaldymas stacionariu krioterapijos įrenginiu Gymna Cryoflow IR (10 min),

veikiančiu šalto oro srovės principu. Tyrimas atliktas 2020 m., Vilniaus Valakupių reabilitacijos centre vasario - kovo mėnesiais.

Rezultatai

Po šaldymo skausmas ženkliai sumažėjo abejose grupėse: 56% šalčio paketų, 62% aparatinės krioterapijos grupėje; tinimas sumažėjo abejose grupėse; 6 min ėjimo atstumas 15% daugiau padidėjo aparatinės Gymna Cryoflow IR krioterapijos grupėje; WOMAC funkciniai rodikliai daugiau nei dvigubai pagerėjo abejose grupėse - 53% ir 61% atitinkamai. Gymna Cryoflow IR krioterapija yra patogesnė kineziterapeuto darbe: stabili, nekintanti šaldymo temperatūra procedūros metu; infraraudonųjų spindulių pagalba pritaikoma individuali šaldymo temperatūra; greitesnis ir patogesnis procedūros atlikimas lyginant su šalčio paketais; didesnis pacientų pasitenkinimas ir pasitikėjimas.

Išvados

1. Skausmas po šaldymo sumažėjo daugiau nei dukart ir šalčio paketų, ir aparatinės krioterapijos grupėse.
2. Sąnario tinimas sumažėjo abejose grupėse. Geresni rezultatai nustatyti aparatinės krioterapijos grupėje.
3. 6 minučių ėjimo testo ir WOMAC funkcinės skalės rezultatams teigiamą poveikį turėjo abu krioterapijos metodai, tačiau aparatinės krioterapijos poveikis buvo didesnis.
4. Nežymiai geresnis aparatinės krioterapijos poveikis buvo sąnario tinimo ir funkcinėms rodikliams, tačiau rezultatai nėra tvirti dėl mažos tyrimo imties.
5. Išanalizavus užsienio literatūrą ir atlikus tyrimą pastebėta, kad nors krioterapijos efektyvumas išlieka diskutuotinas klausimas, tačiau procedūros organizavimo specialistui atžvilgiu gerokai patogesnis ir patrauklesnis pacientams yra modernios įrangos naudojimas.

Literatūra

1. Jakubauskienė, J., Kaunienė, J., Kurlys, D., Staugaitienė, A. ir Žemaitienė, I. (2011). Reabilitacijos po klubų ir kelių sąnarių endoprotezavimo operacijų patirtis. *Sveikatos mokslai*, 3828. Nuoroda per internetą: <https://sm-hs.eu/wp-content/uploads/2019/02/6-29-1-PB.pdf>
2. Price, A. J., Alvard, A., Troelsen, A., Katz, J., N., Hooper, G., Gray, A., Carr, A. & Beard, D. (2018). Knee Replacement. *The Lancet*, 392(10158), 1672-1682. Nuoroda per internetą: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(18\)32344-4](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(18)32344-4)
3. Ueyama, M., Takamura, D., Nakajima, R., Harada, J., Iwata, K., Maekawa, T., Iwaki, K., & Yasuda, T. (2018). Alterations in deep tissue temperature around

the knee after total knee arthroplasty: its association with knee motion recovery in the early phase. *Physical Therapy Research*, 21(1), 1-8. Nuoroda per internetą: <https://doi.org/10.1298/ptr.E9931>

4. Wylde, V., Beswick, A., Bruce, J., Blom, A., Howells, N., & Goberman-Hill, R. (2018). Chronic pain after total knee arthroplasty. *EFORT open reviews*, 3(8), 461–470. <https://doi.org/10.1302/2058-5241.3.180004>

Greta Deinerytė

*Ergoterapijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Daiva Baltaduonienė

Įvadas

Vaiko raida visais amžiaus tarpsniais yra labai svarbi investuojant į jo ateitį, gerovę ir sėkmę. Meylia, Paramashanti ir Hati (2020) atliktame tyrime nurodoma, kad visame pasaulyje dėl spartaus technologijų vystymosi ir interaktyvių žaidimų populiarėjimo yra stebima didėjanti vaikų savarankiškumo ir smulkiosios motorikos sunkumų tendencija. Dėl kasdienių veiklų įvairovės trūkumo dar mokyklos nelankantiems vaikams yra reikalinga pagalba lavinant tiek smulkiosios motorikos (Meylia ir kt., 2020), tiek ir savarankiškumo įgūdžius (Dehghal ir kt., 2017). Atsižvelgiant į tai, kad priešmokyklinio amžiaus vaikų savarankiškumo ir smulkiosios motorikos įgūdžiai ir sunkumai yra aktuali tema. Tyrimo probleminis klausimas – koks poreikis ergoterapeuto paslaugoms priešmokyklinio ugdymo įstaigose? Šio tyrimo tikslas – atskleisti ergoterapeuto paslaugų poreikį priešmokyklinio ugdymo įstaigose. Tyrimo objektas – ergoterapeuto paslaugų poreikis priešmokyklinio ugdymo įstaigose. Darbo uždaviniai: 1. Atskleisti tėvų nuomonę apie ergoterapeuto poreikį lavinant priešmokyklinio amžiaus vaikų savarankiškumo ir smulkiosios motorikos įgūdžius. 2. Atskleisti pedagogų nuomonę apie ergoterapeuto poreikį lavinant priešmokyklinio amžiaus vaikų savarankiškumo ir smulkiosios motorikos įgūdžius. 3. Palyginti tėvų ir pedagogų požiūrį dėl ergoterapeuto paslaugų poreikio priešmokyklinio ugdymo įstaigose.

Raktiniai žodžiai: ergoterapija, priešmokyklinis ugdymas, savarankiškumas, smulkioji motorika.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė, anoniminė apklausa, aprašomosios statistikos skaičiavimai. Siekiant iširti ergoterapeuto paslaugų poreikį priešmokyklinio ugdymo įstaigose, buvo pasirinktas kiekybinis tyrimo metodas. Buvo parengtos atoriaus 2 skirtingos anketos viena skirta vaikų tėvams(globėjams) , o kita priešmokyklinio ugdymo pedagogams, kurių tikslas išsiaiškinti ar egoterapeutas reikalingas priešmokyklio ugdymo įstaigose. Tyrimas vyko 2021 metų sausio 20 – kovo 3 dienomis, kuriame dalyvavo 32 respondentai. Tyrimo dalyviai atrinkti netikymybinės tikslinės atrankos būdu.

Rezultatai

Visų dalyvavusių tėvų (100 proc.) teigimu, pageidaujamos ergoterapijos paslaugos būtų skirtos

pažintinių funkcijų lavinimui, 75 proc. tėvų nurodė savarankiškumo ir smulkiosios motorikos lavinimui, o 56 proc. tėvų nurodė sensorikos lavinimą. Tuo tarpu pedagogai labiausiai iš ergoterapeuto tikėtusi tokių paslaugų, kaip smulkiosios motorikos ir sensorikos lavinimas (84,6 proc.) bei savarankiškumo mokymas (69,2 proc.). Apibendrinant galima teigti, kad tėvų ir pedagogų nuomonė dėl ergoterapeuto paslaugų teikimo priešmokyklinėse ugdymo įstaigose sutampa – sutariama, kad tam poreikis yra. Tačiau vaikų tėvai norėtų, kad ergoterapija būtų taikoma pažintinių funkcijų, savarankiškumo ir smulkiosios motorikos lavinimui, tuo tarpu pedagogų nuomone ergoterapeuto paslaugos būtų tikslingiausios smulkiosios motorikos, sensorikos lavinimui ir savarankiškumo mokymui.

Išvados

1. Didžioji dalis priešmokyklinio amžiaus vaikų tėvų pageidautų, kad vaikams būtų teikiamos ergoterapijos paslaugos savarankiškumo ir smulkiosios motorikos lavinimui.
2. Daugumos pedagogų nuomone būtų tikslinga teikti ergoterapijos paslaugas vaikams smulkiosios motorikos ir savarankiškumo mokymui.
3. Tiek tėvai, tiek ir pedagogai pageidauja ergoterapijos paslaugų priešmokyklinio ugdymo įstaigose. Tačiau tėvai norėtų, kad ergoterapija būtų taikoma ne tik savarankiškumo ir smulkiosios motorikos lavinimui, bet ir pažintinių funkcijų lavinimui, tuo tarpu pedagogų nuomone ergoterapeuto paslaugos būtų tikslingiausios smulkiosios motorikos, sensorikos lavinimui ir savarankiškumo mokymui.

Literatūra

1. Dehghan L., Mirzakhani, N., Rezaee, M., et al. (2017). *The Relationship Between Fine Motor Skills and Social Development and Maturation*. Iranian Rehabilitation Journal December 2017, Volume 15, Number 4, p. 408.
2. Meylia, K. N., Paramashanti, B. A., Hati, F. S. (2020). *Fine motor, gross motor, and social independenceskills among stunted and non-stunted children*. Early Child Development and Care. DOI: 10.1080/03004430.2020.1739028

Monika Dividzinskaitė

*Farmakoteknikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Romualda Gaurylienė

Ivadas

Diabetas yra lėtinė liga, atsirandanti tada, kai kasa nebegali gaminti insulino arba kai organizmas negali tinkamai panaudoti gaminamo insulino. Insulinas yra kasos gaminamas hormonas, veikiantis kaip raktas, leidžiantis gliukozei patekti į kūno ląsteles energijai gaminti. Visi maisto produktai turinys angliavandenių, kraujyje yra suskaidomi į gliukozę. Insulinas padeda gliukozei patekti į ląsteles. Nesugebėjimas gaminti insulino ar veiksmingai jo vartoti padidina gliukozės kiekį kraujyje. Ilgą laiką didelis gliukozės kiekis yra susijęs su kūno pažeidimu ir įvairių organų bei audinių gedimu (Tarptautinė diabeto federacija, 2020).

Naujausiais tarptautinės diabeto federacijos skaičiavimais, 2019 m. CD visame pasaulyje sirgo 463 mln. žmonių, o iki 2045 m. planuojama, jog šis skaičius išaugs iki 700 mln. (Tarptautinė diabeto federacija, 2020). Kasmet 1,6 milijono mirčių yra siejama su cukriniu diabetu (PSO, 2016). Tyrimo problema – kokia farmacinės paslaugos reikšmė pacientams, sergantiems cukriniu diabetu? Tyrimo tikslas – įvertinti farmacinės paslaugos reikšmę, cukriniu diabetu sergantiems asmenims. Darbo uždaviniai: 1. Teoriškai aprašyti cukrinį diabetą klinikiniu požiūriu. 2. Apibendrinti farmacijos specialistų teikiamą farmacinę paslaugą, pacientams sergantiems cukriniu diabetu. 3. Atskleisti farmacinės paslaugos reikšmę, cukriniu diabetu sergantiems asmenims.

Raktiniai žodžiai: farmacinė paslauga, cukrinis diabetas.

Metodologija

Mokslinės literatūros analizė, kurios tikslas yra atskleisti teorinius uždavinius ir teoriškai pagrįsti empirinį tyrimą. Duomenų rinkimo metodas – apklausa, kurios tikslas atskleisti farmacinės paslaugos reikšmę sergantiems cukriniu diabetu, taip pat duomenų analizei buvo naudoti statistikos skaičiavimai. Anoniminę anketą sudarė 5 atviro ir 25 uždaro tipo klausimai, viso 30 klausimų. Apklausti visi norintys dalyvauti apklausoje. Tyrime dalyvavo 117 respondentų.

Rezultatai

Apibendrinus tyrimo rezultatus galima teigti, kad farmacijos specialistas cukrinio diabeto ligos

kontroliavime atlieka svarbų vaidmenį. Farmacijos specialistas pacientams sergantiems cukriniu diabetu, pataria apie ligos prevencines priemones: rodiklių stebėjimą, suteikia informaciją apie maisto papildus, duoda patarimų apie maisto produktų vartojimą siekiant kontroliuoti ligą. Paaiškina apie vaistų vartojimą, insulino švirkštų ir pompų naudojimą. Didžioji dalis respondentų sako, kad jiems farmacijos specialistų suteikiama informacija yra reikalinga ir naudinga siekiant kontroliuoti ligą. Kaip nemedikamentinį gydymą cukriniu diabetu farmacijos specialistas, pataria daugiau užsiimti fizine veikla, nes didžioji dalis apklaustųjų turi atsvorį arba yra nutukę. Taip pat rekomenduoja sveikai maitintis, vartoti subalansuotą maistą, praturintą skaidulinėmis medžiagomis, įvairiomis daržovėmis, kurios turi mažą glikemijos indeksą bei rekomenduoja vengti sočiųjų riebalų rūgščių siekiant išvengti padidėjusio cukraus kiekio kraujyje.

Išvados

1. Cukrinis diabetas yra skirtomas į I ir II tipo diabetą bei išskiriamas ir gestacinis diabetas. Cukrinį diabetą galima įtarti jeigu žmogus patiria stiprų troškulį, per didelį šlapimo išskyrimą, nuolatinį alkį ar svorio kritimą.
2. Farmacijos specialistas, išduodamas vaistinius preparatus, privalo suteikti kokybišką farmacinę paslaugą ir taip pat turi motyvuoti pacientą siekti geresnių ligos rezultatų, suteikti informaciją apie ligos prevenciją.
3. Atliktos apklausos tyrimo rezultatai parodė, kad didžiąjai daliai respondentų, farmacijos specialistų suteikiama informacija yra reikalinga ir naudinga.

Literatūra

1. Global report on diabetes. World Health Organization, Geneva, 2016. [Interaktyvus]. [žiūrėta 2021 m. sausio 11d.] Prieiga per internetą: <https://www.who.int/healthtopics/diabetes#tab=tab1>
2. Tarptautinė diabeto federacija. Apie diabetą. (2020). [Interaktyvus] [žiūrėta 2020 m. sausio 17d.] Prieiga per internetą: <https://www.idf.org/aboutdiabetes/what-is-diabetes/facts-figures.html>

ASMENŲ, PATYRUSIŲ RANKOS TRAUMĄ, VEIKLOS PROBLEMŲ BEI EMOCINĖS BŪKLĖS STEBĖJIMAS NAMUOSE PO REABILITACIJOS. ATVEJO ANALIZĖ

Beatričė Dūdaitė

*Ergoterapijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Aistė Pranskaitytė – Bielevičienė

Ivadas

Ambrazevičius (2014) pažymi, kad „rankų traumas yra labai aktualios, nes rankomis atliekami kasdieniai veiksmai, o traumų metu gali būti sužalojamos funkcijai svarbios struktūros“. Pažeidimas sąlygoja ilgą imobilizaciją ir rankos judesių apribojimą, kas neigiamai įtakoja kasdieninių veiklų atlikimą bei sutrikdo skirtingus žmogaus gyvenimo aspektus. Dažnai patyrę traumą asmenys užsidaro namie, atsiskiria nuo viso pasaulio ir tampa nesocialūs, o tai itin svarbus asmens aktyvumo visuomenėje ir priklausomybės nuo kitų asmenų klausimas ir nors žmogus yra tik fiziškai neįgalus, negalia neuždraudžia jam socializuotis, bendrauti, tęsti normalų gyvenimą, o toks socialinis pasyvumas labai paveikia asmens gyvenimą, jo galimybes ir padėtį visuomenėje bei nulemia socialinius santykius (Barbotte, 2001). Tyrimo problema - kokios yra asmenų, patyrusių rankos traumą, veiklos problemos bei emocinė būklė namuose po reabilitacijos? Tyrimo objektas – asmenims, patyrusiems rankų traumą, kylančios veiklos problemos bei emocinės būklės pasikeitimai namuose po reabilitacijos. Tyrimo tikslas – atskleisti asmenų, patyrusių rankos traumą, veiklos problemas bei emocinę būklę namuose po reabilitacijos. Tyrimo klausimai: 1. Kokios problemos kyla asmeniui, patyrusiam rankos traumą, atliekant kasdienes veiklas? 2. Kaip pasikeitė asmens, patyrusio rankos traumą, darbinė veikla? 3. Kaip patirta rankos trauma įtakojo asmens laisvalaikį? 4. Kokie yra asmens, patyrusio rankos traumą, emocinės būklės pokyčiai, po traumos?

Raktiniai žodžiai: Ergoterapija, rankos funkcija, rankos traumas, reabilitacija.

Metodologija

Tyrimui atlikti buvo pasirinkta kokybinė tyrimo strategija. Duomenų rinkimui buvo naudojami stebėjimas bei pusiau struktūruotas interviu. Iš anksto buvo parengti pagrindiniai interviu (atviro tipo) klausimai į kuriuos informantė turėjo atsakyti. Siekiant gauti kuo daugiau informacijos pagrindiniai klausimai buvo papildyti šalutiniais (kuriuos sudarė 49 papildomi klausimai). Interviu bei stebėjimas buvo vykdomas informantės namuose, informantei sutikus buvo įrašomas į diktofoną, poto perklausomas, transkribuojamas, perkeliamas į WORD dokumentą. Stebėjimas buvo vykdomas pagal darbo autorės sudarytą stebėjimo protokolą. Duomenų analizei buvo naudota turinio analizė.

Siekiant surinkti informaciją, kuri atskleistų asmenų patyrusių rankos traumą veiklos problemas bei emocinę būklę namuose po reabilitacijos tyrime dalyvavo asmuo po automobilio avarijos, patyręs abiejų rankų

daugybinius lūžius. Informantei buvo 21 metai. Ji buvo apklausta apie atsiradusias veiklos problemas ir emocinės būklės pasikeitimą patyrus rankos traumą ir grįžus namo po reabilitacijos.

Rezultatai

Atliktas tyrimas atskleidė, kad asmenims, patyrusiems rankų traumą, veiklos problemos atsiranda visose srityse, tiek kasdienėje, tiek darbinėje, tiek laisvalaikio veiklose. Informantės interviu atsakymuose išryškėjo, kad labai pasikeitė gyvenimo įpročiai ir gyvenimo kokybė. Kaip ji pati teigė, buvo labai sunku sužinoti apie traumą, buvo sunku susigyventi su įvykusia trauma tiek fiziškai, tiek emociškai. Rankos trauma, tai ir psichologinė trauma, kai žmogui tenka susitaikyti su negalia, savarankiškumo praradimu. Patirta trauma pirmiausiai labai įtakojo informantės kasdienes veiklas, tokias kaip valgymas, rengimasis, asmeninė higiena, kurių be kito asmens pagalbos ji negalėjo atlikti. Dėl patirtos traumos informantė iki šiol negalėjo studijuoti ir įgyti norimos profesijos. Informantei teko ieškoti naujų laisvalaikio veiklų, kuriomis galėtų užsiimti, nes mėgstamiausių veiklų – piešimo, važiavimo dviračiu ji po patirtos traumos negalėjo atlikti. O tai turėjo didelės įtakos ir informantės emocinei būklei, kuri nuolat keitėsi.

Išvalgos

1. Asmeniui, patyrusiam rankos traumą, buvo sunku prisitaikyti prie veiklos problemų, jis sunkiai priėmė savo traumą, sunkiai suvokė kaip pasikeitė veiklų atlikimas. Tai sukėlė diskomfortą ir daug klausimų dėl tolimesnio gyvenimo. Atliekant kasdienes veiklas informantei daugiausiai problemų kilo apsirengimo, valgymo, savipriežiūros veiklose.
2. Patirta rankos trauma informantei visiškai sutrikdė darbinę veiklą, nes dėl patirtų sužalojimų ji nebegalėjo tęsti mokslų ir įgyti norimos profesijos, bet šiuo metu labai tikisi, kad pavyks tai įgyvendinti.
3. Po patirtos rankos traumos informantė nebegalėjo užsiimti savo mėgstama laisvalaikio veikla - važiuoti dviračiu, susitikti su draugais, skaityti knygas, piešti, nes buvo nuolat reikalinga kito asmens pagalba, kadangi informantė pati negalėjo nei perversti knygos puslapio, nei suimti teptuko.
4. Asmens, patyrusio rankos traumą, emocinė būklė keitėsi nuolat, pradžioje lydėjo depresija, nes teko išgyventi draugų netektis bei pripažinti savo negalią, po to pyktis, kodėl taip nutiko, tada apatija ir nenoras nieko daryti, o šiuo metu, po atlikto stebėjimo, galime teigti, kad informantė yra susitaikiusi su esama situacija ir stengiasi būti kuo labiau nepriklausoma nuo kitų.

Literatūra

1. Ambrazevičius, A. (2014). Kineziteipavimo poveikis po tolimojo stipinkaulio galo lūžių, rankos funkcijai ir savarankiškumui. *Fizinės medicinos ir reabilitacijos programos magistro baigiamasis darbas.*
2. Barbotte, E., Guillemin, F. (2001). Prevalence of impairments, disabilities, handicaps and quality of life in the general population. *Bulletin of the World Health Organization : the International Journal of Public Health* 2001;79(11):1047-1055

SU DARBU SUSIJUSIOS GYVENIMO KOKYBĖS ĮVERTINIMAS ERGOTERAPEUTO PROFESINIAME DARBE

Vaiva Eigelytė

*Ergoterapijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Viktorija Kaktienė

Įvadas

Su darbu susijusi gyvenimo kokybė yra svarbi sveikatos priežiūros organizacijoms, kurios siekia pagerinti darbuotojų pasitenkinimą bei siekį teikti kokybiškas sveikatos priežiūros paslaugas (Abbasi ir kt., 2017). Laimė, gerovė, pasitenkinimas gyvenimu tai yra visuma kriterijų, kurių siekia asmenys, norėdami gyventi kokybiškai. Literatūros duomenimis, sveikatos priežiūros darbuotojų gyvenimo kokybė turi įtakos jų gebėjimui bendrauti su asmenis, gebėjimui skleisti informaciją asmenims, greitam paslaugų teikimui bei kokybiškos medicininės priežiūros teikimui (Asante, Li ir Liao, 2019). Kokybė sparčiai besivystančiame pasaulyje tampa vis svarbesnė, nes nepaisant išmaniųjų technologijų ir visuomenės augimo, kuris turėtų palengvinti žmogaus gyvenimą, vis daugiau žmonių jaučiasi nelaimingi ir prislėgti (Ruževičius, Valiukaitė 2017).

Tyrimo problema: kokia su darbu susijusi gyvenimo kokybė vertinama ergoterapeuto profesiniame darbe?

Tyrimo tikslas: įvertinti su darbu susijusią gyvenimo kokybę ergoterapeuto profesiniame darbe.

Tyrimo uždaviniai:

1. Įvertinti ergoterapeutų su darbu susijusios gyvenimo kokybės lygį.
2. Palyginti ergoterapeutų su darbu susijusią gyvenimo kokybę pagal veiklos sritis.
3. Palyginti ergoterapeutų su darbu susijusią gyvenimo kokybę pagal profesinę darbo trukmę.

Raktiniai žodžiai: ergoterapija, ergoterapeutas, gyvenimo kokybė.

Metodologija

Atliktas kiekybinis tyrimas, kurio metu buvo vertinama su darbu susijusi gyvenimo kokybė ergoterapeuto profesiniame darbe. Tyrimas buvo atliekamas 2021 m. vasario-kovo mėn. Tyrime dalyvavo esamu laiku dirbantys ergoterapijos specialybę įgiję asmenys, kurių amžius buvo nuo 24 iki 45 metų. Kiekvienas tiriamasis, atitikęs įtraukimo kriterijus, užpildė anketą vieną kartą. Tyrimo tikslui pasiekti tiriamieji turėjo atsakyti į iš anksto suformuluotus 6 demografinius anketos klausimus bei 24 su darbu susijusios gyvenimo kokybės skalės klausimus, vadovaudamiesi savo asmenine patirtimi. Su darbu susijusi gyvenimo kokybė buvo vertinama naudojant Su darbu susijusios gyvenimo kokybės vertinimo skalę (WRQoL) atsižvelgiant į demografinius rodiklius, kurie buvo surinkti pateikus anketą.

Rezultatai

Išanalizavus visų tiriamųjų anketos duomenis, pastebėta, jog 32,10 proc. apklaustųjų su darbu susijusią gyvenimo kokybę vertina kaip žemą, 17,90 proc. – kaip vidutinę ir 50,00 proc. – kaip aukštą, tačiau didelė dalis ergoterapeutų skundžiasi karjeros galimybių siekimo trūkumu, nepakankamais darbo ištekliais bei motyvacijos sumažėjimu tiek darbe, tiek asmeniniame gyvenime. Ergoterapeutai nepatiria pernelyg daug streso, kuris galėtų nulemti jų su darbu susijusią gyvenimo kokybę, taip pat jie gali išreikšti savo nuomonę apie darbo kokybę jo trūkumus bei privalumus.

Išvados

1. Didžioji dalis ergoterapeutų su darbu susijusios gyvenimo kokybės lygį vertina kaip aukštą, trečdalis – kaip žemą, o likusieji – kaip vidutinį.
2. Ergoterapeutų, dirbančių neįvardintose ergoterapijos srityse, su darbu susijusi gyvenimo kokybė yra aukščiausia. Žemiausia su darbu susijusi gyvenimo kokybė yra traumatologijos srityje dirbančių ergoterapeutų.
3. Asmenų, dirbančių ergoterapijos srityje ilgesnį laiką, su darbu susijusi gyvenimo kokybė yra aukštesnė nei tų, kurie turi mažiau patirties ergoterapeuto darbe. Žemiausia su darbu susijusi gyvenimo kokybė yra 1-5 metus dirbančių ergoterapeutų.

Literatūra

1. Abbasi M., Zakerian A., Akbarzade A., Dinarvand N., Ghaljahi M., Poursadeghiyan M., Ebrahimi M. H. (2017). Investigation of the Relationship between Work Ability and Work-related Quality of Life in Nurses. *Iran Journal of public health*. [interaktyvus], 46(10), 1404–1412. [žiūrėta 2020 m. lapkričio 4 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5750353/>.
2. Asante, J.O., Li, M.J., Liao, J. (2019). The relationship between psychosocial risk factors, burnout and quality of life among primary healthcare workers in rural Guangdong province: a cross-sectional study. *BMC Health Services Research*. [interaktyvus], 443(19), 204-216. [žiūrėta 2020 m. lapkričio 4 d.]. Prieiga per internetą: <https://bmchealthservices.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12913-019-4278-8#article-info>.
3. Ruževičius J., Valiukaitė J. (2017). Quality of Life and Quality of Work Life Balance: Case Study of Public and Private Sectors of Lithuania. *Quality Management* 157(18), 2 – 5

Svetlana Fetisova, Lina Treigutytė

*Dietetikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė - dr. Rasa Volskienė

Įvadas

Daugelis sanatorijų kviečia išbandyti sveikata puoselėjančias ir gydomąsias procedūras, pailsėti ir atgauti jėgas. Taip pat siūlo gausiai maistu nukrautus stalus. Pasak Dadelo (2015) šiuolaikiniai mitybos įpročiai yra glaudžiai susiję su nutukimu bei medžiagų apykaitos ligomis, skatinančiomis uždegimą, suvartotos energijos perteklius organizme kaupiamas riebalinio audinio pavidalu. Barzda ir kt. (2016) atlikto tyrimo rezultatai parodė, kad Lietuvos gyventojai maisto produktus dažniausiai renkasi pagal skonį (39,7 proc.) ir kainą (31,9 proc.), ir tik 13,4 proc. respondentų renkasi maistą sveikatos gerinimo, ligų profilaktikos tikslais. Lietuvos sveikatos 2014-2025 metų programos teigimu lietuviai vartoja per daug cukraus ir riebalų, ypač sočiųjų riebalinių rūgščių, kurios didina cholesterolio kiekį. Tyrimo problema – kokie pacientų maitinimosi įpročiai sanatorinio gydymo metu? Tyrimo tikslas – nustatyti pacientų maitinimosi įpročius sanatorinio gydymo metu. Tyrimo uždaviniai: 1. Atskleisti pacientų maitinimosi įpročius sanatorinio gydymo metu. 2. Įvertinti pacientų kūno masės pokyčius sanatorinio gydymo metu.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, kiekybinis tyrimo metodas (instrumentas anoniminė anketinė apklausa), statistinė gautų duomenų analizė, naudojant aprašomąją statistiką.

Raktiniai žodžiai: mityba, maitinimosi įpročiai, sanatorinis gydymas, kūno masės pokyčiai.

Metodologija

Anoniminė anketa buvo patalpinta socialiniuose tinkluose. Respondentų apklausa atlikta 2020 m. gruodžio - 2021 m. sausio mėnesiais. Anketą užpildė 100 respondentų nuo 18 iki 86 metų amžiaus.

Rezultatai

Sanatorijose tiekiamą maistą respondentai vertino teigiamai. Tačiau pastebėta, kad jaunesnio amžiaus asmenys sanatorinį maitinimą vertino geriau, nei vyresnio amžiaus asmenys. 42 proc. tiriamųjų teigė, kad jų suvartojamo maisto kiekis sanatorinio gydymo metu padidėjo, 44 proc. apklaustųjų teigė jog nepakito ir 14 proc. apklaustųjų teigė, kad suvartojamo maisto kiekis sumažėjo. Nustatyta, kad dauguma respondentų, namuose renkasi paukštieną, šiek tiek mažiau kiaulieną ir nedidelė dalis renkasi jautieną bei žuvį. Sanatorinio gydymo metu situacija kitokia: paukštiena domino tik senyvo amžiaus respondentus, vidutinio amžiaus

sanatorijos gyventojai rinkosi žuvį, jauni dažniau rinkosi jautieną ir žuvį. Gydymo metu dauguma respondentų rinkdavosi aliejinio pagrindo padažą, senyvo amžiaus – grietinėlės pagrindo padažą. Nustatyta, kad skirtingo amžiaus respondentai namuose rinkosi skirtingus užkandžius: jauni respondentai teikė pirmenybę konditerijos gaminiams ir šokoladui, vyresni asmenys dažniau rinkosi vaisius ir riešutus, o senyvo amžiaus asmenys – pieno produktus ir vaisius. Gydymo metu visi respondentai rinkdamiesi užkandžius pirmenybę teikė vaisiams. Pastebėta, kad pakito ir daržovių vartojimas, lyginant su įpročiais namuose. Asmenys namuose vartojantys vieną daržovių porciją per dieną padidino daržovių vartojimą iki 2-3 porcijų per dieną. Tyrimas taip pat atskleidė, kad namuose respondentai dažniau gėrė tik vandenį, o gydymo metu teikė pirmenybę sultims. Nors 71 proc. sanatorijoje besigydančių fizinis aktyvumas padidėjo, kūno masės indeksas pakito tik 42 proc. tiriamųjų. Asmenims, turintiems II laipsnio nutukimą, sanatorinio gydymo metu KMI nepakito, I laipsnio nutukimą turintiems asmenims – KMI sumažėjo, o turintiems antsvorį – padidėjo.

Išvados

1. Sanatorinio gydymo metu respondentai vartojo daugiau daržovių ir šviežių vaisių, dažniau rinkosi žuvį ir aliejinio pagrindo padažą, mažiau vartojo konditerinių gaminių. Mažiau nei pusės respondentų suvartojamo maisto kiekis sanatorinio gydymo metu padidėjo, daugiau nei dešimtadalio – sumažėjo, likusios dalies respondentų suvartojamo maisto kiekis nepakito.
2. Asmenims, turintiems II laipsnio nutukimą, sanatorinio gydymo metu KMI nepakito, I laipsnio nutukimą turintiems asmenims, KMI sumažėjo, antsvorį turintiems – padidėjo.

Literatūra

1. Barzda, A., Bartkevičiūtė, R., Baltušytė, I., Stukas, R., & Bartkevičiūtė, S. (2016). Suaugusių ir pagyvenusių Lietuvos gyventojų faktinės mitybos ir mitybos įpročių tyrimas. *Visuomenės sveikata*, 1(72), 85-94.
2. Dadelo, S. (2015). Sveika gyvensena. This product is also a part of the following collection(s): Humanitariniai mokslai. DOI: 10.3846/1532-S
3. Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų programa. Lietuvos respublikos seimo 2014 m. birželio 26 d. nutarimas Nr. XII-964

Auksė Gervickaitė

*Biomedicinos diagnostikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Diana Barragan Ferrer

Ivadas

Pasak Milojkovic (2018), mityba vaidina svarbų vaidmenį augant ir vystantis organizmui nuo kūdikystės iki senatvės. Nuo ankstyvos vaikystės reikia išsiugdyti tinkamus mitybos įpročius, kad vėliau gyvenime nebūtų kenčiama nuo ligų. Gyvename tuo metu, kai išprovokuojamas nesveikas gyvenimo būdas, pradedant aplinkos ir maisto tarša bei įvairių toksinų poveikiu. Jei norime išsaugoti savo sveikatą, turime atlikti tam tikrus pokyčius savo gyvenime. Žvelgiant iš bičių gyvenimo perspektyvos, viskas priklauso nuo tvarkos, darbo ir drausmės, didžiausio atsidadavimo ir besąlygiško aukos. Bičių duonelė ir medus dėl maistinių ir gydomųjų savybių yra naudojamos apiterapijos tikslams. Tai apima apie 200 skirtingų medžiagų, tokių kaip laisvos amino rūgštys ir vitaminai. Tradicinis apiterapijos gydymas, naudojant bičių produktus - istorijoje siekia laikus nuo senovės Graikijos, Romos, Egipto, Kinijos iki šių dienų medicinos. Pavyzdžiui, Hipokratas naudojo apiterapinius vaistus, tinkamus žmogui gydyti ir kaip kosmetikos priemonės (Hellner 2008; Grassberger 2013; Kieliszek 2018). Tradicinės medicinos istorijos laikais, bičių produktai buvo naudojami tokioms ligoms gydyti kaip diabetinės pėdos opos, nudegimai, žaizdos, alerginis rinitas, hiperlipidemija ir reumatoidinis artritas (Gupta ir Stangaciu 2014).

Tyrimo problema: koks bičių duonelės ir medaus antioksidacinių savybių efektyvumas? Tyrimo objektas bičių duonelės ir medaus antioksidacinės savybės. Tyrimo tikslas: nustatyti bičių duonelės ir medaus antioksidacines savybes. Tyrimo uždaviniai: 1. Teoriškai aprašyti bičių duonelės ir medaus antioksidacines savybes, poveikį žmogaus sveikatai.

2. Nustatyti bičių duonelės ir medaus antioksidacinį aktyvumą ir fenolinių junginių skaičių.

Raktiniai žodžiai: antioksidantai, bičių duonelė, medus, aktyvumas.

Metodologija

Tyrimo atlikta mokslinės literatūros analizė bei eksperimentinis tyrimas. Pasirinktas kiekybinis tyrimo metodas, kurio tikslas, nustatyti antioksidacinį aktyvumą bei fenolinių junginių kiekį bičių duonelės ir medaus etanoliniuose bei vandeniniuose ekstraktuose. Tyrimas atliktas 2020 metų lapkričio 30 – gruodžio 4 dienomis, analizuoti 76 mėginiai su etanoliumi bei distiliuotu vandeniu.

Rezultatai

Apibendrinus tyrimo rezultatus nustatyta, kad antioksidacinis aktyvumas etanoliniuose medaus ir bičių duonelės ekstraktuose buvo didesnis nei vandeniniuose ekstraktuose. Bičių duonelės ir medaus vandeniniuose ekstraktuose antioksidacinis aktyvumas buvo neigiamas,

šiuose ekstraktuose įvyko oksidacija. Fenolinių junginių kiekio nustatymo rezultatai parodė, kad etanoliniuose ekstraktuose fenolinių junginių kiekis buvo ženkliai didesnis, todėl ir antioksidacinis aktyvumas stipresnis, nei vandeniniuose ekstraktuose, kuriuose fenolinių junginių nebuvo identifikuota. Apibendrinant rezultatus galima teigti, jog medaus ir bičių duonelės antioksidacinis aktyvumas ir fenolinių junginių kiekis priklauso nuo ekstrakcijoje naudojamo tirpiklio.

Išvados

1. Bičių duonelėje gausu vitaminų B, K, E, D, C, P ir provitamino A (β -karotino), kurie pasižymi antioksidantiniu aktyvumu. Meduje randama fenolio struktūros molekulių, tokių kaip asfenolio rūgštis, flavonoidai, antocianinai, karotenoidai, fermentai ir mikroelementai, kurie pasižymi stipriu antioksidaciniu poveikiu. Bičių duonelė ir medus yra naudingi žmogaus organizmui, nes jie turi apsauginį poveikį gydant įvairias ligas, tokias kaip cukrinis diabetas, kvėpavimo takų ligos, virškinimo sistemos sutrikimus. Bičių duonelė ir medus stimuliuoja apsaugines žmogaus funkcijas bei stiprina fizinį ir psichinį žmogaus kūno patvarumą.
2. Iš gautų tyrimo rezultatų nustatyta, kad bičių duonelės, medaus bei bičių duonelės su medumi etanoliniai ekstraktai pasižymėjo stipresniu antioksidaciniu aktyvumu, negu vandeniniai ekstraktai. Fenoliniai junginiai buvo nustatyti tiek medaus ir bičių duonelės su medumi etanoliniuose ekstraktuose, tiek bičių duonelės vandeniniuose ir etanoliniuose ekstraktuose.

Literatūra

1. Gupta, R. K., & Stangaciu, S. (2014). Apitherapy: Holistic Healing Through the Honeybee and Bee Products in Countries with Poor Healthcare System. *Beekeeping for Poverty Alleviation and Livelihood Security*, 413–446. doi:10.1007/978-94-017-9199-1_15
2. Hellner, M., Winter, D., von Georgi, R., & Münstedt, K. (2008). Apitherapy: usage 828 and experience in german beekeepers. *Evidence-Based Complementary and 829 Alternative Medicine*, 5(4), 475-479. doi:10.1093/ecam/nem052
3. Grassberger, M., Sherman, R. A., Gileva, O. S., Kim, C. M. H., & Mumcuoglu, K. Y. (Eds.). (2013). *Biotherapy - History, Principles and Practice*. doi:10.1007/978-94-007-6585-6
4. Kieliszek, M., Piwożarek, K., A. M, Kot., Błażejak, S., Chlebowska-Śmigiel, A., Wolska, I. (2018). Pollen and bee bread as new health-oriented products. *Trends in Food Science & Technology*, 71, 170-180. <https://doi.org/10.1016/j.tifs.2017.10.021>

5. Milojkovic, V. (2018). Bee Bread (Perga) –The Source of Health, Vitality and Longevity. *Apiquality*

& *apimedica* 2018 the xi-th congress of the xi-th Romanian society of apitherapy.

ASMENŲ, PATYRUSIŲ RANKOS PIRŠTŲ AMPUTACIJĄ, PSICHOEMOCINĖS BŪKLĖS IR SAVARANKIŠKUMO ANALIZĖ

Rugilė Giedraitytė

*Ergoterapijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Daiva Baltaduonienė

Ivadas

Viršutinės galūnės amputacijos dažniausiai būna dėl traumų (90 proc.) (Atroshi, Rosberg, 2001 ir Tintle ir kt., 2010). Marengoni, Winbland, Karp ir Fratiglioni (2008) atliko tyrimo rezultatai parodė, jog atsiradus naujai fizinei negaliai asmuo patiria ne tik fizinę, bet ir psichologinę traumą. Rankos funkcijoms labai svarbūs yra stabilūs, jautrūs ir jautrūs pirštų galiukai (Nawijn, Westenberg, Langhammer, Chen, Eberlin, 2020). Norint kuo greičiau sveikti, susigrąžinti savo darbingumą bei pagerinti gyvenimo kokybę, reabilitacijoje yra naudojamos įvairios priemonės (Juocevičius, Jasiulionienė, Bartkutė, Stasiukynienė, Slivovskaja, 2016). Vienas iš tikslų yra maksimalus kasdienių veiklų atlikimas, kuomet asmuo džiaugiasi savo pasiektais rezultatais (Cancio, Orr, Eskridge, Shannon, Mazzone, Farrokhi, 2020). Tyrimo problema - kokia asmenų, patyrusių rankos pirštų amputaciją, psichoemocinė būklė ir savarankiškumas? Tyrimo tikslas - atskleisti asmenų, patyrusių rankos pirštų amputaciją, psichoemocinę būklę ir savarankiškumą. Šio tyrimo objektas - asmenų, patyrusių rankos pirštų amputaciją, psichoemocinė būklė ir savarankiškumas. Darbo klausimai: 1. Kaip pasikeitė asmenų psichoemocinė būklė po traumos? 2. Su kokiomis kasdienėmis problemomis asmuo susidūrė po traumos? 3. Kokie sunkumai iškilo darbinėje ir laisvalaikio veikloje po patirtos traumos?

Raktiniai žodžiai: ergoterapija, amputacija, psichoemocinė būklė, savarankiškumas.

Metodologija

Tyrimas buvo atliekamas 2020-12-15 iki 2021-03-01 taikant kokybinę tyrimo strategiją atsižvelgus į tyrimo tikslą bei išsikeltus jo klausimus. Duomenų rinkimui buvo naudojamas interviu bei stebėjimo metodai. Tyrimo imtis buvo sudaryta pasitelkiant kriterinės atrankos būdą. Tyrime dalyvavo 3 asmenys, patyrę rankos pirštų amputaciją, kurių amžiaus vidurkis buvo 56±11,79 metų.

Rezultatai

Psichoemocinės būklės pokyčiams įtakos turi nerimas, jausmų pokyčiai, lėtesnis darbų atlikimas, baimė bei pojūtis, kuomet jautiesi kitoks. Asmenys, kurie yra patyrę rankos pirštų amputaciją, susiduria su kasdieniais iššūkiais tokiais kaip: asmens higiena, valgymas, maudymasis, viršutinės ir apatinės kūno dalies apsirengimas bei susitvarkymas tualete. Po traumos darbe prisitaikyti yra sunku, o laisvalaikio veiklų pasirinkimas sumažėja.

Išvados

1. Psichoemocinės būklės pakitimams įtakos turi patirtas nerimas, jausmų pakitimas, lėtesnis darbų atlikimas, baimė, jausmas, kuomet esi reikalingas ir naudingas bei pojūtis, kai esi kitoks negu kiti.
2. Asmenys, patyrę rankos pirštų amputaciją, susiduria su kasdienėmis problemomis, kurios susijusios su valgymo įgūdžių pokyčiais, iššūkiais asmens higienoje, maudymosi įgūdžiais, viršutinės ir apatinės kūno dalių apsirengimas bei susitvarkymu tualete.
3. Asmenų, patyrusių rankos pirštų amputaciją, sugrįžimas į darbinę veiklą priklauso nuo profesijos pobūdžio kai kuriais atvejais tai sudaro daug sunkumų, tačiau būna atvejų, kuomet patirta trauma netrukdo sugrįžti į darbinę veiklą. Pasirinkimas tarp laisvalaikio veiklų sumažėja, nes reikia atkreipti dėmesį į asmens galimybes.

Literatūra

1. Atroshi, I., & Rosberg, HE. (2001). Epidemiology of amputations and severe injuries of the hand. *Hand Clin*, 17(3), 343–350.
2. Cancio, J.M., Orr, A., Eskridge, S., Shannon, K., Mazzone, B., & Farrokhi, S. (2020). Occupational Therapy Practice Patterns for Military Service Members With Upper Limb Amputation. *Military medicine*, 185(3-4), 444-450.
3. Juocevičius, A., Jasiulionienė, I., Bartkutė, I., Stasiukynienė, J., & Slivovskaja, I. (2016). Pacientų po judamojo aparato trauma ir sergančių lėtinėmis neurologinėmis ligomis psichoemocinė būklė. *Sveikatos mokslai*, 26(3), 73-76.
4. Marengoni, A., Winblad, B., Karp, A., & Fratiglioni, L. (2008). Prevalence of Chronic Diseases and Multimorbidity Among the Elderly Population in Sweden. *American Journal of Public Health*, 98(7), 1198-1200.
5. Nawijn, F., Westenberg, R.F., Langhammer, C.G., Chen, N.C., & Eberlin, K.R. (2020). Factors Associated with Primary and Secondary Amputation following Limb-Threatening Upper Extremity Trauma. *Plastic and Reconstructive Surgery*, 145(4), 987-999.
6. Tintle, SM., Keeling, JJ., Shawen, SB., Forsberg, JA., & Potter, BK. (2010). Traumatic and trauma-related amputations Part I General principles and lower-extremity amputations. *The Journal of Bone and Joint Surgery*, 92(17), 2852-2868

ERGOTERAPIJOS STUDENTŲ KARJEROS GALIMYBIŲ VERTINIMAS COVID-19 PANDEMIJOS SĄLYGOMIS

Morta Girčytė

*Ergoterapijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Milda Gintilienė

Ivadas

Dabartinė COVID-19 pandemija turi visuotinį poveikį, įskaitant žalą sveikatai, ekonomikai ir švietimui, visame pasaulyje (Levine, Rathmell, 2020). Hite ir McDonald (2020) teigimu, klausimai susiję su pandemijos poveikiu karjerai tebėra retoriniai. Ali W. (2020) pasisako, kad švietimo sistemos turi neatsilikti nuo spartaus naujų technologijų atsiradimo, todėl mišrus ir nuotolinis mokymasis tampa būtinybe aukštajame moksle šiuo metu. Lyginant tradicinio ir nuotolinio mokymosi efektyvumą, dauguma studentų nurodo, kad akis į akį kontaktas su dėstytoju yra svarbus veiksnys mokymuisi, kurio trūksta nuotolinio mokymosi metu (Adnan, Anwar 2020). Tyrimo problema - kokios ergoterapijos studentų karjeros galimybės COVID-19 pandemijos sąlygomis? Tyrimo tikslas - įvertinti ergoterapijos studentų karjeros galimybes COVID-19 pandemijos sąlygomis. Tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti ergoterapijos studentų karjeros galimybių lūkesčius COVID-19 pandemijos sąlygomis.
2. Identifikuoti ergoterapijos studentų karjeros planus ir juos lemiančius veiksnys.
3. Įvertinti ergoterapijos studentų nuomonę apie studijų kokybę ir jos gerinimo galimybes COVID-19 pandemijos sąlygomis.

Raktiniai žodžiai: ergoterapija, studentai, karjera, COVID-19 pandemija.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė ir apklausa. Siekiant įvertinti ergoterapijos studentų karjeros galimybes COVID-19 pandemijos sąlygomis buvo taikytas kiekybinis tyrimo metodas, duomenims surinkti buvo naudojama autorės sukurta anoniminė anketa. Tyrimas vyko 2021 metų sausio - kovo mėn., jame dalyvavo 78 ergoterapijos studijų programos studentai, kurių amžiaus vidurkis 21,12±3,29 metai.

Rezultatai

Beveik du trečdaliai 62,8 proc. tyrimo dalyvių, baigę ergoterapijos studijas, ketina dirbti ergoterapeutais. Didžioji dalis (60,3 proc.) studentų ergoterapeutais tikisi įsidarbinti Lietuvoje ir tik 8 proc. tyrime dalyvavusių studentų svarsto emigracijos galimybę. Siekiant išsiaiškinti, kas ergoterapijos studentus skatintų išvykti dirbti į užsienio šalis nustatyta, kad didesnis atlyginimas yra emigraciją skatinantis veiksnys. Daugiau kaip pusė (51,3 proc.) respondentų nurodo, kad yra labiau patenkinti, nei nepatenkinti ergoterapijos studijomis šiuo pandemijos laikotarpiu ir taip pat daugiau kaip pusė (52,6 proc.) tyrime dalyvavusių studentų yra nusiteikę tęsti studijas reabilitacijos mokslų kryptyje. Studentai

vertindami studijų procesą labiausiai patenkinti dėstomų nuotolinių paskaitų ir praktinių darbų turiniu ir sulaukiamu atgaliniu ryšiu iš dėstytojų. Taip pat didžioji dauguma sutinka, kad aukštosios mokyklos organizuoja projektus ir konferencijas studentų žinių gilinimui ir suteikia studentams lengvai prieinamas priegas prie mokslinės literatūros duomenų bazių ir aukštosios mokyklos bibliotekos. Dauguma (66,7 proc.) studentų siūlo nieko nekeisti studijų proceso vykdyme, o pasiūlymus pateikę studentai labiausiai pabrėžia kontaktinių užsiėmimų, dėstytojų aktyvumo, studentų akademinio sąžiningumo užtikrinimo priemonių poreikį ir studijų kainos koregavimo klausimą.

Išvados

1. Ergoterapijos studentai, nepaisant COVID-19 pandemijos, yra nusiteikę siekti ergoterapeutų karjeros ir kaip karjerą motyvuojančius veiksnys jie išskiria norą gilinti jau sukauptas žinias ir atlygį už darbą.
2. Dauguma studentų tikisi dirbti ergoterapeutais Lietuvoje ir neplanuoja išvykti į užsienio šalis. Didesnis atlyginimas įvardijamas kaip veiksnys, skatinantis darbo pasirinkimą užsienio šalyse.
3. Studentai yra labiau patenkinti, nei nepatenkinti ergoterapijos studijomis pandemijos laikotarpiu ir nusiteikę toliau gilinti žinias reabilitacijos mokslų kryptyje. Studijų kokybės gerinimui studentai dažniausiai pabrėžia kontaktinių užsiėmimų, dėstytojų aktyvumo, priemonių studentų akademinio sąžiningumo užtikrinimui poreikį ir studijų kainos koregavimo klausimą.

Literatūra

1. Levine, R. L., & Rathmell W. K. (2020). COVID-19 impact on early career investigators: a call for action. *Nature Reviews Cancer*, 20, 357–358, [žiūrėta 2021-01-23]. Prieiga per internetą: <https://www.nature.com/articles/s41568-020-0279-5>
2. Hite, L. M., & McDonald, K. S. (2020). Careers after COVID-19: Challenges and changes. *Human Resource Development International*, 23(4), 427-437. DOI: 10.1080/13678868.2020.1779576
3. Ali, W. (2020). Online and remote learning in higher education institutes: A necessity in light of COVID-19 pandemic. *Higher Education Studies*, 10(3), 16-25. [žiūrėta 2021-02-01]. Prieiga per internetą: <https://eric.ed.gov/?id=EJ1259642>
4. Adnan, M., & Anwar, K. (2020). Online Learning amid the COVID-19 Pandemic: Students' Perspectives. *Online Submission*, 2(1), 45-51. [žiūrėta 2021-03-17]. Prieiga per internetą: <https://eric.ed.gov/?id=ED606496>

SAVIMASAŽO IR PRATIMŲ PĖDOMS POVEIKIS SĖDIMĄ DARBĄ DIRBANČIŲ ASMENŲ JUOSMENINĖS STUBURO DALIES FUNKCINEI BŪKLEI

Adrija Gorodeckaitė

*Kineziterapijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Ligita Šilinė

Įvadas

Juosmeninės stuburo dalies skausmas yra vienas dažniausių griaučių raumenų sistemos sutrikimų (Huang ir kt., 2020). Net 84 procentai suaugusių yra patyrę juosmeninės stuburo dalies skausmą (Maher ir kt., 2017), kuris neigiamai paveikė jų fizinę ir funkcinę būklę bei gyvenimo kokybę. Dėl ilgo sedėjimo ir nespecifinio juosmeninės stuburo dalies skausmo pakinta raumenų aktyvumas, kas neigiamai veikia ir fascijos struktūrą (Huang ir kt., 2020). Yra duomenų, kad taikant miofascijinius pratimus užpakalinei paviršinei grandžiai, veikiant pado fasciją, sumažėja juosmeninės stuburo dalies skausmas, tačiau nėra aišku koks savimasažo ir pratimų pėdoms poveikis sėdimą darbą dirbančių asmenų juosmeninės stuburo dalies funkcinei būklei (Ozsoy, 2019). Tyrimo problema: koks savimasažo ir pratimų pėdoms poveikis sėdimą darbą dirbančių asmenų juosmeninės stuburo dalies funkcinei būklei? Tyrimo tikslas: nustatyti savimasažo ir pratimų pėdoms poveikį sėdimą darbą dirbančių asmenų juosmeninės stuburo dalies funkcinei būklei. Tyrimo uždaviniai: 1. Įvertinti juosmeninės stuburo dalies skausmo intensyvumo pokytį. 2. Įvertinti juosmeninės stuburo dalies skausmo įtaką funkcinės negalios pokyčiui. 3. Įvertinti užpakalinės paviršinės liemens ir kojų raumenų grandies ilgio pokytį. 4. Palyginti juosmeninės stuburo dalies funkcinės būklės pokytį tarp tiriamosios ir kontrolinės grupių.

Raktiniai žodžiai: savimasažas, pratimai pėdoms, sėdimas darbas, juosmeninė stuburo dalis, funkcinė būklė.

Metodologija

Tyrime dalyvavo 20 jaunų vyrų, dirbančių sėdimą darbą ir jaučiančių juosmeninės stuburo dalies lėtinį nespecifinį skausmą. Tiriamieji buvo padalinti į dvi grupes po 10 žmonių: tiriamąją ir kontrolinę. Abejoms grupėms prieš ir po tyrimo buvo atliktas VAS skausmo intensyvumo vertinimas, Oswestry klausimynas ir kojų piršto siekimo testas. Tiriamajai grupei 6 savaites 5 kartus per savaitę po 10 min. kiekvienai pėdai buvo taikomas savimasažas ir 3 kartus per savaitę po 30 min. pratimai pėdoms, kontrolinei grupei poveikis nebuvo taikomas.

Rezultatai

Skausmo intensyvumas reikšmingai sumažėjo po savimasažo ir pratimų pėdoms ($p < 0,001$), funkcinė negalia reikšmingai sumažėjo po savimasažo ir pratimų pėdoms ($p < 0,001$), tuo tarpu kontrolinėje grupėje padidėjo ($p < 0,001$). Užpakalinės paviršinės liemens ir kojų raumenų grandies ilgis po savimasažo ir pratimų pėdoms reikšmingai pailgėjo ($p < 0,001$). Po tyrimo nustatytas funkcinės negalios reikšmingas skirtumas tarp grupių ($p = 0,02$).

Išvados

1. Juosmeninės stuburo dalies skausmo intensyvumas sumažėjo po savimasažo ir pratimų pėdoms taikymo.
2. Funkcinė negalia po savimasažo ir pratimų pėdoms sumažėjo, tuo tarpu kontrolinės grupės padidėjo.
3. Užpakalinės paviršinės liemens ir kojų raumenų grandies ilgis po taikyto savimasažo ir pratimų pėdoms pailgėjo.
4. Po tyrimo funkcinė negalia buvo mažesnė tiriamosios grupės nei kontrolinės, tuo tarpu skausmo intensyvumas ir užpakalinės paviršinės liemens ir kojų raumenų grandies ilgis tarp grupių nesiskyrė.

Literatūra

1. Lin, S., Zhu, B., Huang, G., Wang, C., Zeng, Q., & Zhang, S. (2020). Short-Term Effect of Kinesiotaping on Chronic Nonspecific Low Back Pain and Disability: A Meta-Analysis of Randomized Controlled Trials. *Physical therapy*, 100(2), 238–254. <https://doi.org/10.1093/ptj/pzz163>
2. Maher, C., Underwood, M., & Buchbinder, R. (2017). Non-specific low back pain. *Lancet (London, England)*, 389(10070), 736–747. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(16\)30970-9](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(16)30970-9)
3. Ozsoy, G., Ilcin, N., Ozsoy, I., Gurpinar, B., Buyukturan, O., Buyukturan, B., Kararti, C., & Sas, S. (2019). Response To: Non-Specific Low Back Pain In Elderly And The Effects Of Myofascial Release Technique Combined With Core Stabilization Exercise: Not Just Muscles [Response To Letter]. *Clinical interventions in aging*, 14, 1947–1949. <https://doi.org/10.2147/CIA.S236978>

PAGALBINIŲ MEDŽIAGŲ ĮTAKA KIETOSIOMS ŽELATINOS KAPSULĖMS SU ASKORBO RŪGŠTIMI

Tadas Grubliauskas

*Farmakotechnikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Asta Marija Inkėnienė

Išvadas

Kapsulės yra viena iš seniausių žinomų vaistų formų, kurios pradžia priklauso dar senovės Egiptiečiams (Augsburger ir Hoag, 2018). Kapsulės gali būti gaminamos ekstemporaliai. Tai leidžia manipuliuoti askorbo rūgšties dozę ir pagalbinių medžiagų sudėtį, pvz. sumažinti ar padidinti cukrų kiekį ir taip pritaikyti pagal individualius gyventojų poreikius. Lietuvos gamybinėse vaistinėse dozuoti milteliai yra viena iš populiariausių gaminamų vaisto formų ir sudaro 11,58 proc. ekstemporalinių kartinių vaistų pagamintų Lietuvos gamybinėse vaistinėse. Pakuoti pagamintus miltelius į popierines kapsules, nėra pakankamai racionalu. Pacientų atžvilgiu – tai nepatogi vartoti ir nesandari laikyti vaisto forma, todėl miltelius racionaliau yra pakuoti į kietąsias, skrandyje suyrančias želatinines kapsules. Miltelių kapsuliavimas taip pat gali padėti išvengti kapsulių turinio oksidacijos ir padaryti preparatą priimtinesnį vartojimui (Lekaitė, 2014).

Raktiniai žodžiai: askorbo rūgštis, kapsulė, papildai.

Tyrimo objektas: Askorbo rūgšties kietųjų želatininių kapsulių kokybė.

Tyrimo tikslas. Sumodeliuoti ekstemporalios gamybos kietąsias želatinines kapsules su askorbo rūgštimi ir įvertinti kokybę ir stabilumą su skirtingais užpildais.

Tyrimo uždaviniai:

1. Pagal mokslinių publikacijų duomenis parinkti pagalbinės medžiagos ir sudaryti receptūras kietoms askorbo rūgšties kapsulėms.
2. Palyginti askorbo rūgšties atpalaidavimą su skirtingais užpildais.
3. Nustatyti sumodeliuotų kapsulių su askorbo rūgštimi kokybę.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė bei eksperimentas. Siekiant nustatyti askorbo rūgšties su skirtingomis pagalbinėmis medžiagomis kokybę buvo atlikta masės vienodumo, suirimo ir tirpimo testai. Empirinio tyrimo duomenų analizės metodai – statistinė duomenų bei turinio analizė.

Rezultatai

Tyrimas parodė, jog kapsulės su pagalbine medžiaga manitoliumi atitiko visus farmakopėjos reikalavimus. Naudojant manitolį kapsulės suiro greičiausiai per 3 minutes ir buvo atpalaiduota daugiausiai askorbo

rūgšties, galima teigti, kad askorbo rūgšties kapsulės su manitoliumi gali būti įvardijamos kaip greito veikimo maisto papildas, o tuo tarpu kapsulės su metilceliulioze suiro lėčiausiai per 45 minutes ir buvo atpalaiduota mažiausiai askorbo rūgšties, šios ekstemporalios kapsulės gali būti naudojamos kaip lėto veikimo ir pasisavinimo. Po 3 mėnesių kapsulės stabilumas nepakito, apvalkalo spalva ir miltelių birumas nepakitęs.

Išvados

1. Išanalizavus mokslinę literatūrą ekstemporalioms kietosioms želatinos kapsulėms su askorbo rūgštimi pagalbinės medžiagos buvo parinktos tokios: metilceliuliozė, manitolis, kukurūzų krakmolos.
2. Suirimui įtakos turi pagalbinės medžiagos, jos lėmė ne tik kapsulių suirimą, bet ir askorbo rūgšties koncentracijų pokyčius kapsulėse. Askorbo rūgšties atpalaiduota daugiausiai buvo kapsulėse, kurių pagalbinė medžiaga buvo manitolis, o mažiausiai kapsulėse su metilceliulioze.
3. Kapsulės su skirtingomis pagalbinėmis medžiagomis atitinka visus farmakopėjos keliamus reikalavimus, stabilumas po 3 mėnesių nepakitęs.

Literatūra

1. Augsburger, L., Hoag, S. (2018). Pharmaceutical Dosage Forms Capsules 17p. [interaktyvus], [žiūrėta 2020-12-01] Prieiga per internetą: <https://books.google.lt/books?id=pj4PEAAAQBAJ&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>
2. Yang, H., Chen, Z., Jin, Z., Hou, J., Zhang, Y., Han, H., Shen, Y. & Guo, S. (2020). Moisture sorption and desorption properties of gelatin, HPMC and pullulan hard capsules, International Journal of Biological Macromolecules. [interaktyvus], [žiūrėta 2020-12-01] Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1016/j.ijbiomac.2020.05.110>
3. Lekaitė, E. (2014). Dažniausiai vaistinėse pasitaikančių miltelių kapsuliavimo technologijų parengimas ir vertinimas. [Interaktyvus], [žiūrėta 2021-02-01] Prieiga per internetą: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:W10FIWQIUZUJ:talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:2209129/datastreams/ATTACHMENT_2209132/content+&cd=1&hl=lt&ct=clnk&gl=lt

Emilija Gudzinevičiūtė

*Kosmetologijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Žaneta Mickienė

Įvadas

Grožio industrijoje vis didesnę vietą užima ekologiškos kosmetikos priemonės. Pastaraisiais metais iš jūros dumblių gautų ingredientų naudojimas kosmetikos gaminiuose išaugo dėl jūros dumblių bioaktyvių junginių poveikio odos priežiūrai (Jesumani, Aslam, Pei, Huang, 2019). Iš dumblių biomasės išgaunamos veikliosios medžiagos gali būti naudojamos trimis būdais: kaip priedai, kaip produkto stabilizatoriai ir kaip konservantai; ir kaip junginiai, kurie atlieka tikrą kosmetikos funkciją. Kosmetikos gaminiuose dažniausiai naudojami ekstraktai gaunami iš: rudųjų, žaliųjų ir raudonųjų dumblių. Tyrimo problema – kokios yra dumblių vartojimo galimybės sprendžiant odos problemas? Šio tyrimo tikslas – atskleisti dumblių vartojimo galimybes sprendžiant odos problemas. Tyrimo objektas – kosmetologų nuomonė apie dumblių vartojimo galimybes sprendžiant odos problemas. Darbo uždaviniai: 1. Teoriškai paaiškinti, kas yra dumbliai ir kokios yra jų rūšys. 2. Teoriškai paaiškinti dumblių efektyvumą sprendžiant odos problemas ir vartojimo galimybes. 3. Įvertinti kosmetologų nuomonę apie dumblių vartojimą sprendžiant odos problemas.

Raktiniai žodžiai: kosmetologai, dumbliai, odos problemos .

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė, kiekybinis tyrimo metodas – internetinė apklausa, siekiant ištirti kosmetologų nuomonę apie dumblių vartojimo galimybes sprendžiant odos problemas. Tyrimas vyko 2021m. kovo mėnesį internetinėje erdvėje, dalyvavo 30 kosmetologų. Tyrimo dalyvių atrankos kriterijai: kosmetologai, dirbantys su kosmetinėmis priemonėmis su dumbliais.

Rezultatai

Apibendrinus tyrimo rezultatus galima teigti, jog kosmetologai naudoja priemones su dumbliais odos

drėkinimui, mažų raukšlių ir uždegiminių procesų mažinimui, porų valymui ir hiperpigmentacijos mažinimui, tačiau nepakankamai naudoja kaip SPF apsaugą. Dažniausia naudojamos priemonės su dumbliais yra kūno įvyniojimai, veido kaukės, kūno šveitikliai. Priemonių su dumbliais privalumai: efektyvumas ir natūralumas, todėl tinka ir jautriai odai, labai gerai drėkina odą. Didžioji dalis respondentų nepastebėjo priemonių su dumbliais trūkumų, nedidelė dalis išskyrė nežymų nemalonų kvapą.

Išvados

1. Dumbliai - tai organizmai, kurie nėra priskiriami prie augalų, tačiau turi panašią struktūrą. Jie fotosintezės metu išskiria didelę dalį pasaulyje išskiriamo deguonies. Pagrindinės dumblių grupės yra: rudieji, žalieji ir raudonieji dumbliai.
2. Pagrindinis dumblių poveikis yra: odos drėkinimas, hiperpigmentacijos dėmelių balinimas, uždegiminių procesų mažinimas, užterštų porų valymas, apsauga nuo saulės, mažų raukšlelių mažinimas. Vartojami gali būti vietiskai ir sistemiskai.
3. Kosmetologai vertina dumblius kaip natūralią bei efektyvią priemonę veido ir kūno procedūroms, ypač gerai vertina sprendžiant odos drėgmės sumažėjimą ir uždegiminių procesų mažinimui. Dauguma specialistų dumblių, kaip kosmetikos priemonių, trūkumų neišskiria, tik pažymi nemalonų kvapą. Tačiau kosmetologai nepakankamai išnaudoja priemones su dumbliais kaip SPF apsaugos priemones ir hiperpigmentacijos mažinimui.

Literatūra

1. Jesumani V., Du H., Aslam M., Pei P., Huang N. (2019). Potential Use of Seaweed Bioactive Compounds in Skincare-A Review. *Marine drugs*, 17(12):688. doi: 10.3390/md17120688.

GYVENTOJŲ NUOMONĖ APIE AUGALINIUS VAISTINIUS PREPARATUS, VIRŠKINIMO SISTEMOS SUTRIKIMŲ PROBLEMOMS SPREŠTI

Lidija Gužauskaitė

*Farmakotechnikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Danguolė Grūnovienė

Ivadas

Virškinimo ligų atsiradimą skatina: neracionalus ir nesubalansuotas mitybos režimas, nepakankama arba per gausi mityba, rūkymas, nesaikingas alkoholinių gėrimų vartojimas, stresas, nuolatinis kai kurių medikamentų vartojimas, persirgtos virškinimo organų ligos, (Januškevičiūtė, Kuzminskienė, Markevičienė, Veličkienė, 2001). Vaistiniai augalai yra perdirbami ir naudojami įvairiais būdais ir formomis: arbatos, eteriniai aliejai, kapsulės ir daugelis kitų formų, kuriose yra miltelių pavidalo, ekstrakto formos augalinių žaliavų (Kumadoh, Ofori-Kwakye, 2017). Vaistažolių veiksmingumas priklauso nuo sudedamųjų dalių: alkaloidų, glikozidų, flavonoidų, taninų ir kt., todėl farmacijos specialistams labai svarbu, gerai žinoti vaistinių augalų savybes, vartojimo ypatumus, kad galėtų patarti gyventojui. (Barsteigienė, Janulis, Skyrius, Savickienė, 2003).

Tyrimo problema – Kokia yra gyventojų nuomonė apie vaistinius augalinius preparatus, virškinimo sistemos sutrikimų problemoms spręsti?

Tyrimo objektas - Gyventojų nuomonė apie vaistinius augalinius preparatus, virškinimo sistemos sutrikimų problemoms spręsti.

Tyrimo tikslas – Atskleisti gyventojų nuomonę apie vaistinius augalinius preparatus, virškinimo sistemos sutrikimų problemoms spręsti.

Tyrimo uždaviniai: 1. Aprašyti virškinimo sistemos sutrikimus, rizikos veiksnius, simptomus. 2. Aprašyti vaistinius augalus ir jų veikliąsias medžiagas virškinamojo trakto veiklai gerinti, vartojimą. 3. Nustatyti vaistinių augalinių preparatų poveikį virškinimo sistemos sutrikimų prevencijai ir gydymui, farmacijos specialisto konsultacijų poreikį.

Raktiniai žodžiai: virškinimas, augaliniai vaistiniai preparatai, vaistiniai augalai.

Metodologija

Tyrimo pradžioje atlikta mokslinės literatūros analizė. Tyrime taikytas kiekybinio tyrimo metodas. Duomenų rinkimo metodas - standartizuota anoniminė elektroninė anketinė apklausa. Apklausa atlikta 2021 metų kovo ir balandžio mėnesiais. Tyrime dalyvavo respondentai vartojantys augalinius vaistinius preparatus virškinimo sistemos sutrikimų problemoms spręsti, kurių amžius nuo 18 metų. Gauti duomenys buvo apibendrinti ir statistiškai apdoroti naudojant MS Excel programą.

Rezultatai

Didžioji dauguma apklausoje dalyvavusių respondentų, 21-30 m. amžiaus, su aukščiau išsilavinimu, moterys nurodė, kad turėjo arba turi virškinimo sistemos

problemų, pasireiškiančių: pilvo pūtimu, padidėjusiu skrandžio rūgštingumu, vidurių užkietėjimu. Trečdalis respondentų nuomone, virškinimo sistemos sutrikimus lemia nesubalansuota ir neracionali mityba, stresas. Pusė respondentų nurodė, kad virškinimo sistemos sutrikimų metu vartoja arba vartojo augalinius vaistinius preparatus, dažniausiai vidurių lašus valentis. Daugiau nei pusė apklaustųjų nuomone, vaistiniuose augaluose kaupiamos biologiškai aktyvios medžiagos skaidulos, vitaminai, eteriniai aliejai. Beveik trečdalis respondentų teigia, kad virškinimo sistemos sutrikimų metu vartojo arba vartoja kmynų vaisius, mėlynės bei vaistinę medetką. Dauguma respondentų, atsiradus lengviems virškinimo sistemos sutrikimams, rinktųsi augalinius vaistinius preparatus, dėl saugesnio vartojimo, nes vartodami juos pajuto pagerėjimą. Daugiau nei trečdalis respondentų nurodė, kad vartojant augalinius vaistinius preparatus šalutinis poveikis nepasireiškė. Didesnei, pusei tyrime dalyvavusių gyventojų reikalinga farmacijos specialisto konsultacija apie augalinius vaistinius preparatus. Tyrimu nustatyta, kad apsilankymo visuomenės vaistinėje metu, farmacijos specialistas suteikė reikalingą informaciją apie augalinius vaistinius preparatus: informavo kaip veiksmingai ir saugiai vartoti vaistus, kaip dažnai ir kiek laiko vartoti vaistinius preparatus. Penktadalis respondentų iš farmacijos specialisto pageidautų informacijos apie augalinių vaistinių preparatų poveikį virškinimo sistemai, apie galimus šalutinius poveikius bei apie galimas sąveikas su kitais vaistiniais preparatais. Pusė respondentų informacijos apie augalinius vaistus ieško internete.

Išvados

1. Veiksniai lemiantys virškinimo sistemos sutrikimu: neracionalus ir nesubalansuotas mitybos režimas, nepakankama arba per gausi mityba, rūkymas, alkoholinių gėrimų vartojimas, stresas, nuolatinis kai kurių medikamentų vartojimas, persirgtos virškinimo organų ligos, polinkis į diarėją ar obstipaciją. Dažniausi virškinamojo trakto sutrikimai: dispepsija, gastritas, opaligė, obstipacija, diarėja, dirglios žarnos sindromas, Krono liga, pankreatitas, kepenų cirozė, gastroezofaginio reflukso liga, kurie gali pasireiškianti diskomforto pojūčiu ar skausmu epigastriume, sotumo ir pilnumo jausmu, meteorizmu, pykinimu, sumažėjusiu apetitu, skrandžio rūgštingumo padidėjimu, mažėjančia kūno mase.
2. Virškinamojo trakto sutrikimų prevencijai ir gydymui yra užregistruota daug įvairių formų augalinių vaistinių preparatų. Vaistiniai augalai kaupia biologiškai aktyvias medžiagas: flavonoidus, taninus, eterinius aliejus, glikozidus, kurie pasižymi

spazmolitiniu, sutraukiančiu, priešūždegiminiu, analgetiniu, viduriavimą mažinančiu bei švelniai vidurius laisvinančiu farmakologiniu poveikiu. Gyventojui augaliniai vaistiniai preparatai parduodami be gydytojo recepto, todėl, farmacijos specialistams svarbu, gerai žinoti vaistinių augalų savybes, vartojimo ypatumus, teikiant farmacinę paslaugą gyventojams.

3. Tyrimu nustatytas, kad dauguma respondentų turėjo arba turi virškinimo sistemos sutrikimų, daugiau nei trečdalis vartoja arba vartojo augalinius vaistinius preparatus. Daugiau nei pusei respondentų, vartojusių augalinius vaistinius preparatus, pasireiškė šalutinis poveikis. Du trečdaliai respondentų nurodė, kad jiems reikalinga papildoma farmacijos specialisto konsultacija apie augalinių vaistinių preparatų poveikį organizmui, laikymą, vartojimą, sąveiką su kitais vaistais bei šalutinius poveikius.

Literatūra

1. Barsteigienė, Z., Janulis, V., Skyrius, V., ir Savickienė, N. (2003). Augalinės kilmės preparatai Lietuvos farmacijos rinkoje. In *Medicina: Tarptautinė mokslinė konferencija „Farmacija šiuolaikinėje visuomenėje“ 2003 m. lapkričio 21 d. Kaunas., 2003, t. 39, pr. 2.:* [žiūrėta 2021 - 01 - 22]. Prieiga per internetą: <https://medicina.lsmuni.lt/med/03p2/03p2-1.htm>
2. Januškevičiūtė, R., Kuzminskienė, L., Markevičienė, B., Veličkienė, V. (2001). *Klinikinė farmacija: mokomoji knyga*. Kaunas: Technologija
3. Kumadoh, D., Ofori-Kwakye, K. (2017). Review Article Dosage forms of herbal medicinal products and their stability considerations-an overview. *Journal of Critical Reviews*, 4(4), 1-8. doi:10.22159/jcr.2017v4i4.1607

GYVENTOJŲ VARTOJIMO ĮPROČIAI BEI ŽINIOS APIE ARBATŽOLES IR JŲ POVEIKĮ VIRŠKINIMO SISTEMAI

Ieva Ivanauskaitė, Greta Bačiūnaitė

*Kineziterapijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė - Milda Gintilienė

Įvadas

Pasak Khizar ir kt. (2013), arbata yra dažniausiai vartojamas gėrimas visame pasaulyje be vandens. Skirtingos rūšys pasižymi antioksidacinėmis, uždegimą mažinančiomis, antimikrobinėmis, antikancerogeninėmis, cholesterolio kiekio mažinimo, antihipertenzinėmis, nervų sistemos tausojimo ir termogeninėmis savybėmis. Nuo senų senovės arbata buvo naudojama kaip sveikatos produktas ar vaistas, skirtas įvairių ligų prevencijai ir gydymui. Remiantis istoriniais įrašais, kinai arbatmedžius auginą ir naudoja daugiau nei 3000 metų. Kinijoje, taip pat daugelyje kitų šalių, arbata plačiai pripažįstama kaip kasdienis gėrimas (Zhaoming Yan ir kt., 2020). 2012 metais perkamiausios arbatos Lietuvoje buvo: „Ramunėlių žiedai“, „Medetkų žiedai“, „Čiobrelių žolė“ (Runkevičiūtė, 2014). Khan ir Mukhtar (2014) teigimu, įrodymai, patvirtinantys arbatos gėrimo naudą sveikatai, su kiekvienu nauju tyrimu, paskelbtu mokslinėje literatūroje, tampa vis stipresni.

Tyrimo problema - Kokie gyventojų vartojimo įpročiai ir žinios apie arbatžoles ir jų poveikį virškinimo sistemai?

Tyrimo tikslas - Atskleisti gyventojų vartojimo įpročius bei žinias apie arbatžoles ir jų poveikį virškinimo sistemai

Darbo uždaviniai:

1. Atskleisti gyventojų žinias apie arbatžolių poveikį virškinimo sistemai.
2. Nustatyti gyventojų arbatžolių vartojimo įpročius.
3. Atskleisti gyventojų nuomonę apie arbatžolių poveikį virškinimo sistemai.

Raktiniai žodžiai: arbatžolės, virškinimo sutrikimai, arbatžolių naudojimas.

Metodologija

Mokslinės literatūros ir kitų informacijos šaltinių analizė. Atliktas momentinis anketinis tyrimas 2021 metų balandžio mėnesį. Išskirtos 4 tiriamųjų amžiaus grupės: iki 18 metų, 18-25, 25-40, 40-60, 60+ metų. Respondentų apklausa vykdyta nuotoliniu būdu. Iš viso surinktos 74 anketos. Analizė buvo taikyta vertinant vartotojų žinias apie arbatžolių pasirinkimą, poveikį ir jų vartojimą.

Rezultatai

Apžvelgus šio tyrimo rezultatus, nustatyta, kad tarp apklausoje dalyvavusių dominavo 18-25 metų amžiaus grupė (52,7%), daugiausia moterys. 93,2% respondentų sutiko, kad vaistinės arbatžolės turi gydomąjį poveikį. Geriausias žinias apie arbatų poveikį virškinimo sistemai atskleidė apibūdindami imbierą, ramunėles ir pankolį; mažiausiai žinoma liko kiaulpienė - žinių pritrūko. Iš visų 74 dalyvavusių apklausoje, trečdalis (26) pareiškė, kad

dažniausiai vartoja ramunėles virškinimo sistemai gerinti. Retesniu, bet taip pat dažnu atsakymu tapo pipirmėtė ir pelynas. Vertinant arbatžolių išigyjimo pasirinkimą, didžiausią įtaką daro pažįstamų ir gydytojų rekomendacijos (61,1%), tačiau sekančių reklamų rekomendacijas buvo tik penki respondentai. Didelė dalis tiki, kad arbatžolės turi gydomąjį poveikį, nors 60,8% respondentų arbatžoles virškinimui vartoja rečiau nei kartą per mėnesį arba visai nevartoja. Susidūrus su virškinimo problemomis, pirmiausia respondentai koreguoja mitybą, taip atsakė 46,6% ir neskuba kreiptis į šeimos gydytoją(8%).

Virškinimą gerinančias arbatžoles daugiau nei pusė respondentų išigyja vaistinėse, yra ir tokių, kurie auginą patys namų aplinkoje (15,8%). Pavartojus šių arbatžolių, 44,6% respondentų tik kartais jaučia jų teikiamą poveikį, o 31,1% iš visų respondentų jaučia pagerėjimą po arbatžolių vartojimo. Dažniausi išsakyti nusiskundimai dėl virškinimo sistemos: pilvo pūtimas, rėmuo ir „nevirškinimas“, o rečiausi: pykinimas ir vidurių užkietėjimas.

Išvados

1. Apie dažniausiai sutinkamų arbatžolių poveikį virškinimo sistemai respondentų žinios yra siauros.
2. Respondentai arbatžoles dažniausiai išigyja vaistinėse, o pasirinkimą daugiausiai lemia pažįstamų ir gydytojų rekomendacijos.
3. Pilvo pūtimas, rėmuo ir „nevirškinimas“ – tai dažniausi respondentų išsakyti virškinimo sistemos nusiskundimai, kuriems malšinti vartojamų arbatžolių poveikis būna dažnai veiksmingas.

Literatūra

1. Khan, N., & Mukhtar, H. (2014). Tea and health: studies in humans. *Current pharmaceutical design*, 19(34), 6141–6147, [žiūrėta 2021 m. balandžio 13 d.] Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.2174/1381612811319340008>.
2. Khizar H., Hira I., Uzma M., Uzma Bilal & Sobia M., (2013). Tea and Its Consumption: Benefits and Risks. *Critical Reviews in Food Science and Nutrition*., [žiūrėta 2021 m. balandžio 13 d.] Prieiga per internetą: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10408398.2012.678949>
3. Runkevičiūtė M., (2014). Vaistinių augalų arbatų pardavimų Lietuvos vaistinėse analizė. *Magistro darbas*. [žiūrėta 2021 m. balandžio 13 d.] Prieiga per internetą: <https://www.lsmuni.lt/cris/handle/20.500.12512/100465>

4. Zhaoming Y., Yinzhao Z., Yehui D., Qinghua C., Fengna L., (2020). Antioxidant mechanism of tea polyphenols and its impact on health benefits. *Animal Nutrition*, Volume 6, Issue 2, [žiūrėta 2021 m.

balandžio 13 d.] Prieiga per internetą:
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405654520300032>

VAIKŲ, TURINČIŲ DAUNO SINDROMĄ, LIETIMO SUVOKIMO SUTRIKIMŲ IR SAVARANKIŠKUMO ĮVERTINIMAS ERGOTERAPEUTO IR TĖVŲ POŽIŪRIU

Goda Jančauskaitė

*Ergoterapijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Viktorija Kaktienė

Įvadas

Literatūros duomenimis, sensorinės integracijos sutrikimai yra būdingi vaikams, turintiems neurologinio vystymosi sutrikimų, tokių kaip Dauno sindromas (Will ir kt. 2019). Mokslinių tyrimų rezultatai rodo, jog vaikai, turintys Dauno sindromą yra ribotų praktinių ir socialinių gebėjimų, kurie lemia savarankiškumo lygį (Gameren-Oostero ir kt., 2014). Specialistas, prieš vertindamas vaiko tam tikrą sutrikimą, atsižvelgia į tėvų bei pedagogų nuomonę, kad surinkti duomenys būtų kuo tikslesni (Kavaliauskienė, 2009). Tėvų pastabos turi įtakos vertinimo rezultatams. Todėl įvertinus vaiko sutrikimus ergoterapeuto ir tėvų požiūriu, galima analizuoti gautų rezultatų reikšmę.

Tyrimo problema: koks yra vaikų, turinčių Dauno sindromą, lietimo suvokimo sutrikimų ir savarankiškumo įvertinimas ergoterapeuto ir tėvų požiūriu?

Tyrimo tikslas: įvertinti vaikų, turinčių Dauno sindromą, lietimo suvokimo sutrikimus ir savarankiškumą ergoterapeuto ir tėvų požiūriu.

Tyrimo uždaviniai:

1. Įvertinti vaikų, turinčių Dauno sindromą, lietimo suvokimo sutrikimus ir savarankiškumą ergoterapeuto požiūriu.
2. Įvertinti vaikų, turinčių Dauno sindromą, lietimo suvokimo sutrikimus ir savarankiškumą tėvų požiūriu.
3. Palyginti vaikų, turinčių Dauno sindromą, lietimo suvokimo sutrikimų ir savarankiškumo rezultatus ergoterapeuto ir tėvų požiūriu.

Raktiniai žodžiai: Dauno sindromas, lietimo suvokimo sutrikimai, savarankiškumas, ergoterapija.

Metodologija

Tyrimas vyko 2021 m. vasario mėnesį Marijampolėje įsteigtoje asociacijoje „Suvalkijos saulytės“. Išsiaiškinti tyrime iškeltiems uždaviniams buvo pasirinktas kiekybinis tyrimo metodas. Tyrimui atlikti buvo gautas Kauno kolegijos Medicinos fakulteto Reabilitacijos katedros Bioetikos pritarimas (protokolas Nr.1). Tyrimo dalyvavo dešimt 4 – 12 metų amžiaus vaikų. Tyrimo dalyviai buvo informuoti apie duomenų anonimiškumą bei konfidencialumą (t.y. nebus atskleidžiami asmeniniai duomenys kaip tiriamųjų vardai, amžius ir t.t.). Vaikų tėvams / globėjams buvo suteikta detali informacija apie tyrimą, nurodant tyrimo tikslą, tyrėjo funkcijas, galimybę susipažinti su rezultatais (tyrimo duomenys pristatyti apibendrintai). Tyrimo duomenims surinkti buvo naudojami du instrumentai:

1. Lietimo sutrikimų vertinimo klausimynas – lietimo sutrikimams įvertinti.

2. WeeFIM klausimynas – vaikų savarankiškumui įvertinti.

Rezultatai

Įvertinę vaikų, turinčių Dauno sindromą, lietimo suvokimo sutrikimus ergoterapeuto požiūriu, nustatėme, jog visi tiriamieji turi lietimo suvokimo sutrikimų. Didžiajai daliai (60 proc.) vaikų nustatyta žymus lietimo suvokimo sutrikimas, 30 proc. vaikų - vidutinis, o 10 proc. – labai žymus lietimo suvokimo sutrikimas. Įvertinę vaikų, turinčių Dauno sindromą, lietimo suvokimo sutrikimus tėvų požiūriu, nustatėme, jog visi tyrime dalyvavusieji vaikai turi lietimo suvokimo sutrikimų. Įvertinimo rezultatai rodo, jog didžioji dauguma (90 proc.) vaikų turi vidutinį, o mažoji (10 proc.) – labai žymų lietimo suvokimo sutrikimą. Vaikų, turinčių Dauno sindromą, savarankiškumas ergoterapeuto požiūriu vidutiniškai įvertintas $99,7 \pm 13,4$ balais. Nustatėme, jog 60 proc. vaikų yra beveik savarankiški, 30 proc. vaikų yra reikalinga maža arba vidutinė pagalba, 10 proc. vaikų reikalinga vidutinė arba didelė pagalba. Vaikų, turinčių Dauno sindromą, savarankiškumas tėvų požiūriu vidutiniškai įvertintas $87,4 \pm 16,0$ balais. Gauti duomenys rodo, jog 40 proc. vaikų yra beveik savarankiški, 40 proc. – reikalinga maža arba vidutinė pagalba ir 20 proc. vaikų – vidutinė arba didelė pagalba.

Išvados

1. Ergoterapeuto požiūriu, vaikai turintys Dauno sindromą, yra beveik savarankiški. Visi vaikai turi lietimo suvokimo sutrikimų: didžioji dalis - žymų lietimo suvokimo sutrikimą.
2. Tėvų požiūriu, dauguma vaikų, turinčių Dauno sindromą, yra arba beveik savarankiški, arba jiems reikalinga maža / vidutinė pagalba. Visi vaikai turi lietimo suvokimo sutrikimų: didžioji dalis - vidutinį lietimo suvokimo sutrikimą.
3. Ergoterapeuto požiūriu, vaikų, turinčių Dauno sindromą, didžioji dalis turi žymų lietimo suvokimo sutrikimą, o tėvų požiūriu – vidutinį lietimo suvokimo sutrikimą. Tėvų požiūriu, vaikai, turintys Dauno sindromą, yra mažiau savarankiški nei ergoterapeuto požiūriu.

Literatūra

1. Gameren-Oosterom, H., Fekkes, M., Oudesluys-Murphy, A. M., & van Wouwe J. (2014). Young people with Down syndrome: independence and social functioning. *Ned Tijdschr Geneesk*, 28(1), 1-5.
2. Kavaliauskienė, G. (2009). *Vaikų, augančių globos namuose, lietimo suvokimo sutrikimai ir jų korekcija, taikant ergoterapiją: daktaro disertacija*, 95 p.

3. Will E.A, Daunhauer L.A., Fidler D.J., Lee N.R., Rosenberg C.R. & Hepburn S.L. (2019). Sensory Processing and Maladaptive Behavior: Profiles Within

the Down Syndrome Phenotype. *Physical & Occupational Therapy In Pediatrics*, 39(5), 461-476.

Agnė Jančioraitė

*Farmakoteknikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Birutė Počekvičiūtė – Tarasovė
Konsultantas – Aurimas Galkontas

Ivadas

Visame pasaulyje yra aktuali rūkymo problema. Tabako vartojimas paplitęs įvairaus amžiaus žmonių grupėse (Richard, 1999). Šiomis dienomis pasaulyje yra apie 1,3 milijardo žmonių, kurie vartoja tabako gaminius. Tabako gaminių vartojama daugiausia tose šalyse, kuriose gaunamos mažos ar vidutinės pajamos (Danila, 2001). Įvairiuose žiniasklaidos šaltiniuose publikuojama daugybė patarimų, būdų, kaip sumažinti tabako priklausomybę, bet efektyviausias būdas - atsisakyti rūkymo. Farmacijos specialistai vieni svarbiausių sveikatos sistemos grandžių. Esant poreikiui, žmonėms jie greičiausiai ir lengviausiai prieinami (Labašauskaitė, 2009). Farmacijos specialistai suteikdami farmacinę paslaugą žmonėms gali padėti sėkmingai atsisakyti tabako gaminių vartojimo. Išsamios farmacijos specialistų farmakologinės žinios padeda metančiam rūkyti išsirinkti priimtinausią preparatą, nikotino pakaitalą, kuris sumažintų potraukį rūkyti (Wadgave, Nagesh, 2016). Aktualu atskleisti farmacijos specialistų atliekamos farmacinės paslaugos rūkymo metimo svarbą. Tyrimo problema - koks farmacijos specialistų vaidmuo rūkymo metimo atveju? Šio tyrimo tikslas - atskleisti respondentų nuomonę apie farmacinės paslaugos poreikį rūkymo metimo atveju. Tyrimo objektas - farmacinės paslaugos teikimas rūkymo metimo atveju. Darbo uždaviniai: 1. Aprašyti rūkymo sukeltą žalą organizmui. 2. Teoriškai pagrįsti rūkymo metimo svarbą žmogaus organizmui. 3. Atskleisti respondentų nuomonę apie teikiamos farmacinės paslaugos poreikį rūkymo metimo atveju visuomenės vaistinėse.

Raktiniai žodžiai: farmacijos specialistai, rūkymas, farmacinė paslauga.

Metodologija

Atlikta Lietuvos ir užsienio mokslinės literatūros analizė. Išanalizuotos rūkymo priežastys, žala rūkymo atveju ir nauda žmogaus organizmui metus rūkyti. Tyrimo tikslas atskleisti respondentų nuomonę apie farmacinės paslaugos poreikį rūkymo metimo atveju visuomenės vaistinėse. Atsižvelgiant į tikslą, buvo pasirinktas vienas iš kiekybinių duomenų rinkimo metodų – anoniminė anketinė apklausa. Respondentai atsakė į anoniminėje anketoje pateiktus uždarojo ir atvirojo tipo klausimus, siekiant įvertinti respondentų nuomonę rūkymo metimo atveju visuomenės vaistinėse. Tyrimas vyko 2021 metų vasario – balandžio mėnesiais. Jame dalyvavo 403 respondentai. Tyrimo dalyviai galėjo būti visi Lietuvos gyventojai.

Rezultatai

Farmacijos specialistų suteikiama farmacinė paslauga yra svarbi rūkymo metimo procese. Respondentams buvo

pateikti teiginiai, su kuriais jie galėjo sutikti arba nesutikti. 52 proc. respondentų sutiko su teiginiu, kad farmacijos specialistai gali pasiūlyti tinkamą medikamentinį ar nemedikamentinį gydymo būdą. 49 proc. respondentų sutiko su teiginiais, jog farmacijos specialistų konsultacija lemia priemonių galinčių padėti mesti rūkyti pasirinkimą bei farmacijos specialistai, taikydami motyvacinius metodus, gali skatinti paciento pasitikėjimą savimi. 48 proc. tyrime dalyvavusių respondentų mano, kad farmacijos specialistai gali padėti mesti rūkyti dėl turimų žinių ir praktinių gebėjimų. Farmacijos specialistai suteikia rūkantiesiems ne tik pirminę farmacinę paslaugą. Esant poreikiui visada pakartotinai suteikiama farmacinė paslauga. 44 proc. teigia, kad farmacijos specialistai gali padėti atsisakyti žalingo įpročio, o 56 proc. Mano, kad farmacijos specialistams reikia papildomų žinių norint suteikti farmacinę paslaugą rūkymo metimo atveju. Apibendrinus gautus rezultatus galima teigti, kad farmacijos specialistų pagalba gali rūkantiesiems padėti atsisakyti žalingo įpročio – rūkymo. Farmacijos specialistai turi pakankamai žinių bei praktinių gebėjimų, kurie padeda rūkymo metimo atveju.

Išvados

1. Tabako gaminių vartojimas yra viena iš priežasčių, dėl kurių žmonės miršta. Rūkymas sukelia įvairias organizmo sistemos ligas, kenkia kiekvieno žmogaus organo veiklai. Taip pat daro neigiamą poveikį žmogaus psichikai. Moksliniais tyrimais įrodyta, kad nerimas, organizmo išsekimas, depresija, panika turi didelę įtaką rūkymo pradėjimui.
2. Atsisakius tabako gaminių vartojimo pasireiškia teigiamas poveikis organizmui: lengviau kvėpuoti, judėti, sumažėja rizika susirgti onkologinėmis ligomis, pradeda geriau funkcionuoti plaučiai, kraujagyslių ir širdies sistema.
3. Tyrimo rezultatai atskleidė, jog farmacijos specialistų suteikiama farmacinė paslauga yra svarbi rūkymo metimo procese. Dauguma apklaustųjų sutinka, kad farmacijos specialistai turi pakankamai žinių bei praktinių gebėjimų, kurie padeda rūkantiesiems atsisakyti žalingo įpročio – rūkymo. Be to farmacijos specialistai gali parinkti tinkamą medikamentinį ar nemedikamentinį gydymo būdą, taikyti motyvacinius metodus, kurie padeda atsisakyti tabako gaminių vartojimo.

Literatūra

1. Danila, E. (2001). Rūkymo paplitimas, mirtingumas nuo rūkymo sukeltų ligų, ekonominė žala. *Biomedicina*, 1(1), 70-74.

2. Labašauskaitė, J. (2009). Paauglių rūkymo priežasčių bei pedagoginės pagalbos rūkantiems tyrimas. Magistro darbas. *Edukologija* (S07). Kaunas: VDU. 1-67.
3. Richard, D. (1999). Tobacco: a medical history. *Journal of urban health: bulletin of the New York academy of medicine*, 76(3), 289-313.
4. Wadgave, U., Nagesh, L. (2016). Nicotine Replacement Therapy: An Overview. *PMC Medicine*, 10(2), 425-435

Gabrielė Janušauskaitė

*Burnos higienos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Rasa Tamulienė

Įvadas

Reklama daro didelę įtaką daugeliui mūsų gyvenimo sričių. Burnos higiena – viena iš jų. Awais ir kt. (2019) atliktas tyrimas parodė net 55% apklaustųjų reklama yra vienas iš svarbiausių renkantis burnos priežiūros priemones (Awais ir kt., 2019). Indijoje atlikto tyrimo metu paaiškėjo, kad televizijos ar radijo reklama net 59,1 % apklaustųjų yra pagrindinis veiksnys, turintis įtakos dantų pastos pasirinkimui ir tik 9,3 % apklaustųjų naudoja burnos priežiūros specialisto rekomenduotas dantų pastas (Logaranjani ir kt., 2015). Šiuo tyrimu yra siekiama atskleisti, kokią įtaką reklama turi individualios burnos higienos priemonių pasirinkimui. Gauti tyrimo rezultatai leis burnos higienistui suprasti, iš kokių šaltinių pacientai dažniausiai gauna informaciją apie individualios burnos higienos priemones, kokią įtaką burnos priežiūros priemonių pasirinkimui turi burnos higienisto rekomendacijos ir konsultacijos, susijusios su burnos ertmės priežiūra. Tyrimo problema: kokia reklamos įtaka individualios burnos higienos priemonių pasirinkimui? Tyrimo tikslas: atskleisti reklamos įtaką individualios burnos higienos priemonių pasirinkimui. Tyrimo uždaviniai: 1. išskirti reklamos priemones labiausiai atkreipiančias vartotojų dėmesį. 2. nustatyti skirtingų reklamos tipų įtaką renkantis burnos priežiūros priemones. 3. atskleisti reklamos įtaką individualios burnos higienos priemonių pasirinkimui priklausomai nuo amžiaus ir lyties. Tyrimo objektas: reklamos įtaka individualios burnos higienos priemonių pasirinkimui.

Raktiniai žodžiai: reklama, burnos ertmės priežiūros priemonės, individuali burnos higiena.

Metodologija

Empirinis tyrimas atliktas taikant kiekybinę tyrimo strategiją. Taikytas duomenų rinkimo metodas - apklausa internetu. Duomenų analizės metodai – aprašomosios statistikos skaičiavimai (dažniai ir vidurkiai). Tyrimo dalyviai: pilnamečiai asmenys, atrinkti netikimybinės proginės imties būdu. Tyrimas vyko 2021 metų vasario 18 - kovo 9 dienomis. Tyrime iš viso dalyvavo 114 respondentų, iš jų 80,7 % moterys ir 19,3 % vyrai. Daugumą sudaro 18 - 25 metų amžiaus grupė 81,6 %.

Rezultatai

Nustatyta, kad tyrimo dalyviams didžiausią įtaką daro reklama internete (50 %), o mažiausią - spausdinta reklama (3,2 %). Tyrimo rezultatai atskleidė, kad labiausiai vartotojų dėmesį atkreipia reklamos pranešančios apie nuolaidas (26,3 %) ir paneigiančios / patvirtinančios mitus (25,9 %). Reklama internete ar socialiniuose tinkluose, pasak tyrimo dalyvių, yra labiausiai pastebima ir daranti didžiausią įtaką reklamuojant individualios burnos higienos priemones

(toliau IBHP). Tyrimo dalyvių nuomone, svarbiausi veiksniai įsigyjant IBHP yra burnos priežiūros specialisto rekomendacijos (24,6 %), kaina (19,3 %) ir sudėtis (18,4 %), o mažiausiai svarbu - įpakavimas (4,5 %) ir reklama (4,2 %). Efektyviausia reklama reklamuojanti IBHP yra burnos priežiūros specialisto reklama (71,7 %), vidutiniškai efektyvi – reklama pardavimo vietose (64 %), neefektyvi - spausdinta reklama (55 %). Tyrimo rezultatai atskleidė, kad moterims svarbiausias veiksnys įsigyjant IBHP yra burnos priežiūros specialisto reklama, o vyrams - kaina. Nustatyta, kad visoms vartotojų amžiaus grupėms yra svarbi specialioji reklama, į kurią įeina ir burnos priežiūros specialisto rekomendacijos. Jaunesnio amžiaus žmonėms didžiausią įtaką daro reklama internete, o vyresnio amžiaus - transliacinė reklama. Spausdinta reklama turi mažiausiai įtakos IBHP įsigyjimui.

Išvados

1. Didžiausią įtaką daranti reklamos rūšis yra reklama internete, o dėmesį labiausiai patraukia reklamos, kuriose yra skelbiamos nuolaidos ir paneigiami arba patvirtinami mitai;
2. Dažniausiai pastebima reklama apie individualios burnos higienos priemones yra internetinė reklama, tačiau didžiausią įtaką priemonių įsigyjimui turi burnos priežiūros specialisto rekomendacijos;
3. Moterys individualios burnos higienos priemonių reklamą dažniausiai pastebi internete, o vyrai transliacinėje reklamoje, tačiau abiem lytims įsigyjant IBHP didžiausią įtaką daro konsultacija su burnos priežiūros specialistu. Nustatyta, kad jaunesniems žmonėms didžiausią įtaką daro reklama internete, o vyresnio amžiaus - transliacinė reklama.

Literatūra

1. Awais, F., Shahzad, H. B., Naheed, K., & Khan, A. A. (2019). Factors influencing consumers' choices of oral hygiene products: A cross-sectional study. *Makara Journal of Health Research*, 23(3), 138-142.
2. Logaranjani, A., Mahendra, J., Perumalsamy, R., Narayan, R. R., Rajendran, S., & Namasivayam, A. (2015). Influence of Media in the Choice of Oral Hygiene Products Used Among the Population of Maduravoyal, Chennai, India. *Journal of clinical and diagnostic research: JCDR*, 9(10), ZC06–ZC8. <https://doi.org/10.7860/JCDR/2015/14552.656>. [žiūrėta 2021m. sausio 15d.] Prieiga per internetą: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4625325/>

PREKYBOS CENTRE ESANČIŲ KREPŠELIŲ IR VEŽIMĖLIŲ RANKENŲ MIKROBINIO UŽTERŠTUMO BEI PIRKĖJŲ ELGSENOS LAIKANTIS RANKŲ HIGIENOS VERTINIMAS

Radvilė Janušauskaitė

Biomedicinos diagnostikos studijų programa
Kauno kolegija

Darbo vadovė – Albina Vaičiulevičienė

Ivadas

Didėjant visuomenės vartotojiškumui didėja ir asmenų, kurie lankosi prekybos centruose skaičius (Global Footprint Network, 2016). Dėl tokio lankytojų skaičiaus tikėtina, jog šie panaudoja ir parduotuvėse esančius krepšelius ar vežimėlius, o liedsdami šiuos paviršius jie ne tik palieka savo bakterijas, tačiau ir perima dalį kitų žmonių paliktų bakterijų. Dauguma ant paviršių randamų bakterijų turi galimybę plisti fekalinio – oraliniu būdu (Giesecke, 2017). Į burną patekusios bakterijos, priklausomai nuo savo rūšies, gali sukelti įvairias infekcines ligas, tačiau to galima išvengti laikantis tinkamos rankų higienos.

Problema: kokia krepšelių ir vežimėlių rankenų mikrobinė tarša bei pirkėjų elgsena laikantis rankų higienos?

Tikslas: nustatyti prekybos centre esančių krepšelių ir vežimėlių rankenų mikrobinį užterštumą bei pirkėjų elgseną laikantis rankų higienos.

Objektas: prekybos centre esančių krepšelių ir vežimėlių rankenų mikrobinis užterštumas bei pirkėjų elgsena laikantis rankų higienos.

Uždaviniai:

1. Palyginti dezinfekuotų ir nedezinfekuotų vežimėlių ir krepšelių rankenų mikrobinį užterštumą;
2. Atskleisti pirkėjų elgseną laikantis rankų higienos.

Pagrindiniai žodžiai: rankų higiena, dezinfekcija, mikrobinė tarša, vežimėlis, krepšelis.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės ir profesinės literatūros analizė. Empirinio tyrimo metu buvo atlikta kiekybinė anketinė apklausa raštu ir kokybinis mikrobiologinis tyrimas. Kokybinio tyrimu buvo siekiama ištirti krepšelių ir vežimėlių rankenų mikrobinį užterštumą. Tyrimui atlikti iš viso buvo paimta 100 mėginių, kuriuose buvo nustatinėjamos 4 analitės, o kiekybinę anketinę apklausą sudarė 16 klausimų, kurie buvo skirti atskleisti asmenų elgseną laikantis rankų higienos. Gautų duomenų analizės metodas – ryšių skaičiavimas (Kramerio V Kontingencijos koef., Spirmanio kor. koef.), grupių palyginimas (chi kvadratas) bei aprašomoji statistika.

Rezultatai

Dažniausiai aptinkamos bakterijos tiriant krepšelių ir vežimėlių rankenų mikrobinį užterštumą buvo *S. aureus* (40 proc.) ir *Enterococcus spp.* (32 proc.), *P. aeruginosa* augimas nebuvo aptiktas. Lyginant dezinfekuotus krepšelius ir vežimėlius, vežimėliai buvo labiau užteršti, taip pat ir atitinkamai lyginant nedezinfekuotus. Tyrimo metu nustatyta, kad prekybos centre atliekama vežimėlių ir krepšelių dezinfekcija yra ganėtinai veiksminga,

kadangi mikroorganizmų augimas yra minimalus (16 proc.). Atlikus anketinę apklausą nustatyta, jog dauguma respondentų rankų plovimui skiria pakankamai laiko (kiekvienam rankų plovimui asmuo turėtų skirti bent 20 sekundžių. Duomenys rodo, kad 58 proc. apklaustųjų rankas plaunasi būtent tokį laiko tarpą), tačiau nepakankamai dažnai plauna rankas po nusikosėjimo ar čiudėjimo (šioje situacijoje asmenys rankas yra linkę plautis tik „Kartais“ - 34,1 proc.), o krumpliai, nykščiai ir pirštų galai yra prasčiausiai prižiūrimos delnų vietos. Taip pat pastebėta, jog moterų rankų higiena yra geresnė už vyrų, o dėl SARS-CoV-2 sukeltos pandemijos asmenys pradėjo dažniau dezinfekuotis (79,30 proc.) ir plautis (67,70 proc.) rankas. Daugiau negu pusė visų apklaustųjų apsilankę prekybos centre prieš imdami vežimėlį ar krepšelį dezinfekuoja rankas (72,6 proc.) ir visada atkreipia dėmesį, ar imamas vežimėlis ar krepšelis yra nudezinfekuotas (67 proc.).

Išvados

1. Daugiausiai bakterijų aptikta ant nedezinfekuotų rankenų paviršiaus. Ant dezinfekcinėmis priemonėmis nuvalytų rankenų mikroorganizmų augimas buvo minimalus. Lyginant dezinfekuotus krepšelius ir vežimėlius, vežimėliai buvo labiau užteršti, taip pat ir atitinkamai lyginant nedezinfekuotus.
2. Atlikus anketinę apklausą nustatyta, jog daugiau negu pusė visų apklaustųjų rankų plovimui skiria rekomenduojamą laiką. Didžioji dalis respondentų nepakankamai dažnai plauna rankas po nusikosėjimo ar čiudėjimo bei rankų plovimo metu netinkamai nusiplauna tokias plaštakos vietas kaip krumpliai, pirštų galai ir nykščiai. Rezultatai taip pat parodė, jog moterų rankų higiena yra geresnė už vyrų.

Literatūra

1. Global Footprint Network. [Žiūrėta 2021 05 27]. Prieiga per internetą: http://data.footprintnetwork.org/?_ga=2.130420815.191802831.1603826325-1860520334.1603218957#/.
2. Giesecke, J. (2017). Modern infectious disease epidemiology. CRC Press. Prieiga per internetą: [https://books.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=WLzODgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT9&dq=9.%09Giesecke,+J.+\(2017\).+Modern+infectious+disease+epidemiology.+CRC+Press.+&ots=ZoVSH2X6Xf&sig=nWu8XK4F8nSLgfgotwGcZtjv6F0&redir_esc=y#v=onepage&q=9.%09Giesecke%2C%20J.%20\(2017\).%20Modern%20infectious%20disease%20epidemiology.%20CRC%20Press.&f=false](https://books.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=WLzODgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT9&dq=9.%09Giesecke,+J.+(2017).+Modern+infectious+disease+epidemiology.+CRC+Press.+&ots=ZoVSH2X6Xf&sig=nWu8XK4F8nSLgfgotwGcZtjv6F0&redir_esc=y#v=onepage&q=9.%09Giesecke%2C%20J.%20(2017).%20Modern%20infectious%20disease%20epidemiology.%20CRC%20Press.&f=false)

FARMACIJOS SPECIALISTŲ TEIKIAMA INFORMACIJA GYVENTOJAMS APIE GREITUOSIUS DIAGNOSTINIUS TESTUS INFEKCIŲMS LIGOMS DIAGNOZUOTI

Rimantė Jokšaitė

*Farmakotechnikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Edita Kizevičienė

Ivadas

Infekcinės ligos yra didelė našta visuomenės sveikatai ir ekonominiam visuomenės stabilumui visame pasaulyje. Tai viena iš pagrindinių priežasčių, sukeliančių iššūkius sveikatos saugumui. Pasaulyje kasmet įvyksta milijonai mirčių ir yra manoma, kad net 25 procentai yra dėl infekcinių ligų, todėl didelį vaidmenį infekcinių ligų prevencijai galėtų atlikti farmacijos specialistai teikdami daugiau informacijos gyventojams apie greituosius diagnostinius testus infekcinėms ligoms nustatyti (Nicolas Israel 2017). Vieni iš tokių testų Streptokoko A sukeltoms infekcijoms nustatyti, kadangi laiku negydoma streptokokinė gerklės infekcija gali sukelti daug kitų rimtų komplikacijų, tokių kaip inkstų uždegimas ar reumatinė karštinė (Banerjee S. ir kt., 2018). Tyrimo problema – kokią informaciją apie greituosius diagnostinius testus infekcinėms ligoms diagnozuoti farmacijos specialistai teikia gyventojams? Tikslas – atskleisti farmacijos specialistų teikiamą informaciją gyventojams apie greituosius diagnostinius testus infekcinėms ligoms diagnozuoti. Darbo uždaviniai: 1. Apžvelgti greitųjų diagnostinių testų Streptokoko A pasiūlą internetinėse vaistinėse. 2. Atskleisti vaistinėse farmacijos specialistų teikiamą informaciją gyventojams apie greituosius diagnostinius testus, Streptokokui A nustatyti.

Raktiniai žodžiai: infekcinės ligos, streptokokas A, greitieji diagnostiniai testai, farmacijos specialistai

Metodologija

Darbe atlikta mokslinių šaltinių apie diagnostinius testus infekcinėms ligoms nustatyti analizė. Pasirinkta kokybinio tyrimo strategija. Duomenų rinkimo metodas – farmacijos specialistų stebėjimas X vaistinėse, esant slaptu pirkėju. Duomenų analizės metodas – turinio analizė. Tyrime dalyvavo Kauno mieste X vaistinėje dirbantys farmacijos specialistai. Atlikta internetinių vaistinių puslapių apžvalga, siekiant įsigyti Streptokoko A greituosius diagnostinius testus infekcinėms ligoms diagnozuoti.

Rezultatai

Apibendrinant tyrimo rezultatus, galima teigti, kad internetinėse vaistinėse greitųjų diagnostinių testų pasirinkimas labai menkas. Diagnostinių testų Streptokokui A nustatyti buvo rasta tik dviejose vaistinėse vienos rūšies to paties gamintojo. Slapto pirkėjo tyrimo metu, siekiant įsigyti testą Streptokoko A infekcijai diagnozuoti, vaistininkai teigė jog: „...nėra girdėję apie šiuos testus...“, „...testų vaistinėje jie neparduoda...“, „...informacijos reikėtų ieškoti internete...“, „...negali suteikti informacijos, nes neturi apie tai žinių...“ Tik vienoje vaistinėje gautas atsakymas, kad „...na sistema nerodo, bet aš galėčiau Jums patarti, kad galite įsigyti x internetinėje svetainėje...“.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad farmacijos specialistai (vaistininkai) neturi pakankamai žinių apie greituosius diagnostinius testus Streptokokui A nustatyti ir negali suteikti reikiamos informacijos pacientui.

Išvados

1. Internetinėje vaistinėje labai maža pasiūla greitųjų diagnostinių testų infekcinėms ligoms nustatyti (Streptokokui A).
2. Farmacijos specialistai nesuteikia gyventojams informacijos apie greituosius diagnostinius testus Streptokokui A nustatyti.

Literatūra

1. Banerjee, S., & Ford, C. (2018). Rapid Tests for the Diagnosis of Group A Streptococcal Infection: A Review of Diagnostic Test Accuracy, Clinical Utility, Safety, and Cost-Effectiveness. Canadian Agency for Drugs and Technologies in Health.
2. Nii-Trebi, Nicholas. (2017). Emerging and Neglected Infectious Diseases: Insights, Advances, and Challenges. BioMed Research International. 2017. 1-15. 10.1155/2017/524502

Monika Jomantaitė

Farmakoteknikos studijų programa
Kauno kolegija

Darbo vadovė – dr. Asta Marija Inkėnienė

Įvadas

Symphytum rūšys priklauso *Boraginaceae* šeimai ir šimtmečius buvo naudojamos kaulų lūžiams, patempimams, sumušimams. Kaulažolė (lot. *Symphytum officinale* L.)- augalas, pripažintas dėl savo gydomųjų ir terapinių savybių. Kaulažolė pasižymi priešuždegiminiu poveikiu ir skausma malšinančiu (Salehi ir kt., 2019). Aliejiniai ištraukai pagaminti naudojamas maceracijos metodas, kuris yra pats seniausias, paprasčiausias ir ilgą laiką buvo pagrindinis ekstrakcijos metodas (Briedis, Grinevičius, Savickas ir Švambaris, 2002). Apžvelgus mokslinę literatūrą, buvo paruošti 3 maceracijos būdai. Maceracija Nr.1 - žaliava užpilama kambario temperatūros aliejumi 10 g – 100 g saulėgrąžų aliejaus, toliau maceruojama kambario temperatūroje 7 dienas. Maceracija Nr.2 - žaliava užpilama pakaitintu saulėgrąžų aliejumi 60 – 70 °C ir toliau maceruojama kambario temperatūroje 7 dienas. Maceracija Nr.3 - maceracija veikiama mikrobangų krosnelėje 1 – 3 min., saulėgrąžų aliejus pašildomas iki 60 – 80 °C (Chaturvedi, 2018). Šiuo atveju aliejui pašildyti iki 75,1°C užteko 1,15 min. Maceracija toliau vykdoma kambario temperatūroje 7 dienas. Maceratų gamybai bus naudojamas ekstrahentas - saulėgrąžų aliejus. Tyrimo problema – kokia turi būti gamybos technologija kaulažolės aliejiniai ištraukai? Tyrimo objektas – kaulažolės aliejinės ištraukos technologinis procesas. Tyrimo tikslas – parinkti kaulažolės aliejiniai ištraukai gamybos schemą pritaikant maceracijos metodus. Tyrimo uždaviniai: 1. Apžvelgus mokslinę literatūrą parinkti medžiagas ir metodus maceracijų gamybai. 2. Įvertinti pagamintų maceratų organoleptines ir juslines savybes.

Raktiniai žodžiai: kaulažolė, maceratas, aliejinė ištrauka.

Metodologija

Mokslinės literatūros analizės metodas - siekiama išanalizuoti mokslinę literatūrą pasirinktai mokslinei temai. Atliktas eksperimentinis tyrimo metodas – maceracijos gamybos metodas, šiuo metodu siekiama parinkti kaulažolei tinkamą maceracijos būdą ir įvertinti pagamintų maceratų organoleptines ir juslines savybes.

Rezultatai

Buvo paruoštas kaulažolės šaknų maceratas. Pagamintos 3 kaulažolių šaknų maceracijos iš skirtingų metodų. Pagaminus tris skirtingus maceratus skirtingais metodais buvo pastebėta, kad maceracijos Nr.1 kaulažolių šaknys išbrinko, maceratas susidrumstė, spalva švelni, geltona, kvapas nepakito. Maceracijos Nr. 2 kaulažolių šaknys šiek tiek išbrinko, maceracija šiek tiek susidrumstė, spalva nepakito, šviesiai geltona. Kvapo neturi. Reikiama temperatūrą buvo sunkiau nustatyti dėl greit kylančio aliejaus kaitinimo. Maceracijos Nr.3 kaulažolių šaknys nepabrinko, spalva paitensyvėjo, išskyrė specifinį kvapą, nėra priemaišų, išvaizda patrauklesnė.

Išvados

1. Remiantis moksline literatūra buvo pasirinkta kaulažolės aliejiniai ištraukai naudoti 3 skirtingus maceracijų metodus ir gamybos technologija.
2. Įvertinus gautų maceratų organoleptines ir juslines savybes, buvo nustatyta, kad trimis būdais gamintų maceratų organoleptinės ir juslinės savybės skyrėsi: spalva, kvapas, drumstumai.

Literatūra

1. Briedis, V., Grinevičius, J., Savickas, A. ir Švambaris, L.K. (2002). *Vaistų technologija* (ketvirtasis tomas). Kaunas: KMU spaustuvė.
2. Chaturvedi, K.A. (2018). *Extraction of Nutraceuticals from Plants by Microwave Assisted Extraction* [žiūrėta 2021-04-10]. Prieiga per internetą: <https://pdfs.semanticscholar.org/d622/58b4547f3480f7eb3e69868d566dd9249920.pdf>
3. Salehi, B., Sharopov, F., Boyunegmez Tumer, T., Ozleyen, A., Rodriguez-Perez, C., Ezzat, S.M., & Martins, N. (2019). *Symphytum species: A Comprehensive Review on Chemical Composition, Food Applications and Phytopharmacology* [žiūrėta 2021-04-15]. Prieiga per internetą: <https://www.mdpi.com/1420-3049/24/12/2272/htm>

BURNOS PRIEŽIŪROS STUDIJŲ KRYPTIES STUDENTŲ IR JŲ DARBDAVIŲ POŽIŪRIS Į DARBO IR STUDIJŲ SUDERINAMUMĄ

Lukas Juonys

*Burnos higienos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Daiva Mačiulienė

Ivadas

Darmody ir Smyth (2008) atliktas tyrimas 11-oje Europos šalių parodė, kad net 43% aukštųjų mokyklų studentų turi nuolatinį darbą, o 18% studentų dirba pagal terminuotą darbo sutartį. Beerkens ir kt. (2011) apibendrinę skirtingų tyrimų rezultatus pastebi, kad Europoje dirbančių studentų yra 47 %, Jungtinėse Amerikos Valstijose – 49 %, o Australijoje – 50 %. Remiantis Lietuvos Studentų Sąjungos (LSS) atlikto tyrimo 2017-2018m. duomenimis, sužinome jog 57 proc. Studentų pragyvena iš tėvų / artimųjų paramos, 33 proc. Iš darbo užmokesčio ir vos tik 4 proc. studentų gyvena iš santaupų. Taigi, studijų metu gyvenama iš tėvų ar artimųjų paramos arba iš savo darbo užmokesčio. Pragyvenančių iš paskolų, stipendijų ar kitų pajamų šaltinių praktiškai nėra. Taip pat remiantis Lietuvos studentų sąjungos (2018) tyrimo duomenimis kuriame buvo apklausta 2800 studentų , sužinota, jog net 55 proc. dirbančių studentų mano, kad darbas kenkia jų studijoms. Taip pat šis tyrimas parodė , jog du iš penkių studentų patyrė rimtų finansinių sunkumų paskutiniame semestre. Remiantis G. Lukšu (2019) norint sėkmingai derinti darbinę veiklą ir studijas, reikalingas visų trijų šalių (aukštosios mokyklos, darbdavio ir studento) įsitraukimas į šį procesą.

Tyrimo problema: Kaip burnos priežiūros studijų programų studentai derina darbą ir studijas? **Tyrimo objektas:** Burnos priežiūros studijų programų studentų darbo ir studijų suderinamumas pagal studentus ir darbdavius. **Tyrimo tikslas:** Atskleisti burnos priežiūros studijų krypties studentų ir jų darbdavių požiūrį į darbo ir studijų suderinamumą.

Tyrimo uždaviniai: 1. Atskleisti burnos priežiūros studijų krypties studentų požiūrį į studijų ir darbo suderinamumą. 2. Atskleisti darbdavių požiūrį į dirbančių studentų darbo ir studijų suderinamumą. 3. Nustatyti darbdavių įtaką į dirbančių studentų darbo ir studijų suderinamumą.

Raktiniai žodžiai: dirbantys studentai, darbo ir studijų derinimas, burnos priežiūros studijų programų studentai.

Metodologija

Tyrimė taikyta kiekybinė tyrimo strategija. Tyrimui atlikti naudotas teorinis tyrimo metodas – mokslinės literatūros analizė, ir empiriniai tyrimo metodai: duomenų rinkimo metodas – internetinė apklausa; duomenų analizės metodas – aprašomosios statistikos skaičiavimai: dažniai ir vidurkiai. Tyrimė dalyvavo 169 burnos priežiūros studijų krypties studentai: 57 burnos higienos, 78 odontologinės priežiūros, 34 dantų

technologijos studentai. Antrosios apklausos dalyviai – Iš viso apklausti 33 darbdaviai.

Rezultatai

Iš viso tyrime dalyvavusių studentų, 74 (43.8%) yra dirbantys, o likusieji 95 (56.2%) yra nedirbantys . Daugiausia dirbančių studentų (56%) studijuoja burnos higieną ir tik 2/5 odontologinės priežiūros studentų dirba, o mažiausiai dirbančių studentų studijuoja dantų technologiją – 32%. Gauti rezultatai parodė, kad studentai dirba studijų metu, nes nori turėti savo pinigų (85%), bei įgyti profesinės patirties (59%). Mažesnė dalis dirba, nes studijų metu turi laisvo laiko (15%) arba po sėkmingos praktikos darbdavys pasiūlė darbą (13.5%). Pirmame kurse pradėjo dirbti (56.2%) burnos higienos studentų (54.8%) odontologinės priežiūros studentų ir (54.5%) dantų technologijos studentai. 60.8 proc. tyrimo dalyvių dirba su studijomis susijusį darbą. Tyrimo rezultatai parodė, kad didžioji dalis burnos priežiūros studijų krypties studentų studijų metu darbui skiria 21-30 val. (37.8%) ir (35.1%) atsakiusiųjų darbui per savaitę skiria 10-20 val. Studentai teigia, kad studijas ir darbą derinti sudėtinga, nes tai daro neigiamą įtaką studijų kokybei, dėstytojais nežiūri atlaidžiau į dirbančiuosius studentus bei lieka mažiau laiko laisvalaikiui. Tačiau beveik visi (89.2%) studentai teigia, kad dirbantiems studentams atsiranda galimybė užmegzti naujus ryšius darbo rinkoje ir net 77% studentų mano, kad darbo patirtis studijuojant padidina darbo pasirinkimo galimybes ateityje. 61% apklaustų studentų spėja atlikti visus su studijomis susijusius darbus ir atsiskaitymus ir niekad nevelo.

Pas beveik dvi trečiąsias darbdavių (63.6%) dirbo studentai iš Kauno Kolegijos, taip pat pas panašų skaičių darbdavių – (72.7%), dirbantys studentai sudaro iki 10% visos įstaigos darbuotojų, antroje vietoje netgi (18.2%) darbdaviai atsakė, jog pas juos dirbantys studentai sudaro 11-30% visos įmonės darbo jėgos. Remiantys tyrimu daugiausia studijuojantys darbuotojai dirba 0.5 etatu – net (36.3%) dirbančių studentų ir panašus kiekis studentų (27.3%) dirba pilnu etatu. Beveik visi darbdaviai (93.9%) atsakė, jog pas juos dirbančių studentų darbas yra susijęs su specialybe. Tyrimo rezultatai parodė, kad darbdaviai labai gerai žiūri į studijuojančius darbuotojus, nes net (82%) darbdavių atsakė, jog jie turi vilties, kad ateityje turės aukštos kvalifikacijos darbuotoją. Net 82% darbdavių atsakė jog pas juos dirbantys studentai geba derinti darbą ir studijas taip pat, net 73% atsakė, jog jie norėtų, kad pas juos dirbantys studentai liktų ateičiai. 87.9% darbdavių atsakė, jog jų organizacijose studijuojantiems darbuotojams yra sudaromi individualūs darbo grafikai ir net 97% atsakė, kad studijuojančius darbuotojus išleidžia į mokymosi sesijas

pagal poreikį. Taip pat 87.9% atsakė, jog jų organizacijos skatina darbuotojus studijuoti.

Išvados

1. Daugiau negu 40% apklaustų studentų derina darbą ir studijas. Didžiausia apklaustųjų asmenų dalis studijuoja pirmame kurse. Iš visų burnos priežiūros studijų programų daugiausiai dirbančių yra burnos higienistų, o mažiausiai – studijuojančių dantų technologijas. Dažniausios priežastys, kodėl studentai dirba studijų metu - noras turėti savo pinigų, įgyti profesinės patirties, nori turimas žinias pritaikyti praktikoje. Didžioji dalis burnos priežiūros studijų krypties studentų studijų metu darbui skiria 21-30 val. arba 10-20 val. Daugiau negu puse dirbančių studentų atsakė, kad spėja atlikti visus darbus ir atsiskaitymus, susijusius su studijomis. Taip pat didžioji dalis studentų baigę studijas ketina dirbti toje pačioje organizacijoje, kurioje dirba šiuo metu.
2. Remiantis tyrimu darbdavių požiūris į studijuojančius darbuotojus palankus. Kiekvienoje organizacijoje yra darbuotojų, kurie mokosi. Darbdaviai suvokia tokius darbuotojus kaip naudą savo organizacijai, skatina darbuotojus studijuoti, sudaro sąlygas dirbti ir mokytis bei pageidauja, kad ateityje tokie darbuotojai, baigę studijas, dirbtų jų organizacijoje. Studijų ir darbo derinimo galimybės: tinkama komunikacija,

suireresuotų asmenų bendradarbiavimas, optimalaus darbo krūvio pasirinkimas, darbinės veiklos, susijusios su studijomis, pasirinkimas.

Studijų ir darbo derinimo galimybės priklauso nuo bendradarbiavimo efektyvumo tarp aukštosios mokyklos, darbdavio ir paties asmens.

Literatūra

1. Beerkens, M., Magi, E., Lill, L. (2011). Universities studies as a side job: causes and consequences of massive student employment in Estonia// Higher Education, 61 (6), p. 679-692.
2. Darmody, M., Smyth, E. (2008). Full-time students? Term-time employment among higher education students in Ireland// Journal of Education and Work, 21 (4), p. 349-362.
3. G. Lukšas Studijų ir darbinės veiklos derinimas = combining studies and work. (2019). VDU. https://vb.kaunokolegija.lt/prim-explore/fulldisplay?docid=VDUIR20.500.12259%2F93413&vid=KK&search_scope=KK&tab=default_tab&lang=lt_LT&context=L
4. LIETUVOS STUDENTŲ SAJUNGOS VEIKLOS ATASKAITA 2018m.Vilnius. http://www.lss.lt/wp-content/uploads/2013/01/Lss_2017-2018-metai.pdf

BURNOS PRIEŽIŪROS STUDIJŲ KRYPTIES STUDENTŲ STUDIJŲ IR DARBO SUDERINAMUMO YPATUMAI BEI JŲ ĮTAKA STUDIJAVIMO PASIEKIMAMS

Paulina Jurevičiūtė

*Burnos higienos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Rasa Tamulienė

Įvadas

Pastaraisiais dešimtmečiais studentų užimtumas studijų laikotarpiu sparčiai auga. Europoje ir Jungtinėse Amerikos valstijose dirbančių studentų skaičius siekia vidutiniškai 47 proc. Reguliariai studijų metu dirbančių studentų skaičius svyruoja nuo 15 proc. Italijoje, Albanijoje, Serbijoje iki daugiau nei 50 proc. Danijoje ir Estijoje (Masevičiūtė, Šauckeckienė, Ozolinčiūtė, 2018). Jungtinėse Amerikos Valstijose 2018 metais vidutiniškai dirbančių studentų skaičius sudarė 62 proc. (NCES, 2019). Lietuvoje 2019 metais I ir II studijų pakopų koleginiuose ir universitetiniuose studijose visus akademinis metus dirbo net trečdalis studentų (Strata, 2020). Tyrimai (Kwadzo, 2014; Koropets, Fedorova ir Kacane, 2019; Bolatov ir kt., 2021) rodo, kad padidėjusi atsakomybė darbe ir studijose, pervargimas, laiko trūkumas turi įtakos tiek studijavimo pasiekimams, tiek emocinei studento būklei.

Problema: kokie burnos priežiūros studijų krypties studentų studijų ir darbo suderinamumo ypatumai bei įtaka studijavimo pasiekimams?

Objektas: burnos priežiūros studijų krypties studentų studijų ir darbo suderinamumo ypatumai bei įtaka studijavimo pasiekimams.

Tikslas: atskleisti burnos priežiūros studijų krypties studentų studijų ir darbo suderinamumo ypatumus bei įtaką studijavimo pasiekimams.

Uždaviniai:

1. Nustatyti burnos priežiūros studijų krypties studentų darbo studijų metu priežastis, dirbamo darbo pobūdį, darbo valandų per savaitę skaičių bei studijų kursą, kuriame pradėjo dirbti;
2. Atskleisti dirbantiems burnos priežiūros krypties studentams kylančias problemas derinant darbą su studijomis;
3. Nustatyti darbo studijų metu sąsajas su studijavimo pasiekimais priklausomai nuo kurso, kuriame pradėjo dirbti, darbo valandų skaičiaus per savaitę bei darbo pobūdžio.

Raktiniai žodžiai: dirbantys studentai, darbo ir studijų derinimas, burnos priežiūros studijų programų studentai.

Metodologija

Tyrime taikyta kiekybinė tyrimo strategija. Duomenų rinkimo metodas – internetinė apklausa; duomenų analizės metodas – aprašomosios statistikos skaičiavimai: dažniai ir vidurkiai. Tyrime dalyvavo 166 burnos priežiūros studijų krypties studentai: 56 burnos higienos, 76 odontologinės priežiūros, 34 dantų technologijos studentai.

Rezultatai

Gauti rezultatai parodė, kad studentai dirba studijų metu, nes nori turėti savo pinigų (84,7%) bei įgyti profesinės patirties (58,3%). Mažesnę dalį dirba, nes studijų metu turi laisvo laiko (13,9%). Daugiau nei pusė (55,6%) tyrimo dalyvių dirbti pradėjo jau pirmame kurse. 59,7% tyrimo dalyvių dirba su studijomis susijusį darbą. Rezultatai atskleidė, kad burnos priežiūros studijų krypties studentai studijų metu darbui skiria vidutiniškai 21-30 val. per savaitę. Studentai teigia, kad studijas ir darbą derinti sudėtinga, nes tai daro neigiamą įtaką studijų kokybei bei lieka mažiau laiko laisvalaikiui. Tačiau 52,8% studentų teigia, kad dirbantiems studentams atsiranda galimybė užmegzti naujus ryšius darbo rinkoje ir 40,3% studentų mano, kad darbo patirtis studijuojant padidina darbo pasirinkimo galimybes ateityje. Tyrimo rezultatai parodė, kad daugeliui studentų (41,7%) sunku derinti darbą su studijomis dėl nepastovaus studijų tvarkaraščio. Tyrimas atskleidė, kad darbo valandų skaičius per savaitę bei darbo pobūdis studijavimo pasiekimams įtakos neturi, tačiau pradėjusių dirbti trečiame kurse studentų pažymių vidurkiai nustatyti aukščiau: pirmame kurse pradėjusių dirbti studentų studijų vidurkis – 8,82, o trečiame kurse pradėjusių dirbti studentų studijų vidurkis – 9,13.

Išvados

1. Atliktas tyrimas atskleidė, kad burnos priežiūros krypties studentai dažniausiai pradeda dirbti jau pirmame kurse. Darbui jie skiria nuo 10 iki 30 valandų per savaitę. Taip pat burnos priežiūros krypties studentai renkasi su jų būsima specialybe susijusį darbą. Nustatyta, kad dažniausios studentų darbo ir studijų derinimo priežastys yra noras turėti savo pinigų, noras įgyti profesinės patirties bei teorines žinias pritaikyti praktiškai, taip pat studentai dirba studijų metu, nes reikia sumokėti už mokslą.
2. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad burnos priežiūros krypties studentams derinant darbą su studijomis daugiausiai problemų kyla dėl nepastovaus studijų tvarkaraščio ir aukštosios mokyklos nelankstumo studentų darbo atžvilgiu. Nustatyta, kad darbo ir studijų derinimas daro neigiamą įtaką studento sveikatai.
3. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad dirbamo darbo pobūdis ir dirbamų valandų skaičius per savaitę burnos priežiūros krypties studentų studijų pasiekimams įtakos neturi. Tačiau studijų pasiekimų įvertinimams įtakos turi kursas, kuriame studentai pradėjo dirbti. Žemiausi pasiekimų įvertinimai nustatyti studentų, kurie pradėjo dirbti pirmame

kurse, tuo tarpu trečiame kurse pradėjusių dirbti studentų studijų pasiekimų įvertinimai geriausi.

Literatūra

1. Bolatov, A. K., Seisembekov, T. Z., Askarova, A. Z., Igenbayeva, B. B., Smailova, D. S., & Hosseini, H. (2021). Burnout syndrome among medical students in Kazakhstan
2. Koropets, O., Fedorova, A., & Kacane, I. (2019). The model of psychological and pedagogical support for working students with the emotional burnout syndrome. In 12th Annual International Conference of Education, Research and Innovation (ICERI) (pp. 10377-10383). International Academy of Technology, Education and Development.
3. Kwadzo, M. (2014). International students' experience of studying and working at a Northeastern public university in the US. *Journal of International Students*, 4(3), 279-291.
4. Masevičiūtė K., Šaukeckienė V., Ozolinčiūtė E., (2018). Combining studiens and paid jobs. Vilnius.
5. National Center for Education Statistics. College Student Employment (NCES). (2019).
6. Strata. Lietuvos studijų būklė. (2020). Prieiga per internetą: <https://strata.gov.lt/images/tyrimai/2020-metai/svietimo-politika/20200901-Lietuvos-studiju-bukle.pdf>

SLAUGYTOJŲ VEIKLA PACIENTŲ, PATYRUSIŲ ABDOMINALINĘ OPERACIJĄ, SKAUSMO VALDYME

Aušra Kamantauskienė

*Bendrosios praktikos slaugos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Alina Liepinaitienė

Ivadas

Skausmas – nemalonus pojūtis, kuris praneša, jog reikia susirūpinti savo sveikata, tačiau skausmas pooperaciniu laikotarpiu – pojūtis, kurio neišvengia nė vienas žmogus, išgyvenęs operaciją (Nimmo ir kt., 2017). Pastarąjį dešimtmetį skausmo valdymui pasitelkiamos medikamentinės skausmo malšinimo priemonės, nors viso pasaulio mokslininkai dėmesį sutelkę į nemedikamentinius skausmo malšinimo būdus, kadangi jų efektyvumas ir teigiamas poveikis nustatytas dar prieš kelis dešimtmečius (Wilgers, 2018).

Pacientų mokymas skausmo valdymo klausimu, jų informavimas dar prieš operaciją, gali panaikinti skausmo neišvengiamumą bei suteikti pacientams pilnavertiškumo pojūtį (Barth ir kt., 2017).

Todėl pooperacinio skausmo valdymo tema yra aktuali šių dienų problema, kurią galima išspręsti pasitelkiant naujausias skausmo valdymo metodikas.

Tyrimo problema: kokia yra slaugytojų veikla pacientų, patyrusių abdominalinę operaciją, skausmo valdyme?

Tyrimo tikslas – nustatyti slaugytojų veiklą pacientų, patyrusių abdominalinę operaciją, skausmo valdyme.

Tyrimo uždaviniai:

1. Aprašyti pacientų skausmo priežastis, skausmo vertinimo ir valdymo būdus.
2. Nustatyti slaugytojų nuomonę apie pacientų skausmo ypatybes po abdominalinių operacijų.
3. Nustatyti pacientams taikomų skausmo valdymo būdų po operacijos efektyvumą.

Raktiniai žodžiai: slaugytojas, skausmas, skausmo valdymas, abdominalinė operacija.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė bei kiekybinis tyrimas anketine apklausa.

Buvo apklausta 58 slaugytojos, dirbančios X sveikatos priežiūros įstaigoje, chirurgijos skyriuje.

Atlikta statistinė tyrimo duomenų analizė, kai rezultatai pateikiami dažniais ir procentine išraiška.

Tyrime dalyvavo respondentai, kurių amžiaus vidurkis 39 metai. Daugiausiai tiriamųjų buvo įgijusios aukštąjį išsilavinimą.

Rezultatai

Tyrimo metu nustatyta, kad pacientai jaučia įvairaus pobūdžio ir intensyvumo skausmą. Dažniausiai

pooperaciniu laikotarpiu pacientai jautė 7 balų iš 10 balų skausmą.

Tyrimas atskleidė, jog mažiau nei pusė gydančių gydytojų (49,0 proc.) domisi apie pacientų skausmą. Du trečdaliai respondenčių nurodė (69,0 proc.), jog pacientų skausmui malšinti yra taikomos įvairios priemonės ir metodai.

Nustatyta, kad 51,7 proc. tiriamųjų nuomone, efektyviausi chirurginių pacientų skausmo malšinimo būdai yra: bendravimas su medicinos personalu, palatos kolegomis bei artimaisiais, atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimai bei muzikos terapija ir medikamentinė skausmo kontrolė.

Slaugytojų nuomone, pacientai, pavartoję vaistų nuo skausmo, jautė vidutiniškai 3 balų (iš 10 balų) skausmą. Nustatyta, kad 77,5 proc. respondentų (n=45) savo pacientų jaučiamo skausmo malšinimo galimybes vertina iš dalies patenkintomis ir išpildytomis.

Išvados

1. Pacientų skausmas pooperaciniu laikotarpiu yra susijęs su operacijos pobūdžiu, lokacija ir apimtimi. Skausmui įvertinti dažniausiai naudojamos vizualinės analogų skalės. Chirurginių pacientų skausmo valdymui taikoma medikamentiniai ir nemedikamentiniai skausmo malšinimo metodai.
2. Pacientai jaučia įvairaus pobūdžio ir intensyvumo skausmą. Du trečdaliai respondenčių nurodė, jog pacientų skausmui malšinti yra taikomos įvairios priemonės.
3. Efektyviausi chirurginių pacientų skausmo malšinimo būdai: bendravimas su kitais žmonėmis, atsipalaidavimo pratimai ir medikamentinė skausmo kontrolė.

Literatūra

1. Barth, K. S., Guille, C., McCauley, J., & Brady, K. T. (2017). Targeting practitioners: A review of guidelines, training, and policy in pain management. *Drug and alcohol dependence*, 173, S22-S30.
2. Nimmo, S. M., Foo, I. T., & Paterson, H. M. (2017). Enhanced recovery after surgery: pain management. *Journal of surgical oncology*, 116(5), 583-591.
3. Wilgers, M. R. (2018). Pain management.

KONSULTAVIMAS PADIDĖJUSIO ARTERINIO KRAUJO SPAUDIMO KLAUSIMAIS VAISTINĖJE: PACIENTŲ LŪKESČIŲ TYRIMAS

Milda Kapočūtė

*Farmakotechnikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Birutė Pockevičiūtė – Tarasovė
Konsultantas – Aurimas Galkontas

Išvadas

Vienas pagrindinių žmogaus širdies ir kraujagyslių sistemos ligų rizikos veiksnių yra padidėjęs arterinis kraujo spaudimas (TNS Opinion & Social, 2003). Daugelio Europos žemyno šalių farmacijos specialistai aktyviai dalyvauja širdies ir kraujagyslių ligų prevencijos programose (Mesquita ir kt., 2010). Farmacijos specialistų konsultacijos efektyvumas priklauso nuo glaudaus bendradarbiavimo su pacientais, tarpusavio pasitikėjimo ir tinkamos informacijos sklaidos (Wal ir kt., 2013). Tyrimų apie skirtingų amžiaus grupių pacientų lūkesčius konsultuojant padidėjusio arterinio kraujo spaudimo klausimais visuomenės vaistinėse yra atlikta mažai. Todėl aktualu atskleisti skirtingų amžiaus grupių pacientų lūkesčius, kurie pagerintų konsultaciją padidėjusio arterinio kraujo spaudimo atvejais. Tyrimo problema – kaip pagerinti pacientų konsultavimą visuomenės vaistinėse esant padidėjusiam arteriniam kraujo spaudimui? Šio tyrimo tikslas – atskleisti pacientų lūkesčius, susijusius su konsultavimu padidėjusio arterinio kraujo spaudimo klausimais visuomenės vaistinėse. Tyrimo objektas – pacientų lūkesčiai susiję su konsultavimu visuomenės vaistinėse padidėjusio arterinio kraujo spaudimo klausimais. Darbo uždaviniai: 1. Teoriškai pagrįsti farmacijos specialistų svarbą konsultuojant pacientus padidėjusio arterinio kraujo spaudimo atveju. 2. Nustatyti farmacijos specialistų veiklos privalumus ir trūkumus matuojant arterinį kraujo spaudimą visuomenės vaistinėse. **Raktiniai žodžiai:** konsultavimas, arterinis kraujo spaudimas, visuomenės vaistinė.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė ir sisteminimas. Siekiant atskleisti pacientų lūkesčius, susijusius su konsultavimu padidėjusio arterinio kraujo spaudimo klausimais visuomenės vaistinėse, naudojamas kiekybinis tyrimo metodas – anketinė apklausa. Tiriamųjų imtis - netikimybinė tikslinė. Tyrimas vyko Raseinių miesto visuomenės vaistinėse ir internetinėje erdvėje nuo 2021 metų kovo 9 dienos iki 2021 metų balandžio 9 dienos. Tyrime dalyvavo 236 Raseinių miesto gyventojai, kurie bent kartą lankėsi visuomenės vaistinėje.

Rezultatai

Siekiant išsiaiškinti farmacijos specialistų pirmuosius veiksmus, įtarus padidėjusį arterinį kraujo spaudimą (AKS), atliktas empirinis tyrimas. Jo metu 84 proc. respondentų teigė, kad buvo pasiūlyta pasimatuoti AKS

ir tik 10,6 proc. respondentų atsakė, kad farmacijos specialistai jiems nieko nepasiūlė. Taip pat buvo klausama respondentų nuomonės apie farmacijos specialistų elgesį AKS matavimo metu. 72 proc. respondentų pažymėjo, kad farmacijos specialistai išsamiai papasakojo ir supažindino kaip tinkamai matuoti AKS. Visų rekomendacijų, kurias pateikė farmacijos specialistai, respondentai laikėsi. Tik 9 proc. respondentų teigė, jog farmacijos specialistai rekomendacijų nepateikė. Taip pat buvo klausama respondentų, kokias rekomendacijas farmacijos specialistai pateikė esant padidėjusiam AKS. Didžioji dalis (81 proc.) respondentų atsakė, kad farmacijos specialistai rekomendavo nuolat sekti AKS rodiklius, 71,2 proc. patarė kreiptis į gydytoją. 95 proc. respondentų teigė, jog farmacijos specialistai informavo apie padidėjusio AKS žalą organizmui, lėtinių ligų vystymąsi, rizikos veiksnius bei galimybes jų išvengti ir tik 5 proc. apklaustųjų farmacijos specialistai nieko nepasiūlė. Taip pat respondentams buvo pateikti teiginiai apie farmacijos specialistų rekomendacijas matuojantis AKS. Gauti rezultatai atskleidė, kad 92,4 proc. respondentams farmacijos specialistai prieš matuojant AKS dažniausiai patarė nekalbėti, atsipalaiduoti. 86,4 proc. respondentų teigė, jog farmacijos specialistai prieš AKS matavimą įsitikino, ar ranka ant kurios dedama manžetė yra tinkamai paruošta (nuimti aptempti drabužiai).

Išvados

1. Farmacijos specialistų veikla konsultuojant padidėjusio arterinio kraujo spaudimo klausimais pasižymi teikiamomis išsamiomis rekomendacijomis. Farmacijos specialistai informuoja kaip taisyklingai matuoti arterinį kraujo spaudimą, kokias nemedikamentines priemones naudinga vartoti arterinio kraujo spaudimo mažinimui, reguliavimui. Konsultacijos kokybė priklauso nuo farmacijos specialistų ir pacientų atviro bendravimo, tarpusavio pasitikėjimo ir tinkamos informacijos sklaidos.
2. Atsižvelgiant į pacientų lūkesčius, farmacijos specialistai pakankamai dėmesio skiria konsultuojant padidėjusio arterinio kraujo spaudimo klausimais, supažindina su pagrindiniais matavimosi žingsniais, bei teikia išsamias rekomendacijas, tačiau dažnai neparenka tinkamo dydžio manžetės, kas gali įtakoti netikslus rodiklius, bei neigiamą pacientų patirtį konsultuojantis.

Literatūra

1. TNS Opinion & Social. Health in the European Union. (2003).

2. Mesquita, AR., Lyra Jr, DP., Brito GC., Balisa-Rocha BJ., Aguiar PM., de Almeida Neto, AC. (2010). Developing communication skills in pharmacy: a systematic review of the use of simulated patient methods. *Patient Educ Couns*, 78(2):143-8.
3. Wal, P., Wal, A., Bhandari, A., Pandey., U, Rai, AK. (2013). Pharmacist involvement in the patient care improves outcome in hypertension patients. *Journal of research in pharmacy practice*, 2(3), 123

ASMENŲ, SERGANČIŲ I TIPO CUKRINIŲ DIABETU, PSICHOEMOCINĖ BŪSENA IR VEIKLOS PROBLEMOS COVID-19 PANDEMIJOS METU

Irma Katkauskaitė

*Ergoterapijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Daiva Baltaduonienė

Ivadas

Cukrinis diabetas, paplitusi liga visame pasaulyje (Shen ir kt. 2019). Klatman, E. L. ir kt. (2020) teigia, kad COVID-19 pandemija sukėlė didelį visuotinį nerimą visiems pasaulio žmonėms, ypač tiems, kurie serga lėtinėmis ligomis, tokiomis kaip I tipo cukrinis diabetas. Pandemija sukelia didesnius sunkumus žmonėms, sergantiems I tipo cukriniu diabetu, naudotis kasdieniais medicinos reikmenimis, lankytis ligoninėse ir skubios pagalbos punktuose, esant ligos pablogėjimui. Pyatak ir kt. (2018) teigia, kad įpročių ugdymas yra vienas iš pagrindinių ergoterapijos tikslų, skirtų lėtinėms ligoms valdyti, sveikatos priežiūros akcentavimas, kurį tęsiant laikui bėgant palaikomi tinkami sveikatos rodikliai ir išugdomi nauji kasdieniai įpročiai. Tyrimo problema – kokios asmenų, sergančių I tipo cukriniu diabetu, psichoemocinės būsenos ir veiklos problemos COVID-19 pandemijos metu? Tyrimo tikslas – atskleisti asmenų, sergančių I tipo cukriniu diabetu, psichoemocinę būseną ir veiklos problemas COVID-19 pandemijos metu. Tyrimo uždaviniai: 1. Atskleisti asmenų, sergančių I tipo cukriniu diabetu, psichoemocinės būsenos pokyčius pandemijos metu? 2. Išskirti kasdienės veiklos problemas, iškilusias asmenims, sergantiems I tipo cukriniu diabetu, COVID-19 pandemijos metu? 3. Nustatyti kaip pakito asmenų, sergančių I tipo cukriniu diabetu, darbinė veikla ir laisvalaikis pandemijos metu? Tyrimo objektas: asmenų, sergančių I tipo cukriniu diabetu psichoemocinė būseną ir veiklos problemas. Raktiniai žodžiai: cukrinis diabetas, psichoemocinė būseną, veiklos problemos, COVID-19 pandemija.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė ir pasirinktas kokybinis tyrimo metodas, tyrimo įrankis – pusiau struktūruotas individualus interviu. Klausimai buvo sudaryti iš 3 vedamųjų ir papildomų (šalutinių) klausimų. Tyrimas vyko nuo 2020 metų gruodžio 15 d. iki 2021 metų kovo 25 d. Tyrimo dalyvavo 5 informantai. Tyrimo dalyviai buvo atrinkti atsitiktinės tikslinės atrankos būdu pagal šiuos kriterijus: 1) asmenys, sergantys I tipo cukriniu diabetu; 2) 18-22 metų amžiaus asmenys; 3) asmenys – moksleiviai arba studentai; 4) savanoriškas sutikimas dalyvauti tyrime. Informantai buvo apklausiami savo namuose pasitelkiant „Google Meet“ programą, pokalbiai su informantais buvo įrašomi, o gauti duomenys transkribuojami į Microsoft Office Word atskirus failus bei formuluojamos rezultatų temos ir potėmės.

Rezultatai

Išnagrinėjus gautus duomenis, suformuluotos 4 temos: 1. Psichoemocinė būseną karantino metu, 2. Kasdienės veiklos sunkumai, 3. Darbinės veiklos sunkumai, 4. Laisvalaikio pokyčiai. Temoms atskleisti suformuluotos potėmės: 1.1. Patiriamos emocijos: „<...> *esu susitaikiusi ir susigyvenusi su šia liga*“ (1 informantas). 1.2. Sveikatos vertinimas ir susirūpinimas: „<...> *susirūpinus <...> kaip visada <...> pandemijos metu, <...> stengiesi dar labiau viską kontroliuoti, kad viskas būtų tik geriau <...>*“ (3 informantas). 1.3. Nepilnavertiškumo jausmas: „*Diabetas trukdo <...> veiklom, kai <...> vairavimas. <...> priverčia pasijusti nepilnaverčiu*“ (1 informantas). 1.4. Stabilumo jausmas kontroliuojant ligą: „*Bendravimas su kitais žmonėmis <...> vizitai pas gydytoją stabilumą suteikia*“ (2 informantas). 1.5. Aplinkinių palaikymas: „<...> *iš pačių artimiausių žmonių <...> gaunu visada tą palaikymą <...>*“ (3 informantas). 1.6. Skausmas ir diskomfortas: „*Jautrumas, mano pačio organizmo <...>*“ (4 informantas). 1.7. Jaudinimasis dėl ateities: „<...> *jaudinuosi dėl įvairių dalykų, <...>*“ (1 informantas). 1.8. Požiūris į COVID-19 pandemiją: „*Nežinau kaip vertinti, <...> turi priprasti prie tokio <...> gyvenimo <...>*“ (5 informantas). 1.9. Baimė COVID-19 pandemijos metu: „<...> *kad kažkas susirgtų ir numirtų <...>*“ (1 informantas). 2.1. Judrumo apribojimas: „*Mažiau <...> judėjimo, <...>*“ (5 informantas). 2.2. Savarankiškas rūpinimasis savimi: „*Visiškai svarbu, savarankiškas žmogus <...>*“ (4 informantas). 2.3. Sveikatos paslaugų gavimas: „<...> *labai yra svarbu, aukščiausias vertinimas svarbumo, <...>*“ (2 informantas). 2.4. Gliukozės kiekio stebėjimas: „<...> *norint geresnės <...> kontrolės matuoju cukrų <...> daugiau kartų, <...>*“ (3 informantas). 3.1. Nuotolinis mokymas: „<...> *tas nuovargis, sėdėjimas penkias valandas arba daugiau, dar prieš namų darbų, <...>*“ (5 informantas). 3.2. Nepakankamas informacinių technologijų našumas: „<...> *daugiau streso yra per kompiuterius, <...>*“ (2 informantas). 3.3. Sveikatos įtaka veiklai: „<...> *jeigu <...> žemas cukrus, <...> tu turi atidėti savo, <...> mokslus į vėliau <...>*“ (3 informantas). 4.1. Susitikimų trūkumas: „<...> *mažiau bendravimo su žmonėmis, <...>*“ (5 informantas). 4.2. Pakitęs laisvalaikis: „*Laisvalaikis pakito <...> ne toks judrus, koks anksčiau buvo, <...>*“ (3 informantas). Pagal gautus rezultatus paaiškėjo, jog informantų psichoemocinė būseną COVID-19 pandemijos metu pablogėjo; kasdienės veiklos problemos buvo susijusios su judrumo apribojimu, gliukozės kiekio stebėjimo ir savarankiško pasirūpinimo svarba; tiek darbinė, tiek laisvalaikio veiklos tapo pasyvesnės.

Išvados

1. Asmenų, sergančių I tipo cukriniu diabetu, psichoemocinė būseną pablogėjo; labiausiai išryškėjo patiriamos emocijos, rūpinimasis sveikata, nepilnavertiškumo ir stabilumo jausmai kontroliuojant ligą, kitų žmonių palaikymo svarbumas, jaudinimasis ir baimė COVID-19 pandemijos metu.
2. Kasdienės veiklos problemos asmenų, sergančių I tipo cukriniu diabetu, buvo susijusios su judrumo, sveikatos paslaugų gavimo apribojimu ir gliukozės kiekio stebėjimu; išryškėjo savarankiško rūpinimosi savimi svarba.
3. Tiek darbinė, tiek laisvalaikio veiklos asmenų, sergančių I tipo cukriniu diabetu, tapo pasyvesnės. Daugiau laiko buvo praleidžiama prie kompiuterio, skaitant knygas, žiūrint filmus, mažiau susitikimų su draugais ir artimaisiais.

Literatūra

1. Klatman, E. L., Besançon, S., Bahendeka, S., Mayige, M., & Ogle, G. D. (2020). COVID-19 and type 1 diabetes: Challenges and actions. *Diabetes Research and Clinical Practice*, 166(108275), 1-9. [žiūrėta 2020 m. gruodžio 7 d.]. Prieiga per internetą: [https://www.diabetesresearchclinicalpractice.com/article/S0168-8227\(20\)30525-8/fulltext](https://www.diabetesresearchclinicalpractice.com/article/S0168-8227(20)30525-8/fulltext).
2. Pyatak, E. A., Carandang, K., Vigen, C. L. P., Blanchard, J., Diaz, J., Concha-Chavez, A., Sequeira, P. A., Wood, J. R., Whittemore, R., Spruijt-Metz, D., & Peters, A. L. (2018). Occupational Therapy Intervention Improves Glycemic Control and Quality of Life Among Young Adults With Diabetes: the Resilient, Empowered, Active Living with Diabetes (REAL Diabetes) Randomized Controlled Trial. *Diabetes Care*, 41(4), 696–704. [žiūrėta 2021 m. sausio 5 d.]. Prieiga per internetą: <https://care.diabetesjournals.org/content/41/4/696>.
3. Shen, X., & Shen, X. (2019). The Role of Occupational Therapy in Secondary Prevention of Diabetes. *International Journal of Endocrinology*, 1-7. [žiūrėta 2020 m. gruodžio 16 d.]. Prieiga per duomenų bazę EBSCOhost: <http://search.ebscohost.com/>

FARMAKOTECHNIKOS STUDIJŲ PROGRAMOS STUDENTŲ MOKYMOSI MOTYVACIJOS YPATUMAI

Martina Kazočiūnaitė

*Farmakoteknikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovas – Aurimas Galkontas

Ivadas

Aukštųjų mokyklų pagrindinė paskirtis yra suteikti studentams galimybę tapti gerais specialistais. Tačiau šiam tikslui įgyvendinti farmacijos studijų studentas dėl savo darbo specifiškumo ir svarbos, turėtų turėti motyvaciją gerai mokytis (Leščinskienė ir kt., 2016). Studentų mokymosi motyvacijos tyrimai yra ypač svarbūs, nes padeda atskleisti problemines motyvacijos sritis. Reikia pabrėžti, jog aukštųjų mokyklų dėstytojams privalu žinoti studentų motyvacijos problemas, kad būtų galima taikyti atitinkamas mokymo strategijas. Jos sudaro prielaidas sukurti aplinką, užtikrinančią studentų pasitikėjimą savimi bei skatinančią siekti mokymosi tikslų (Meškauskienė, 2005). Tyrimo problema – kokie ypatumai lemia Farmakoteknikos studijų programos studentų mokymosi motyvaciją? Tyrimo tikslas – atskleisti Farmakoteknikos studijų programos studentų mokymosi motyvacijos ypatumus. Tyrimo objektas – Farmakoteknikos studijų programos studentų mokymosi motyvacijos ypatumai. Darbo uždaviniai: 1. Nustatyti motyvacinius veiksnius, darančius didžiausią įtaką Farmakoteknikos studijų programos studentų mokymosi motyvacijai; 2. Palyginti motyvacinius veiksnius, darančius didžiausią įtaką mokymosi motyvacijai, tarp Farmakoteknikos studijų programos skirtingų kursų studentų.

Raktiniai žodžiai: motyvacija, mokymosi motyvacija, mokymasis, mokymosi veiksniai, farmakoteknikos studijų programa.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė bei empirinio tyrimo metodas – anoniminė anketinė apklausa, kurios tikslas atskleisti Kauno kolegijos Farmakoteknikos studijų programos studentų mokymosi motyvacijos ypatumus ir motyvacinius veiksnius, darančius didžiausią įtaką mokymosi motyvacijai. Tyrimas vyko 2021 metų vasario - kovo mėnesiais, kuriame dalyvavo 110 Farmakoteknikos studijų programos studentų.

Rezultatai

Studentų buvo prašoma įsivertinti savo motyvaciją balais. Atlikus gautų duomenų analizę, nustatyta jog Kauno kolegijos farmakoteknikos studijų programos studentų mokymosi motyvaciją nėra žema. Beveik visų studentų motyvacija prasidėjo 5 balais ir kilo didėjančia tvarka. Didžioji dauguma studentų savo motyvaciją mokyti įvertino 8 – 9 balais. Svarbu paminėti, kad 5,5 proc. arba 6 studentai mano, kad jų motyvacija yra labai aukšta, t.y. atitinka 10 balų. Kodėl taip yra ir kodėl vienu studentų motyvacija aukšta, kitų žema, svarbu žinoti motyvacinius ir demotyvuojančius veiksnius, darančius

įtaką mokymosi motyvacijai. Respondentus mokyti labiausiai motyvuoja noras įgyti išsilavinimą, noras įgyti žinių bei noras turėti aukštojo mokslo diplomą. Kitas, ne ką mažiau svarbus motyvacinis veiksnys, skatinantis mokytis yra susijęs su profesine karjera – noras dirbti gerai apmokamą darbą. Taigi, galima teigti, kad su šiais motyvaciniais veiksniais, darančiais didžiausią įtaką mokymosi motyvacijai, daugiau ar mažiau sutinka beveik visi farmakoteknikos studijų programos studentai. Mokymosi motyvacija yra kintantis procesas, kadangi ji gali didėti bet gali ir mažėti. Dėl įvairių priežasčių asmuo gali neturėti mokymosi motyvų arba ji gali sumažėti. Nagrinėjant studentų mokymosi motyvaciją svarbu žinoti ne tik motyvuojančius veiksnius bet ir demotyvuojančius veiksnius. Kaip vieną iš labiausiai demotyvuojančių veiksnių studentai nurodė farmacinę veiklą reglamentuojančių teisės aktų pakeitimus, kurie turi įtakos įsidarbinimo galimybėms. Kitą motyvacijai neigiamos įtakos turintį veiksnių, studentai nurodo su studijomis susijusius veiksnius bei studijuojamus dalykus, pavyzdžiui, kad ne visi studijuojami dalykai reikalingi, taip mano taip pat beveik pusė apklaustųjų studentų, daugiau nei penktadalis galvoja, kad paskaitos primityvios, neskatinančios kūrybiškumo. Visgi, vertinant tai, kad bendrai beveik 70 proc. studentų mokymosi motyvacija nekito, arba augo, galime teigti, kad didžioji dauguma studentų buvo susipažinę su studijų aprašu, įsidarbinimo bei kvalifikacijos kėlimo galimybėmis, todėl jų mokymosi motyvacija nemažėjo.

Išvados

1. Farmakoteknikos studijų programos studentų nuomone, mokyti labiausiai motyvuoja noras įgyti išsilavinimą ir turėti profesiją, noras įgyti profesinių žinių bei noras turėti aukštojo mokslo diplomą. Ne mažiau svarbus motyvacinis veiksnys, skatinantis mokytis yra susijęs su profesine karjera – noras dirbti gerai apmokamą darbą.
2. Palyginus motyvacinius veiksnius tarp skirtingų kursų studentų, nustatyta, jog I-o kurso studentus labiausiai motyvuoja noras įgyti žinių, bei noras įgyti išsilavinimą. II-o kurso studentus labiausiai motyvuoja noras įgyti išsilavinimą ir noras gauti profesinio bakalauro diplomą. III-o kurso studentus, kaip ir I-o kurso studentus, labiausiai motyvuoja noras įgyti žinių, bei noras įgyti išsilavinimą. Visų trijų kursų studentus mažiausiai motyvuoja siekis įtikti tėvams.

Literatūra

1. James, P. B. (2018) Was Pharmacy Their Preferred Choice? Assessing Pharmacy Students' Motivation to

Study Pharmacy, Attitudes and Future Career Intentions in Sierra Leone. University of Toronto, Canada. [žiūrėta 2021-01-10] Prieiga per internetą: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2452301116301195>

2. Meškauskienė D., (2005). *Mokymosi magistrantūroje motyvacijos ypatumai: magistro darbas*, 5 p., 9 p., 24-26 p. Kaunas.

3. Petersen, E., Wascher, M. ir Kier, K. (2017) Analysis of pharmacy student motivators and deterrents for professional organization involvement. United States. [žiūrėta 2021-01-10] Prieiga per internetą: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2452301116301195>

PACIENTŲ PATIRTIS, NAUDOJANT FITOTERAPIJOS PRIEMONES BURNOS ERTMĖS PRIEŽIŪRAI

Karolina Kepalaitė

*Odontologinės priežiūros studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė - Danguolė Grūnovienė

Ivadas

Burnos higiena turi stiprų poveikį bendrai gyvenimo kokybei. Prasta burnos higiena lemia lėtinių ir sisteminių ligų vystymąsi burnos ertmėje, kai kurioms šių ligų problemoms spręsti naudojamos fitoterapinės priemonės pagamintos iš vaistažolių (Irani, 2016). Šiuo metu Lietuvoje ir visoje Europoje didėja papildomosios ir alternatyviosios medicinos paslaugų poreikis (Kreiviniene ir kt., 2016). Vaistažolių pagrindo fitoterapinės priemonės yra gera alternatyva, tais atvejais, kai įprasti vaistai yra neveiksmingi (Irani, 2016).

Tyrimo problema: Kokia pacientų patirtis, naudojant fitoterapines priemones burnos ertmės priežiūrai?

Tyrimo tikslas: Nustatyti pacientų patirtį, naudojant fitoterapines priemones burnos ertmės priežiūrai

Tyrimo uždaviniai:

1. Teoriškai aprašyti fitoterapijos principus ir fitoterapinių priemonių taikymo galimybes burnos priežiūroje
2. Aprašyti taisyklingus burnos higienos įpročius
3. Atskleisti skirtingo amžiaus pacientų patirtis, naudojant fitoterapines priemones burnos ertmės priežiūrai

Metodologija

Tyrimo taikyta kokybinio tyrimo strategija. Duomenų rinkimo metodas – interviu. Duomenų analizės metodas – turinio (content) analizė.

Rezultatai

Visi informantai teigiamai atsiliepia apie vaistažolių naudojimą. Daugelis informantų fitoterapines priemones burnos ertmės priežiūrai pradėjo naudoti kaip pagalbines priemones, nes jos mažiau alina organizmą ir nedirgina gleivinės kaip cheminiai preparatai. Informantai žino ir naudoja įvairias fitoterapines priemones burnos ertmės priežiūrai. Vieni jas perkasi, o kiti gaminasi namuose iš vaistažolių. Dažniausiai naudoja skalavimą su medetkomis ir ramunėlėmis, arbatas. Beveik visi fitoterapines priemones ruošiasi namuose. Augaliniai preparatai turi privalumų ir trūkumų: reikalauja laiko sąnaudų, bet yra natūralus ir nebrangus produktas. Visi informantai vieningai sutiko, kad burnos higiena yra svarbi. Informantų nuomone, odontologo padėjėjas nepakankamai rūpinasi pacientų savijauta ir pataria jiems kaip reikėtų elgtis vienu ar kitu atveju, pageidauja, kad

daugiau dėmesio teiktų pacientų švietimui. Fitoterapinės priemonės burnos ertmės priežiūrai jų nuomone, rekomenduotinos naudoti ir kitiems asmenims.

Išvados

1. Tinkamas burnos ertmės ir dantų sveikatos palaikymas yra vienintelis būdas išvengti dantų ėduonies ir jo daromos žalos. Vienas iš paprastų burnos higienos palaikymo būdų yra fitoterapinių priemonių: skalavimo skysčių, dantų pastų, eterinių aliejų, gelių, purškalo, kremų burnos ertmės opoms gydyti, čiulpiamųjų pastilių, dantų priežiūros kramtomųjų gumų, fiksuojančių dantų protezų kremų, nuovirų, užpilų, tinktūrų, tepalų, pavilgų naudojimas.
2. Pagrindinis burnos ertmės ligų veiksnys yra apnašų kaupimasis. Būtina užtikrinti taisyklingą ir gerą individualią burnos higieną, naudojant dantų šepetėlį, dantų pastą bei papildomai tarpdančių valymo priemones ir skalavimo skystį apnašoms šalinti. Be mechaninės burnos priežiūros svarbu mityba, vartojant mažiau kariogeninio maisto produktų, žalingų įpročių (alkoholio, rūkymo) atsisakymas, reguliarius lankymasis pas odontologą.
3. Tyrimu nustatyta, kad vaistažolės yra plačiai naudojamos nepaisant informantų amžiaus ribų. Priežastys kodėl pradėjo naudoti fitoterapines priemones burnos ertmės priežiūrai bei nuomonės apie taisyklingą burnos higieną ir odontologų padėjėjų veiklą, amžiaus grupėse skiriasi. Informantų nuomone fitoterapinės priemonės turi daugiau privalumų negu trūkumų, todėl namuose patys jas ruošia: jaunesnė amžiaus grupė - užpilus su medetkomis ir ramunėlėmis, vyresni - pavilgus ar tinktūras.

Literatūra

1. Irani, S. (2016). Herbal medicine and oral health: A review. *Journal of International Oral Health*, 8(10), 989-994. DOI: 10.2047/jioh-08-10-09
2. Kreiviniene, B., Vaičiulienė, J., Norkienė, S., & Skirutienė, G. (2016). Papildomosios ir alternatyviosios medicinos reglamentavimas Lietuvoje: problemos ir perspektyvos. *Sveikatos mokslai*, 26(6), 242-248. DOI: <http://doi.org/10.5200/sm-hs.2016.124>

Miglė Kiguolytė

*Bendrosios praktikos slaugos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovas – dr. Vaidas Jotautis

Ivadas

Cukrinis diabetas yra viena iš labiausiai paplitusių lėtinių ligų atsirandanti tada, kai kasa negamina pakankamai insulino arba kai organizmas negali veiksmingai naudoti insulino, kurį pagamina (World Health Organization [WHO], 2021a). Tai yra globalaus masto problema. Apskaičiuota, kad sergančių I ir II tipo CD skaičius išaugo nuo 108 milij. 1980 m. iki 422 milij. 2014 m., o Lietuvoje 2018 m. yra užregistruota iš viso 109 tūkst. sergančių CD (WHO, 2021a; Higienos institutas, 2019). Taip pat spėjama, kad globaliai apie 174 milij. žmonių yra nedidžiosios sergantys CD (Beagley, Guariguata, Weil ir Motala, 2014). Remiantis moksliniais duomenimis, ši liga pasižymi kaip viena iš pagrindinių: aklumo, inkstų nepakankamumo, insulto ir apatinių galūnių amputacijos priežasčių (WHO, 2021a). Nors komplikacijos nėra itin retas reiškinys, pasekmės gali būti išvengiamos arba atidedamos, edukuojant sergančius CD apie atinkamą: dietą, fizinį aktyvumą, vaistų vartojimą ir reguliarių klinikinių tyrimų atlikimą – visą tai lemiant geresnę sergančio asmens gyvenimo kokybę.

Problema: kaip sveikatos raštingumas lemia gyvenimo kokybę sergantiems cukriniu diabetu?

Objektas: sergančių cukriniu diabetu žinios apie ligą ir jų gyvenimo kokybę.

Tikslas: įvertinti sergančių cukriniu diabetu žinias apie ligą ir jų gyvenimo kokybę.

Uždaviniai:

1. Aprašyti mokslinę literatūrą apie cukrinį diabetą sukeliančius rizikos veiksnius.
2. Įvertinti sergančių cukriniu diabetu žinias apie ligą.
3. Įvertinti sergančių cukriniu diabetu gyvenimo kokybę.
4. Nustatyti cukriniu diabetu sergančių gyvenimo kokybės sąsają su žiniomis apie ligą.

Raktiniai žodžiai: cukrinis diabetas, gyvenimo kokybė, sveikatos raštingumas.

Metodologija

Mokslinių ir kitų literatūros šaltinių teorinė analizė. Duomenys buvo surinkti iš skirtingų mokslinių el. leidinių: žurnalų, straipsnių, konferencijų medžiagos ir ataskaitų. Mokslinės literatūros analizės tikslas – įvertinti sergančių cukriniu diabetu žinias apie ligą ir gyvenimo kokybę. Analizuojant surinktų empirinių tyrimų rezultatai buvo įvertinami, susisteminti ir lyginami tam, kad būtų pateikta apibendrinta informacija.

Rezultatai

Remiantis moksliniais šaltiniais galima teigti, kad tikslios priežasties sukeliančios 1 tipo CD nėra nustatyta. 1 tipo CD yra kompleksinis genų sąveikos ir aplinkos veiksnių rezultatas, kurio reikšmingai neįtakoja

specifiniai aplinkos veiksniai (WHO, 2016). 2 tipo CD atsiradimo riziką lemia genetinių ir metabolinių veiksnių sąveika. Pagrindiniai rizikos veiksniai yra šeimos istorijoje buvęs CD atvejis ir buvęs gestacidinis diabetas, vyresnis amžius, antsvoris ir nutukimas, nesubalansuota mityba, menkas fizinis aktyvumas ir rūkymas (WHO, 2016).

Išanalizavus mokslines publikacijas ir kitus literatūros šaltinius nustatyta, kad daugumai CD sergantiems trūksta žinių apie ligą. Buvo nustatyta, kad sergantieji sugebėjo atpažinti CD skirtų vaistų pavadinimus; žinojo, kokį maistą turėtų vengti valgyti; turėjo supratimą apie pėdų priežiūrą. Bet nežinojo apie CD skirtų vaistų šalutinį poveikį ir apie gliuko hemoglobino tyrimą (Karaoui, Deeb, Nasser ir Hallit, 2018; Abouammoh ir Alshamrani, 2020). Pastebėta, kad jaunesnio amžiaus asmenų žinių įvertinimas buvo geresnis nei vyresnių asmenų (Karaoui, Deeb, Nasser ir Hallit, 2018). Taip pat pastebėta, kad aukštesnis gliuko hemoglobino (HbA1c) kiekis yra susijęs su blogesnėmis žiniomis apie CD (Fenwick, Xie, Rees, Finger ir Lamoureux, 2013; Bukhsh ir kt. 2019).

Tiriant gyvenimo kokybę sergant CD buvo nustatyta, kad sergančių gyvenimo kokybė yra neigiamai paveikiama įvairių faktorių, tokių kaip: amžius, sirgimo trukmė ir komplikacijų buvimas. Nuo 50 iki 60 m. asmenims amžius lėmė prastesnę gyvenimo kokybės įvertinimą (Abedini, Bijari, Miri, Emampour ir Abbasi, 2020; Gebremedhin, Workicho ir Angaw, 2019). Manoma, kad tai gali būti dėl ilgos sirgimo trukmės, kuri padidina komplikacijų riziką.

Gera gyvenimo kokybė apibūdinama kaip asmens suvokiama fizinė, emocinė ir socialinė gerovė (WHO, 2021b). Tam, kad pagerinti gyvenimo kokybę, reikalingos tam tikros žinios. Nustatyta, kad pagrindinė informacija reikalinga CD sergantiems asmenims, kad suvoktų fizinės ir emocinės sveikatos gerovę yra: mityba, mankšta, vaistų vartojimas, gliukozės kiekio kraujyje sekimas, svorio kontrolė ir pėdų priežiūra (Murata, 2003). Pastebėta, kad pritaikant teisingas žinias galima išvengti ligos komplikacijų, taip pat padeda geriau kontroliuoti ir valdyti ligą (Bukhsh ir kt. 2019).

Išvados

1. Aprašyta, kad 1 tipo CD nėra įtakojamas reikšmingų aplinkos veiksnių. 2 tipo CD riziką padidinantys veiksniai yra nesubalansuota mityba, nutukimas ir antsvoris, menkas fizinis aktyvumas ir rūkymas.
2. Įvertinta, kad dauguma CD sergančių žino apie pėdų priežiūrą, CD skirtus vaistus pavadinimus ir kokį maistą turėtų vengti valgyti. Bet trūksta žinių apie vaistų šalutinius poveikius ir gliuko hemoglobino tyrimą.

3. Įvertinta, kad CD sergančių asmenų prastesnė gyvenimo kokybę lemia amžius, ilgesnė CD sirgimo trukmė ir sukeltos komplikacijos.
4. Nustatyta, kad sergantieji CD, kurių sveikatos raštingumas apie ligą yra geresnis turėjo didesnę tikimybę išvengti komplikacijų, taip pagerinant gyvenimo kokybę.

Literatūra

1. Abedini, M., R., Bijari, B., Miri, Z., Emampour, F., S. ir Abbasi, A. (2020). The quality of life of the patients with diabetes type 2 using EQ-5D-5 L in Birjand. *Health Qual Life Outcomes*, 18(1), 18. doi:10.1186/s12955-020-1277-8
2. Abouammoh, N., A. ir Alshamrani, M., A. (2020). Knowledge about Diabetes and Glycemic Control among Diabetic Patients in Saudi Arabia. *Journal of Diabetes Research*, 2020, 1239735. doi:10.1155/2020/1239735
3. Beagley, J., Guariguata, L., Weil, C. ir Motala, A., A. (2014). Global estimates of undiagnosed diabetes in adults. *Diabetes Research and Clinical Practice*, 103(2), 150–160. doi:10.1016/j.diabres.2013.11.001
4. Bukhsh, A., Khan, T., M., Nawaz, M., S., Ahmed, H., S., Chan, K., G. ir Goh, B., H. (2019). Association of diabetes knowledge with glycemic control and self-care practices among Pakistani people with type 2 diabetes mellitus. *Diabetes, metabolic syndrome and obesity: targets and therapy*, 12, 1409–1417. doi:10.2147/DMSO.S209711
5. Fenwick, E., K., Xie, J., Rees, G., Finger, R., P. ir Lamoureux, E., L. (2013). Factors Associated with Knowledge of Diabetes in Patients with Type 2 Diabetes Using the Diabetes Knowledge Test Validated with Rasch Analysis. *PLOS ONE*, 8(12), e80593. doi:10.1371/journal.pone.0080593
6. Gebremedhin, T., Workicho, A. ir Angaw, D., A. (2019). Health-related quality of life and its associated factors among adult patients with type II diabetes attending Mizan Tepi University Teaching Hospital, Southwest Ethiopia. *BMJ Open Diabetes Research and Care*, 7(1), e000577. doi:10.1136/bmjdr-2018-000577
7. Higienos institutas. (2019). Lapkričio 14-oji – Pasaulinė diabeto diena. Prieiga per internetą: <https://hi.lt/news/1546/1203/Lapkricio-14-oji-Pasauline-diabeto-diena.html>
8. Karaoui, L., R., Deeb, M., E., Nasser, L. ir Hallit., S. (2018). Knowledge and practice of patients with diabetes mellitus in Lebanon: a cross-sectional study. *BMC Public Health*, 18(525). doi:10.1186/s12889-018-5416-7
9. Murata, G., H., Shah, J., H., Hoffman, R., M., Wendel, C., S., Adam, K., D., Solvas, P., A., . . . Diabetes Outcomes in Veterans Study (DOVES). (2003). Intensified blood glucose monitoring improves glycemic control in stable, insulin-treated veterans with type 2 diabetes: the Diabetes Outcomes in Veterans Study (DOVES). *Diabetes Care*. 26(6), 1759–1763. doi:10.2337/diacare.26.6.1759
10. World Health Organization. (2016). Global report on diabetes. *WHO Library Cataloguing in Publication Data*.
11. World Health Organization. (2021a). *Diabetes*. Prieiga per internetą: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/diabetes>
12. World Health Organization. (2021b). *Constitution*. Prieiga per internetą: <https://www.who.int/about/who-we-are/constitution>

LIETUVOS SUAUGUSIŲ ASMENŲ MITYBOS, KŪNO SVORIO BEI KITŲ GYVENSENOS VEIKSNIŲ POKYČIAI COVID-19 KARANTINO METU

Vilma Kriaučionienė

*Dietetikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Evelina Dailidaitė

Ivadas

COVID-19 yra sunkaus ūminio respiracinio sindromo koronaviruso-2 (SARS-CoV-2) sukeliama liga. 2019 m. pabaigoje, prasidėjus COVID-19 protrūkiui, 2020 m. kovo 11 d. Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) paskelbė pandemiją. Pirmasis COVID-19 atvejis Lietuvoje buvo diagnozuotas 2020 m. vasario 28 d. Lietuvos vyriausybė paskelbė karantiną nuo kovo 16 iki 30 d. Karantinas buvo kelis kartus pratęstas ir baigėsi birželio 16 d. Visose šalyse karantinas sukėlė daug ekonominių, socialinių ir sveikatos problemų. Kai kurie darbuotojai buvo priversti išeiti nemokamų atostogų, socialinė izoliacija sutrikdė įprastą režimą, daugiau laiko buvo praleidžiama fiziškai pasyviai, namuose. Taip pat keitėsi maisto prieinamumas ir pasirinkimo galimybės. Tyrimo problema – kokie mitybos ir fizinio aktyvumo įpročių pokyčiai vyko išgaliojus karantinui? Šio tyrimo tikslas – nustatyti Lietuvos suaugusių asmenų mitybos, kūno svorio bei kitų gyvenamosios veiksmų pokyčius COVID-19 karantino metu. Tyrimo objektas – 20-64 m. Lietuvos gyventojų mitybos, svorio ir kitų gyvenamosios veiksmų pokyčiai karantino metu. Darbo uždaviniai: 1. Įvertinti Lietuvos suaugusių gyventojų mitybos įpročių, svorio rodiklių, fizinio aktyvumo ir alkoholinių gėrimų vartojimo pokyčius karantino metu. 2. Įvertinti kūno svorio sąsajas su mitybos įpročiais bei kitais gyvenamosios veiksmiais.

Raktiniai žodžiai: COVID-19 karantinas, mitybos įpročiai, svoris, fizinis aktyvumas, žalingi gyvenamosios veiksmiai.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė bei momentinis tyrimas. Siekiant ištirti suaugusių asmenų mitybos, kūno svorio bei kitų gyvenamosios veiksmų pokyčius COVID-19 karantino metu, atlikta internetinė anoniminė apklausa per socialines platformas. Į anketą įtraukti klausimai apie mitybos įpročius ir maisto ruošimą bei kitus gyvenamosios veiksmus karantino metu. Tyrimas pradėtas 2020 metų balandžio 14 d. ir buvo tęsiamas 2 savaites. Tyrimo dalyvavo 2447 asmenys (2149 moterys ir 298 vyrai).

Rezultatai

Apibendrinus tyrimo rezultatus galima teigti, kad COVID-19 karantino metu vyko teigiami ir neigiami

mitybos, fizinio aktyvumo ir alkoholio vartojimo įpročių pokyčiai. Kas penktas gyventojas padidino šviežių daržovių ir vaisių vartojimą, 17,9 proc. sumažino raudonos mėsos, saldintų gėrimų vartojimą, 41,3 proc. sumažino greito maisto vartojimą. Tačiau kas penktas gyventojas nurodė dažniau vartojantis keptą maistą, raudoną mėsą (17,9 proc.), konditerinius gaminius, ypač namuose ruoštus (41,3 proc.). Taip pat pusė tirtųjų valgė daugiau nei įprastai, dažniau užkandžiavo, daugiau nei pusė gyventojų dažniau ruošė maistą namuose. Fizinį aktyvumą sumažino 60,6 proc. gyventojų, alkoholio vartojimą padidino ir sumažino panaši dalis respondentų. Kūno svoris karantino metu padidėjo trečdaliui gyventojų. Svorio padidėjimas dažniau buvo stebimas tarp besimaitinančių nesveikai: mažiau valgusių šviežių vaisių ir daržovių, daugiau valgusių raudonos mėsos, kepto maisto, greito maisto, konditerinių gaminių, daugiau gėrusių saldintų gėrimų, fiziškai pasyvesnių gyventojų ir dažniau vartojusių alkoholinius gėrimus nei tarp sveiką gyvenamąją propagavusių asmenų.

Išvados

1. Karantino metu vyko teigiami ir neigiami mitybos įpročių pokyčiai, kas trečiam gyventojui didėjo svoris, didžioji dalis tirtųjų sumažino fizinį aktyvumą, kito alkoholio vartojimo įpročiai.
2. Svorio padidėjimas dažniau buvo stebimas tarp besimaitinančių nesveikai, fiziškai pasyvesnių ir dažniau vartojusių alkoholinius gėrimus nei tarp sveiką gyvenamąją propagavusių asmenų.

Literatūra

1. World Health Organization: Coronavirus disease (COVID-19) advice for the public. (2020). [žiūrėta 2020 m. kovo 15 d.] Prieiga per internetą: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public>.
2. Government of the Republic of Lithuania: Quarantine announced throughout the territory of the Republic of Lithuania (attached resolution). (2020) [žiūrėta 2020 m. kovo 15 d.] Prieiga per internetą: <https://lrv.lt/en/news/quarantine-announced-throughout-the-territory-of-the-republic-of-lithuania-attached-resolution>.

Ermina Kriaučiūnaitė ir Vestina Karčiauskaitė

*Bendrosios praktikos slaugos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Dalė Smaidžiūnienė

Ivadas

Epinefrinas – dar žinomas kaip adrenalinas, yra hormonas, kurį antinksčiai gamina žmogaus organizme. Stiprių emocijų metu, atliekant sunkų fizinį darbą, veikiant šalčiui skatinamas adrenalino susidarymas organizme, kurio poveikis jame yra tarsi analogiškas simpatinės nervų sistemos sujaudinimui: adrenalinas stiprina širdies veiklą, didina kraujospūdį ir gliukozės kiekį kraujyje, lėtina žarnyno peristaltiką ir t.t. (The American Society of Health-System Pharmacists, (2020)). Tačiau šiais laikais medicinos srityje turime ir dirbtinį epinefriną, kaip vaistą, skirtą panaudoti gaivinimo metu ir ūmioms organizmo būklėms koreguoti (Campbell, ir kt., 2015). Epinefrinas gali būti skiriamas į veną, raumenis, po oda, inhaliacijoms atlikti bei vartojimui per tracheostomą. Lietuvos medicinos įstaigose būtinajai medicinos pagalbai paprastai yra naudojamas ADRENALINUM WZF Polfa 1mg/ml injekcinis ar infuzinis tirpalas (Jankūnas, Leišytė, 2019). Taip pat yra Epipen 300mcg/0.3ml bei 150mcg/0.3ml injekcinis tirpalas užpildytame švirkštiklyje ir Anapen 300mcg/0.3ml ar 150mcg/0.3ml. švirkštai, skirti skubioms injekcijoms į raumenis, kuriuos gali turėti ir patys pacientai kaip pagalbos priemonę sau, ištikus sunkiai anafilaksijai (Carter, Pharm, Leonard, 2019). Epinefrinas pasižymi greitu poveikiu, todėl labai svarbu yra žinoti tinkamą dozavimą, nes per didelės vaisto dozės gali sukelti greitai pasireiškiančias sunkias komplikacijas ir ne retai netgi mirtį (Reingardienė, 2006). Medicinos normoje MN 28:2019, nurodyta slaugytojų kompetencija, kuri leidžia savarankiškai skirti epinefriną ūmių būklių metu. Tyrimo problema: epinefrino perdozavimas ūmių organizmo būklių metu.

Šio tyrimo tikslas – nustatyti, kokias komplikacijas sukelia epinefrinas jo perdozavus.

Tyrimo objektas – bendrosios praktikos slaugytojų profesinė kompetencija.

Uždaviniai:

1. Nustatyti ūmių būklių metu slaugytojų panaudoto epinefrino priežastis ir skyrimo būdus.
2. Nustatyti ūmių būklių metu slaugytojų leistas epinefrino dozes, vaisto sukeltas komplikacijas ir slaugytojų veiksmus epinefrino perdozavimo atveju.

Raktiniai žodžiai: epinefrinas, komplikacijos, perdozavimas, būtinoji medicinos pagalba.

Metodologija

Išanalizuota mokslinė literatūra, atlikta internetinė bendrosios praktikos slaugytojų apklausa, kurios metu siekėme įvertinti epinefrino panaudojimą slaugos praktikoje, ūmių būklių metu. Tyrimui atlikti atsitiktiniu tiksliniu būdu buvo apklausti bendrosios praktikos slaugytojai. Tyrime dalyvavo 27 respondentai. Taikant kiekybinę tyrimo metodiką (vienas klausimas naudojant

Kontent turinio analizę buvo išnagrinėtas kokybiškai), internetinės apklausos būdu, pateikėme 6 klausimus tiriamiesiems apie epinefrino panaudojimą ūmių organizmo būklių metu.

Rezultatai

Išanalizavus tyrimą paaiškėjo, jog 92,6 proc. bendrosios praktikos slaugytojų, savo darbo praktikoje yra panaudoję epinefriną, ūmių būklių metu. Dažniausios epinefrino panaudojimo priežastys buvo: staigi mirtis (81,5 proc.), anafilaksinis šokas (55, 6 proc.), kraujavimas (29,6 proc.), hipotenzija (25,9 proc.) bei lokalsios anestezijos trukmės prailginimas (22,2 proc.). Tyrimas atskleidė, kad slaugytojai teikdami būtinają medicinos pagalbą naudojo skirtingus epinefrino panaudojimo metodus: dauguma slaugytojų epinefriną leido tiesiai į veną (77,3 proc.), į raumenį (37 proc.) ir nepasitaikė nei vieno atvejo kai epinefrinas buvo leidžiamas į poodį. Epinefrino dozės, kurias bendrosios praktikos slaugytojai naudojo buvo labai skirtingos, nes kiekvienu atveju buvo atsižvelgiama į paciento sveikatos būklę, daugiau nei puse atsakusių slaugytojų (52,2 proc.), teigė naudoję epinefriną pagal gaivinimo algoritmą, po 1mg 3 kartus. Slaugytojų nuomone, po epinefrino suleidimo, pacientams pasireiškė šios komplikacijos: tachikardija (70,4 proc.), hipertenzija (37 proc.), širdies aritmijos (29,6 proc.), ūminis išeminis sindromas (7,4 proc.), smegenų kraujotakos pažeidimai (7,4 proc.) bei mirtis (7,4 proc.). Slaugytojų praktikoje, tyrimo dalyviai atskleidė, jog pasitaikydavo ir epinefrino perdozavimo atvejų, perdozavus epinefriną slaugytojos atsakė, jog beveik trečdalis stebėjo paciento būklę bei vykdė gydytojų nurodymus (26 proc.), beveik ketvirtadalis pagal pasireiškusių simptomus teigė panaudoję specifinį antidotą (22 proc.) ir beveik dešimtadaliui teko atlikti pradinį gaivinimą (9 proc.).

Išvados

1. Nustatyta, kad slaugytojai yra panaudoję epinefriną ūmiai būklei koreguoti. Dažniausios epinefrino panaudojimo priežastys buvo staigi mirtis ir anafilaksija. Epinefrinas dažniausiai buvo leidžiamas į veną, rečiau į raumenis.
2. Epinefrino panaudojimo dozės yra individualios, ir skiriamos atsižvelgiant į paciento sveikatos būklę. Perdozavus epinefrino, bendrosios praktikos slaugytojos elgėsi skirtingai: stebėjo sveikatos būklę bei vykdė gydytojo paskirtus nurodymus, atliko gaivinimą ar naudojo nespecifinį antidotą pagal pacientui pasireiškusių simptomus.

Literatūra

1. Campbell, R. L., Bellolio, M. F., Knutson, B. D., Bellamkonda, V. R., Fedko, M. G., Nestler, D. M., &

- Hess, E. P. (2015). Epinephrine in anaphylaxis: higher risk of cardiovascular complications and overdose after administration of intravenous bolus epinephrine compared with intramuscular epinephrine. *The Journal of Allergy and Clinical Immunology: In Practice*, 3(1), 76-80.
2. Carter A, Pharm D, Leonard J. (2019). „What is an epinephrine injection?“ Healthline Media – Medical News Today, 2004-2020. Prieiga per internetą: [<https://www.medicalnewstoday.com/articles/326663>]
 3. Jankūnas R., Leišytė P. (2019). „Vaistų žinynas“ . Vilnius: UAB „Vaistų žinios“, psl. 302-303.
 4. Medicinos normos MN 28:2019 „Bendrosios praktikos slaugytojas“ priedas. „VAISTINIŲ PREPARATŲ, KURIUOS SAVARANKIŠKAI GALI SKIRTI BENDROSIOS PRAKTIKOS SLAUGYTOJAS, TEIKDAMAS MEDIKAMENTINĘ PAGALBĄ BŪTINOSIOS MEDICINOS PAGALBOS ATVEJU, SĄRAŠAS“: Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2019 m. liepos 12 d. įsakymo Nr. V-828 redakcija.
 5. Reingardienė D. (2006). „Epinefrino (adrenalino) perdozavimo pasekmės“. *Medicina* 42 (7) 2006, psl. 606-608.
 6. The American Society of Health-System Pharmacists, (2020). „Epinephrine“. Drugs.com. Prieiga per internetą: [<https://www.drugs.com/monograph/epinephrine.html>]

KLINIKINIŲ STAPHYLOCOCCUS AUREUS PADERMIŲ ATSPARUMO ANTIBIOTIKAMS IR VIRULENTIŠKUMO VEIKSNIŲ – BIOPLĖVELIŲ FORMAVIMO BEI PANTONO VALENTINO LEUKOCIDINO PAPLITIMO NUSTATYMAS

Sidona Lastauskaitė

Biomedicinos diagnostikos studijų programa
Kauno kolegija

Darbo vadovė – Žaneta Maželienė
Konsultantė – Rita Plančiūnienė

Įvadas

Staphylococcus aureus sukeliama infekcija yra vienos dažniausių sergamumo ir mirtingumo priežasčių visame pasaulyje (Bassetti ir kt. 2019). Siekiant kontroliuoti šio mikroorganizmo plitimą, atliekami tyrimai analizuojantys jo atsparumo antibiotikams raidą bei virulentiškumo veiksnių paplitimą. Tokie tyrimai padeda vertinti esamą epidemiologinę situaciją bei užkirsti kelią infekciniams protrūkiams (Yilmaz ir Aslantas, 2017). Gebėjimas išgyventi ilgą laiką prisitvirtinus prie įvairių paviršių formuojant bioplėveles yra vienas iš veiksnių, sąlygojančių *Staphylococcus aureus* virulentiškumą, kadangi tai lemia jų atsparumą ne tik antimikrobinėms medžiagoms, bet ir dezinfekcinėms priemonėms bei šeimininko imuninei sistemai. Didelę dalį žmonių bakterinių infekcijų sukelia padermės gebančios produkuoti bioplėveles, tad norint sukurti naujas terapines strategijas, itin svarbu suvokti struktūriškai sudėtingų bioplėvelių formavimo mechanizmą (Paharik ir Horswill, 2016). Tyrimo problema – koks atsparumas antibiotikams ir virulentiškumo veiksnių – bioplėvelių formavimo bei Pantono Valentino leukocidino paplitimas tarp klinikinių *Staphylococcus aureus* padermių? Šio tyrimo tikslas – nustatyti atsparumą antibiotikams ir virulentiškumo veiksnių – bioplėvelių formavimo bei Pantono Valentino leukocidino paplitimą tarp klinikinių *Staphylococcus aureus* padermių. Tyrimo objektas – atsparumas antibiotikams ir virulentiškumo veiksnių – bioplėvelių formavimo bei Pantono Valentino leukocidino paplitimas tarp klinikinių *Staphylococcus aureus* padermių. Darbo uždaviniai: 1. Aprašyti *Staphylococcus aureus* biologines savybes, paplitimą, sukeliama infekcijas, atsparumą antibiotikams bei bioplėvelių formavimąsi. 2. Įvertinti klinikinių *Staphylococcus aureus* padermių atsparumą antibiotikams. 3. Nustatyti bioplėvelių formavimo intensyvumą tarp klinikinių meticilinui atsparių ir meticilinui jautrių *Staphylococcus aureus* padermių. 4. Nustatyti Pantono Valentino leukocidino toksiną koduojančio geno paplitimą tarp klinikinių *Staphylococcus aureus* padermių.

Raktiniai žodžiai: Pantono Valentino leukocidinas, bioplėvelės, antimikrobinis atsparumas, meticilinui jautrus ir atsparus *Staphylococcus aureus*.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė bei eksperimentas. Tyrimui atlikti buvo naudota Mikrobiologijos ir virusologijos instituto surinkta bakterijų kolekcija, išskirta iš įvairiuose Lietuvos

ligoninėse besigydžiusių pacientų klinikinės medžiagos. Tyrimo imtį sudarė 159 klinikinės *Staphylococcus aureus* padermės. Laikantis darbo saugos taisyklių atliktas atsparumo antibiotikams įvertinimas naudojant kokybinį antibiotikų diskų difuzijos metodą, nustatytas bioplėvelių formavimosi intensyvumas naudojant Kristalvioleto metodą bei nustatytas Pantono Valentino leukocidino toksiną koduojančio geno paplitimas naudojant polimerazės grandininės reakcijos metodą. Statistinė duomenų analizė atlikta SPSS Statistics 23.0 programa, naudojant aprašomąją statistiką (dažnio skaičiavimą) bei lyginant grupes (Chi kvadratas). Duomenys laikyti statistiškai reikšmingi, kuomet $p < 0,05$. Tyrimas atliktas 2020 m. spalio mėn.-2021 m. balandžio mėn. laikotarpiu.

Rezultatai

Įvertinus tirtų *Staphylococcus aureus* padermių atsparumą antibiotikams nustatyta, kad tarp meticilinui jautrių *Staphylococcus aureus* didžiausias atsparumas pasireiškė benzilpenicilinui (91,8 proc.). Visos tirtos meticilinui atsparios *Staphylococcus aureus* padermės buvo 100 proc. atsparios cefoksitinui ir benzilpenicilinui, didelis atsparumas pasireiškė ciprofloksacinui (86,5 proc.), daugiau nei pusė pasižymėjo atsparumu gentamicinui (51,4 proc.). Atliktas bioplėvelių formavimo intensyvumo nustatymas rodo, jog meticilinui atsparus *Staphylococcus aureus* pasižymėjo didesniu bioplėvelių formavimo aktyvumu nei meticilinui jautrus. Didžioji dalis (72,9 proc.) meticilinui jautraus *Staphylococcus aureus* padermių bioplėvelių neprodukavo ir tik 16,5 proc. padermių pasireiškė vidutinišku, o 10,6 proc. stiprių bioplėvelių formavimo aktyvumu. Daugiau nei trečdalis meticilinui atsparus *Staphylococcus aureus* padermių (33,8 proc.) pasižymėjo vidutinišku o daugiau nei ketvirtadalis (25,7 proc.) stiprių bioplėvelių formavimo aktyvumu. Lyginant meticilinui atsparaus *Staphylococcus aureus* bioplėvelių formavimo intensyvumą ir jo atsparumą antibiotikams aptiktas statistiškai reikšmingas skirtumas ($p < 0,05$). Tyrimo rezultatai rodo, jog vidutinišku ir stiprių bioplėvelių formavimo aktyvumu pasižymėjusios padermės buvo atsparesnės rifampicinui. Pantono Valentino leukocidino toksiną koduojančio geno paplitimas tarp tirtų padermių nebuvo itin didelis (8 proc.), tačiau nustatyta, jog *luk S/F-PV* genas buvo beveik du kart labiau paplitęs tarp meticilinui atsparių *Staphylococcus aureus* (10,8 proc.) nei meticilinui jautrių *Staphylococcus aureus* padermių (5,8 proc.). Pastebėtas statistiškai reikšmingas skirtumas ($p < 0,05$) tarp meticilinui atsparaus *Staphylococcus*

aureus atsparumo antibiotikams ir Pantono Valentino leukocidino toksiną koduojančio geno paplitimo. *luk S/F-PV* geną turėjusios meticilinui atsparaus *Staphylococcus aureus* padermės pasireiškė didesniu atsparumu tetraciklinui ir fuzidino rūgščiai.

Išvados

1. *Staphylococcus aureus* tai gramteigiamas, fakultatyvinis anaerobas, dažnas visuomenėj bei gydymo įstaigose įgytų infekcijų, tokių kaip sepsis, pneumonija, osteomielitas, nekrozuojantis fascitas ir kt., sukėlėjas. *Staphylococcus aureus* pasižymi didele virulentiškumo veiksnių įvairove, dalis jų geba formuoti bioplėveles, šie veiksniai sudaro palankias sąlygas kolonizuoti įvairias kūno vietas bei greitai įgyti atsparumą antibiotikams.
2. Didžiausias atsparumas tarp tirtų meticilinui jautrių *Staphylococcus aureus* pasireiškė benzilpenicilinui, o mažiausias rifampicinui. Visos tirtos meticilinui jautrios *Staphylococcus aureus* padermės buvo jautrios linezolidui, ciprofloksacinui ir cefoksitinui. Visos tirtos meticilinui atsparios *Staphylococcus aureus* padermės buvo atsparios cefoksitinui ir benzilpenicilinui. Tarp tirtų meticilinui atsparių *Staphylococcus aureus* pasireiškė itin didelis atsparumas ciprofloksacinui, mažiausias atsparumas pasireiškė trimetoprimui/ sulfametoksazoliui. Visos meticilinui atsparios *Staphylococcus aureus* padermės buvo jautrios linezolidui.
3. Didžioji dalis meticilinui jautrių *Staphylococcus aureus* padermių bioplėvelių neprodukavo, tik maža

dalis jų pasireiškė gebėjimu formuoti vidutiniško ir stipraus intensyvumo bioplėveles. Meticilinui atsparus *Staphylococcus aureus* pasižymėjo dažnesniu ir intensyvesniu bioplėvelių produkavimu, trečdalis jų pasireiškė vidutinišku, o ketvirtadalis stiprių bioplėvelių formavimo aktyvumu.

4. Pantono Valentino leukocidino toksiną koduojančio geno paplitimas tarp klinikinių *Staphylococcus aureus* padermių nebuvo itin didelis, tačiau nustatyta, jog *luk S/F-PV* genas buvo beveik du kart labiau paplitęs tarp meticilinui atsparių *Staphylococcus aureus* padermių lyginant su meticilinui jautriomis *Staphylococcus aureus* padermėmis.

Literatūra

1. Yılmaz, E. Ş., & Aslantas, Ö. (2017). Antimicrobial resistance and underlying mechanisms in *Staphylococcus aureus* isolates. *Asian Pacific journal of tropical medicine*, 10(11), 1059-1064. DOI: 10.1016/j.apjtm.2017.10.003.
2. Matteo Bassetti, Alessia Carnelutti, Nadia Castaldo & Maddalena Peghin (2019) Important new therapies for methicillin-resistant *Staphylococcus aureus*. *Expert Opinion on Pharmacotherapy*, 20(18), 2317-2334. DOI: 10.1080/14656566.2019.1675637.
3. Paharik, A. E., & Horswill, A. R. (2016). The staphylococcal biofilm: adhesins, regulation, and host response. *Virulence Mechanisms of Bacterial Pathogens*, 529-566. DOI: 10.1128/9781555819286.ch19.

GYVETOJŲ ŽINIOS APIE LAIMO LIGOS PRIEŽASTIS, DIAGNOZAVIMO METODUS IR PREVENČINES PRIEMONES

Kristina Lašaitė

*Biomedicinos diagnostikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Asta Aleksandravičienė

Ivadas

Laimo liga (LL) – tai lėtinė ar recidyvuojančios eigos transmissinė gamtinė židininė infekcinė liga, pažeidžianti įvairius organus bei sistemas. Dar kitaip ši liga vadinama Laimo borelioze. Pirmą kartą liga aprašyta JAV 1977 m. Remiantis užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro (ULAC) duomenimis Lietuvoje nuo 1987 m. pradėti registruoti Laimo ligos atvejai, o šios ligos paplitimas bei atvejų skaičiai vis didėja (Reikertaitė, ir Šakuro, 2020). Laimo liga sukelia platų spektrą simptomų, kurie nėra specifiški šiai ligai, kadangi yra pažeidžiamos įvairios sistemos: odos pakitimai, neurologiniai sutrikimai, raumenų bei sąnarių skausmai ir t.t. (Patton ir Phillips, 2018)

Nepaisant simptomų gausos ligą pradžioje yra sunku diagnozuoti. Vakcinos nuo šios ligos nėra. Imunitetas persirgus nesusidaro, tad žmogus gali sirgti kelis kartus (Lingard, Keeley, & Douglas, 2019).

Tyrimo problema - kokios gyventojų žinios apie Laimo ligos priežastis, diagnozavimo metodus ir prevencines priemones?

Tyrimo tikslas - nustatyti respondentų žinias apie Laimo ligos priežastis, diagnozavimo metodus ir prevencines priemones.

Tyrimo uždaviniai: 1. Aprašyti Laimo boreliozės sukėlėjus, plitimo priežastis bei nustatymo būdus. 2. Atskleisti gyventojų žinias apie Laimo boreliozę ir jos nustatymo būdus. 3. Palyginti sirgusių Laimo liga ir nesirgusių Laimo liga žinias apie Laimo boreliozės priežastis ir prevencines priemones

Tyrimo objektas - gyventojų žinios apie Laimo ligos priežastis, diagnozavimo metodus ir prevencines priemones.

Raktiniai žodžiai: Laimo liga, prevencija, diagnostika

Metodologija

2020 metų rugsėjo-lapkričio mėn. atlikta mokslinės literatūros analizė apie Laimos ligos sukėlėjus ir diagnozavimo būdus.

Kiekybinis tyrimas buvo atliktas nuo 2021 m. sausio 11 d. iki 2021 m. kovo 11d. Anketa buvo patalpinta internetinėje svetainėje „Facebook“. Iš viso atsakyta 132 anketos. Apklausą sudarė 17 įvairaus tipo (atviri ir uždari) klausimų, iš kurių 4 kontekstiniai (klausiama apie

respondento lytį, amžių, išsilavinimą ir gyvenamąją vietą) bei 13 klausimų skirtų parodyti gyventojų žinias apie Laimo ligą.

Anketinės apklausos duomenys analizuoti IBM SPSS statistics 26 programa. Grafikų ir lentelių formavimui buvo taikyta Microsoft Office Excel 2019 programa.

Rezultatai

Atliktas tyrimas parodė, kad respondentai turi pakankamai geras žinias apie Laimo ligos priežastis, diagnozavimo būdus bei prevencines priemones. Tyrimas atskleidė, jog tyrimo dalyviai retkarčiais neskiria dviejų erkių pernešamų ligų – erkinio encefalito bei Laimo ligos. Lyginant sirgusių ir nesirgusių Laimo liga žinias pastebėta, jog reikšmingo nuomonių skirtumo nėra.

Išvados

1. Laimo ligą sukelia B. burgdorferi spirochetos, kurias perneša Ixodes rūšies erkės. Erkei įsisiurbus į kraują paleidžiama infekcija ir organizme pirmieji simptomai pasireiškia po 2 – 18 dienų. Pagrindinis simptomas – migruojanti eritema bei bendri negalavimai.
2. Anketa parodė, jog gyventojai žino pagrindinius Laimo ligos sukeliamus simptomus bei suvokia, kokiais būdais reikia saugotis erkių.
3. Skaičiuojant sirgusių ir nesirgusių Laimo liga gyventojų žinias, tyrimas parodė, jog reikšmingo nuomonių skirtumo nėra, tad galima daryti išvadą, kad šių dviejų grupių respondentų žinios yra panašios, nepriklausomai nuo sirgimo Laimo liga

Literatūra

1. Patton, S. K., & Phillips, B. (2018). CE: Lyme Disease: Diagnosis, Treatment, and Prevention. *The American journal of nursing*, 118(4), 38–45. <https://doi.org/10.1097/01.NAJ.0000532071.32468.f7>
2. Lingard, J., Keeley, A. J., & Douglas, J. (2019). Lyme disease. *InnovAiT*, 12(6), 304–309. <https://doi.org/10.1177/1755738019835244>
3. Reikertaitė, G., & Šakuro, I. (2020). Lyme disease: etiology, epidemiology, diagnostics and treatment. *Medical sciences*, 8(16), 253-261.

SLAUGYTOJŲ VEIKLA UŽTIKRINANT PACIENTŲ SAUGUMĄ PRIĖMIMO – SKUBIOS PAGALBOS SKYRIUJE

Austėja Laukytė

*Bendrosios praktikos slaugos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Vilma Rasteniene

Išvadas

Šiuo metu pacientų sauga sveikatos priežiūros institucijose yra ypatingai aktuali problema dėl globaliai esančio Covid – 19 viruso. Covid-19 pandemija netikėtai pakeitė žmonių nuomonę apie saugumą. Žala, susijusi su sveikatos priežiūra, aktuali tema pasauliniu mastu. Nagrinėti su pacientų sauga susietus klausimus darosi aktualu ir dėl senėjančių gyventojų, didėjančių visuomenės troškimų, greito medicinos technologijų ir mokslo tobulėjimo. Tyrimo problema - kokią veiklą atlieka slaugytojai užtikrinant pacientų saugumą priėmimo - skubios pagalbos skyriuje. Šio tyrimo tikslas yra nustatyti slaugytojų veiklą užtikrinant pacientų saugumą priėmimo - skubios pagalbos skyriuje. Tyrimo uždaviniai: 1. Atskleisti pacientų saugos sampratą ir ją įtakojančius veiksnius. 2. Apibrėžti slaugytojų veiklą, užtikrinant pacientų saugumą. 3. Nustatyti slaugos veiksmus ir būdus siekiant užtikrinti pacientų saugą.

Raktiniai žodžiai: sauga, rūšiavimas, dezinfekcija, higiena.

Metodologija

Tyrimui atlikti pasirinkta kiekybinė tyrimo duomenų analizė, struktūrizuoto klausimyno metodas. Surinkti duomenys analizuoti statistinės duomenų analizės metodu.

Tyrimo dalyvavo 92 slaugytojai dirbantys priėmimo - skubios pagalbos skyriuje. Tyrimas buvo atliekamas X ir Y internetinėse grupėse nuo 2020 m. lapkričio 17 d. iki gruodžio 17 d.

Rezultatai

Tyrimo metu nustatyta, kad slaugytojai atlieka rankų plovimą, higieninę rankų antiseptiką, maunasi pirštines, siekiant išvengti infekcijos plitimo. Taip pat nustatyta, kad slaugytojai naudoja asmens apsaugos priemones, atsižvelgdami į saugumo lygį, tačiau jų kiekis yra nepakankamas. Valymas ir dezinfekcija, pacientų rūšiavimas pagal 1, 2, 3 ir 4 kategorijų požymius yra atliekami. Tyrimo duomenimis didžioji dalis slaugytojų teigia, kad pacientai yra konsultuojami sveikatos klausimais telefonu, jiems yra suteikiama informacija. Tyrimo metu išskirtos pagrindinės rekomendacijos

pacientų saugai gerinti. Tai darbo tvarkos perorganizavimas, asmens apsaugos priemonių suteikimas, keitimas ir naudojimas, pacientų rūšiavimas pagal kategorijas, dažnai atliekama aplinkos, paviršių, rankų dezinfekcija, jų higiena ir bendravimas su pacientais.

Išvados

1. Pacientų sauga tai veiksmas, kuris padeda užkirsti kelią ar pakoreguoti nepageidaujamų įvykių sudaromus nuostolius sveikatos priežiūros paslaugos teikimo metu. Pacientų saugą įtakojančios veiksniai: personalo dėvimas asmens apsaugos priemonės, didelis pacientų kiekis gydymo įstaigose, bendravimas ir bendradarbiavimas su pacientais, keitimasis informacija ir nepageidaujami įvykiai.
2. Siekiant užtikrinti pacientų saugumą slaugytojai turi atlikti rankų higieną, mūvėti pirštines, dėvėti asmens apsaugos priemones, atlikti pacientų srautų rūšiavimą, paviršių ir aplinkos valymą ir dezinfekciją.
3. Didžioji dalis slaugytojų nurodo, kad atlieka rankų plovimą, higieninę rankų antiseptiką, maunasi pirštines vadovaujantis taisyklėmis, naudoja asmens apsaugos priemones, atsižvelgdami į saugumo lygį, tačiau tyrimo duomenimis jų kiekis ne visuomet yra pakankamas. Didžioji dalis slaugytojų atlieka valymą ir dezinfekciją, pacientų rūšiavimą pagal 1, 2, 3 ir 4 kategorijas, suteikia jiems informaciją. Tyrimo metu pateiktos rekomendacijos pacientų saugai tobulinti: darbo perorganizavimas, asmens apsaugos priemonių užtikrinimas, pacientų rūšiavimas, paviršių ir aplinkos dezinfekcija, rankų higiena, bendravimas ir bendradarbiavimas.

Literatūra

1. Dėl asmeninės apsaugos priemonių naudojimo asmens sveikatos priežiūros įstaigose pagal saugumo lygius. 2020 m. balandžio 7 d. Nr. V-754. TAR, 2020, nr. 7285.
2. Higienos institutas. (2020). Rekomendacijos dėl rankų higienos [žiūrėta 2020-09-26]. Prieiga per internetą: http://hi.lt/uploads/pdf/COVID-19/Rekomendacijos_del_ranku_higienos.pdf

PACIENTŲ INFORMUOTUMAS APIE ŽARNYNO PARUOŠIMĄ KOLONOSKOPIJOS INTERVENCIJAI

Roberta Laurinaitienė

*Bendrosios praktikos slaugos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovės – Regina Balčiūnienė, Rasa Juozapavičienė

Ivadas

Storosios žarnos navikai yra viena dažniausiai pasitaikančių onkologinių ligų. Europos Sąjungoje šie navikai užima trečią vietą. Apie 50 proc. susirgimų jau būna III – IV stadijoje. Kolonoskopija yra standartinis metodas žarnyno vertinimui. Lietuvoje 2019 m. buvo atlikta 9201 kolonoskopija su biopsija ar be biopsijos. Tyrimo problema – ar pacientai tinkamai informuojami apie žarnyno paruošimą kolonoskopijos intervencijai? Tyrimo tikslas - įvertinti pacientų informuotumą apie žarnyno paruošimą kolonoskopijos intervencijai. Darbo uždaviniai: 1. Apžvelgti kolonoskopijos indikacijas, kontraindikacijas, komplikacijas ir slaugytojo veiklą. 2. Aprašyti žarnyno paruošimą kolonoskopijos intervencijai, vartojant medikamentus. 3. Nustatyti pacientų informuotumą apie žarnyno paruošimą kolonoskopijos tyrimui. 4. Nustatyti pacientų informuotumą apie kolonoskopijos intervencijos komplikacijas.

Raktiniai žodžiai: žarnyno paruošimas, kolonoskopija, informuotumas.

Metodologija

Tyrimui atlikti buvo naudota mokslinės literatūros analizė, internetinė anketinė apklausa bei aprašomoji statistinė duomenų analizė. Tyrime dalyvavo 36 respondentai, kuriems bent vieną kartą buvo atlikta kolonoskopijos intervencija.

Rezultatai

Dauguma respondentų žarnyno paruošimui vartojo „Fortrans“ (41,7 proc.) ir „Eziclen“ (22,2 proc.) preparatus. Tyrimo dalyviai (70 proc.) išgėrė tik du litrus paruošto vaistinio tirpalo. Vartojant medikamentus žarnyno paruošimui dažniausiai pasireiškė šie nepageidaujami simptomai: pykinimas, išangės skausmas, bendras silpnumas, pilvo pūtimas. Du dešimtadaliai respondentų nebuvo informuoti, kad į kolonoskopijos procedūrą, kurios metu bus taikyta bendrinė nejautra, turi atvykti su lydinčiu asmeniu. Pusę respondentų informaciją gavo pasikalbėję su slaugytoju

(-a), likusiesiems buvo duota rašytinė informacija. Tyrimo dalyviai (60 proc.) ieškojo papildomos informacijos apie procedūrą ir iš jų daugiausia ieškojo internete, kiti konsultavosi su gydytoju, klausė informacijos draugų, kuriems jau buvo atlikta kolonoskopijos procedūra. Du dešimtadaliai tyrimo dalyvių daugiausia informacijos gavo apie galimą elektrolitų disbalansą, ankstyvą kraujavimą, po polipektominį krešėjimo sindromą ir žarnos perforaciją po kolonoskopijos intervencijos.

Išvados

1. Kolonoskopija atliekama norint diagnozuoti žarnyno ligas, įtariant storosios žarnos polipus ar vėžį. Kontraindikacijos – ūminės žarnos ligos, širdies ritmo sutrikimai, netinkamai paruoštas žarnynas. Komplikacijos – kraujavimas iš žarnyno ir perforacija. Slaugytojas (-a) procedūros metu asistuoja gydytojui.
2. Žarnyno valymui skirtus medikamentus tirpiname ar skiedžiame su vandeniu.
3. Dauguma respondentų išgėrė per mažai paruošto vaistinio tirpalo. Respondentai apie procedūrą daugiausia buvo informuojami žodžiu arba raštu – lankstinuku, o vaizdinė medžiaga buvo nenaudojama.
4. Dažniausiai respondentai į gydymo įstaigą kreiptųsi esant šioms komplikacijoms: stipriam pilvo skausmui, gausiai kraujuojant iš žarnyno. Apie kraujavimo riziką tyrimo dalyviams informacijos suteikė gydytojas (-a) – endoskopuotojas (-a).

Literatūra

1. Dragatas, D. (2016). Atokūs tiesiosios žarnos adenomos ekscizijų rezultatai po transanalinių endoskopinių operacijų. Magistro darbas, LSMU.
2. Zhuang ZF, Ye ZH, Zhong ZS, He GH, Wang J, Huang SP. (2020). A case report of a post-polypectomy syndrome with severe sepsis and organ dysfunction. *Ann Palliat Med*, 9(2), 488-492. doi:10.21037/apm.2020.01.01

Aurelija Lažauskienė

*Kosmetologijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Diana Barragan Ferrer

Įvadas

Šiandien, kad žmogus būtų gražus, neužtenka vien gražiai atrodyti, reikia ir gerai jaustis. Grožis šiuo metu yra siejamas su sveiku gyvenimo būdu ir sugebėjimu save prižiūrėti (Urbanavičienė, 2017). Kosmetikos priemonės šiuolaikinio žmogaus gyvenime užima ypatingai svarbią vietą. Netgi tas, kuris nesureikšmina savo išvaizdos ir per daug neskiria dėmesio dekoratyvinei kosmetikai, laikosi elementarios higienos, kuriai reikalingas šampūnas, dušo gelis, dantų pasta ar tiesiog kremas išsausėjusiai odai. Taigi, rūpindamiesi savo išvaizda ir savijauta, kosmetika naudojama kas dieną. Europoje didžiausios kosmetikos produktų rinkos yra Vokietijoje, Prancūzijoje, Didžiojoje Britanijoje, Italijoje (Cosmetics Europe, 2019). Viena iš pagrindinių kosmetikos priemonių rinkos tendencijų yra natūralių ir ekologiškų priežiūros produktų atsiradimas (Statista, 2021). Tyrimo problema – kokie kriterijai įtakoja moterų kosmetikos priemonių pasirinkimo ir naudojimo ypatumus? Šio tyrimo tikslas – atskleisti moterų kosmetikos rinkimosi ir naudojimo elgsenos ypatumus. Šiam tikslui pasiekti, iškelti uždaviniai: 1. Išskirti kosmetikos priemonių pasiskirstymą pagal užimamą rinkos dalį ir kosmetikos priemonių rinkos tendencijas. 2. Atskleisti kriterijus, kurie įtakoja kosmetikos priemonių pasirinkimą ir naudojimo ypatumus.

Raktiniai žodžiai: moterys, kosmetikos priemonės, kriterijai, naudojimo ypatumai.

Metodologija

Darbo temai atskleisti ir uždaviniams įvykdyti atliktas kiekybinis tyrimas. Duomenys buvo renkami apklausa internetu, google.lt/anketa žiniatinklio pagalba, dėl šalyje esančios pandemijos. Tyrimo duomenų analizė atlikta pasitelkiant aprašomosios statistikos metodu. Rezultatai pateikiami grafikuose procentine skaičių išraiška. Tyrimo instrumentu buvo pasirinkta internetinė anoniminė anketa iš 20 klausimų, kurie išskirti į keturias dalis: 1. Informacija apie kosmetikos priemonių pirkimo įpročius ir veiksnius, lemiančius jų pirkimą. 2. Duomenys apie kosmetikos priemonių pasirinkimą. 3. Kosmetikos priemonių naudojimas ir odos priežiūros įpročiai. 4. Bendrieji sociodemografiniai duomenys. Tyrime dalyvavo 18-66 metų ir daugiau amžiaus 768 moterys. Apklausos dalyvės skirtingo išsilavinimo, gyvenančios Lietuvos didmiesčiuose, miesteliuose, rajonuose ir kaimo vietovėse.

Rezultatai

Aktyviausiai dalyvavo 31-45 m. amžiaus grupei priklausančios 207 respondentės su aukštauju išsilavinimu bei 185 – 18-30 m. amžiaus kategorijai priklausančios respondentės, turinčios vidurinį išsilavinimą. Kitose amžiaus grupėse jų skaičius

mažesnis. Respondentės išskyrė tris pagrindines kosmetinių priemonių įsigijimo vietas: specializuotos kosmetikos parduotuvės, vaistinės bei internetu. Prekybos centruose bei pas kosmetologę renkasi rečiau. Perka priemones atsižvelgdamos į paskirtį ir kainą. Taikomos akcijos, prekės ženklas, kvapas, kiekis bei kilmės šalis, svarbūs moterims kriterijai, bet nėra lemiantys pasirinkimą. Silpniausi veiksniai – kosmetikos priemonių pakuotė, reklama, draugų bei artimųjų žmonių įtaka. Dažniausiai perkamos kosmetinės priemonės išvaizdos ar įvaizdžio gerinimo bei higienos tikslais. Visose amžiaus grupėse respondentės daugiausia sunaudoja iki 5 priemonių per dieną. Jos dažniausiai ryte naudoja dantų pastą, veido dieninį kremą bei lūpų balzamą, o vakare – dantų pastą, veidui prausiklį, veido naktinį kremą ir lūpų balzamą. Apie 230 respondenčių veido šveitiklį bei veido kaukę naudoja 1k/sav. Iš dekoratyvinės kosmetikos dažniausiai naudojamas blakstienų tušas, veido toninis kremas, antakių pieštukas, lūpų dažai. Plaukų priežiūrai dažniausiai naudojamas skystas šampūnas bei plaukų kondicionierius ar plaukų kaukė ir naudoja 2-3 k/sav. Plaukų dažus naudoja 1 k./2-3 mėn. tiek pat moterų, kiek iš viso nenaudoja – po 290 respondenčių. Higienos tikslais kūno priežiūrai moterys naudoja dušo gelį ar skystą muilą. Kremą kūnui bei rankoms mėgsta teptis vakarais. Respondentėms svarbu kasdien pasikvėpinti.

Išvados

1. Vokietijoje, Prancūzijoje, Didžiojoje Britanijoje, Italijoje pagal užimamą rinkos dalį mažėjančia tvarka išsidėsčiusios odos priežiūros priemonės, asmens priežiūrai skirtos priemonės, plaukų priemonės, kvapai bei dekoratyvinė kosmetika. Pagrindinės kosmetikos priemonių rinkos tendencijos: natūralumas, ekologija ir nebandyta su gyvūnais.
2. Moterys dažniausiai kosmetikos priemonių įsigyja specializuotos kosmetikos parduotuvėse, vaistinėse bei internetu, atsižvelgdamos į produkto sudėtį ir savybes, kainą, paskirtį, prekės ženklą, siūlomas akcijas. Kosmetines priemones perka išvaizdos ar įvaizdžio gerinimo bei higienos tikslais. Daugiausia sunaudoja iki 5 priemonių per dieną. Labai mėgsta kas rytą pasikvėpinti kvėpalais.

Literatūra

1. Cosmetics Europe, Industry value-chain [žiūrėta 2020-12-03]. Prieiga per internetą: <https://cosmeticseurope.eu/cosmetics-industry/>.
2. Statista, Personal care market in Europe - Statistics and Facts (2021) [žiūrėta 2021-02-03]. Prieiga per internetą: <https://www.statista.com/topics/4132/personal-care-market-in-europe/>.

3. Urbanavičienė, I. (2017). Protingas grožis: švytinčios odos biblija. Kaunas: UAB "Media incognito".

MARIA MONTESSORI UGDYMO METODŲ TAIKYMAS VAIKŲ DIENOS CENTRUOSE VEIKLOJE

Karolina Leonovaitė

*Socialinio darbo studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Daiva Bubelienė

Ivadas

Vaikų dienos centrų veikla yra orientuota į vaiko socialinį vystymąsi, vaiko socialinę gerovę, kurių metu yra teikiama tokios paslaugos, kaip užimtumo organizavimas, psichologinės, socialinės konsultacijos ir ugdymo veiklos. Šios paslaugos yra teikiamos vaikams, kurie auga socialiai remtinose šeimose ar socialinių, bei psichologinių problemų turinčioms šeimoms. Norint, kad darbas būtų prasmingas, progresuojantis yra svarbu taikyti tinkamus metodus dirbant su vaiku. Šiomis dienomis vaikų dienos centrų veikla remiasi įvairiausia metodika, tačiau didėjantis, augantis vaikų nusikaltimų skaičius, didėjant delinkventiniam elgesiui, galime teigti, jog taikomi metodai ne visada yra veiksmingi. Tad yra aktualu analizuoti literatūrą, kurioje yra pateikiami metodai, padedantys vaikui tobulėti, suvokti vaikystės svarbą vaiko fiziniui, psichologiniam ir socialiniam vystymuisi. Darbo tikslas – pateikti Marios Montessori metodus ir taikymo galimybes vaikų dienos centrų veikloje. Uždaviniai: 1. Atskleisti Marios Montessori sistemos tikslą. 2. Išskirti Marios Montessori metodus taikytinus vaikų dienos centro veikloje

Raktiniai žodžiai: ugdymas, Maria Montessori, vaikų dienos centras, vaikas.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė, siekiant išsiaiškinti M. Montessori metodus, šių metodų naudingumą vaikų ugdymo veikloje, taikant juos vaikų dienos centruose. Analizė buvo atlikta, naudojant EBSCO duomenų bazes.

Rezultatai

Išanalizavus mokslinę literatūrą, galima pateikti, tam tikrus M. Montessori darbo principus, pagal kuriuos būtų galima dirbti vaikų dienos centruose. Visų pirma, tai laisvės suteikimas vaikui, laisvė vaikui pasirinkti veiklą, kuri jį įtrauktų, jį domintų, taip pat laisvė padeda mokytis iš savų klaidų, būti nepriklausomu (Gerald L. Gutek, & Patricia A. Gutek., 2016). Kitas svarbus principas, tai tinkamos priemonės, su kuriomis dirbdami vaikai sugeba

ir nori taisyti klaidas, nes M. Montessori priemonės turi „klaidos kontrolę“, kuri leidžia vaikui ją pastebėti ir noriai ištaisyti, taip pat priemonės, veiklos vaikų dienos centruose turėtų būti parinktos, atsižvelgiant į vaiko amžių, jo sugebėjimus (Gerald L. Gutek, & Patricia A. Gutek., 2016). Pagal Peters, D. L. (2008) M. Montessori griežtai pasisakė prieš bausmes ir prizus, tai reiškia, jog vaikus turime dienos centruose motyvuoti ne iš „išorės“, o skatinti vaiko vidinę motyvaciją, nes tai yra vienintelė ir ilgalaikė motyvacija. Kitas svarbus aspektas, kurį būtų verta taikyti vaikų dienos centrų veiklose, tai tinkamos aplinkos sukūrimas, kad aplinka būtų jauki, skatinanti, pritaikyta tiek prie vaiko fizinių galimybių. Aplinka turi būti sukurta, kad vaikas jaustųsi saugus, sugebėtų pats pasiimti norimą priemonę, žaislą ir grąžinti į vietą, laikydamasis tvarkos (Lillard 2013).

Išvados

1. Marios Montessori sistemos tikslas – pagalba asmenybei, visapusiško tobulėjimo link, siekiant dvasinio, vidinio nepriklausomumo, savęs realizavimo.
2. Maria Montessori griežtai pasisakė prieš bausmes ir prizus, vaikui svarbiausia tinkama aplinka: pagarbūs, laisvės neribojantys santykiai, skatinantys vaikų savarankiškumą, veiklos vaikų dienos centruose turėtų būti parinktos atsižvelgiant į vaiko amžių ir sugebėjimus, priemonės turi turėti „klaidos kontrolę“.

Literatūra

1. Gerald L. Gutek, & Patricia A. Gutek. (2016). *Bringing Montessori to America: S. S. McClure, Maria Montessori, and the Campaign to Publicize Montessori Education*. University Alabama Press.
2. Lillard, A. S. (2013). Playful Learning and Montessori Education. *American Journal of Play*, 5(2), 157–186.
3. Peters, D. L. (2008). Casa Dei Bambini & beyond. *Independent School*, 67(3), 68–75.

Gintarė Lingytė

Biomedicinos diagnostikos studijų programa
Kauno kolegija

Darbo vadovė – Žaneta Maželienė

Ivadas

Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau - PSO) duomenimis (2020), bakterijų atsparumas antibiotikams kelia didelę grėsmę visame pasaulyje ir apsunkina infekcinių ligų gydymą. Šio amžiaus problema – bakterijų atsparumas antibiotikams, kuris neigiamai veikia ne tik medicinos, bet ir veterinarijos, sodininkystės ir kitas sritis. Boukraâ (2015) teigia, kad maždaug 70 proc. bakterijų, kurios sukelia infekcinius susirgimus ligoninėse, yra atsparios bent vienam gydymui naudojamų antibiotikų. Būtent ši situacija skatina ieškoti kitų sprendimų, vienas iš jų – bičių produktus naudoti kaip natūralius antibiotikus dėl jų antibakterinio veikimo. Tyrimo problema - ar žiedadulkių ekstraktas veikia antimikrobiškai? Šio tyrimo tikslas - nustatyti žiedadulkių ekstrakto antimikrobinį veikimą. Tyrimo objektas - žiedadulkių ekstrakto antimikrobinis veikimas. Tyrimo uždaviniai:

1. Aprašyti žiedadulkių biocheminę sudėtį, jų biologines, chemines, farmakologines savybes ir antimikrobinį veikimą.
2. Nustatyti skirtingų žiedadulkių ekstrakto koncentracijų antimikrobinį veikimą etaloninėms mikroorganizmų kultūroms.
3. Palyginti žiedadulkių ekstrakto antimikrobinį veikimą gramteigiamoms ir gramneigiamoms etaloninėms mikroorganizmų kultūroms.

Raktiniai žodžiai: žiedadulkės, antimikrobinis veikimas, mikroorganizmai, žiedadulkių ekstraktas.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė bei kokybinis, mikrobiologinis žiedadulkių ekstrakto tyrimas sėjant etalonines kultūras į standų mitybinį agarą su žiedadulkių ekstraktu. Tyrime žiedadulkių ekstraktui paruošti buvo naudojamos žiedadulkės iš penkių skirtingų Lietuvos vietovių ūkių (A, B, C, D ir E tirpalai). Antimikrobinis veikimas nustatytas 11 etaloninių skirtingas biologines savybes turinčių mikroorganizmų atžvilgiu. Etaloninės mikroorganizmų kultūros buvo veikiamos penkiais skirtingais žiedadulkių ekstrakto kiekiais (0,1 ml, 0,25 ml, 0,5 ml, 0,75ml, 1 ml).

Rezultatai

Atliktas mikrobiologinis tyrimas rodo, žiedadulkių ekstrakto koncentracija tiesiogiai proporcinga antimikrobiniam veikimui. D tirpalas, lyginant su kitais tirpalais, pasižymi stipriausiu antimikrobinio veikimu, nes 1 ml žiedadulkių ekstrakto koncentracija veikia visus mikroorganizmus, išskyrus *Escherichia coli*. E tirpalas, lyginant su A, B, C, D tirpalais, antimikrobiškai veikia silpniausiai. Vertinant tyrimo rezultatus pastebėta, jog 0,1 ml ir 0,25 ml žiedadulkių ekstrakto koncentracija antimikrobiškai neveikia nė vieno iš tirtų gramneigiamų mikroorganizmų. Žiedadulkių ekstraktui gramteigiami mikroorganizmai jautresni negu gramneigiami.

Išvados

1. Žiedadulkės pasižymi antianeminiu, tonizuojančiu ir atstatančiuoju, antiaterosklerotiniu, antioksidantiniu ir apsauginiu veikimu. Žiedadulkių antimikrobinis veikimas siejamas su flavonoidais ir fenolinėmis rūgštimis, nes šios medžiagos geba sudaryti kompleksus su bakterijų ląstelių sienelėmis ir sutrikdyti ląstelės sienelės struktūrą, vientisumą ir metabolizmą ląstelėje.
2. Nustatyta, kad didėjant žiedadulkių ekstrakto koncentracijai, stiprėja antimikrobinis veikimas.
3. Atliktas mikrobiologinis tyrimas parodė, kad žiedadulkių ekstraktas gramteigiamas bakterijas antimikrobiškai veikia stipriau negu gramneigiamas.

Literatūra

1. Boukraâ, L. (2015). Bee products: the rediscovered antibiotics. *Anti-Infective Agents*, 13(1), 36-41. [žiūrėta 2020-11-24]. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/profile/Laid_Boukraa/publication/277003100_Bee_Products_The_Rediscovered_Antibiotics/links/556f3f9808aec226830a62d5/Bee-Products-The-Rediscovered-Antibiotics.pdf
2. World Health Organization. (2020). [žiūrėta 2020-10-22]. Prieiga per internetą: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/antibiotic-resistance>

NUOTOLINIŲ ERGOTERAPIJOS UŽSIĖMIMŲ POVEIKIS SERGANČIŲJŲ IŠSĖTINĖ SKLEROZE GYVENIMO KOKYBEI IR SAVARANKIŠKUMUI

Erika Liubinaitė

*Ergoterapijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Evelina Lamsodienė

Išvadas

Išsėtinė sklerozė yra viena iš labiausiai paplitusių centrinės nervų sistemos ligų (MS international federation, 2020). Labiausiai liga paveikia asmenų judėjimą, o tai sukelia didelių problemų emocinei gerovei, kasdieniui veiklai bei gyvenimo kokybei (Larocca, 2011).

Reabilitacijos tikslas yra pagerinti funkcinę nepriklausomybę ir sustiprinti socialinį dalyvavimą. Tai atlieka sveikatos specialistai kineziterapeutai, ergoterapeutai ir kt. (Amatya, Khan, & Galea, 2019).

Ergoterapijos užsiėmimai gali padėti pasiekti maksimalaus savarankiškumo kasdienėje veikloje. Pasak Maitra ir kt. (2010), ergoterapija daro teigiamą poveikį savarankiškumui. O nesant galimybei vykdyti kontaktinių užsiėmimų reikia rasti išeitį, kaip išspręsti šią kliūtį. Galima teigti, kad viena iš išečių atlikti ergoterapijos užsiėmimus gali būti nuotolinis būdas. Viename atliktame tyrime gauti rezultatai rodo, kad suteiktos reabilitacijos paslaugos nuotoliniu būdu taip pat gali būti naudinga gydymo alternatyva (Yeroushalmi, Maloni, Costello, & Wallin, 2019).

Tyrimo problema: Koks nuotolinių ergoterapijos užsiėmimų poveikis sergančiųjų išsėtine skleroze gyvenimo kokybei ir savarankiškumui?

Tyrimo tikslas: Įvertinti nuotolinių ergoterapijos užsiėmimų poveikį sergančiųjų išsėtine skleroze gyvenimo kokybei ir savarankiškumui.

Tyrimo uždaviniai:

1. Įvertinti sergančiųjų išsėtine skleroze gyvenimo kokybę prieš ir po ergoterapijos nuotolinių užsiėmimų.
2. Įvertinti sergančiųjų išsėtine skleroze savarankiškumą prieš ir po ergoterapijos nuotolinių užsiėmimų.
3. Atskleisti sergančiųjų išsėtine skleroze patirtis po ergoterapijos nuotolinių užsiėmimų.

Raktiniai žodžiai: išsėtinė sklerozė, nuotolinis užsiėmimas, gyvenimo kokybė, savarankiškumas, ergoterapija.

Metodologija

Kiekybinis metodas. Duomenų rinkimui buvo naudojama apklausa ir testavimas. Gauti duomenys statistiškai išanalizuoti. Tikslui pasiekti naudoti tyrimo instrumentai: anketa, sudaryta paties studento demografiniams duomenims rinkti; Kasdienės veiklos vertinimo klausimynas (ADL); Sergančiųjų išsėtine skleroze gyvenimo kokybės įvertinimo anketa (ISGK); Tele sveikatos pasitenkinimo apklausa. Tyrimas vyko 2021 m. sausio 18 d. - kovo 8 d., jame dalyvavo 11 tiriamųjų, kurie buvo su diagnozuota išsėtine skleroze,

savanoriškai dalyvavo tyrime, gebėjo naudotis elektroniniais įrenginiais, internetu.

Rezultatai

Gavus duomenis apie sergančiųjų išsėtine skleroze gyvenimo kokybę buvo nustatyta, kad tyrimo pradžioje gautų duomenų vidurkis buvo $47,27 \pm 18,40$ balų. Po nuotolinių ergoterapijos užsiėmimų gyvenimo kokybės vidurkis $48,95 \pm 17,15$ balų. Atlikus pakartotinį vertinimą grupėje statistiškai reikšmingas pagerėjimas nepastebėtas ($p > 0,05$). Taip pat buvo gauta, kad po nuotolinių užsiėmimų pagerėjo tiriamųjų emocinė savijauta bei fizinė būklė.

Įvertinus kasdienės veiklos testo duomenis nustatyta, kad grupėje tyrimo pradžioje gautų duomenų vidurkis buvo $29,64 \pm 5,39$ balų. Po nuotolinių ergoterapijos užsiėmimų kasdienės veiklos vidurkis $31,18 \pm 4,40$ balų. Tyrimo pabaigoje pakartojus kasdienės veiklos klausimyną pastebėtas statistiškai reikšmingas pagerėjimas tarp grupės tiriamųjų savarankiškumo ($p < 0,05$). Taip pat gauti duomenis apie sergančiųjų savarankiškumą parodė, kad po ergoterapijos nuotolinių procedūrų geriausiai atsistatė kelios veiklos susijusios su savęs apsitarnavimu. Tai yra gebėjimas savarankiškai maitintis, rengtis, gaminti valgyti, atlikti namų ruošos bei vonia/ dušas ir asmeninio tualetu veiklas,

Po nuotolinių ergoterapijos užsiėmimų tiriamieji vertino 12 skirtingų sričių, kuriose klausama apie vykčius nuotolinius užsiėmimus. Apibendrinant gautus rezultatus apie nuotolinius užsiėmimus, galima teigti, kad toks paslaugos teikimas gali būti puikus būdas įgyvendinti užsiėmimus nesant galimybei vykdyti kontaktinių susitikimų. Pagal tiriamųjų pateiktus tele sveikatos pasitenkinimo klausimyno duomenis, tokie užsiėmimai nebuvo įvertinti „prastai“, bet daugumoje atsakymų įvertinimas buvo „gerai“ ir „puikiai“.

Išvados

1. Po taikytų nuotolinių ergoterapijos užsiėmimų sergančiųjų išsėtine skleroze gyvenimo kokybė nepasikeitė, tačiau pagerėjo atskiros sritys, tai yra emocinė savijauta ir fizinė būklė.
2. Asmenims, sergantiems išsėtine skleroze, taikyti nuotoliniai ergoterapijos užsiėmimai pagerino bendrą savarankiškumą bei atskiras jo veiklas, tokias kaip namų ruoša, vonia/ dušas, valgio gaminimas, asmeninis tualetas, rengimasis ir maitinimasis.
3. Tiriamųjų patirtis, naudojant nuotolinius užsiėmimus, įvertinta kaip gera arba puiki.

Literatūra

1. Amatya, B., Khan, F., & Galea, M. (2019). Rehabilitation for people with multiple sclerosis: an

- overview of Cochrane Reviews. *Cochrane Database Syst Reviews*, 1(1), 2-16. Prieiga per internetą: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6353175/>
2. Yeroushalmi, S., Maloni, H., Costello, K., Wallin, MT. (2019). Telemedicine and multiple sclerosis: A comprehensive literature review. *J Telemed Telecare*. 26(7-8), 400-413. Prieiga per internetą: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31042118/>
 3. Larocca, NG. (2011). Impact of walking impairment in multiple sclerosis: perspectives of patients and care partners. *Patient*. 4(3), 189-201. Prieiga per internetą: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21766914/>
 4. Maitra, K., Hall, C., Kalish, T., Anderson, M., Dugan, E., Rehak, J., ... & Zeitlin, D. (2010). Five-Year Retrospective Study of Inpatient Occupational Therapy Outcomes for Patients With Multiple Sclerosis. *Am J Occup Ther*, 64(5), 689–694. Prieiga per internetą: <https://ajot.aota.org/article.aspx?articleid=1854524>
 5. Multiple Sclerosis International Federation. (2020). Prieiga per internetą: <https://www.msif.org>

KAUNO KOLEGIJOS MEDICINOS FAKULTETO DIETETIKOS STUDENTŲ POŽIŪRIS Į MAISTO PRODUKTŲ ŽENKLINIMĄ

Aistė Liuizaitė

*Dietetikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Nijolė Janina Vasiliauskienė

Įvadas

Tobulėjant maisto produktų pramonei ir maisto produktų gaminių technologijoms, vis didesnis dėmesys kreipiamas į maisto produktų ženklimą. Svarbiausias tikslas maisto produktų ženklime – apsaugoti vartotojų sveikatą ir pateikti teisingą ir išsamią informaciją apie maisto produktus. Maisto priedai leidžia pateikti į prekybą gausybę nesezoninių ir naujų produktų bei išvystyti greito ir nekoloringo maisto gamybą (Gruzdienė, 2005). Maisto priedai taip pat gali sukelti ir maisto alergiją. „Maisto alergija – tai imuninis organizmo atsakas į tam tikrą maisto produktą (Dubakienė, 2019).“ 2014 m. visoje Europos Sąjungoje įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES) Nr. 1169/2011 dėl informacijos apie maisto teikimą vartotojams. Šis reglamentas nurodo, jog maisto produkto ženklime, turi būti išskirtos medžiagos, kurios gali sukelti maisto netoleravimo reakcijas ar pasižymi alergizuojančiomis savybėmis. Todėl šio tyrimo tikslas – atskleisti Kauno kolegijos medicinos fakulteto dietetikos studentų žinias ir požiūrį apie maisto produktų ženklimą. Tyrimo uždaviniai. 1. Aprašyti apie maisto produktų ženklimą, alergenų ir pridėtinius maisto priedus. 2. Nustatyti Kauno kolegijos medicinos fakulteto dietetikos studentų žinias apie maisto produktų sudėtį. 3. Įvertinti Kauno kolegijos medicinos fakulteto dietetikos studentų požiūrį į maisto produktų ženklimą. **Raktiniai žodžiai:** studentai, požiūris, maisto produktai, ženklimas.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė apie maisto produktų etiketes, jų svarbą, alergenų, pridėtinius priedus ir jų žymėjimą. Kiekybinis tyrimo metodas – anoniminė anketinė apklausa apie studentų žinias ir požiūrį į maisto produktų ženklimą. Statistinė duomenų analizė atlikta naudojant Microsoft Office Excel (2013) programą. Tyrimas atliktas 2021 metų vasario – kovo mėnesiais duomenis renkant internetu per socialinius tinklus. Anketą sudarė 14 klausimų į juos atsakė 62 respondentai.

Rezultatai

Atlikto tyrimo rezultatai parodo, kad dietetikos studijų programos studentai domisi produktų ženklimu,

pirkdami maisto produktus etiketes skaito net 61 proc., kai turi laiko skaito 36 proc. respondentų, visiškai neskaito tik 1 proc. respondentų.

Didžioji dalis studentų (79 proc.) žino kas yra maisto alergija. Studentai išrinko jų nuomone tris pagrindines maisto grupes, kuriose yra daugiausiai alergenų. Į alergiškiems studentams užduotą klausimą apie tai, ar pasitaiko, kad produkto etiketėje nėra pažymėti alergenai, didžioji dauguma atsakė, kad taip nėra buvę (61 proc.), tačiau 8 proc. respondentų atsakė, kad taip yra buvę ir pakomentavo situacijas. Taip pat buvo tikrinamos studentų žinios, apie maisto netoleravimą, 40 proc. pasirinko teisingą atsakymą.

Vertinant studentų žinias, kokias maisto priedų grupes jie žino, galima daryti prielaidą, kad visos grupės yra žinomos arba girdėtos. Labiausiai žinomos ir pažymėtos grupės buvo dažikliai, konservantai, emulsikliai, tirštikliai, stabilizatoriai, aromato ir skonio stiprikliai, rūgštingumą reguliuojančios medžiagos, saldikliai.

Išvados

1. Mokslinės literatūros analizė apie maisto produktų ženklimą, alergenų ir maisto priedus, atskleidė, kad ženklimas yra labai svarbus norint išvengti alerginių reakcijų ar maisto netoleravimo atvejų.
2. Iš gautų rezultatų galima nustatyti, kad dauguma dietetikos programos studentų žino apie maisto produktų sudėtį, kokia funkciją atlieka maisto priedai produktuose.
3. Apibendrinus gautus rezultatus, galima teigti, kad respondentų požiūris į maisto produktų ženklimą yra teigiamas ir daugiau nei pusė apklaustųjų pirkdami maisto produktus skaito jų etiketes.

Literatūra

1. Dubakienė, R. (2019). Alergija. Priežastys, simptomai gydymas. Vilnius: Tyto alba.
2. Dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams. 2011m. spalio 25d. Nr. 1169/2011. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB)
3. Gruzdienė, D. (2014). *Maisto priedai*. Kaunas: KTU leidykla Technologija.

FENOLINIŲ JUNGINIŲ KIEKIO NUSTATYMAS SĖJAMOJO LINO (*LINUM USITATISSIMUM* L.) SĖMENYSE

Karolina Liumparaitė

Farmakotechnikos studijų programa
Kauno kolegija

Darbo vadovė – Aušra Adomėnienė

Ivadas

Sėjamas linas (*Linum usitatissimum* L.) – Lietuvoje gana dažnas, auginamas laukuose, vienmetis, dviskiltis, žolinis augalas. Linų sėmenyse gausu biologiškai aktyvių medžiagų, kurios pasižymi terapiniu poveikiu gydant širdies ir kraujagyslių, virškinimo ir kitas ligas. Būtent sėmenų aliejumi yra patariama gydyti aterosklerozę, išeminę širdies ligą (IŠL), taip pat trombozę bei onkologines ligas (Kajla, 2014). Sėjamieji linai pasaulyje naudojami tradicinėje ir liaudies medicinoje gydant nutukimą, cukrinį diabetą, koronarines širdies ligas. Randama duomenų, kad ligų gydymui ir prevencijai dažniausiai gaminami ir vartojami šie linų sėmenų preparatai: sveiki sėmenys, susmulkinti sėmenys, sėmenų vandens ekstraktas, nuovirai bei užpilai. Taip pat, linų sėmenyse esantis fenoliniai junginiai, sustiprina veiksmingumą mažinant cholesterolio kiekį kraujyje (Vaškelevičiūtė – Zakarauskienė, 2012). Rasta informacija moksliniuose straipsniuose ir knygose paskatino ištirti fenolinių junginių kiekį linų sėmenyse paruošiant juos skirtingais būdais. Tyrimo objektas – paprastojo lino sėmenys, įsigytos visuomenės vaistinėje. Tyrimo tikslas – nustatyti fenolinių junginių kiekį sėjamojo lino sėmenyse. Darbo uždaviniai: 1. Teoriškai aprašyti sėjamųjų linų biologiškai aktyvių junginių sudėtį bei gydomąsias savybes. 2. Išsiaiškinti lėtinių ligų gydymui dažniausiai naudojamus linų sėmenų paruošimo būdus. 3. Įvertinti fenolinių junginių kiekio priklausomybę nuo pasirinkto paruošimo būdo.

Raktiniai žodžiai: fenoliniai junginiai, linų sėmenys, lėtinės ligos.

Metodologija

Tyrimui buvo ruošiami smulkintų ir nesmulkintų linų sėmenų vandeniniai užpilai ir gleivės, naudojant ekstrahentą karštą ir šaltą vandenį. Linų sėmenų gleivės buvo ruošiamos orbitalinė purtyklė.

Bendras fenolinių junginių kiekis nustatytas kolorimetriniu metodu, naudojant *Folin – Ciocalteu* reagentą. Absorbancija matuota esant 765 nm bangos ilgiui. Rezultatai išreikšti galo rūgšties ekvivalentu (GRE) gramui žaliavos.

Rezultatai

Smulkintų linų sėmenų užpiluose naudojant ekstrahentą karštą vandenį fenolinių junginių kiekis buvo 1,35 mg/g, nesmulkintų linų užpile - 0,25 mg/g. Fenolinių junginių kiekis smulkintų linų sėmenų užpiluose naudojant ekstrahentą šaltą vandenį buvo 1,13 mg/g, nesmulkintų linų užpile - 0,31 mg/g.

Gaminant linų sėmenų gleives orbitalinėje purtyklėje naudojant ekstrahentą karštą vandenį fenolinių junginių kiekis buvo nustatytas 0,197 mg/g smulkintos sėmenyse, o nesmulkintoje 0,51 mg/g.

Gaminant linų sėmenų gleives orbitalinėje purtyklėje naudojant ekstrahentą šaltą vandenį fenolinių junginių kiekis buvo nustatytas 1,629 mg/g smulkintos sėmenyse, o nesmulkintoje 0,56 mg/g.

Išvados

1. Linų sėmenyse pagrindiniai dominuojantys biologiškai aktyvūs junginiai yra riebiosios rūgštys ir fenoliniai junginiai. Šie junginiai žmogaus organizmui yra naudingi, pasižymintys priešuždegiminiu, cholesterolio kiekį kraujyje mažinančiu, medžiagų apykaitą gerinančiu poveikiu.
2. Lėtinių ligų gydymui dažniausiai naudojami sveiki sėmenys, susmulkinti sėmenys, sėmenų vandens ekstraktas, nuovirai, užpilai ir gleivės.
3. Pasirinktas ekstrahentas bei linų sėmenų paruošimo būdas turėjo įtakos fenolinių junginių kiekiui. Didžiausias fenolinių junginių kiekis buvo rastas maltų linų sėmenų gleivėse, kurios buvo gaminamos orbitalinėje purtyklėje, naudojant ekstrahentą šaltą vandenį.

Literatūra

1. Alhakmani, F., Kumar, S., & Khan, S. A. (2013). Estimation of total phenolic content, in-vitro antioxidant and anti-inflammatory activity of flowers of *Moringa oleifera*. *Asian Pacific journal of tropical biomedicine*, 3(8), 623-627.
2. Kajla, P., Sharma, A., & Sood, D. R. (2015). Flaxseed—a potential functional food source. *Journal of food science and technology*, 52(4), 1857-1871.
3. Vaškelevičiūtė - Zakarauskienė, O. (2012). *Dzūkijos žolelės gydo*, Vilnius: „Gimtinės šaltinis“.p. 66 – 69

PRIVATUMO UŽTIKRINIMO PROBLEMATIKA SLAUGANT PACIENTUS GYDYMO ĮSTAIGOSE

Ugnė Lokytė ir Gerda Lumšytė

*Bendrosios praktikos slaugos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Dalė Smidžiūnienė

Ivadas

Privatumas – pagrindinė žmogaus teisė, būtina autonomijai ir žmogaus orumo apsaugai. Pacientų privatumas apima daugelį aspektų: fizinį ir informacinį privatumą, asmeninius pasirinkimus ir asmeninius santykius su artimaisiais (Privacy International, 2017).

Slaugytojai yra medicinos personalo dalis, kuri nuolat supa pacientą ir kuria stiprų tarpusavio ryšį. Paciento ir slaugytojo ryšys turi tiesioginį poveikį priežiūros kokybei. Teigiami santykiai užtikrina efektyvesnį paciento gijimą ir gerą emocinę būklę. Slaugytojų pažeistas orumas pacientui gali sukelti blogas emocijas, išsekimo, socialinės izoliacijos ir susvetimėjimo jausmą bei norą nusižudyti (Rae ir kt., 2017; Molina-Mula ir Gallo-Estrada, 2020).

Buvimas ligoninėje gali būti vienas iš pažeidžiamiausių laikotarpių žmogaus gyvenime, tad jo komfortas tuo metu gali turėti įtakos tam, kaip gerai ir greitai pacientas sveiksta (Kistler., 2017). Moksliniuose šaltiniuose teigiama, kad dažniausiai pasitaikantys privatumo užtikrinimo pažeidimai gydymo įstaigose yra susiję su duomenų apsauga, medicinos personalo žinių trūkumu ir manipuliacijų atlikimu (Northcentral University., 2018). Tyrimo problema – kokia privatumo užtikrinimo problematika slaugant pacientus gydymo įstaigose? Tyrimo tikslas – įvertinti pacientų privatumo užtikrinimo problematiką slaugant pacientus gydymo įstaigose. Tyrimo objektas – privatumo užtikrinimo problematika slaugant pacientus gydymo įstaigose.

Tyrimo uždaviniai: 1. Aprašyti privatumo užtikrinimo svarbą gydymo įstaigose. 2. Atskleisti respondentų požiūrį į pacientų privatumo užtikrinimą gydymo įstaigose. 3. Nustatyti privatumo užtikrinimo problemas ir tobulinimo galimybes.

Raktiniai žodžiai: pacientas, paciento privatumo užtikrinimas, slauga, slaugytojas.

Metodologija

Buvo atlikta literatūros analizė, kurios tikslas teoriškai pagrįsti privatumo užtikrinimo svarbą slaugant pacientus gydymo įstaigose. Empiriniam tyrimui atlikti buvo pasirinktas kokybinis tyrimas, kuriam buvo naudota internetinė apklausa. Anketa buvo išsiųsta X ligoninės slaugytojams ir pacientams, taip pat patalpinta internetinėje erdvėje, socialiniuose tinkluose, skirtuose pacientams, bendrosios praktikos slaugytojams ir bendrosios praktikos slaugos studijų studentams. Klausymą sudarė 10 klausimų, iš jų 8 uždari, kurie padėjo surinkti duomenis apie dažniausiai kylančias privatumo užtikrinimo problemas gydymo įstaigose. Likę 2 atviri klausimai, kurių paskirtis buvo sužinoti respondentų asmeninę nuomonę ir rekomendacijas

pacientų privatumo užtikrinimo gerinimui. Tyrimas vyko 2021 02 19-26 dienomis, jame dalyvavo 94 respondentai, iš kurių 30 pacientų, 37 bendrosios praktikos slaugytojai ir 25 bendrosios praktikos slaugos studijų studentai.

Rezultatai

Analizuojant privatumo užtikrinimo problematiką slaugant pacientus gydymo įstaigose, respondentų buvo klausta, ar sutinka su teiginiu, jog pacientų privatumas gydymo įstaigose yra užtikrinamas. Beveik pusė (43,6 proc.) atsakiusiųjų sutiko, jog privatumas užtikrinamas ir beveik keturi dešimtadaliai (38,3 proc.) į klausimą atsakė „nei sutinku, nei nesutinku“. Tyrimo metu dauguma (67 proc.) respondentų nurodė, jog atliekant manipuliacijas paciento privatumas yra užtikrinamas.

Tyrimo metu nustatyta, kad pacientų privatumo užtikrinimui dažniausiai naudojamos širmos. Dažniausias tyrimo metu respondentų pažymėtas pacientų privatumo pažeidimo aspektas yra nepasibeldimas prieš įeinant į palatą.

Respondentų klausta apie privačių pasimatymų su artimaisiais užtikrinimą. Beveik keturi dešimtadaliai (37,9 proc.) respondentų pažymėjo, kad privatūs susitikimai su artimaisiais yra užtikrinami, tačiau trys dešimtadaliai (30,5 proc.) su teiginiu nesutiko.

Atlikus tyrimą atskleista, kad daugiau nei septynių dešimtadalių (73,4 proc.) atsakiusiųjų nuomone geriausiai privatumas užtikrinamas apsaugant paciento asmens duomenis.

Respondentų buvo klausama kaip būtų galima patobulinti pacientų privatumo užtikrinimą. Siūlymus išsakė nedidelė dalis (12,9 proc.) respondentų. Buvo pateiktos širmų ir užuolaidų naudojimo būtinybės (4,3 proc.), pasiūlyta personalo edukacija (4,3 proc.) ir pacientų palatoje skaičiaus minimizavimas (4,3 proc.).

Išvados

1. Gydant ir slaugant privatumo užtikrinimas yra labai svarbus komponentas, padedantis sukurti paciento pasitikėjimą medicinos personalu ir sveikatos priežiūros paslaugomis. Slaugytojai išmanydami privatumo svarbą ir sugebėdami jį užtikrinti prisideda prie visapusio paciento sveikimo.
2. Atlikus tyrimą nustatyta, daugelio respondentų nuomone, apsaugant duomenis ir atliekant manipuliacijas privatumas yra užtikrinamas pakankamai. Tačiau, tyrimo eigoje išaiškėjo, kad trimis dešimtadaliais atvejų pacientai nėra įspėjami prieš įeinant į palatą ir neuztikrinamas privatumas pacientui bendraujant su artimaisiais.
3. Tyrimo rezultatai parodė, kad pagrindinės privatumo užtikrinimo problemos yra pacientų neįspėjimas prieš įeinant į palatą, širmų ir/ar užuolaidų naudojimo

trūkumas, personalo žinių trūkumas ir per didelis kiekis pacientų vienoje palatoje.

Literatūra

1. Kistler E.S (2017). Patients value control, privacy in hospital rooms. The Ohio State University. [žiūrėta 2021.03.01]. Prieiga per internetą: <https://wexnermedical.osu.edu/blog/patients-value-control-privacy-in-hospital-rooms>
2. Molina-Mula, J., & Gallo-Estrada, J. (2020). Impact of Nurse-Patient Relationship on Quality of Care and Patient Autonomy in Decision-Making. *International journal of environmental research and public health*, 17(3), 835. [žiūrėta 2021.03.03]. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.3390/ijerph17030835>
3. Northcentral University. 2018. 7 Common healthcare privacy mistakes. [žiūrėta 2021.04.01]. Prieiga per internetą: <https://www.ncu.edu/blog/7-common-healthcare-privacy-mistakes#gref>
4. Privacy International. (2017). What is privacy? [žiūrėta 2021.03.05]. Prieiga per internetą: <https://privacyinternational.org/explainer/56/what-privacy>
5. Raee, Z., Abedi, H., & Shahriari, M. (2017). Nurses' commitment to respecting patient dignity. *Journal of education and health promotion*, 6, 16. [žiūrėta 2021.03.02]. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.4103/2277-9531.204743>

Ligita Lukauskaitė

Grožio terapijos studijų programa
Klaipėdos valstybinė kolegija

Darbo vadovė – dr. Gražina Šniepienė

Ivadas

Saulė skatina serotonino gamybą, o tai daro žmones laimingesniais, mažina nerimą, bei gerina miego kokybę (Azmitia, 2020). Saulės spinduliai dalyvauja vitamino D sintezės procese, o pastarasis yra svarbus kaulų, raumenų ir kitų organų veiklai (Holick, 2018). Tačiau pernelyg didelis ultravioletinių spindulių poveikis sukelia žalos odos ląstelėms. Mokslininkai pritaria apsauginio kremo nuo saulės naudojimui, taip pat kitoms priemonėms, tokioms kaip: rūbams, akiniams nuo saulės ir skrybėlėms, nes tai apsaugo nuo UV spindulių (Gupta, 2019). Apsauginio saulės kremo naudojimas mažina riziką susirgti odos vėžiu, apsaugo nuo fotosenėjimo, sumažina tikimybę nudegti nuo saulės. Nepaisant šių duomenų, tarp paauglių ir suaugusiųjų apsaugos nuo saulės priemonių naudojimas yra diskutuotinas (Xu et al., 2016).

Tyrimo probleminis klausimas: koks jaunų žmonių požiūris į apsaugos nuo saulės priemones? Tyrimo tikslas - išanalizuoti jaunų žmonių požiūrį į apsaugos nuo saulės priemonių naudojimą. Tyrimo objektas – jaunų žmonių požiūris į apsaugos nuo saulės priemonių naudojimą.

Darbo uždaviniai:

1. Išanalizuoti jaunų žmonių apsaugos nuo saulės priemonių naudojimo individualius įpročius.
2. Išanalizuoti jaunų žmonių nuomonę apie apsaugos nuo saulės priemonių naudojimą.

Raktiniai žodžiai: apsaugos nuo saulės priemonės, jauni žmonės, nuomonė, įpročiai.

Metodologija

Atliktas kiekybinis tyrimas, elektroninė anoniminė apklausa. Naudotas autorės sukurtas, mokslo informacijos šaltiniais grįstas klausimynas, Tyrimas atliktas 2021 metais. Duomenų analizė atlikta taikant socialiniams tyrimams skirtą statistikos programą SPSS 25.0. Statistiškai reikšmingų skirtumų tarp atskirų respondentų grupių nustatymui taikytas neparаметrinis Kruskal Wallis testas. Požymio skirstiniai skirtingose grupėse skiriasi reikšmingai, kai tikimybė p mažesnė už pasirinktą reikšmingumo lygmenį $\alpha=0,05$.

Rezultatai

Tyrimas parodė, kad dauguma (53,2%) jaunų žmonių apsauginius saulės kremus naudojo retai, o dalis (11,4%) jų šių priemonių nenaudojo niekada. Antra pagal dažnumą apsaugos priemonė buvo kepurės, dengiančios veidą, ausis ir kaklą. Respondentai retai vilkėjo marškinius ilgomis rankovėmis, ir tik kartais pasitraukė į šešėlį, kai saulėje išbuvo ilgiau nei 1 val. Didžioji dalis (54,2%) apklaustų jaunų žmonių niekada nenaudojo natūralių fitoterapinių priemonių. Dauguma respondentų

(51,5%) pasisakė per savo gyvenimą patyrę daugiau nei vieną stiprų nudegimą nuo saulės.

Jauni žmonės sutiko su nuomone, kad saulė formuoja raukšles, skatina odos vėžio vystymąsi, o apsaugos nuo saulės priemonės lėtina priešlaikinį senėjimą bei apsaugo nuo odos vėžio. Vengiantys apsaugos nuo saulės priemonių nurodė, kad pastarąsias yra sudėtinga naudoti arba jie niekada apie tai nemažtė. Respondentų nuomone, apsauginio saulės kremo sudėtinės medžiagos gali absorbuotis į organizmą.

Išvados

1. Tyrimas parodė, kad tarp jaunų žmonių populiariausia apsaugos nuo saulės priemonė buvo kremas, antroje vietoje kepurė dėvėjimas. Daugiau nei pusė respondentų teigia niekada nenaudojantys natūralių fitoterapinių apsaugos nuo saulės priemonių. Didžioji dalis jaunų žmonių apsaugos nuo saulės kremus naudojo tik vasarą. Vertinant respondentų apsaugos nuo saulės kremų naudojimo dažnį nustatyta, kad išbuvus ilgiau nei vieną valandą saulėje, apie pusę jų apsauginius kremus naudoja retai. Tyrimas atskleidė, kad jaunų žmonių apsaugos nuo saulės įpročiai yra koreguotini, kadangi didelė jų dalis buvo patyrusių stiprių nudegimų.
2. Didžiosios dalies jaunų žmonių nuomone, apsaugos nuo saulės kremas padeda išvengti odos nudegimų, užkirsti kelią odos vėžiui bei sulėtina priešlaikinį senėjimą. Tačiau trečdalis respondentų pažymėjo, kad apsaugos nuo saulės kremas yra lipnūs, teplūs arba jie niekada nesusimąstė apie apsaugos nuo saulės kremų naudojimą.

Literatūra

1. Azmitia, E. C. (2020). Evolution of serotonin: sunlight to suicide. In Handbook of Behavioral Neuroscience (pp. 3-22). (Handbook of Behavioral Neuroscience; Vol. 31). Elsevier B.V.. <https://doi.org/10.1016/B978-0-444-64125-0.00001-1>
2. Gupta, M. (2018). Assessment of knowledge, attitudes and practices about sun exposure and sunscreen usage in outpatients attending a dermatology clinic in North India. *Journal of Pakistan Association of Dermatologists*, 28, 521-525.
3. Holick, M. F. (2018). Photobiology of Vitamin D. *Journal of Biochemistry, Physiology and Diagnostics*, 1, 45-55.
4. Xu, S., Kwa, M., Agarwal, A., Rademaker, A., Kundu, R. V. (2016). Sunscreen Product Performance and Other Determinants of Consumer Preferences. *Journal of JAMA Dermatology*, 152, 920-927

IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ BURNOS SVEIKATA IR JOS PROFILAKTIKOS PRIEMONĖS

Jurgita Lukoševičienė

*Burnos higienos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Rasa Tamulienė
Konsultantė – Daiva Mačiulienė

Išvadas

Lietuvoje dantų higienos ugdymas yra nepakankamas, odontologinė pagalba vaikams dažnai apsiriboja vien simptominiu gydymu, silpnai išvystyta profilaktikos grandis. Razmienė (2013), analizuodama dantų ėduonies paplitimą Lietuvoje, nustatė, kad jau 50 proc. trimečių turi ertminį dantų ėduonį. Per pastaruosius dešimt metų, nors vaikų burnos priežiūra ir buvo skirtas didesnis dėmesys, įvyko mažai pokyčių. Lietuvoje ikimokyklinio amžiaus vaikų grupėje nėra taikomos ilgalaikės profilaktikos programos. Prasta burnos sveikata kenkia vaikams, nes jai turi įtakos mitybos įpročiai, augimas ir vystymasis. Dantų ėduonis gali sukelti skausmą, infekciją ir dantų praradimą, neigiamai atsiliepi valgymui, kalbėjimui ir bendrai sveikatos būklei. Be to burnos ligos daro neigiamą poveikį ne tik burnos sveikatai bet ir skatina išsivystyti širdies – kraujagyslių ligoms, diabetui, insultui, bei įtakoja ikimokyklinio amžiaus vaikų mažą svorį (Saldūnaitė ir kt., 2014). Tyrimo tikslas – atskleisti ikimokyklinio amžiaus vaikų burnos sveikatos ypatumus bei jos profilaktikos priemones;

Tyrimo uždaviniai: 1) aptarti vaikų dantų ėduonies paplitimą; 2) teoriškai pagrįsti ikimokyklinio amžiaus vaikų burnos higienos įpročius 3) apžvelgti pagrindines vaikų burnos sveikatos profilaktikos priemones.

Raktiniai žodžiai: ikimokyklinis amžius, burnos sveikata, burnos sveikatos profilaktikos priemonės

Metodologija

Tyrimui atlikti naudoti šie duomenų analizės metodai: mokslinė literatūros analizė – skirta vaikų dantų ėduonies paplitimui apibendrinti, teoriškai pagrįsti taisyklingus ikimokyklinio amžiaus vaikų burnos higienos įpročius bei apžvelgti pagrindines vaikų burnos sveikatos profilaktikos priemones;

profesinės literatūros analizė – skirta ikimokyklinio amžiaus vaikų burnos higienos įpročių pagrindimui bei profilaktikos priemonių apibendrinimui;

dokumentų analizė – skirta vaikų burnos sveikatos profilaktikos priemonių analizei.

Rezultatai

Įvertinus tyrimus, atliktus Lietuvoje, konstatuota kad mūsų šalyje nėra pastovios epidemiologinių dantų ėduonies tyrimų sistemos, atlikti tik trumpalaikiai tyrimai, kuriuos surinko skirtingi autoriai skirtingomis darbo sąlygomis bei skirtingais laikotarpiais, todėl sunku vertinti ilgalaikę vaikų dantų ėduonies dinamiką mūsų šalyje (Saldūnaitė ir kt., 2014). Analizuojant dantų ėduonies paplitimą Lietuvoje, pastebėta kad jau 50 proc. trimečių turi ertminį dantų ėduonį.

Vienintelis išsamus epidemiologinis ikimokyklinio amžiaus vaikų burnos tyrimas buvo atliktas viename Lietuvos mieste (Kaune) (Vaitkevičienė, 2003). Nustatyta, kad 4-6 metų vaikų ertminio ėduonies paplitimas siekia 74 proc. (keturmečių – 60,8 proc., penkiamečių – 75,8 proc., šešiamečių – 85,5 proc.). Trejus metus trukusios profilaktinės šio tyrimo programos, skirtos ikimokyklinio amžiaus vaikams, rezultatai parodė, kad sistemingas burnos higienos mokymas ir specifinės dantų ėduonies profilaktikos (fluoro lako ir fluoro želė aplikacijos, dantų valymas pasta su fluoru) priemonės yra efektyvus būdas, galintis sumažinti dantų ėduonies paplitimą bei intensyvumą pieniniame sąkandyje. Vaitkevičienė (2003) savo darbe nurodė, kad Lietuvoje higieninis visuomenės auklėjimas dantų priežiūros srityje yra nepakankamas, odontologinė pagalba vaikams dažnai apsiriboja vien simptominiu gydymu, silpnai išvystyta profilaktikos grandis. Lietuvoje ikimokyklinio amžiaus vaikų grupei nėra taikomos ilgalaikės profilaktikos programos. Vykdoma „Krūminių dantų padengimo silantinėmis medžiagomis“ programa skirta tik nuolatinių pirmųjų krūminių dantų vagelių hermetizavimui silantais, o jaunesnio amžiaus vaikams profilaktinės priemonės netaikomos, teigia Razmienė (2013).

Išvados

1. Mokslinės literatūros analizė atskleidė, kad 4-6 metų vaikų ėduonies paplitimas siekia 74 proc.
2. Pagrindiniai taisyklingos ikimokyklinio amžiaus vaikų burnos higienos įpročių principai: dantų valymas du kartus dienoje (prieš pusryčius ir ne trumpiau nei praėjus 20 minučių po vakarienės). Dantys turėtų būti valomi 2 minutes, sukamaisiais arba šluojamaisiais judesiais, po valymo skalaujama vandeniu, dantų pastos kiekis ant dantų šepetėlio turėtų būti ryžio dydžio, ar tik vos suvilgytas dantų pasta. Svarbu, jog ikimokyklinio amžiaus vaikai neužkandžiautų saldžiais ir lipniais produktais, vengtų saldžių ir gazuotų gėrimų troškuliui malšinti.
3. Pagrindinės ikimokyklinio amžiaus vaikų burnos sveikatos profilaktikos priemonės yra dantų pasta su fluoru (fluoro kiekis turėtų būti parenkamas pagal vaiko burnos sveikatos būklę ir ėduonies rizikos grupę), minkštas dantų šepetėlis, skirtas tik tam tikro amžiaus vaikų grupei) bei ksilitolio pastilės (50-100 proc.).

Literatūra

1. Razmienė J. (2013). Lietuvos ikimokyklinės įstaigos lankančių 4-6 metų amžiaus vaikų burnos higienos būklė, dantų pažeidžiamumas ėduonimi, jo ryšys su šeimos socioekonominė padėtimi: [Rankraštis]:

daktaro disertacija: biomedicinos mokslai, odontologija.

2. Saldūnaitė, K., Bendoraitienė, E. A., Slabšinskienė, E., Vasiliauskienė, I., Andruškevičienė, V., & Zūbienė, J. (2014). The role of parental education and socioeconomic status in dental caries prevention

among Lithuanian children. *Medicina*, 50(3), 156-161.

3. Vaitkevičienė V. (2003). Ikimokyklinio amžiaus vaikų dantų ėduonis, jo rizikos veiksniai ir profilaktikos galimybės: Daktaro disertacija, biomedicinos mokslai, Kaunas.

RINKODAROS ELEMENTŲ ĮTAKĄ GYVENTOJAMS RENKANTIS NERECEPTINIUS VAISTINIUS PREPARATUS

Gabija Lukšaitė

*Farmakotechnikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Regina Motienė

Įvadas

Sparčiai augančioje ir besikeičiančioje XXI amžiaus aplinkoje rinkodara turi didžiulę įtaką farmacijos įmonių sėkmei, todėl šiandieninėje visuomenėje rinkodaros elementai mus lydi visur. Reklamos, internetas, lengvesnis informacijos prieinamumas ir galimybė rinktis nulėmė gyventojų vaistinių preparatų išsigijimo įpročių kaitą (nereceptinius vaistinius preparatus dabar galima įsigyti internetinėse bei fizinėse vaistinėse). Atsižvelgiant į vartotojų įpročius farmacijos įmonės, skirdamos daug lėšų rinkodarai, skatina gyventojų pasirinkimą pirkti konkretų vaistą. Todėl svarbu nustatyti kaip rinkodaros elementai „4P“ (kaina, vieta, produktas ir rėmimas) nulemia pacientų pasirinkimus. Turimo tikslas - atskleisti rinkodaros elementų įtaką gyventojams renkantis nereceptinius vaistinius preparatus. Tyrimo problema - kokie rinkodaros elementai turi įtakos gyventojams renkantis nereceptinius vaistinius preparatus? Tyrimo uždaviniai: 1. Apibrėžti farmacinės rinkodaros sampratą ir raidą. 2. Aprašyti farmacijos rinkodaros elementus ir teisinį reguliavimą farmacijoje. 3. Nustatyti rinkodaros elementų įtaką gyventojų apsisprendimui renkantis nereceptinius vaistinius preparatus.

Raktiniai žodžiai: farmacinė rinkodara, farmacinės rinkodaros elementai, teisinis reguliavimas.

Metodologija

Tyrimo metodika - tyrimui atlikti buvo naudojama kiekybinė anoniminė anketa internetu, naudojant „Google Forms“ programinę įrangą. Kiekybinė tyrimo strategija pasirinkta siekiant įvertinti kaip rinkodaros elementai nulemia gyventojų pasirinkimą renkantis nereceptinius vaistinius preparatus atsižvelgiant į tyriamųjų sociodemografinius požymius. Tiriamieji - Kelmės rajono savivaldybės gyventojai. Tyrimas buvo atliekamas prašant Kelmės rajono savivaldybės gyventojų socialiniuose tinkluose užpildyti anonimą anketą. Anoniminėje anketoje buvo užduota iš viso 22 uždarojo tipo klausimai. Iš viso buvo apklausti 210 respondentai. Atliekant kiekybinį tyrimą buvo užtikrinama laisvo pasirinkimo dalyvavimas tyrime. Tyrime dalyvavo virš 18 metų asmenys. Gauti rezultatai buvo interpretuojami statistiniais skaičiavimais. Rezultatų aprašomojoje dalyje pateikti tyrimo grafikai ir lentelės buvo braižomos naudojantis „Microsoft Office Excel“ skaičiuoklę

Rezultatai

Tyrimas parodė, kad mieste gyvenantys žmonės yra linkę dažniau pirkti nereceptinius vaistinius preparatus negu

kaime ar miestelyje gyvenantys žmonės. Perkant nereceptinį vaistinį preparatą gyventojai labiausiai atsižvelgia į sudedamąsias dalis, pavadinimą ir vaisto formą, bet jiems visiškai nesvarbu pakuotės spalva, kilmės šalis. Dauguma pacientų yra išsigiję daugiau nei tikėjosi nereceptinių vaistinių preparatų, nes pirkimo metų buvo akcija ar ji pamatė reklamoje. Gyventojai dažniausiai nereceptinių vaistinių preparatų reklamas pastebi televizijoje ir socialiniuose tinkluose, bet išsigyjant vaistus pirmumo jiems neteikia. Renkantis vaistinę, gyventojams svarbiausia yra vaistinėje dirbantys farmacijos specialistai ir ar vaistinė yra patogioje vietoje. Gyventojų nuomonė farmaciniai rinkodaros elementai kaina ir reklama skatina savigyda ir neracionalų vaistų pirkimą bei vartojimą.

Išvados

1. Farmacinę rinkodarą galima apibrėžti kaip veiklą, kuri skatina vaistinių preparatų skyrimą, pirkimą, vartojimą.
2. 2 Farmacinės rinkodaros elementų kompleksą sudaro kaina, prekė, prekių paskirstymo kanalai – vieta ir rėmimas. Pagrindiniai ir svarbiausi farmacijos veiklos principai yra nustatyti LR įstatymu.
3. Farmacinės rinkodaros elementai skatina gyventojus išsigyti nereceptinius vaistinius preparatus. Dauguma pacientų yra išsigiję daugiau nei tikėjosi nereceptinių vaistinių preparatų, nes pirkimo metų buvo nuolaida ar ji pamatė reklamoje.

Literatūra

1. Kuršelis V. (2014). Marketingo elementų įtakos vertinimas pacientų apsisprendimui išsigyjant vaistus: magistro darbas, 95 p. LSMU.
2. David C., 2001. Marketing to the consumer: perspectives from the pharmaceutical industry. [žiūrėta 2020-10-15]. Prieiga per internetą: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/11291513/>
3. LR farmacijos įstatymas. 2006 m. birželio 22 d. Nr. X-709. [žiūrėta 2020-11-30]. Prieiga per internetą: <https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TA/D/TAIS.280067>
4. Slavykaitė A. (2018). Įmonės „X“, užsiimančios farmacine veikla, rinkodaros sistemos efektyvumo ypatumai: magistro baigiamasis darbas, 61 p. LSMU.
5. Rath, B., & Kar, S. K. (2016). Real-World Data Analytics in Global Pharmaceutical Marketing. *IUP Journal of Knowledge Management*, 14(2), 48–59 [žiūrėta 2020-11-29]. Prieiga per duomenų bazę EBSCO: <https://www.ebsco.com/>

Saimonas Marcinkus

Farmakoteknikos studijų programa
Kauno kolegija

Darbo vadovė – Kristina Perminaitė

Įvadas

Vaistinės melisos augalinė žaliava (*Melissa officinalis* L.), kuri aprašyta Europos Farmakopėjoje (European Pharmacopoeia, 2017), ir jos preparatai pasižymi lengvai raminančiu, antivirusiniu poveikiu, gerina virškinamojo trakto veiklą bei atpalaiduoja žarnyno spazmus (Lee et al., 2008, Vejdani et al., 2006). Temos aktualumas: Natūralūs augaliniai ekstraktai vertinami visame pasaulyje. Iš jų gaminami tiek vaistiniai preparatai, tiek maisto papildai, tiek kosmetinės priemonės. Pavyzdžiui, naudojant vaistinės melisos (*Melissa officinalis* L.) žaliavą pasaulyje gaminama daugiau kaip 300 vaistų, kurie naudojami kaip raminamieji, antimikrobiniai, antispazminiai, analgetikai, imunomoduliuojantys, antihipertenziniai ir virškinimo pagalbiniai preparatai. Atliktame tyrime sausasis melisų ekstraktas buvo įterptas į kietą farmacinę formą – želatinines kapsules. Darbo Tikslas: Pagaminti kietąsias kapsules su sausuoju melisos ekstraktu ir įvertinti jų kokybę. Tyrimo uždaviniai: 1. Remiantis moksline literatūra aprašyti sausojo melisų ekstrakto savybes ir panaudojimo galimybes. 2. Sumodeliuoti ir pagaminti kietąsias kapsules su sausuoju melisos ekstraktu. 3. Įvertinti pagamintų kapsulių su sausuoju melisos ekstraktu kokybę atliekant masės vienodumo, išvaizdos vertinimo bei suirimo testus.

Tyrimo objektas: Kapsulės su sausuoju melisos ekstraktu.

Raktiniai žodžiai: Kapsulės, ekstraktas, masės vienodumas, suirimas.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė bei empirinis tyrimas. Empirinio tyrimo metodologija: 1. Kapsulės buvo ruošiamos tūrio metodu (kapsulės maksimalus tūris 0,9ml) – po 10 kapsulių. 2. Kapsulės buvo pildomos rankine mašinėle. 3. Pagamintų kapsulių kokybę vertinama pagal išvaizdą, bei atliekami masės vienodumo testas ir suirimo testas.

Rezultatai

Pagaminome 4 rūšių kapsules su 2,5% sauso melisų ekstrakto. Pirmosios kapsulės, kurių masė-0,57g buvo paruoštos naudojant melisų ekstraktą- 0,133g (23,53%), taip pat buvo naudojamos pagalbinės medžiagos, kurios bendrai sudaro- 0,432g (76,47%) , atskirai: aerosilas=0,0026g (0,005%), gliukozė = 0,10746g (24,875%), talkas = 0,10746g (24,875%), krakmolos = 0,10746g (24,875%), metilceliuliozė = 0,10746g (24,875%). Antrosios kapsulės, kurių masė- 0,58g buvo

paruoštos naudojant melisų ekstraktą- 0,125 (21,67%), taip pat naudojome ir pagalbinės medžiagas, kurios bendrai sudaro- sudaro-0,453g (78,37%), atskirai: aerosilas = 0,00265g (0,005%), gliukozė = 0,11268g (24,875%), talkas = 0,11268g (24,875%), krakmolos = 0,11268g (24,875%), metilceliuliozė = 0,11268g (24,875%). Trečiosios kapsulės, kurių masė- 0,56g, buvo paruoštos naudojant melisų ekstraktą- 0,0617g (11,03%), taip pat naudojome ir pagalbinės medžiagas, kurių bendra masė- 0,498g (89,97%), atskirai: aerosilas = 0,00249g (0,005%), gliukozė = 0,1239g (24,875%), talkas = 0,1239g (24,875%), krakmolos = 0,1239g (24,875%), metilceliuliozė = 0,1239g (24,875%). Ketvirtosioms kapsulėms, kurių vienos masė- 0,54g, buvo naudojamos melisų ekstraktas- 0,0397g (7,35%), kaip ir kitose kapsulėse naudojome pagalbinės medžiagas, kurių masė bendrai-0,5002g (92,65%), atskirai: aerosilas = 0,0025g (0,005%), gliukozė = 0,1244g (24,875%), talkas = 0,1244g (24,875%), krakmolos = 0,1244g (24,875%), metilceliuliozė = 0,1244g (24,875%). Visos kapsulės gavosi tvarkingos, tinkamai užpildytos, lygios, nesuskilusios. Visos kapsulės pilnai suiro per 2 minutes 40 sekundžių. Tai reiškia, kad pagamintos kapsulės atitinka nemodifikuoto atspalaidavimo kapsulėms keliamus reikalavimus.

Išvados

1. Kapsulėms, kuriose yra sauso melisų ekstrakto, pasirinktos pagalbinės medžiagos ir pagrindai buvo 0,5 % aerosilas, gliukozė, talkas, krakmolos ir metilceliuliozė, kurie yra priimtini kapsulėms ir tinka patogiai vartoti pačiam vartotojui.
2. Paruoštos kapsulės buvo tinkamos išvaizdos, jų masė buvo tolygi, o suirimo testo rezultatai parodė, kad kapsulės suiro greitai, bei atitiko nemodifikuoto veikimo kapsulėms keliamus reikalavimus.

Literatūra

1. European Pharmacopoeia (2017). *Melissa leaf dry extract*. Monograph (MG) 2524, 9th edn. Council of Europe (COE) - European directorate for Quality of Medicines, Strasbourg, France.
2. Lee J., Jung E., Koh J., Kim J., Park D. (2008). Effect of rosmarinic acid on atopic dermatitis. *Journal of Dermatology*, 35, 768-771.
3. Vejdani R., Reza H., et al. The Efficacy of an Herbal Medicine, Carmin, on the Relief of Abdominal Pain and Bloating in Patients with Irritable Bowel Syndrome: A Pilot Study (2006). *Digestive Diseases and Sciences*, 51(8):1501-1507.

MOTERŲ NUOMONĖ APIE LIMFODRENAŽINIŲ PROCEDŪRŲ POVEIKĮ CELIULITO PAŽEISTAI ODAI

Paulina Matusėvičiūtė

*Kosmetologijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Rita Skliarenko

Ivadas

Estetinės kūno odos problemos moterims gali sukelti nemažai psichologinių problemų. Kai neatitinka žiniasklaidoje rodomų standartų moteris gali jaustis nepilnavertiškai, laikyti save negražia ir įgauti išvaizdos kompleksus, o nuo to kenčia gyvenimo kokybė (Pačiauskaitė ir kt., 2016). Atsiranda nepasitikėjimas savimi, pablogėja emocinė būklė, savigarba, o tai gali išprovokuoti net tokias ligas kaip: depresiją ar valgymo sutrikimus - anoreksiją ar bulimiją (Huang ir kt., 2007). Celiulitas yra viena iš dažniausiai pasitaikančių kūno estetikos problemų, kuri paveikia įvairaus amžiaus moteris. Tyrimų duomenimis jau paauglystėje, tai paveikia 12 % mergaičių (Bauer ir kt., 2020). **Tyrimo problema:** Kokia moterų nuomonė apie limfodrenažinių procedūrų naudą celiulito pažeistai odai? **Tyrimo tikslas:** Nustatyti moterų nuomonę apie limfodrenažinių procedūrų naudą celiulito pažeistai odai. **Tyrimo uždaviniai:** 1. Teoriškai apžvelgti celiulito sąvoką. 2. Teoriškai paaiškinti kraujotakos ir limfotakos sistemas ir jų atliekamas funkcijas. 3. Aprašyti limfodrenažinių procedūrų rūšis, veikimo mechanizmus ir atlikimo technikas. 4. Atskleisti moterų nuomonę apie limfodrenažinių procedūrų poveikį celiulito pažeistai odai.

Raktiniai žodžiai: celiulitas; limfotaka; kraujotaka; limfodrenažas;

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės ir profesinės literatūros analizė, kurios tikslas teoriškai aprašyti ir paaiškinti, kas yra celiulitas, kraujotaka, limfotaka ir limfodrenažinės procedūros celiulito pažeistai odai sveikatinimo ir grožio tikslais. Atliktas kiekybinis tyrimas, kurio tikslas įvertinti moterų nuomonę apie limfodrenažinių procedūrų poveikį gerinant celiulito pažeistos odos būklę. Atlikta duomenų analizė. **Tiriamieji:** tyrime dalyvavo 103 respondentai, anketinėje apklausoje klausimai buvo pateikti tik moterims, kurios yra atlikusios limfodrenažinių procedūrų kursą.

Rezultatai

Tyrimo duomenys parodė, kad celiulitas sukelia ne tik estetines kūno problemas, bet ir didžiąją daliai apklaustųjų psichologines problemas, 46,6% moterų jaučiasi negražios, 44,7% moterų atsirado gėdos jausmas. Respondentės limfodrenažines procedūras rinkosi ne tik dėl celiulito būklės gerinimo, tačiau ir norėdamos patenkinti papildomus tikslus, 55,3% norėjo sumažinti riebalines sankaupas, 42,7% atliko procedūras kūno odos tonuso gerinimo tikslais. 37,9% respondenčių pastebėjo celiulito, pažeistos odos pokyčius, atlikus

rekomenduojamą procedūrų kursą ir pokyčiai buvo akivaizdūs. 44,7% respondenčių pastebėjo, kad po limfodrenažinių procedūrų oda tapo žymiai lygesnė, 40,8% pastebėjo, kad oda tapo žymiai stangresnė bei 37,9% respondenčių atsakė, kad odos spalva tapo sveikesnė.

Išvados

1. Mokslinės literatūros analizė parodė, kad celiulitas yra viena dažniausiai pasitaikančių kūno odos estetikos problemų, tai dermos, epidermio ir poodinių audinių fiziologinė būklė, kai dubens, kojų, šlaunų, sėdmenų, pilvo srityse pastebima riebalinio audinio sankaupos, oda atrodo tarsi duobėta ir suglebusi. Celiulito atsiradimui įtakos turi žalingi įpročiai, neaktyvus gyvenimo būdas, vaistų vartojimas, nėštumas, hormoniniai pokyčiai, nesubalansuota mityba, tačiau didžiausią reikšmę turi limfotakos ir kraujotakos sutrikimai. Celiulitas skirstomas į stadijas pagal išreikšto celiulito sunkumo laipsnį.
2. Kraujotakos sistemos svarbiausios funkcijos yra gyvybiškai svarbaus deguonies ir limfotakos produkto - limfos pernešimas bei maisto medžiagų tiekimas ląstelėms. Limfotakos sistema labai svarbi normaliai organizmo homeostazei, per šią sistemą pašalinami susikaupę medžiagų apykaitos produktai, vyksta imuninių ląstelių reguliacija. Kraujotakos ir limfotakos sistemos sutrikimai gali sukelti viena iš dažniausiai pasitaikančių estetikos kūno odos problemų – celiulitą.
3. Manualinė limfodrenažinė procedūra atliekama rankomis, probleminėse kūno vietose, kryptingais limfos tekėjimą ir kraujotaką, skatinančiais judesiais. Presoterapija, tai aparatinė limfodrenažinė procedūra, kurios metu, sukuriama perteklinį slėgį išjudinama limfa, suaktyvinama kraujotaka, skatinamas ląstelių atsinaujinimas ir gerinama kūno odos estetikinė būklė.
4. Gauti anketinės apklausos duomenys rodo, kad limfodrenažinės procedūras rinkosi įvairaus amžiaus moterys, turinčios celiulitą. Respondentės atlikus procedūrų kursą, didžiąją daliai celiulito pažeistos odos būklė pagerėjo.

Literatūra

1. Pačiauskaitė, I., Stepukonis, F., Jurgutis, A. (2016). Nepasitenkinimo kūno įvaizdžiu rizikos veiksniai ir jų poveikis sveikatai bei psichosocialiniam gyvenimui: specialistų ugdymo poreikis ir galimybės. *Visuomenės sveikata*.
2. Bauer, J., Hoq, N., Mulcahy, J., Tofail, S., Gulshan, F., Silien, C., Podbielska, H., Akbar, M. (2020). Implementation of artificial intelligence and non-contact infrared thermography for prediction and

personalized automatic identification of different stages of cellulite. *The EPMA journal*. [interaktyvus],

[žiūrėta 2021-01-17] 11(1):17-29. doi:
10.1007/s13167-020-00199-x

Toma Mažeikaitė ir Monika Krauzaitė

*Bendrosios praktikos slaugos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Silva Kostyliovienė

Ivadas

Išsaugoti naujagimio gyvybę be galo svarbu. Viena iš svarbiausių priežasčių, lemianti didelį naujagimių išgyvenamumą ekonomiškai išsivysčiusiose šalyse, yra skubiai suteikta pirmoji pagalba naujagimiui, t.y. pradinis gaivinimas, kurį atlieka kompetentingi ir nuolat atnaujinantys savo žinias medicinos darbuotojai (Lehtonen ir kt., 2017). Atsižvelgiant į LR Vyriausybės 2003 m. gegužės 4 d. nutarimą Nr. 590, visi asmenys, išklaušę mokymo kursą, taip pat ir medicinos darbuotojai turi mokėti pradinį naujagimio gaivinimą (Dėl gaivinimo standartų patvirtinimo: Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymas, 2011). Naujagimio gaivinimo algoritmą turi išmanyti visi slaugos specialistai, kadangi už gimdyklos ribų dirbantys slaugytojai ne visada geba tinkamai atlikti naujagimio gaivinimo veiksmus (Yamada ir kt., 2015). Tyrimo problema – kokia slaugytojų veikla ir žinios apie adrenalino naudojimą naujagimio gaivinimo metu? Darbo tikslas – įvertinti slaugytojų veiklą ir žinias apie adrenalino naudojimą naujagimių gaivinimo metu. Darbo uždaviniai: 1. Atskleisti slaugytojų veiklą pradiniam naujagimių gaivinime. 2. Nustatyti slaugytojų žinias apie adrenalino naudojimą gaivinant naujagimį.

Raktiniai žodžiai: naujagimių gaivinimas, slaugytojas, epinefrinas.

Metodologija

Siekiant išsiaiškinti slaugytojų veiklą gaivinant naujagimį, darbe atlikta mokslinės literatūros analizė bei slaugytojų anketinė apklausa. Gavus įstaigų vadovų ir Bioetikos centro pritarimą, tyrimas buvo vykdomas 2020.10.16-2020.11.16 d. Dalyvauti apklausoje buvo pakviesti visi (N 133) slaugytojai, dirbantys X ligoninės Vaikų skubios pagalbos skyriuje, Y ligoninės Vaikų priėmimo, skubios pagalbos ir intensyviosios terapijos skyriuje bei X miesto GMP stotyje. Tyrimo metu dalyvauti ir klausimyną užpildė 78 slaugytojai (atsako dažnis – 58,65 proc.). Gauti duomenys buvo analizuojami naudojant Microsoft Office Excel (2010) programą. Analizuojant tyrimo duomenis, nagrinėjamų požymių pasiskirstymas imtyje buvo aprašomas skaitine charakteristika – procentiniu dažniu.

Rezultatai

Didžioji dalis (97,4 proc.) tyrime dalyvavusių slaugytojų teigė, kad naujagimio gaivinimą pradėtų nuo įpūtimų. Kiek daugiau nei pusė (68,0 proc.) respondentų gaivinant naujagimį, jo krūtinės ląstą maksimaliai spausť apie 4 cm. Beveik visi (89,7 proc.) tyrime dalyvavę slaugytojai teigė, kad paspaudimus naujagimiui atliktų dviem nykščiais. Tikslią krūtinės ląstos paspaudimų vietą nurodė apie dešimtadalis (10,3 proc.) respondentų.

Dauguma (68,0 proc.) tyrime dalyvavusių slaugytojų 2 parų naujagimių gaivintų santykiu: 3:1 (3 paspaudimai – 1 įpūtimas). Kiek daugiau nei pusė (51,3 proc.) respondentų naujagimį, nežinant tikslaus jo amžiaus, gaivintų santykiu 3:1. Beveik trečdalis (30,8 proc.) tyrime dalyvavusių slaugytojų naujagimį, kai nėra žinomas tikslus jo amžius, gaivintų santykiu 15:2. Didžioji dalis (83,3 proc.) tyrime dalyvavusių slaugytojų žino, kad atskiesto epinefrino (1:10000) dozė naujagimiui yra 0,1-0,3 ml/kg. Beveik visi (91,0 proc.) respondentai nurodė, kad naujagimio gaivinimo metu epinefriną švirkštų į virkštelės veną, o kiek mažiau nei pusė (43,6 proc.) – švirkštų per intubacinį vamzdelį į trachėją. Šeštadalis (16,7 proc.) tyrime dalyvavusių slaugytojų atskiestą epinefriną švirkštų į naujagimio periferinę veną.

Išvados

1. Dauguma tyrime dalyvavusių slaugytojų nurodė, kad naujagimio gaivinimą pradėtų nuo įpūtimų, nurodė maksimalų krūtinės ląstos paspaudimų gylį. Kiek daugiau nei pusė respondentų nurodė, kad naujagimį, nežinant tikslaus jo amžiaus, gaivintų santykiu 3:1. Nedidelė dalis tyrime dalyvavusių slaugytojų naujagimį, kai nėra žinomas tikslus jo amžius, gaivintų santykiu 15:2. Dauguma respondentų nežino tikslios krūtinės ląstos paspaudimų vietos naujagimiui.
2. Didžioji dalis respondentų žinojo tinkamą atskiesto epinefrino dozę, kurią naudotų gaivinant naujagimį. Dauguma tyrime dalyvavusių slaugytojų žinojo, kad epinefriną švirkštų į virkštelės veną arba per intubacinį vamzdelį į trachėją.

Literatūra

1. Yamada, N. K., Yaeger, K. A., & Halamek, L. P. (2015). Analysis and classification of errors made by teams during neonatal resuscitation. *Resuscitation*, 96, 109–113. <https://doi.org/10.1016/j.resuscitation.2015.07.048>.
2. Lehtonen, L., Gimeno, A., Parra-Llorca, A., & Vento, M. (2017). Early neonatal death: A challenge worldwide. *Seminars in Fetal and Neonatal Medicine*, 22(3), 153–160. <https://doi.org/10.1016/j.siny.2017.02.006>.
3. LR SAM Įsakymas Nr. V-1008 „Dėl LR SAM 2011 m. rugpjūčio 31 d. įsakymo Nr. V-822 „Dėl gaivinimo standartų patvirtinimo“ pakeitimo“. [žiūrėta 2021-04-01]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/aeff0d80b80811e8aa33fe8f0fea665f?jfwid=-2icx8yk1u>.
4. LR SAM Įsakymas Nr. V-822 Dėl gaivinimo standartų patvirtinimo. [žiūrėta 2021-04-01]. Prieiga

- per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.405743>.
5. LR SAM Įsakymas Nr. V-828 Dėl LR SAM 2011 m. birželio 8 d. įsakymo Nr. V-591 „Dėl Lietuvos medicinos normos MN 28:2011 „Bendrosios

praktikos slaugytojas. Teisės, pareigos, kompetencija ir atsakomybė” patvirtinimo” pakeitimo. [žiūrėta 2021-03-30]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/024dd4c1a6d911e9aab6d8dd69c6da66> .

FENOLINIŲ JUNGINIŲ KIEKIO NUSTATYMAS VAISTAŽOLIŲ ARBATOSE SKIRTOSE ŠLAPIMO TAKŲ INFEKCIJŲ SIMPTOMAMS MAŽINTI

Deima Mikalauskaitė

Farmakoteknikos studijų programa
Kauno kolegija

Darbo vadovė – Aušra Adomėnienė

Įvadas

Hipokratas teigė, kad kiekvieno gydytojo pareiga padėti organizmui vaistinėmis priemonėmis. Tai reiškia, kad sergant lėtinėmis ligomis pirmas pasirinkimas – vaistas iš gamtos. Šlapimo takų ligos įprastas susirgimas, kurio metu neretai žmonės renkasi augalinės kilmės priemones norėdami užkirsti kelią ligos paūmėjimui.

Visuomenės vaistinėse galima įsigyti arbatų, arbatų mišinių, maisto papildų, kurių sudėtyje dažniausiai yra bruknės, spanguolės, meškauogės. Fenoliniai junginiai esantys šiuose augaluose užkerta kelią ligos paūmėjimui. Pasak A. Bagdono (2016) atlikto tyrimo, žmonės sergantys šlapimo takų infekcijomis žino kaip suvaldyti ligą augalinės kilmės preparatais, tačiau mažai domisi paruošimo būdais. Tai labai svarbu, nes fenolinių junginių kiekiai žaliavoje bei gydymo efektyvumas priklauso nuo vaistinės žaliavos paruošimo būdo.

Paprastoji spanguolė. Vaistams yra naudojamos pilnai sunokę paprastųjų spanguolių vaisiai – uogos. Paprastosiomis spanguolėmis mažinami šlapimo takų infekcijų simptomai dėl jose esančių fenolinių junginių, kurie pasižymi antiseptinėmis savybėmis.

Paprastoji bruknė. Bruknės vaistinė žaliava – uogos ir lapai. Bruknė turi dezinfekuojančiųjų savybių (antiseptinių), jos pagalba yra mažinama temperatūra, skatinamas šlapimo išsiskyrimas ir mažinami simptomai tokių ligų, kaip šlapimo takų infekcija.

Miltinė meškauogė. Miltinės meškauogės lapų preparatai yra vartojami šlapimo takų infekcijų ir akmenligės simptomams mažinti bei yra laikomi viena veiksmingiausių priemonių. Vaistinė žaliava, lapai, pasižymi stipriomis antiseptinėmis savybėmis. Tyrimo tikslas – nustatyti fenolinių junginių kiekį vaistažolių arbatose skirtose šlapimo takų infekcijų simptomams mažinti. Uždaviniai: 1. Teoriškai aprašyti šlapimo takų infekcijas, jų nepageidaujamą poveikį organizmui bei pasireiškiančiųjų simptomų mažinimą. 2. Teoriškai aprašyti meškauogių, bruknių ir spanguolių morfologinius požymius, biologiškai aktyvių medžiagų sudėtį bei jų gydomąsias savybes. 3. Nustatyti fenolinių junginių kiekį bruknių, meškauogių ir spanguolių arbatose.

Raktiniai žodžiai: fenoliniai junginiai, paprastoji bruknė, paprastoji spanguolė, miltinė meškauogė

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė bei eksperimentinis tyrimas. Bendras fenolinių junginių kiekis paprastosios bruknės, miltinės meškauogės ir paprastosios spanguolės arbatose bei pramoniniu būdu pagamintame maisto papilde, nustatytas kolorimetriniu metodu taikant *Folin-Cicloteu* reagentą. Absorbicija matuota spektrofotometru 765 nm ilgio bangoje.

Rezultatai išreikšti galo rūgšties ekvivalentu (GRE) gramui žaliavos.

Rezultatai

Arbatos buvo ruošiamos pagal liaudies receptūrą, kuri buvo rasta O.Vaškelevičiūtės-Zalarauskienės knygoje „Dzūkijos žolelės gydo“ (2012) ir gamintojo nurodymą būtinėmis sąlygomis. Tyrimui pasirinktos vaistinės žaliavos smulkintos ir nesmulkintos.

Smulkintų žaliavų arbatų tyrimo rezultatai rodo, kad didžiausias fenolinių junginių kiekis (65,02 mg/g) buvo rastas miltinėje meškauogėje. Toliau pagal rezultatus seka paprastoji bruknė (17,54 mg/g) ir paprastoji spanguolė (9,62 mg/g), kurių fenolinių junginių kiekis lyginant su miltine meškauogė yra ganetinai žemas.

Nesmulkintų žaliavų arbatų rezultatai rodo, kad didžiausias fenolinių junginių kiekis (3,29 mg/g) yra paprastojoje bruknėje, o paprastojoje spanguolėje fenolinių junginių kiekis (2,97 mg/g) reikšmingai nesiskyrė. Taip pat šalia nesmulkintų žaliavų buvo pasirinkta ištirti maisto papildą, kuris savo fenolinių junginių kiekiu pralenkė mano tyrinėtą nesmulkintų žaliavų arbatas. Maisto papilde buvo rasta 7,99 mg/g fenolinių junginių.

Išvados

1. Šlapimo takų infekcijų pagrindinius nepageidaujamus simptomus tokius kaip: skausmas šlapinantis, pakilusi temperatūra, apatinės pilvo ar nugaros dalies skausmas, mažas šlapimo kiekis mažina vaistažolių arbatos, maisto papildai, o esant paūmėjusiems simptomams skiriami vaistiniai preparatai.
2. Meškauogės ir bruknės žaliavoje pagrindiniai biologiškai aktyvūs junginiai dezinfekuojantys šlapimo takus yra arbutinas ir metilarbutinas, o spanguolės uogose – benzoinė rūgštis. Šie aktyvūs junginiai veikia įvairias bakterijas, net ir tokias pavojingas kaip *Echerichia coli*.
3. Pasirinktose smulkintose žaliavose fenolinių junginių kiekis didesnis nei nesmulkintose.
 - Lyginant trijų pasirinktų smulkintų žaliavų gautus fenolinių junginių kiekius, didžiausias kiekis nustatytas miltinėje meškauogėje, o mažiausias paprastojoje spanguolėje.
 - Lyginant maisto papildą ir vaistažolių arbatas paruoštas iš nesmulkintos žaliavos didžiausias fenolinių junginių kiekis nustatytas maisto papilde, o bruknės ir spanguolės arbatose fenolinių junginių kiekis reikšmingai nesiskyrė.
 - Pastebėtas reikšmingas skirtumas tarp maisto papildo ir meškauogės arbatos paruoštos iš smulkintos žaliavos. Meškauogės arbatoje fenolinių junginių kiekis ženkliai didesnis nei maisto papilde.

Literatūra

1. Vaškelevičiūtė – Zakarauskienė, O. (2012). Dzūkijos žolelės gydo. Vilnius: „Gimtinės šaltinis“.
2. Skripkaitė, E., & Bagdonas, A. GYVENTOJŲ NUOMONĖ APIE AUGALINIŲ VAISTŲ VARTOJIMĄ, SERGANT ŠLAPIMO TAKŲ INFEKCIJOMIS

KAUNO KOLEGIJOS MEDICINOS FAKULTETO DIETETIKOS IR KOSMETOLOGIJOS STUDIJŲ PROGRAMŲ STUDENTŲ INFORMUOTUMAS APIE MAISTO PRIEDUS

Sandra Minkelytė

*Dietetikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Žaneta Maželiienė

Ivadas

Šiuo metu didelis dėmesys skiriamas sveikam maistui ir jo kokybei. Žemaitienė, (2017) rašė, kad didelė paklausa yra ekologiškiems produktams, daugiausia vitaminų ir mineralinių medžiagų turintiems produktams, dėl jų kokybės, skonio ir poveikio sveikatai, todėl turime išmanyti maisto produktų etiketės ir atkreipti dėmesį į jose esančius maisto priedus. Taip pat svarbu ne tik išmanyti, bet ir žinoti kokia informacija yra patikima.

Temos aktualumas. Žmogaus gyvensena ir elgsena lemia 50 proc. sveikatos, o nepalanki mityba gali būti kai kurių lėtinių neinfekcinių ligų priežastis.

Sveikatai nepalankūs produktai tokie kaip bulvių traškučiai, rūkyti ir konservuoti produktai turi daug maisto priedų ir dideli druskos kiekiai. Ilgas ir dažnas sveikatai nepalankių gėrimų ir maisto vartojimas gali būti žalingas sveikatai (Žandaras, Sutkus, 2015).

Tyrimo tikslas. Nustatyti Kauno kolegijos medicinos fakulteto dietetikos ir kosmetologijos studijų programų studentų žinias apie maiste esančius maisto priedus.

Tyrimo problema. Kokios yra Kauno kolegijos medicinos fakulteto dietetikos ir kosmetologijos studijų programų studentų žinios apie maiste esančius maisto priedus?

Tyrimo uždaviniai. 1. Apibrėžti maisto priedus, jų klasifikaciją ir poveikį sveikatai. 2. Išsiaiškinti studentų žinias apie maisto priedus. 3. Palyginti skirtingų Kauno kolegijos medicinos fakulteto studijų programų studentų žinias apie maisto priedus.

Raktiniai žodžiai: Maisto priedai, mityba, sveikata.

Metodologija

Tyrimas buvo atliktas 2021 metų vasario ir kovo mėnesį. Tyrimui atlikti buvo naudojama anketa sudaryta iš 24 klausimų, 6 bendrieji klausimai, studentų žinioms nustatyti 13 klausimų ir informacijos šaltiniams nustatyti 5 klausimai. ir patalpinta internetinėje svetainėje apklausa.lt. Tyrime dalyvavo 109 respondentai iš Kauno kolegijos Dietetikos ir kosmetologijos studijų programų, visų kursų studentai. 50 dietetikos studijų programos ir 59 kosmetologijos studijų programos studentai. Imtį rinkausi iš 279 žmonių su 95 proc. Tikimybę ir 7.5 paklaida turėjau apklausti 106 respondentus. Respondentai buvo informuoti koku tikslu ir tema bus apklausti bei, kad anketa yra anoniminė.

Rezultatai

Demografiniam duomenims nustatyti pasirinkta buvo lytis ir studijų programa. Tyrime dalyvavo 92,7 proc. Moterų ir 7,3 proc. Vyrų. Dietetikos pirmo kurso studentai sudarė 12,8 proc., antro kurso 16,5 proc. ir trečio kurso 16,5 proc. Kosmetologijos pirmo kurso

studentai sudarė 21,1 proc., antro kurso 12,8 proc. ir trečio kurso 19,3 proc. Į klausimą ar rinkdamiesi produktą skaito jo etiketę, Dietetikos pirmo kurso studentai atsakė, kad taip 19,6 proc., kad ne 0 proc., kad kartais skaito 9,6 proc., antro kurso studentai, kad skaito 30,4 proc., kad neskaito 11,1 proc., kad kartais skaito 5,8 proc., ir trečio 26,1 proc., kad skaito, 11,1, kad neskaito ir 9,6 proc., kad kartais skaito. Kosmetologijos pirmo kurso, kad skaito atsakė 8,7 proc., neskaito 33,3 proc. ir kartais skaito 30,8 proc., antro kurso studentai, kad skaito atsakė 4,3 proc., kad neskaito 0 proc. ir kartais skaito 21,2 proc., trečio kurso studentai jog skaito atsakė 10,9 proc., neskaito 44,4 proc. ir kartais skaito 23,1 proc. Studentai daugiausia rinkdamiesi produktą dėmesį kreipia į kainą, skonio savybes ir nauda sveikatai/ligų profilaktiką. Apklausos daugiausia dalyvavo 18-25 metų amžiaus respondentai, todėl didžioji dalis jų žinojo ką reiškia produkto etiketėje esanti raidė E ir skaičiukai. Kad maisto priedai yra natūralios ir sintetinės cheminės medžiagos dedamos į maisto produktus atsakė 98,2 proc. ir, kad tai nėra atsakė 1,8 proc. Respondentai žinojo, jog maisto priedai pramonėje naudojami išlaikyti maisto produktų savybes, sustiprinti arba susilpninti tam tikras maisto produktų savybes, pagerinti skonį ir kvapą bei prailginti galiojimo laiką.

Išvados

1. Maisto priedai yra medžiagos dedamos į maisto produktus, kad prailgintų jų galiojimo laiką, pagerintų skonį ir kvapą, išlaikytų maisto produkto savybes. Taip pat Lietuvoje pagal Europos Parlamento ir tarybos reglamentą (EB) Nr. 1333/2008 „Dėl maisto priedų“ yra naudojamasi 27 jų funkcinės grupės. Maisto priedai respondentų manymu gali turėti įtakos sveikatos gerovei.
2. Studentai domisi maisto produktų etiketėse pateikta informacija, žino ką reiškia simbolis E ir šalia jo esantys skaičiai. Žino, kad maisto priedai yra sintetinės ir natūralios cheminės medžiagos bei supranta jų naudojimo paskirtį. Rinkdamiesi maisto produktus labiausiai vertina skonio savybes, kainą ir naudą sveikatai.
3. Remiantis anketos duomenimis daugiau dėmesio rinkdamiesi produktus skiria Dietetikos studijų programos studentai.

Literatūra

1. Žandaras, Ž. ir Stukas R. (2015). Sveikatai nepalankių maisto produktų ir gėrimų vartojimo paplitimas tarp vilniaus universiteto studentų. *Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Visuomenės sveikatos institutas*, 2(69), 81-85. Prieiga per internetą: <http://hi.simplifit.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveika>

ta/2015.2(69)/VS%202015%202(69)%20ORIG%20
Nepalankus%20maisto%20produktai.pdf

2. Dėl maisto priedų. Europos parlamento ir tarybos reglamentas, 2008 gruodžio 16 d. (EB) Nr. 1333/2008. Eur-lex. [žiūrėta 2021m. kovo 26 d.]. Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32008R1333>
3. Žemaitienė, G. (2017). Maisto priedai varškės sūreliuose ir desertuose. *Lietuvos sveikatos mokslų*

universitetas, Veterinarijos akademija, Veterinarijos fakultetas, veterinarinės maisto saugos studijų programa, maisto saugos ir kokybės katedra. Prieiga per internetą: <https://www.lsmu.lt/cris/bitstream/20.500.12512/103699/1/MBD%20Gintar%20c4%97s%20c5%bdemaitien%20c4%97s.pdf>

FENOLINIŲ JUNGINIŲ KIEKIO NUSTATYMAS PROPOLYJE SURINKTAME ŽEMAITIJOS REGIONE

Skirmantė Paukštytė

*Farmakotechnikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Aušra Adomėnienė

Ivadas

Šių dienų medicinos praktikoje dažnai vartojamas propolis, nes jis pasižymi ne tik stipriu antibakteriniu, antigrybeliniu, antivirusiniu, bet ir imunitetą stiprinančiu, skausmą bei uždegimą slopinančiu, žaizdų gijimą skatinančiu, priešnavikiniu, antioksidaciniu poveikiu. Teigiama, jog bičių pikio preparatuose esančios biologiškai aktyvios medžiagos yra artimesnės žmogaus organizmui nei sintetiniai vaistai, todėl lengviau pasisavinamos (Gendrolis, 2017). Propolis, kitaip bičių pikis, yra medžiagų mišinys, kuriuo bitės apsaugo avilį nuo išorėje esančių kenkėjų. Šis bičių produktas yra labai vertingas dėl sudėtyje esančių biologiškai aktyvių junginių tokių kaip gentiso rūgštis, salicilinė rūgštis, chlorogeno rūgštis (Noor, Al-Ghamdi, Ansari, Al-Attal, & Salom, 2012). Žinant tokią sudėtį, įdomu nustatyti fenolinių junginių kiekį propolyje surinktame Žemaitijos regione. Tyrimo problema: koks fenolinių junginių kiekis nustatymas propolyje surinktame žemaitijos regione? Tyrimo objektas - bičių produktas – propolis surinktas Žemaitijos regione, Kruopiuose. Tikslas - nustatyti fenolinių junginių kiekį propolyje surinktame Žemaitijos regione. Darbo uždaviniai: 1. Teoriškai aprašyti mokslinėje literatūroje identifikuotus propolyje esančius fenolinius junginius. 2. Nustatyti fenolinių junginių kiekį propolyje naudojant skirtingus ekstrahentus. 3. Įvertinti fenolinių junginių kiekio priklausomybę nuo pasirinkto ekstrahento ir paruošimo būdo.

Raktiniai žodžiai: fenoliniai junginiai, propolis

Metodologija

Remiantis Gendrolio (2017) aprašyta metodika propolis iki mėginių ruošimo buvo laikomas sausoje tamsioje vietoje. Tyrimui pasirinktas sausas propolio etanolinis ekstraktas ir smulkintas propolis. Ekstrahentai: išgrynintas vanduo, alyvuogių aliejus ir 70 proc. (v/v)

etanolis. Bendras fenolinių junginių kiekis nustatytas kolorimetriniu metodu, naudojant *Folin – Ciocalteu* reagentą. Absorbcija matuota esant 765 nm bangos ilgiui. Rezultatai išreikšti galo rūgšties ekvivalentu (GRE) gramui žaliavos.

Rezultatai

Bendras fenolinių junginių kiekis tirtose propolio mėginiuose priklausė nuo ekstrakcijos atlikimo sąlygų. Didžiausias fenolinių junginių kiekis (371 mg/g) rastas smulkintą propolį ekstrahuojant alyvuogių aliejumi 30 min. orbitalinėje purtyklėje Pasirinkus ekstrahentą 70 proc.(v/v) etanolį, sausame propolio ekstrakte, fenolinių junginių buvo rasta 167.62 mg/g, ekstrahuojant vandeniu - 23,87 mg/g.

Išvados

1. Propolio sudėtyje randami fenoliniai junginiai iš kurių pagrindinę dalį sudaro flavonoidai, fenolinės rūgštys, aromatinės rūgštys ir jų esteriai.
2. Didžiausias fenolinių junginių kiekis nustatytas smulkintame propolyje ekstrahuojant alyvuogių aliejumi, mažiausias – sausame propolio ekstrakte ekstrahuojant vandeniu.
3. Tyrimo metu pasirinktas ekstrahentas bei paruošimo būdas turi didžiausią įtaką fenolinių junginių kiekiui.

Literatūra

1. Noori, A. L., Al-Ghamdi, A., Ansari, M. J., Al-Attal, Y., & Salom, K. (2012). Synergistic effects of honey and propolis toward drug multi-resistant *Staphylococcus aureus*, *Escherichia coli* and *Candida albicans* isolates in single and polymicrobial cultures. *International journal of medical sciences*, 9(9), 793.
2. Gendrolis, A. J. (2017). Propolis. Vaistas iš avilio. Kaunas: „Kopa“

PLAZMĄ KOAGULIUOJANČIŲ IR NEKOAGULIUOJANČIŲ STAPHYLOCOCCUS SPP. IŠSKYRIMAS NUO ŠUNŲ ODOS BEI JŲ ATSPARUMAS ANTIBIOTIKAMS

Aušrinė Petrauskaitė

Biomedicinos diagnostikos studijų programa
Kauno kolegija

Darbo vadovė - Žaneta Maželienė

Ivadas

Oda yra vienas iš apsauginių gyvūnų barjerų. Odos mikrobiota sąveikauja su šeimininko imunitetu, kad galėtų išlaikyti reikiamą homeostazę. Pasikeitimai odos paviršiuje yra susiję su ligų, įskaitant ir navikus, atsiradimu ir progresavimu (Zamarian ir kt., 2020). Daugumoje atliktų tyrimų buvo lyginami plazmą koaguliuojantys ir nekoaguliuojantys *Staphylococcus* spp. pagal šunų veisles, lytį, kailio ilgį. Pastebėta, kad nebuvo vertinama pagal jų gyvenamąją vietą, dėl to iškilo klausimas ar skiriasi plazmą koaguliuojančių ir nekoaguliuojančių *Staphylococcus* spp. kiekis ant šunų odos lyginant pagal jų gyvenamąją vietą. Tyrimo problema - ar plazmą koaguliuojančių ir nekoaguliuojančių *Staphylococcus* spp. yra ant šunų odos ir koks jų atsparumas antibiotikams?

Tyrimo tikslas - nustatyti plazmą koaguliuojančius ir nekoaguliuojančius *Staphylococcus* spp. nuo šunų odos bei jų atsparumą antibiotikams.

Tyrimo uždaviniai: 1. Aprašyti odos sudėtį, jos funkciją, šunų odos mikroflora, plazmą koaguliuojančių ir nekoaguliuojančių *Staphylococcus* spp. rūšis, jų savybes, plitimą, sukeliamas infekcijas, atsparumą antibiotikams. 2. Išskirti plazmą koaguliuojančius ir nekoaguliuojančius *Staphylococcus* spp. nuo šunų odos. 3. Nustatyti nuo šunų odos išskirtų plazmą koaguliuojančių ir nekoaguliuojančių *Staphylococcus* spp. atsparumą antibiotikams. 4. Palyginti išskirtus plazmą koaguliuojančius ir nekoaguliuojančius *Staphylococcus* spp. tarp namuose, lauke ir prieglaudose gyvenančių šunų bei jų atsparumą antibiotikams.

Raktiniai žodžiai: *Staphylococcus* spp, šunų odos mikroflora, stafilokokų atsparumas antibiotikams.

Metodologija

Teorinėje dalyje atlikta mokslinės ir dalykinės literatūros analizė. Empirinėje dalyje atliekamas mikrobiologinis tyrimas. Tepinėliai skirti tyrimui surinkti nuo šunų pilvo zonos, su steriliu vatos tamponu į transportines „TRANSWAB®“ terpes ir jų išsėjimas į selektyvias terpes bei tolimesnis bakterijų biologinių savybių nustatymas, bakterijų identifikavimas bei antibiotikogramos įvertinimas. Empirinėje dalyje duomenims analizuoti naudojama SPSS programa. Naudota aprašomoji statistika (dažnio skaičiavimas), grupių palyginimas (CHI kvadratas), ryšių skaičiavimas (kontingencijos koeficientas).

Rezultatai

Daugiau nei pusėje tirtų mėginių buvo aptikti stafilokokai, iš kurių trečdalis plazmą koaguliuojantys, o likusieji du trečdaliai – plazmos nekoaguliuojantys.

Plazmos nekoaguliuojančių stafilokokų daugiausiai išaugo tarp šunų gyvenančių namuose, o plazmą koaguliuojančių – tarp šunų gyvenančių lauke ir tai parodė, kad šis skirtumas tarp šių grupių yra statistiškai reikšmingas. *Staphylococcus aureus* buvo daugiausiai atsparus penicilinui ir klindamicinui, o plazmos nekoaguliuojančių atsparumas pasireiškė linezolidui. Lyginant *Staphylococcus* spp. atsparumą antibiotikams su šunų gyvenamąją vietą, nebuvo aptiktas statistiškai reikšmingas skirtumas.

Išvados

1. Oda susideda iš trijų sluoksnių: epidermio, dermos ir poodžio. Pagrindinė odos funkcija yra apsauginio barjero mechanizmas. Ant šunų odos paviršiaus kolonizuojasi pagrindinės keturios bakterijų šeimos – Corynebacteriaceae, Propionibacteriaceae, Staphylococcaceae ir Micrococcaceae. Medicinoje svarbiausias plazmą koaguliuojantis *S. aureus*, o plazmos nekoaguliuojantys – *S. saprophyticus* ir *S. epidermidis*. Šios bakterijos tarpusavyje yra atskiriamos pagal savybę koaguluoti plazmą. Jos plinta lytėjimo (kontaktiniu) būdu, sukeldamos įvairias pūlines odos ligas, žaizdų infekcijas, bakteremiją, artritus, maisto intoksikacijas, peritonitus ir osteomielitus. Didžioji dalis *Staphylococcus* spp. padermių yra atsparios novobiocinui ir penicilinui
2. Iš visų tirtų mėginių, daugiau nei trečdalyje buvo aptikti stafilokokai, iš kurių trečdalis buvo plazmą koaguliuojantys, o du trečdaliai plazmos nekoaguliuojantys.
3. *Staphylococcus aureus* buvo daugiausiai atsparus penicilinui ir klindamicinui, labiausiai jautrus linezolidui, o vidutinis jautrumas labiausiai pasireiškė ciprofloksacinui. Tarp plazmą koaguliuojančių padermių pastebėta, kad atsparumas labiausiai pasireiškė linezolidui, padermės labiausiai jautrios buvo vankomicinui, cefoksitinui, o vidutiniškas jautrumas pastebėtas ciprofloksacinui
4. Plazmos nekoaguliuojančių stafilokokų daugiausiai išaugo tarp šunų gyvenančių namuose, o plazmą koaguliuojančių – tarp šunų gyvenančių lauke ir tai parodė, kad šis skirtumas tarp šių grupių yra statistiškai reikšmingas. Daugiausiai atsparių stafilokokų linezolidui buvo pas šunis gyvenančius prieglaudoje, vienodas kiekis atsparių linezolidui, fuzido rūgščiai ir klindamicinui buvo pas šunis gyvenančius namuose ir taip pat vienodas kiekis atsparių gentamicinui, rifampicinui ir klindamicinui buvo pas šunis gyvenančius lauke. Lyginant *Staphylococcus* spp. atsparumą antibiotikams su šunų

gyvenamąją vietą, nebuvo aptiktas statistiškai reikšmingas skirtumas.

Literatūra

1. Zamarian, V., Catozzi, C., Cuscó, A., Stefanello, D., Ferrari, R., Ceciliani, F., Francino, O., Sánchez, A.,

Grieco, V., Zani, D., Talenti, A., Crepaldi, P., & Lecchi, C. (2020). Characterization of skin surface and dermal microbiota in dogs with mast cell tumor. *Scientific reports*, *10*(1), 12634. <https://doi.org/10.1038/s41598-020-69572-0>

KOSMETOLOGŲ NUOMONĖ APIE APSAUGINIŲ VEIDO KAUKIŲ DĖVĖJIMO SUKELTŲ ODOS PROBLEMŲ SPRENDIMO BŪDUS

Emilija Petruškevičiūtė

*Kosmetologijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Loreta Valatkevičienė

Ivadas

2020 m. pasaulio sveikatos organizacijai paskelbus COVID-19 pandemiją, daugumoje pasaulio valstybių tarp plačiosios visuomenės įsigaliojo privalomas apsauginės kaukės dėvėjimas siekiant sumažinti viruso plitimą oro lašeline būdu (WHO, 2020). Ilgą laiką dėvint apsaugines veido kaukes gali pasireikšti naujai atsiradusios arba paūmėjusios odos problemos (Scheid, Lupien, Ford & West, 2020). Tai aktualus klausimas žmonėms, kuriems yra privalomas apsauginių veido kaukių dėvėjimas ir dėl šios priežasties patiria nepageidaujamas odos problemas. Tyrimo problema – kokia kosmetologų nuomonė apie apsauginių veido kaukių dėvėjimo sukeltų odos problemų sprendimo būdus? Tyrimo tikslas – atskleisti kosmetologų nuomonę apie apsauginių veido kaukių dėvėjimo sukeltų odos problemų sprendimo būdus. Tyrimo objektas – kosmetologų nuomonė apie apsauginių veido kaukių dėvėjimo sukeltų odos problemų sprendimo būdus. Darbo uždaviniai: 1. Aprašyti apsauginių veido kaukių paskirtį, rūšis, sudėtį, daromą žalą odai. 2. Aptarti apsauginių veido kaukių dėvėjimo sukeliamas odos problemas ir jų sprendimo būdus 3. Nustatyti kosmetologų nuomonę apie apsauginių veido kaukių dėvėjimo sukeltų odos problemų sprendimo būdus.

Pagrindiniai žodžiai: apsauginės veido kaukės, odos problemos, kosmetologai, nuomonė.

Metodologija

Darbo tikslui ir uždaviniams įvykdyti atlikta mokslinės ir profesinės literatūros analizė bei anoniminė anketa internetu. Siekiant atskleisti kosmetologų nuomonę apie apsauginių veido kaukių dėvėjimo sukeltų odos problemų sprendimo būdus, buvo pasirinktas kiekybinis tyrimas, kurio instrumentas – internetinė apklausa. Anketa buvo patalpinta internetinėje erdvėje, puslapyje “Google forms.com”, kurią sudarė 21 pusiau uždaro tipo klausimas. Tyrimas vyko 2021 metų vasario 15 – balandžio 3 dienomis, tyrime dalyvavo 50 kosmetologų. Tyrimo dalyviai atrinkti tikimybinės paprastosios atsitiktinės imties būdu. Surinktų duomenų statistinei analizei ir grafiniam pavaizdavimui naudota “Microsoft Excel” programa.

Rezultatai

Nustatyta, jog dėl dėvimų apsauginių veido kaukių klientai, turintys riebią arba problematinę odą, dažniausiai susiduria su odos kuperozės ir paprastųjų spuogų problemų atsiradimu. Sprendžiant kuperozės

problemas, kosmetologai renka kosmetines kuperozinei odai skirtas procedūras, pasižyminčias raminančiu poveikiu, stiprinančias kapiliarų sienelės. Pasireiškus paprastųjų spuogų problemai, dažniausiai pasirenkamos mechaninio odos valymo arba cheminio šveitimo procedūros, su galimybe jas kombinuoti. Procedūrų metu kosmetologai dažniausiai renka priemones, kurios veikia priešuždegimiškai, antibakteriškai. Esant uždegiminėms odos būklėms kosmetologai rekomenduoja apsilankyti pas gydytoją-dermatologą. Kosmetologai pateikia rekomendacijas apie odos būklę bloginančius veiksnius, apsauginių veido kaukių dėvėjimo taisykles, rankų bei odos prausimą prieš/po apsauginės veido kaukės dėvėjimą (-o), odos priežiūrą namuose.

Išvados

1. Apsauginių kaukių paskirtis - mažinti viruso plitimą. Vienkartinės kaukės ir respiratoriai gaminami naudojant neaustinio audinio polipropilena, daugkartinės - įvairius kitus audinius. Susidariusi nepralaidi plėvelė tarp veido odos ir kaukės, kelia odos temperatūrą, oda išskiria drėgmę, išauga terpė daugintis bakterijoms.
2. Apsauginių veido kaukių sukeliamas, kosmetologijos praktikoje paplitusias odos dehidracijos, kuperozės ir paprastųjų spuogų problemas galima spręsti klasikinėmis, aparatinėmis metodikomis, cheminiais šveitikliais ir su suteikiamomis papildomomis prevencijos priemonėmis.
3. Didžioji dalis kosmetologų apsauginių veido kaukių dėvėjimą nustato kaip veiksnį, sukeltį naujai atsiradusias arba paūmėjusias odos problemas. Sprendžiant odos problemas kosmetologai pagal savo kompetenciją naudoja skirtingus odos būklę gerinančius metodus, kurių tikslas – nepažeisti odos.

Literatūra

1. Scheid, J. L., Lupien, S. P., Ford, G. S., & West, S. L. (2020). Commentary: Physiological and Psychological Impact of Face Mask Usage during the COVID-19 Pandemic. *International journal of environmental research and public health*, 17(18), 6655. <https://doi.org/10.3390/ijerph17186655>
2. World Health Organization. Mission summary: WHO Field Visit to Wuhan, China 20-21 January 2020 [žiūrėta 2020-01-18]. Prieiga per internetą: <https://www.who.int/china/news/detail/22-01-2020-field-visit-wuhan-china-jan-2020>

MOKSLEIVIŲ NUOMONĖ APIE KOSMETINIŲ PRIEMONIŲ IR PROCEDŪRŲ POVEIKĮ JAUNATVINIŲ SPUOGŲ PAŽEISTOS ODOS BŪKLEI

Miglė Plučūtė

*Kosmetologijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Vaiva Sulachat Vaikšnorienė

Ivadas

Jaunatviniai spuogai – viena labiausiai paplitusių odos problemų paauglių tarpe, kuri gali daryti neigiamą įtaką jaunuolių psichologinei ir fizinei būklei, ko pasekoje prastėja gyvenimo kokybė, mažėja savivertės jausmas (Agrawal, Khunger, 2020). Kaip teigia Yorulmaz ir Yalcin (2020), paauglių žinios apie jaunatvinius spuogus, jų priežastis ir eigą yra menkos. Daugelis asmenų, pastebėję pirmuosius spuogų požymius, nesikreipia pagalbos į specialistus. Uždelstas ligos gydymas gali palikti įvairaus dydžio randus ir použdegiminę hiperpigmentaciją, todėl svarbu pradėti šviesti visuomenę apie kuo ankstesnę tinkamą spuogų korekciją, norint išvengti būklės paūmėjimo ir likusių po spuogų reiškinių, kurių korekcija gali tapti dar sudetingesnė ir turėti įtakos psichosocialinei asmens būklei (Voidazan, Toth, Varo, 2020; Hazarika, Archana, 2016). Tyrimo problema – kokia moksleivių nuomonė apie kosmetinių priemonių ir procedūrų poveikį jaunatvinių spuogų pažeistos odos būklei? Tyrimo tikslas - atskleisti moksleivių nuomonę apie kosmetinių priemonių ir procedūrų poveikį jaunatvinių spuogų pažeistos odos būklei. Tyrimo objektas - moksleivių nuomonė apie kosmetinių priemonių ir procedūrų poveikį jaunatvinių spuogų pažeistos odos būklei. Darbo uždaviniai: 1. Apibrėžti jaunatvinių spuogų etiopatogenezę ir būdingus požymius. 2. Išskirti kosmetinių priemonių aktyvius ingredientus ir kosmetines procedūras, skirtas jaunatvinių spuogų problemoms spręsti. 3. Nustatyti moksleivių nuomonę apie riebios veido odos kosmetologinės priežiūros poveikį jaunatvinių spuogų požymiams.

Raktiniai žodžiai: jaunatviniai spuogai, moksleiviai, kosmetinės priemonės, kosmetinės procedūros.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės ir profesinės literatūros šaltinių analizė. Pasirinktas kiekybinis tyrimo metodas – anketinė apklausa, kurios tikslas - nustatyti moksleivių nuomonę apie kosmetinių priemonių ir procedūrų poveikį jaunatvinių spuogų pažeistos odos būklei. Tyrimas vyko 2021 metų vasario 22 – 26 dienomis Kėdainių Šviesiojoje gimnazijoje. Tyrime dalyvavo 131 moksleivis, iš kurių 92 turėjo jaunatvinius spuogus.

Rezultatai

Apibendrinus tyrimo rezultatus galima teigti, jog daugiau nei pusė moksleivių jaunatvinių spuogų problemas sprendžia kosmetinių priemonių pagalba, kurias naudoja tinkamai bei su veiksmingomis aktyviosiomis medžiagomis – vitaminu E, alaviju, arbatmedžio aliejumi, beta hidroksi ir alfa hidroksi rūgštimis. Šios

priemonės, daugumos apklaustųjų nuomone, didžiausią poveikį turėjo spuogų skaičiui ir odos riebalavimuisi. Pas kosmetologus lankosi tik pusė apklaustųjų ir dažniausiai atlieka mechaninio veido valymo procedūras, todėl didžiausią poveikį pastebėjo komedonų ir spuogų skaičiui. Beveik trečdalis moksleivių apie procedūrų poveikį odos būklei neturi nuomonės, nes pas kosmetologus lankosi per retai arba nereguliariai.

Išvados

1. Jaunatvinių spuogų atsiradimą lemia padidėjęs riebalinių liaukų aktyvumas, folikulų hiperkeratozė, uždegimo mediatorių išsiskyrimas, Cutibacterium acnes kolonizacija. Jaunatviniai spuogai gali atsirasti dėl sutrikusios hormonų veiklos, paveldimumo.
2. Alfa ir beta hidroksi rūgštys turi nusluoksniuojantį poveikį; benzoilo peroksidas, siera, retinolio rūgštis veikia priešuždegimiškai; cinkas, azelaino rūgštis slopina riebalinių liaukų veiklą. Pagrindinės atliekamos procedūros kosmetologo kabinete – mechaninis veido valymas, cheminis odos šveitimas, klasikinės procedūros riebiai odai ir aparatinės metodikos.
3. Daugiau nei pusė moksleivių jaunatvinių spuogų problemas sprendžia kosmetinių priemonių pagalba. Šios priemonės daugumos apklaustųjų nuomone didžiausią poveikį turėjo spuogų skaičiui ir odos riebalavimuisi. Pas kosmetologus lankosi tik pusė apklaustųjų ir dažniausiai atlieka mechaninio veido valymo procedūras, todėl didžiausią poveikį pastebėjo komedonų ir spuogų skaičiui.

Literatūra

1. Agrawal, D. A., & Khunger, N. (2020). A Morphological Study of Acne Scarring and Its Relationship between Severity and Treatment of Active Acne. *Journal of Cutaneous & Aesthetic Surgery*, 13(3), 210–216. https://doi.org/db.kaunokolegija.lt/10.4103/JCAS.JC_AS_177_19
2. Hazarika, N., & Archana, M. (2016). The Psychosocial Impact of Acne Vulgaris. *Indian journal of dermatology*, 61(5), 515–520. <https://doi.org/10.4103/0019-5154.190102>
3. Voidazan, S., Toth R., & Varo, T. (2020). Factors Involved in the Pathogenesis of Acne and Its Psycho-Social Impact. *Acta Medica Marisensis*, 66(1), 15–18. <https://doi.org/db.kaunokolegija.lt/10.2478/amma-2020-0001>
4. Yorulmaz, A., & Yalcin, B. (2020). Myths, Perceptions and Practices in Acne: A Study on Adolescents and Young Adults. *Current Health*

RŪKANČIŲ ŽMONIŲ POŽIŪRIO KAITA Į BURNOS ERTMĖS PRIEŽIŪRĄ PO APSILANKYMO PAS BURNOS HIGIENISTĄ

Ieva Puišytė

*Burnos higienos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Rita Juchnevičienė

Ivadas

Šiame XXI amžiuje rūkymas tapo 1 iš 10 pagrindinių gyventojų mirties priežasčių. Rūkymas kasmet nusineša daugiau nei 6000 lietuvių gyvybių. Šis žalingas įprotis labiau įtakoja dantų ėduonies bei periodonto ligų atsiradimą. Norint užkirsti kelią burnos ertmės ligoms, viena iš pagrindinių prevencijos priemonių – profesionalioji burnos higiena (Subačiūtė, 2018). Procedūros metu ne tik pašalinamas mineralizuotas ir minkštas dantų apnašas, bet ir pacientas yra konsultuojamas individualios burnos higienos ir sveikos gyvensenos klausimais. Pacientas turi būti supažindinamas su neigiamu rūkymo poveikiu burnos sveikatai. Norint išsaugoti gerą burnos sveikatą labai svarbus burnos higienisto ir paciento bendradarbiavimas (Ramoš ir kt., 2017). Tyrimo problema – kaip keičiasi rūkančių žmonių požiūris į burnos ertmės priežiūrą po apsilankymo pas burnos higienistą? Šio tyrimo tikslas – atskleisti rūkančių žmonių požiūrio kaitą į burnos ertmės priežiūrą po apsilankymo pas burnos higienistą. Tyrimo objektas – rūkančių žmonių požiūrio kaita į burnos ertmės priežiūrą po apsilankymo pas burnos higienistą. Darbo uždaviniai: 1. Aptarti rūkymo įtaką burnos sveikatai. 2. Teoriškai pagrįsti rūkančio asmens burnos ligų profilaktikos galimybes. 3. Atskleisti rūkančių žmonių požiūrį į burnos ertmės priežiūrą prieš apsilankymą pas burnos higienistą. 4. Atskleisti rūkančių žmonių požiūrį į burnos ertmės priežiūrą po apsilankymo pas burnos higienistą.

Raktiniai žodžiai: rūkymas, burnos higiena, burnos ertmės sveikata, požiūris.

Metodologija

Šiame darbe atlikta mokslinės literatūros analizė bei empirinis tyrimas. Siekiant atskleisti rūkančių žmonių požiūrio kaitą į burnos ertmės priežiūrą po apsilankymo pas burnos higienistą buvo pasirinkta kiekybinė tyrimo strategija, buvo parengta anketinė anoniminė apklausa. Respondentai laisva valia galėjo dalyvauti tyrime. Tyrimas vyko 2021 metų kovo 15 – balandžio 4 dienomis, kuriame dalyvavo 108 respondentai.

Rezultatai

Apibendrinus tyrimo rezultatus galima teigti, jog rūkančių žmonių požiūris į burnos ertmės priežiūrą po apsilankymo pas burnos higienistą pakito neženkliai. Tyrimas atskleidė, jog burnos higienistai per mažai motyvuoja pacientus atsisakyti rūkymo priklausomybės. Beveik pusė (42%) respondentų atskleidė, jog burnos higienistas neatkreipė dėmesio į pakitimus burnos ertmėje pradėjus rūkyti. Didžioji dalis (59%) nurodė, jog burnos higienistas neinstruktavo apie individualios burnos higienos priemones rūkantiems pacientams. Tačiau vistiek individualios burnos higienos priemonių naudojimas po apsilankymo pas burnos higienistą pakilo. Taipogi 6% respondentų iš viso atsisakė tabako gaminių.

Išvados

1. Rūkymas blogina burnos higienos būklę, ypač skatina virš dantų ir po jomis esančių akmenų kaupimąsi. Atsiranda burnos sausumas, dantų kraujavimas, blogas kvapas iš burnos.
2. Norint apsaugoti burnos ertmės sveikatą reikalinga profesionali bei individuali burnos higiena. Burnos higienistas paskiria tinkamas priemones, jog burnos ertmė būtų kuo labiau saugoma.
3. Rūkantys žmonės prieš apsilankymą pas burnos higienistą mažiau turėjo žinių bei rečiau naudojo individualias burnos higienos priemones.
4. Rūkančių žmonių požiūris į burnos ertmės priežiūrą po apsilankymo pas burnos higienistą kito neženkliai, tai gali rodyti per mažą burnos higienistų įdėtą darbą į paciento motyvavimą.

Literatūra

1. Ramoš CP, Eissenberg T, Sahingur SE. Increasing popularity of waterpipe tobacco smoking and electronic cigarette use: Implications for oral healthcare. *J Periodontol Res.* 2017 Oct;52(5):813-823. doi: 10.1111/jre.12458. Epub 2017 Apr 10. PMID: 28393367; PMCID: PMC558502.
2. Subačiūtė, S. (2018). *Rūkymo įtaka periodonto ligų išsivystymui*

Dovilė Račkauskaitė

*Ergoterapijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Daiva Baltaduonienė

Ivadas

Laimo liga tampa vis didesniu visuomenės susirūpinimu pasaulyje. Šios ligos paplitimas ir sergamumas didėja ir tampa dažniausia pernešėjų platinama liga Europoje, Kinijoje, Australijoje, Afrikoje ir Šiaurės Amerikoje (Van Hout, 2018). Remiantis Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro duomenimis (2019), 2019 m. Lietuvoje buvo užregistruoti 3292 nauji Laimo ligos atvejai. Lyginant šią informaciją su 2018 metų pateiktais duomenimis, sergamumo rodiklis padidėjo 43,8 proc. Tokia statistika rodo, kad Lietuva yra endeminė Laimo ligos šalis ir jos registruojamas sergamumas yra vienas didžiausių Europoje. Kai kuriems asmenims, sirgusiems Laimo liga, po gydymo lieka nespecifinių simptomų, tokių kaip miego sutrikimai, nuovargis, sąnarių skausmas, nerimas, kognityviniai sutrikimai ir kt. (Turk ir kt., 2019). Ergoterapijoje skiriamos trys veiklos: kasdienė, darbinė, laisvalaikio. Visos jos yra svarbios Laimo liga sirgusiems asmenims, siekiantiems savarankiško bei visuomeninio gyvenimo (American Occupational Therapy Association, 2013). Tyrimo problema – kokios veiklos problemos kyla asmenims, sirgusiems Laimo liga? Šio tyrimo tikslas – atskleisti asmenų, sirgusių Laimo liga, veiklos problemas. Tyrimo objektas - Gyvenimo kokybės pokyčiai kasdienėje, darbinėje ir laisvalaikio veiklose asmenims, sirgusiems Laimo liga. Tyrimo klausimai: 1. Su kokiais sunkumais asmenys susidūrė kasdienėje veikloje? 2. Su kokiais sunkumais asmenys susidūrė darbinėje veikloje? 3. Kaip yra apribotas laisvalaikio praleidimas asmenims sirgusiems Laimo liga? 4. Kaip asmenys, sirgę Laimo liga, sprendė išliekamuosius negalavimus?

Raktiniai žodžiai: Laimo liga, veiklos problemos, ergoterapija.

Metodologija

Buvo atliekamas kokybinis tyrimas, siekiant atskleisti asmenų, sirgusių Laimo liga, gyvenimo kokybės pokyčius kasdienėje, darbinėje ir laisvalaikio veiklose. Duomenų rinkimui buvo pasirinktas pusiau struktūrizuotas interviu su asmenimis sirgusiais Laimo liga. Interviu buvo atliekamas kuomet asmenys, po gydymo antibiotikais jautė liekamuosius simptomus. Su jais buvo susitartas pokalbis nuotoliniu būdu, kuris truko nuo 40 min. iki 1 val. 20 min. Pusiau struktūrizuoto interviu užfiksavimui buvo naudojama garso įrašinėjimo priemonė (diktofonas) bei užrašai, kurie buvo pildomi tyrimui naudinga informacija. Po kiekvieno interviu, garso įrašas buvo perklausytas kelis kartus ir informacija transkribuota į Microsoft Word dokumentą. Išsamiai duomenų analizei atlikti buvo detalai išanalizuotas kiekvieno asmens interviu bei neformalus užrašų turinys.

Rezultatai

Išanalizavus tiriamųjų interviu, išryškėjo 6 kategorijos, kurios vėliau buvo suskirstytos į smulkesnes subkategorijas: 1. Ligos pradžia (subkategorijos: migruojanti eritema, nuovargis, silpnumas, artralgija, mialgija, parestezija, padažnėjęs širdies plakimas, krūtinės skausmas, trišakio nervo neuralgija), 2. Liga tęsiasi (subkategorijos: atminties sutrikimai, regos sutrikimai, nuovargis, silpnumas, skausmas, miego sutrikimas, spieгимas ausyse, dėmesio sutrikimai, galvos skausmas, padažnėjęs širdies plakimas), 3. Kasdienė veikla (subkategorijos: asmeninė higiena, apsirengimas/nusirengimas, bendravimas), 4. Darbinė/produktyvioji veikla (subkategorijos: darbai namuose, maisto gaminimas, tvarkymasis, maisto prekių aprūpinimas, vairavimas, apmokamas darbas), 5. Laisvalaikis (subkategorijos: apriboti pomėgiai, atsipalaidavimas, pasilinksminimas), 6. Sprendimo būdai (subkategorijos: reabilitacijos paslaugos, informacijos ieškojimas ir užsirašinėjimas, alternatyvų ieškojimas, antibiotikai).

Išvalgos

1. Sirgusiems Laimo liga pasireiškė atminties sutrikimai, migruojantys skausmai, nuovargis, kurie turėjo neigiamą poveikį kasdienės veiklos bendravimo srityje. Simptomų intensyvumas turi įtakos apsirengimo/nusirengimo ir asmens higienos veiklų atlikimui.
2. Asmenys sirgę Laimo liga susidūrė su sunkumais darbinėje veikloje dėl atminties, dėmesio sutrikimų, nuovargio ir migruojančių skausmų. Darbinė veikla taip pat reikalavo daugiau pastangų nei įprastai.
3. Asmenims sirgusiems Laimo liga laisvalaikio apribojimai pasireiškė skirtingai, kai kuriems išryškėjo motyvacijos stoka veiklai, kiti dėl jaučiamų simptomų negalėjo užsiimti savo mėgstama veikla.
4. Asmenys sirgę Laimo liga liekamuosius negalavimus sprendė reabilitacijos ir kitų alternatyvų gydymo būdų dėka, tokių kaip kitokio sporto paieška, muzikos pagalba ir informacijos užsirašinėjimu.

Literatūra

1. Van Hout, M. C. (2018). The Controversies, Challenges and Complexities of Lyme Disease: A Narrative Review. *J. Pharm. Pharm.* 21(1), 429-436. DOI: 10.18433/jpps30254
2. Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras (2019). Sergamumo užkrečiamosiomis ligomis Lietuvoje 2019 m. apžvalga. [žiūrėta 2021-01-27]. Prieiga per internetą: http://www.ulac.lt/uploads/downloads/leidiniai/2020/ Apzvalga_2019

3. Turk, S. P., Lumbard, K., Liepshutz, K., Williams, C., Hu, L., Dardick, K., Wormser, G. P... Marques, A. (2019). Post – treatment Lyme disease symptoms score: Developing a new tool for reasearch. *PLoS One*. 14(11). DOI: 10.1371/journal.pone.0225012
4. American Occupational therapy Association. (2013). *Adult Cognitive Disorders*. [žiūrēta: 2021-01-13]. Prieiga per internetą: <https://www.aota.org/About-Occupational-Therapy/Professionals/PA/Facts/Adult-Cognitive-Disorders.aspx>

PACIENTŲ KONFIDENCIALUMO UŽTIKRINIMAS LIGONINĖSE BŪSIMŲJŲ SLAUGYTOJŲ POŽIŪRIU

Toma Ragauskaitė ir Rūta Stirkaitė

*Bendrosios praktikos slaugos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė - Dalė Smadžiūnienė

Ivadas

Pacientams paslaugas teikia įvairūs specialistai - gydytojai, slaugytojai, rezidentai, slaugos studentai ir kiti. Dauguma šių žmonių gali turėti prieigą prie pacientų ligos istorijų, įvairių duomenų, todėl tikėtina, kad konfidencialumas gali būti pažeistas. Dėl neatsargumo, neapdairumo ar net piktybiško elgesio kai kurie žmonės pasidalina tomis pacientų sveikatos informacijos detalėmis, kurios turėtų likti konfidencialios. (Beltran-Aroca ir kt., 2016) Slaugytojos daugiausia laiko praleidžia su pacientais, todėl užsimezga glaudus ryšys. Palaikant tokį glaudų ryšį bendrosios praktikos slaugytojams ir būsimiems slaugytojams kyla didelė atsakomybė užtikrinti paciento konfidencialumą. (American Nurses Association, 2015) Tiek slaugytojai, tiek studentai privalo laikytis teisės aktų, kurie reglamentuoja paciento konfidencialumo užtikrinimą. Bendrosios praktikos studentai prieš praktikas turi būti supažindinti su konfidencialumo laikymosi sutartimi.

Tyrimo tikslas – Įvertinti paciento konfidencialumo užtikrinimo situaciją ligoninėse būsimųjų slaugytojų požiūriu. **Tyrimo uždaviniai:** 1. Apibūdinti teisės aktus bei slaugytojų vaidmenį, apibrėžiančius paciento konfidencialumo užtikrinimą. 2. Įvertinti slaugos studijų studentų supažindinimą su konfidencialumo laikymosi sutartimi prieš profesines praktikas. 3. Nustatyti bendrosios praktikos slaugos studentų konfidencialumo pažeidimų patyrimų dažnumą praktikų metu ir respondentų nuomonę apie veiksmų, kurie užtikrina paciento konfidencialumo taikymą.

Tyrimo objektas – konfidencialumo užtikrinimas ligoninėse būsimųjų slaugytojų požiūriu.

Raktiniai žodžiai: pacientų konfidencialumas, slaugytojai, BPS studijų studentai.

Metodologija

Atlikta mokslinės literatūros analizė ir kiekybinis tyrimas. Atranka netikimybinė tikslinė. Tyrime dalyvavo 48 Kauno, Vilniaus ir Šiaulių kolegijos Bendrosios praktikos slaugos studentai. Tyrimas vyko 2021-02-23 – 2021-02-27.

Rezultatai

Atlikus apklausą nustatyta, kad daugiausia (91,7 proc.) respondentų studijuoja trečiame kurse. Daugiau nei pusė (65,2 proc.) respondentų buvo supažindinti su konfidencialumo laikymosi sutartimi, o mažiau nei trečdalis (23,9 proc.) supažindinti nebuvo. Daugiau nei pusė (60,4 proc.) respondentų yra susidūrę su paciento konfidencialumo pažeidimais praktikų metu. Daugiau nei dešimtadalis (14,8 proc.) respondentų su konfidencialumo pažeidimais susidūrė kartą per mėnesį.

Beveik pusė (46,9 proc.) pacientų konfidencialumo pažeidimų atvejų įvyksta personalui bendraujant su artimaisiais. Tyrimo metu respondentų buvo paprašyta papasakoti savo patirtis susijusias su paciento konfidencialumo užtikrinimo pažeidimais, dažniausios patirtys buvo susijusios su neprofesionalių personalo elgesiu ir konfidencialios informacijos dalinimusi su pašaliniais asmenimis. Daugiau nei pusė (64,8 proc.) BPS studijų studentų pažymėjo, kad prieš atliekant profesinės veiklos praktikas yra pasirašoma konfidencialumo sutartis.

BPS studijų studentų teigimu daugeliu atveju (65,5 proc.) informacija apie pacientų sveikatos būklę pašaliniams asmenims nėra teikiama. Daugiau nei pusė (52,3 proc.) respondentų teigia, kad profesinės praktikos metu jiems yra draudžiama fotografuoti paciento sveikatos informacijos dokumentus. Beveik keturi dešimtadaliai (39,5 proc.) apklausos dalyvių nurodė, kad kartais patekdavo į paciento informacijos aptarinėjimo apie paciento sveikatos būklę su kolegomis situacijas. Tyrimo metu buvo nustatyta, kad pasitaiko atvejų kai pacientams niekada (6,4 proc.) nesuteikiama privati erdvė bendraujant su artimaisiais.

Išvados

1. Slaugytojo veikla yra reglamentuota teisės aktais. Slaugytojai ir būsimi slaugytojai yra atsakingi už paciento konfidencialumo užtikrinimą. Siekiant išvengti paciento konfidencialumo pažeidimų, būtina vadovautis šiais teisės aktais: Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, Civilinis kodeksas, LR Konstitucija, LR pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymas ir kt.
2. Atlikto tyrimo metu nustatyta, kad daugiau nei pusė BPS studijų studentų prieš praktikas būdavo supažindinami su konfidencialumo laikymosi sutartimi.
3. Nustatyta, kad daugiau nei pusė BPS studijų studentų praktikų metu yra pastebėję paciento konfidencialumo pažeidimų. Dažniausiai pažeidimai pasitaiko pacientui bendraujant su personalu. Paciento konfidencialumo užtikrinimui dažniausiai taikomi šie veiksmai: paciento informacijos teikimas, tik nurodytiems asmenims, studentų supažindinimas su konfidencialumo laikymosi sutartimi (ir jos raštiškas patvirtinimas), neleidimas fotografuoti paciento konfidencialios informacijos dokumentų.

Literatūra

1. Beltran-Aroca, C. M., Girela-Lopez, E., Collazo-Chao, E., Montero-Pérez-Barquero, M., & Muñoz Villanueva, M. C. (2016). Confidentiality breaches in clinical practice: what happens in hospitals? *BMC*

- medical ethics*, 17(1), 1-12.
<https://doi.org/10.1186/s12910-016-0136-y>
2. Blair, L. M. (2019). Getting Familiar With the Architecture: Computing Systems, Networks, and Data Security. In *Fast Facts in Health Informatics for Nurses*, 67-77. New York: Springer Publishing Company. Prieiga per internetą: https://books.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=UsGYDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA67&ots=6aK89p6vIc&sig=sh3rC-zzN3iw-AbXCMJSwHEZ6I8&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
 3. American Nurses Association. (2015). *Privacy and Confidentiality*. Prieiga per internetą: <https://www.nursingworld.org/~4ad4a8/globalassets/docs/ana/position-statement-privacy-and-confidentiality.pdf>

MOTERŲ ŽINIOS APIE KOSMETIKOS PRODUKTUOSE ESANČIUS PEPTIDUS IR JŲ POVEIKĮ ODAI

Eglė Ramonienė

*Kosmetologijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė- dr. Diana Barragan Ferrer

Ivadas

Kosmetinės priemonės su peptidais – vienos naujausių ir efektyviausių komponentų kosmetikos pramonėje. Peptidai kosmetikos produktuose pasižymi plačiu bioaktyvumo spektru jiems būdingos trumpos aminorūgščių sekos. Peptidai kosmetikos priemonėse yra skirstomi į penkias grupes pagal jų veikimo mechanizmą, dažniausiai iš jų naudojami signaliniai peptidai ir neuromediatorių inhibitorių peptidai (El Hadmed, Castillo, 2016; Errante, Ledwoń, Latajka, Rovero, Papini, 2020; Forbes, Krishnamurthy, 2020).

Nuolat augančioje kosmetikos pramonėje vis dažniau išgirstame apie kosmetikos produktus su peptidais, bet ar visos moterys žino, kokia tai cheminė medžiaga, koks jos veiksmingumas ir poveikis odai?

Tyrimo problema. Kokios moterų žinios apie kosmetikos produktuose esančius peptidus ir jų poveikį odai?

Tyrimo objektas. Moterų žinios apie kosmetikos produktuose esančius peptidus ir jų poveikį odai.

Tyrimo tikslas. Atskleisti moterų žinias apie kosmetikos priemonėse esančius peptidus ir jų poveikį odai.

Tyrimo uždaviniai:

1. Aprašyti peptidų struktūrą, savybes ir veikimo mechanizmus.
2. Atskleisti moterų žinias apie dažniausiai naudojamus peptidus kosmetikos priemonėse ir jų biologinį aktyvumą.

Raktiniai žodžiai: peptidai, poveikis, moterų žinios.

Metodologija

Tyrimo strategija. Tyrimui atlikti pasirinktas kiekybinis tyrimas, kurios tikslas - atskleisti respondenčių žinias apie kosmetikos produktuose esančius peptidus ir jų poveikį odai.

Tyrimo metodas. Tyrimui atlikti pasitelkta internetinė anoniminė anketa. Duomenys apdoroti naudojant Microsoft Office Excel 16.46 versiją. Rezultatai pateikiami grafikuose procentine skaičių išraiška.

Tyrimo dalyviai. Tyrime dalyvavo 100 respondenčių moterų, kurių amžius nuo 20 metų iki 60 metų ir daugiau.

Rezultatai

Atliktas tyrimas atskleidė, kad didžioji dalis moterų žino peptido sąvoką, kad tai trumpos aminorūgščių grandinės. Norint atskleisti moterų žinias, buvo pateiktas klausimas apie peptidų poveikį odai, visi atsakymo variantai buvo teisingai, tačiau daugiausia moterų žinojo, kad peptidai stimuliuoja kolageno sintezę. Remiantis tyrimo rezultatais, moterims trūksta žinių apie dažniausiai

naudojamas peptidų grupes, tai signalinius peptidus ir neuromediatorių inhibitorių peptidus. Siekiant įvertinti moterų žinias, buvo pateiktas klausimas apie vieną iš populiariausių neuromediatoriaus slopinančio peptido Acetyl Hexapeptide-3 (Argireline) poveikį odai. Didelė dalis respondenčių (48 proc.) nežinojo, kad šis peptidas veikia kaip natūralus neurotoksino analogas. Apibendrinant pateiktus tyrimo duomenis, galima teigti, kad dauguma Lietuvos moterų, žino ar yra girdėjusios apie peptidus ir jų poveikį odai, tačiau trūksta žinių apie atskiras peptidų grupes ir jų poveikį odai.

Išvados

1. Peptidų struktūra sudaryta iš trumpų aminorūgščių grandinių, sujungtų tam tikra seka, nuo kurios priklauso peptido funkcijos. Viena svarbiausių peptidų savybių - pernešti biocheminį pranešimą bei signalo sąveiką su tiksliniu receptoriumi. Peptidai sąveikauja su odos ląstelėmis įvairiais mechanizmais ir pasižymi dideliu stiprumu, naudojant mažus kiekius. Kosmetikos priemonėse peptidai skirstomi į penkias grupes pagal jų veikimo mechanizmą: neuromediatorių inhibitoriai, signaliniai peptidai, peptidai nešėjai, fermentų inhibitorių peptidai ir jūriniai peptidai.
2. Tyrimo rezultatai parodė, kad dauguma moterų žino peptido sąvoką ir poveikį odai, ypač peptidų įtaką stimuliuoti kolageno gamybą, tačiau trūksta žinių apie neuromediatorius slopinančių peptidų Acetyl Hexapeptide-3. Moterys nepakankamai žino apie dažniausiai kosmetikos produktuose naudojamas peptidų grupes, tai signalinius peptidus ir neuromediatorius slopinančius peptidus, tai gali lemti informacijos trūkumas apie kosmetikos produktus su šiais peptidais ir jų poveikį odai.

Literatūra

1. El Hadmed, H. H., & Castillo, R. F. (2016). Cosmeceuticals: peptides, proteins, and growth factors. *J Cosmet Dermatol*, 15(4), 514-519. doi:10.1111/jocd.12229
2. Errante, F., Ledwoń, P., Latajka, R., Rovero, P., Papini, A. M. (2020). Cosmeceutical Peptides in the Framework of Sustainable Wellness Economy. *Front.Chem.* 8:572923. doi: 10.3389/fchem.2020.572923
3. Forbes, J., & Krishnamurthy, K. (2020). Biochemistry, Peptide. *StatPearls*. Prieiga per internetą: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK562260/>

DARBINGO AMŽIAUS ASMENŲ KASDIENĖS, PRODUKTYVIOSIOS, LAISVALAIKIO VEIKLŲ PASIKEITIMAI, SUSIRGUS IŠSETINE SKLEROZE

Simona Riaukaitė

*Ergoterapijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Viktorija Tarasenko

Ivadas

Išsėtinė sklerozė (IS) yra lėtinė autoimuninė centrinės nervų sistemos (CNS) liga, kurios pagrindiniai patogenetiniai mechanizmai yra uždegiminės reakcijos, demielinizacija ir aksonų degeneracija, kurie daro įtaką klinikiniam išsėtinės sklerozės pasireiškimui (Juknelytė, Vaičekauskytė, Mickevičienė ir Balnytė, 2020). Europos išsėtinės sklerozės platformos duomenimis (2020) išsėtinė sklerozė serga daugiau nei 750 000 tūkst. žmonių, o gydymo išlaidos siekia maždaug 15-20 milijonų eurų per metus. Išsėtinė sklerozė dažniausiai pažeidžia 20-49 metų žmones ir ši liga yra viena iš labiausiai, gyvenimą keičiančių ligų, nes diagnozuojama darbingo amžiaus žmonėms ir veda juos į negalią. Jie patiria įvairių fizinių ir psichinių sutrikimų, kurie daro didelę įtaką jų darbinei veiklai, socialiniam gyvenimui, savarankiškumui ir individualiam ateities planavimui (Dehghani, Khoramkish, ir Isfahani, 2019). Tyrimo problema: kokie yra darbingo amžiaus asmenų kasdienės, produktyviosios, laisvalaikio veiklų pasikeitimai, susirgus išsetine skleroze? Tyrimo tikslas - atskleisti darbingo amžiaus asmenų kasdienės, produktyviosios, laisvalaikio veiklų pasikeitimus, susirgus išsetine skleroze. Tyrimo klausimai: 1. Kokius pasikeitimus kasdienėje veikloje pajautė asmenys susirgus išsetine skleroze? 2. Kokius pasikeitimus produktyvioje veikloje pajautė asmenys susirgus išsetine skleroze? 3. Kokius pasikeitimus laisvalaikio veikloje pajautė asmenys susirgus išsetine skleroze?

Raktiniai žodžiai: išsėtinė sklerozė, kasdienė veikla, produktyvioji (darbinė) veikla, laisvalaikio veikla.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė bei interviu. Tyrimo tikslas buvo atskleisti IS sergančiųjų kasdienės, produktyviosios bei laisvalaikio veiklų pasikeitimus. Darbe buvo pasirinktas kokybinis tyrimo metodas, kurio metu buvo atliekamas pusiau struktūrizuotas interviu su iš anksto pasiruoštais klausimais. Duomenų užfiksavimui buvo naudojama nuotolinė „Meet“ platforma, kurioje yra įrašinėjimo galimybė, bei užrašai. Buvo tiriami 3 informantai, sergantys išsetine skleroze 27-56 metų. Tyrimo informantai buvo pasirinkti taikius kriterinę atranką.

Rezultatai

Apibendrinus tyrimo rezultatus, galima teigti, kad pasikeitimų kasdienėje, produktyviojoje ir laisvalaikio veiklose įvyko. Informantės interviu metu pasidalino, kad kasdienėje veikloje vienai iš informančių labai reikėjo namiškių pagalbos įlipti/išpliti iš vonios, išėjus iš ligoninės iš naujo pratintis prie fizinio krūvio, kitai -

jokios pagalbos nereikėjo ir nereikia, nes žino savo ribas. Trečiai - pagalbos atliekant kasdienę veiklą nereikia, tačiau problemų turi su mityba, kuomet reikėjo pakeisti visą maisto racioną. Paklausus apie pirmuosius atsiradusius simptomus, moterys išskyrė kūno šaltį, drebulį, jautrumą vandeniui bei kūno tirpimą. Produktyviojoje veikloje vienai iš informančių teko susimąžinti darbo krūvi, nes mokinių darbų taisymas bei kitokie darbiniai reikalai kėlė stresą. Jai buvo nepritaikyta darbo vieta ir į moterį žiūrėdavo taip, kaip ir į kitas, sveikas darbuotojas nepriklausomai nuo sergančiosios sveikatos. Kitai - dėl atsiradusio silpnumo turėjo pakeisti darbą į administratorės, trečiajai - jokių pakeitimų darbe nereikėjo. Laisvalaikio veikloje teko sumažinti važinėjimą dviračiu, bėgiojimą, plaukimą, viena iš informančių teigė, kad kol gulėjo ligoninėje, sapnuodavo, kaip bėga krosus ar maratone. Kitai - teko atsisakyti tokių veiklų kaip laipiojimus medžiuose, kadangi fizinė ištvermė labai susilpnėjo. Trečiajai atsirado nepakantumas karščiui bei anksčiau vardintos problemos, tačiau atrado naują mėgiamą veiklą – tapyką. Paklausus apie esamą moterų savijautą, viena teigė, kad jaučiasi puikiai, tačiau kitos užsiminė apie blogėjančią sveikatą.

Ižvalgos

1. Kasdienėje veikloje pasikeitimai įvyko persikėlimo bei vaikščiojimo sferose. Taip pat teko pakeisti mitybos įpročius, sveikiau maitintis.
2. Pasikeitimai darbinėje veikloje atsirado tokie, kad teko susimąžinti darbo krūvi bei dirbti nepritaikytoje darbo vietoje.
3. Laisvalaikio veikloje dėl ligos progresavimo reikėjo susimąžinti krūvi ar net atsisakyti tam tikrų veiklų, kurioms reikia fizinės ištvermės. Į tai įeina važiavimas dviračiu, plaukimas, bėgiojimas ir pan. Taip pat kai kuriems atsirado nepakantumas karščiui.

Literatūra

1. Dehghani, A., Khoramkish, M. ir Shahsavari, Isfahani S. (2019). Challenges in the Daily Living Activities of Patients with Multiple Sclerosis: A Qualitative Content Analysis. *Int J Community Based Nurs Midwifery*, 7(3), 201–210. doi: 10.30476/IJCBNM.2019.44995
2. European Multiple Sclerosis Platform. MS barometer 2020. [žiūrėta 2020-12-26]. Prieiga per internetą: <http://www.emsp.org/wp-content/uploads/2021/03/MS-Barometer2020-Final-Full-Report-Web.pdf>
3. Juknelytė, A., Vaičekauskytė, Ž., Mickevičienė, D. ir Balnytė, R. (2020). Pirminė progresuojanti išsėtinė sklerozė: nuo patogenezės iki gydymo naujovių.

Literatūros apžvalga. *Neurologijos seminarai*, 24(83),
35–40 doi: 10.29014/ns.2020.04

X BENDRUOMENĖS KRAUJO GRUPĖS TIPO IR GLIUKOZĖS KONCENTRACIJOS KAPILIARINIAME KRAUJYJE ŠAŠAJOS

Raminta Ruseckaitė ir Rasa Eimutytė

*Biomedicinos diagnostikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Rasa Volskienė

Ivadas

Terminas „kraujo grupė“ apibūdina visą kraujo grupės sistemą, apimančią raudonųjų kraujo kūnelių (ERC) antigenus, kurių specifiškumą kontroliuoja genų serija (Mitra, R., Mishra, N., ir Rath, G. P., 2014). Tarp 1917 ir 1940-ųjų metų, kuomet buvo atrastas Rh faktorius, literatūroje jau buvo daugiau nei 300 pranešimų, rodančių statistinį ABO kraujo grupių ryšį su tam tikromis sveikatos būklėmis (Garratty, 2000). Pasak Aggarwal ir kt. (2018), kraujo grupės yra glaudžiai susiję su skrandžio ir žarnyno vėžiu hepatitu B, kraujotakos problemomis ir cukriniu diabetu. Tarptautinė kraujo perpylimo draugija (2021) skelbia, kad yra įregistruota 41 kraujo grupių sistema. Nuo to laiko, kai buvo iširta ABO kraujo grupių sistema, atsirado daug tyrimų, kuriais siekiama pagrįsti ryšį tarp turimos kraujo grupės ir sergamumo tam tikromis ligomis. Pastaruoju metu atrandama vis daugiau tyrimų, įrodančių sąsajas tarp kraujo grupės ir gliukozės koncentracijos kraujyje. Pirmasis viešai publikuotas tyrimas apie galimą ryšį tarp kraujo grupės ir sergamumo cukriniu diabetu (CD) buvo atliktas 1956 metais, tiriant 1.333 pacientus, sergančius CD. Mokslininkas R.B. McConnel tuo metu teigė, kad CD dažniau serga vyrai, turintys A kraujo grupę. Fagherazzi ir kt. (2015) atlikto tyrimo metu nustatyta, kad A tipo kraujo grupės turėtojai yra 10 proc., B – 21 proc., AB – 17 proc. didesnėje rizikoje susirgti 2 tipo CD, lyginant su 0 kraujo grupe. Legese (2020); Meo (2016); Bener (2014) atlikti tyrimai išskiria esančius didžiausioje rizikos grupėje sirgti CD – B kraujo grupės turėtojus, esančius mažiausioje – 0 kraujo grupės turėtojus. Malaizijos mokslininkų Kamil, Ali Nagi Al-Jamal ir Mohd Yusoff (2010) atliktas tyrimas paneigia sąsajas tarp kraujo grupės tipo ir sergamumo CD.

Pasaulinės sveikatos organizacijos (2021) duomenimis 2020 m. cukriniu diabetu (CD) sirgo apie 422 milijonų žmonių. Tarptautinė diabeto federacija teigia, kad per du dešimtmečius žmonių, sergančių CD skaičius padvigubėjo, o 2030 metais sergančių CD asmenų skaičius gali išaugti iki 552 milijonų. Žinomos sąsajos tarp kraujo grupės ir gliukozės koncentracijos kraujyje gali pasitarnauti CD prevencijai ir kontrolei.

Tyrimo problema - kokios sąsajos tarp asmens kraujo grupės ir gliukozės koncentracijos kapiliariniame kraujyje?

Tyrimo tikslas – nustatyti sąsajas tarp X bendruomenės asmenų kraujo grupės tipo ir gliukozės koncentracijos kapiliariniame kraujyje.

Tyrimo uždaviniai:

1. Aprašyti mokslinius šaltinius apie nustatytas sąsajas tarp kraujo grupės ir gliukozės koncentracijos kapiliariniame kraujyje

2. Įvertinti sąsajas tarp X bendruomenės žmonių gliukozės koncentracijos kapiliariniame kraujyje ir kraujo grupės tipo.

Tyrimo metodai:

Mokslinės ir dalykinės literatūros analizė apie kraujo grupės įtaką gliukozės koncentracijai kapiliariniame kraujyje. Kiekybinis tyrimo metodas, biocheminis kraujo tyrimas gliukozės koncentracijai kapiliariniame kraujyje nustatyti. Statistinė duomenų analizė naudojant aprašomąją statistiką (dažnio skaičiavimas), lyginant grupes (Chi kvadratas) ir skaičiuojant ryšį (kontingencijos koeficientas). Statistinė duomenų analizė.

Raktiniai žodžiai: cukrinis diabetas, gliukozė, kraujo grupės

Metodologija

Siekiant nustatyti X bendruomenės narių kraujo grupės sąsajas su gliukozės koncentracija kapiliariniame kraujyje, Diabeto dienai paminėti vykusio renginio metu, buvo atlikta anketinė savanorių apklausa bei Bayer firmos “ContourPlus” gliukomačiu iširti kapiliarinio kraujo mėginiai. Tiriamąją grupę sudarė 17-72 metų amžiaus 165 X bendruomenės nariai, savanoriškai sutikę išsitiirti gliukozės koncentraciją kapiliariniame kraujyje bei atsakyti į anoniminės anketos klausimus. Piršto odos pradūrimui, laikantis aseptikos taisyklių, naudoti vienkartiniai automatiniai lancetai. Gautų duomenų analizei naudota aprašomoji statistika (vidurkių, dažnių, ryšių skaičiavimas) “Microsoft Office Excel 2010” ir “IBM SPSS 27 Statistics” programomis.

Rezultatai

Didžiausią dalį respondentų sudarė asmenys, turintys A+ kraujo grupę (22 proc. visų respondentų) ir 0+ kraujo grupę (21 proc.), vos 2 proc. asmenų turėjo AB- grupę. Tyrimo metu nustatyta vidutinė didžiausia gliukozės koncentracija kapiliariniame kraujyje buvo B- grupėje ir siekė 5,32 mmol/l, tuo tarpu mažiausia vidutinė koncentracija buvo fiksuojama AB- grupėje ir siekė 4,4 mmol/l. Siekiant įvertinti kraujo grupių ir gliukozės koncentracijos kapiliariniame kraujyje sąsajas, atlikti matematiniai skaičiavimai, tačiau statistiškai reikšmingos koreliacijos ($p < 0,05$) nebuvo nustatyta. Vertinant turimus duomenis, standartinis nuokrypis buvo didesnis nei 0,05 ir pasiskirstė taip: 0- kraujo grupėje p reikšmė buvo 0,7, 0+ $p=0,4$; A- $p=0,72$ A+ $p=0,47$; B- $p=0,76$, B+ $p=0,87$; AB- $p=0,28$ ir AB+ $p=0,38$.

Išvados

1. Literatūros analizės duomenys atskleidžia dvejopus tyrimų rezultatus. Dalis tyrėjų patvirtina kraujo

grupės ir gliukozės koncentracijos kraujyje sąsajas, kita dalis ryšio tarp šių rodiklių nepastebi.

2. Tiriant X bendruomenės žmonių gliukozės koncentracijos kapiliariniame kraujyje ir kraujo grupės tipo sąsajas, statistiškai reikšmingų skirtumų nenustatyta.

Literatūra

1. Aggarwal, T., Singh, D., Sharma, B., shafi Siddiqui, S., & Agarwal, S. (2018). Association of ABO and Rh blood groups with type 2 diabetes mellitus in Muzaffarnagar city. *National Journal of Physiology, Pharmacy and Pharmacology*, 8(2), 167-170.
2. Bener, A., & Yousafzai, M. T. (2014). The distribution of the ABO blood groups among the diabetes mellitus patients. *Nigerian journal of clinical practice*, 17(5), 565-568.
3. Fagherazzi, G., Gusto, G., Clavel-Chapelon, F., Balkau, B., & Bonnet, F. (2015). ABO and Rhesus blood groups and risk of type 2 diabetes: evidence from the large E3N cohort study. *Diabetologia*, 58(3), 519-522
4. Garratty, G. (2000). Blood groups and disease: a historical perspective. *Transfusion medicine reviews*, 14(4), 291-301.
<http://www.isbtweb.org/working-parties/red-cell-immunogenetics-and-blood-group-terminology/> ;
5. International Diabetes Federation. IDF diabetes atlas. [žiūrėta 2021-03-29]. Prieiga per internetą: <http://www.diabetesatlas.org/component/attachments/?task=download&id=116> ;
6. International society of blood transfusion. Develop and maintain guidelines for blood group antigen and allele nomenclature for use in *Transfusion Medicine and related sciences* [žiūrėta 2021-03-15]. Prieiga per internetą:
7. Meo, S. A., Rouq, F. A., Suraya, F., & Zaidi, S. Z. (2016). Association of ABO and Rh blood groups with type 2 diabetes mellitus. *Eur Rev Med Pharmacol Sci*, 20(2), 237-42
8. Mitra, R., Mishra, N., & Rath, G. P. (2014). Blood groups systems. *Indian journal of anaesthesia*, 58(5), 524.
9. World Health Organization. Diabetes Mellitus – epidemiology. *Diabetes Mellitus – prevention and control*. [žiūrėta 2021-03-29]. Prieiga per internetą: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/204871/9789241565257_eng.pdf ;

NITRATŲ (NITRITŲ) KIEKIO NUSTATYMAS SKIRTINGOMIS SĄLYGOMIS UŽAUGINTOSE DARŽOVĖSE

Miglė Sakalauskaitė

*Biomedicinos diagnostikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Giedrė Jarienė

Ivadas

Lietuvos Statistikos departamento duomenimis kiekvienais metais žmonės vis daugiau suvartoja daržovių, todėl jų išauginti reikia kasmet vis didesnę kiekį (Lietuvos Statistikos departamentas, 2019).

Europoje ir pasaulyje nustatyta leidžiama nitrato paros norma, kuomet nėra sukeliama sveikatai pavojingas poveikis - 3,7 mg/kg kūno svorio per parą. 60 kg sveriantis žmogus gali suvartoti 222 mg nitrato, 80 kg sveriantis žmogus 296 mg, o vaikas sveriantis 20 kg – 74 mg (Pasaulio sveikatos organizacija, 2016). Nitritų ir nitrato kiekis suvartojamas per parą su maistu ypač svarbus kūdikiams, dėl jų itin spartaus vystymosi ir mažos kūno masės ir senyvo amžiaus žmonėms, dėl vyraujančių lėtinių ligų ir vartojamų vaistų (Ranasinghe & Marapana, 2018).

Tyrimo problema: kaip skiriasi nitrato kiekis skirtingomis sąlygomis užaugintose daržovėse?

Tyrimo tikslas: nustatyti nitritų/nitrato kiekį skirtingomis sąlygomis užaugintose daržovėse.

Tyrimo uždaviniai:

1. Palyginti nitritų/nitrato kiekį bulvėse, morkose, svogūnuose įsigijus prekybos centre, turguje ir užauginus kaime tiriant nitrato matuokliu.
2. Palyginti nitritų/nitrato kiekį bulvėse, morkose, svogūnuose įsigijus prekybos centre, turguje ir užauginus kaime tiriant nitrato indikatorinėmis juostelėmis.

Raktiniai žodžiai: nitratai, nitritai.

Metodologija

Mokslinės literatūros analizė. Kokybinis, nitritų/nitrato tyrimas atliktas naudojant: 1. nitrato nustatymo „SOEKS Ecovisor F4“ matuoklį 2. nitrato indikatorines juosteles. Daržovėse nustatytas sukauptas nitrato kiekis. Nitrato kiekis buvo tiriamas bulvėse, morkose ir svogūnuose. Šios daržovės buvo įsigytos iš trijų skirtingų vietų – prekybos centro, turgaus ir užaugintos kaime. Iš kiekvienos vietovės buvo įsigyta po 10 daržovių. Iš viso tirta 90 daržovių.

Tyrimas atliktas 2021.03-2021.04 laikotarpiu.

Rezultatai

Apibendrinus tyrimo rezultatus galima teigti, jog mažiausias nitrato kiekis nustatytas daržovėse, kurios

užaugintos kaime. Tiriant „SOEKS Ecovisor F4“ nitrato matuokliu pastebėta, kad didžiausi nitrato kiekiai nustatyti daržovėse įsigijus prekybos centre. Iš visų tirtų daržovių šeši svogūnai, kurie įsigyti prekybos centre viršino nitrato matuoklyje svogūnams nustatytą nitrato normą. Mažiausi nitrato kiekiai daržovėse nustatyti užauginus daržoves kaime. Tiriant nitrato indikatorinėmis juostelėmis pastebėta, kad nitrato kiekiai taip pat buvo didžiausi daržovėse, kurios įsigytos prekybos centre. Mažiausi nitrato kiekiai nustatyti daržovėse, kurios užaugintos kaime.

Išvados

1. Tiriant nitrato „SOEKS Ecovisor F4“ matuokliu bulvėse ir morkose nitritų/nitrato kiekis neviršijo leistinos nitritų/nitrato dozės. Statistiškai reikšmingas skirtumas nustatytas tarp daržovių įsigytų prekybos centre ir užaugintų kaime. Nitritų ir nitrato kiekis mažesnis daržovėse užaugintose kaime. Svogūnuose įsigytuose prekybos centre, nitritų/nitrato kiekis viršijo leistiną normą. Mažiausias nitrato kiekis nustatytas svogūnuose užaugintuose kaime.
2. Ištyrus indikatorinėmis nitrato juostelėmis, kad didžiausias nitrato kiekis daržovėse pirktose prekybos centre, o mažiausias užaugintose kaime. Nitritų/nitrato kiekis neviršijo leistinos normos. Tiriant „SOEKS Ecovisor F4“ matuokliu leistina svogūnų norma buvo viršyta, o tiriant indikatorinėmis nitrato juostelėmis neviršyta. Indikatorinės juostelės leidžia pakankamai tiksliai ir paprastai nustatyti nitritų/nitrato kiekį daržovėse.

Literatūra

1. Oficialiosios statistikos portalas. Žemės ūkio augalų pasėtas plotas. [žiūrėta 2021-02-01]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=9dee15da-3071-4372-8bcd-63b805ee09de#/>
2. World Health Organization. Nitrate and nitrite in drinking-water (2011).
3. Ranasinghe, R. A. S. N., & Marapana, R. A. U. J. (2018). Nitrate and nitrite content of vegetables: A review. *J. Pharmacogn. Phytochem*, 7, 322-328

FARMACIJOS SPECIALISTŲ PATIRTYS, GAVUS NETAISYKLINGAI IŠRAŠYTĄ GYDYTOJO RECEPTĄ X MIESTE IR Y RAJONE

Gabrielė Semenkaitė

*Farmakoteknikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovas – Aurimas Galkontas

Ivadas

Netinkamai išrašytų gydytojų receptų aptikimas yra dažnas reiškinys, o tokios klaidos gali sukelti rimtų sveikatos problemų pacientui, todėl yra labai svarbu spręsti šią problemą. Farmacijos specialistai yra paskutiniai sveikatos priežiūros sistemos ekspertai bendruomenėje, kurie patikrina išrašytą gydytojo receptą ir išduoda vaistinių preparatą. Pasak Giampaolo P. Velo ir Pietro Minuz (2009), prevencija klaidingai išrašytiems receptams, tai informacijos gavimas apie klaidingus receptus ir informacijos priėmimas. Gydytojai išrašantys receptus, turėtų būti informuoti apie jų aplinkoje padarytas klaidas. Remiantis Mačernytės tyrimu (2014), farmacijos specialistų nuomone, bendradarbiavimo padidėjimas gali nulemti didesnę pacientų pasitikėjimą sveikatos priežiūros sistema, tačiau dėl laiko trūkumo ir gydytojų nuvertinimo nepasitikint farmacijos specialisto kompetencija, bendradarbiavimas nevyksta efektyviai.

Tyrimo problema – Kokios farmacijos specialistų patirtys, gavus netaisyklingai išrašytą gydytojo receptą X mieste ir Y rajone? Šio tyrimo tikslas – Palyginti farmacijos specialistų patirtį, gavus netaisyklingai išrašytą gydytojo receptą X mieste ir Y rajone. Tyrimo objektas – Farmacijos specialistų patirtys gavus netaisyklingai išrašytą gydytojo receptą X mieste ir Y rajone. Darbo uždaviniai: 1. Teoriškai aprašyti dažniausiai pasitaikančias receptų išrašymo klaidas. 2. Identifikuoti dažniausiai pasitaikančias receptų rašymo klaidas X mieste ir Y rajone. 3. Palyginti farmacijos specialistų veiksmus, gavus netaisyklingai išrašytą gydytojo receptą X mieste ir Y rajone.

Raktiniai žodžiai: receptas, gydytojas, farmacijos specialistas.

Metodologija

Analizuojant teorinius farmacijos specialistų veiksmus, gavus netaisyklingai išrašytą gydytojo receptą, darbe buvo naudojama lyginamoji mokslinės literatūros šaltinių ir reglamentuojančių teisės aktų analizė. Kiekybinio tyrimo metodui atlikti pasirinkta anketinė apklausa (popierinis variantas). Tyrimas buvo atliktas 2021 m. vasario-kovo mėnesiais. Farmacijos specialistai, dirbantys visuomenės vaistinėje, atsakė apie jų veiksmus gavus netaisyklingai išrašytą gydytojo receptą. Farmacijos specialistams buvo pateikta anoniminė anketa raštu, buvo gauti 138 atsakymai X mieste ir 40 atsakymų Y rajone.

Rezultatai

Tyrimo rezultatai atskleidė, jog klaidos gydytojų išrašytuose receptuose X mieste ir Y rajone pasitaiko

retai. Didesnė dalis respondentų atsakė, jog aptikus klaidingai išrašytą gydytojo receptą, renkasi susisiekti su gydytoju, išrašiusiu receptą, ar konsultuojasi su kolegomis, tačiau X mieste daugiau negu pusė respondentų atsakė, jog nukreipia pacientą pas gydytoją, kuris išrašė receptą, o tai gali lemti patiriamas didesnis darbo krūvis nei rajone bei tai, kad neretai būna sunku susisiekti su gydytojais. Vertinant bendradarbiavimą su gydytojais, respondentai vertina teigiamai, tačiau, vis dar išlieka problema, jog yra sunku susisiekti su gydytojais, respondentai atsakė, jog bendradarbiavimui trukdo laiko stoka ir neišvystyta bendradarbiavimo sistema.

Išvados

1. Dažniausiai pasitaikančios klaidos popieriniuose receptuose apima: gydymo įstaigos informaciją, Paciento duomenis, vaistinio preparato informaciją, galiojimo datą. E. receptuose dažniausiai pasitaikančios klaidos apima vaistinio preparato informaciją.
2. Gydytojų išrašytuose receptuose klaidos pasitaiko retai. Dažniausiai pasitaikančios klaidos gydytojų išrašytuose receptuose X mieste: nėra parašyto paciento vardo, pavardės bei gimimo datos (arba, vietoje jų, ambulatorinės kortelės numerio), blogai išrašytas vaistinio preparato pavadinimas. Y rajone dažniausiai pasitaikančios klaidos: blogai išrašytas vaistinio preparato pavadinimas, blogai išrašytas vaistinio preparato vartojimas.
3. Didžioji dalis miesto ir rajono farmacijos specialistų, aptikus recepte išrašymo klaidų, susisiekiama su gydytoju, tačiau taip pat daugiau nei pusė farmacijos specialistų X mieste nukreipia pacientą pas gydytoją, išrašiusį receptą, tokį sprendimą gali lemti tai, jog ne visada lengvai pavyksta susisiekti su gydytojais.

Literatūra

1. Mačernytė R. (2014). Kauno miesto visuomenės vaistinėse, esančiose netoli gydymo įstaigų, dirbančių farmacijos specialistų požiūris į gydytojo ir vaistininko bendradarbiavimą tyrimas. Magistro baigiamasis darbas. [žiūrėta 2020-10-29]. Prieiga per internetą: https://www.lsmuni.lt/cris/bitstream/20.500.12512/100523/1/MBD_Rasa_Ma%20c4%20dernyt%20c4%2097_2014.pdf
2. Velo P. G., Minuz P. (2009). Medication errors: prescribing faults and prescription errors. [žiūrėta 2020-11-25]. Prieiga per internetą: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2723200/>

FARMACIJOS SPECIALISTO IR GYDYTOJO BENDRADARBIAVIMO SVARBA, GERINANT PACIENTO APTARNAVIMO KOKYBĘ

Agnė Semianikovaitė

*Farmakotechnikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė - Regina Motienė

Ivadas

Lietuvos Respublikoje farmacijos specialisto pareiga bendradarbiauti su sveikatos priežiūros specialistais reglamentuojama 2006m. birželio 22 d. priimtu Lietuvos Respublikos Farmacijos įstatymu (2006). Lietuvoje atsirado farmacinės rūpybos paslaugos, be kurių negalima įsivaizduoti kokybiško ir sklandaus gydytojo ir farmacijos specialisto bendradarbiavimo, siekiant kuo geresnės paciento gerovės. Tam pasiekti yra būtinas tarp profesinis bendradarbiavimas ir komandinis darbas (Kubilienė ir kt., 2014). Veiksmingai paciento priežiūrai bei sveikatai pagerinti, farmacijos specialistai turi efektyviai bendradarbiauti su gydytojais (Katoue, ir kt., 2017).

Raktiniai žodžiai: bendradarbiavimas, aptarnavimo kokybė, farmacijos specialistas, gydytojas.

Metodologija

Darbo tikslas – Nustatyti farmacijos specialisto ir gydytojo bendradarbiavimo svarbą, gerinant paciento aptarnavimo kokybę.

Uždaviniai:

1. Aprašyti gydytojo ir farmacijos specialisto bendradarbiavimo svarbą ir veiksnius užtikrinant kokybišką paslaugą.
2. Apibrėžti farmacijos specialisto ir gydytojo aptarnavimo kokybės reikšmę pacientui.
3. Atskleisti farmacijos specialistų ir gydytojų požiūrį į bendradarbiavimo svarbą, gerinant paciento aptarnavimo kokybę.

Tyrimo metodai:

Teorinis analizės metodas. Atlikta literatūros analizė, kurios tikslas – atskleisti teorinius tyrimo uždavinius ir teoriškai pagrįsti empirinį uždavinį. Literatūros analizėje yra apžvelgti ir aprašyti Lietuvos bei užsienio šalių tyrimai, knygos, moksliniai straipsniai taip pat Lietuvos teisės aktai, susiję su baigiamojo darbo tema. Naudotos internetinės paieškos svetainės: „Google scholar“ ir „EBSCO“.

Empirinis analizės metodas. Atliktas kokybinis tyrimo metodas – interviu. Iš anksto buvo sudaromas interviu planas, tiksliai suformuluoti klausimai, kurie buvo pateikti informantams. Tyrėjo užduotis yra išsiaiškinti farmacijos specialistų ir gydytojų bendradarbiavimo svarbą, gerinant paciento aptarnavimo kokybę.

Rezultatai

Apibendrinant rezultatus galima teigti, Kokybinis analizės metodas atskleidė, kad farmacijos specialistai ir gydytojai tarpusavyje bendradarbiauja priklausomai nuo situacijos sudėtingumo. Abipusis tarp profesinis bendradarbiavimas gerina pasitikėjimą, tiek farmacijos

specialistui tiek gydytojui svarbiausia užtikrinti gerą aptarnavimo kokybę pacientui ir suteikti kokybišką farmacinę paslaugą. Stiprinti bendradarbiavimą galima būtų rengiant bendras diskusijas, konferencijas, taip pat būtų poreikis, kad egzistuočių tiesioginis tinklas tarp gydytojų ir farmacijos specialistų, kad būtų galimybė tiesioginiam bendravimui. Aptarnavimo kokybė ir suteikta kokybiška farmacinė paslauga pacientui yra labai svarbi.

Išvados

1. Gydytojų bei farmacijos specialistų bendradarbiavimas padeda efektyviau dalintis informacija, suteikia galimybę greitai išspręsti vaistų terapijos problemas, taip pasiekiant teigiamus darbo rezultatus. Bendradarbiavimas tarp farmacijos specialistų ir gydytojų taip pat svarbus ir farmacinėje rūpyboje, pripažinta, kad komunikavimas tarp specialistų pagerina farmakoterapijos rezultatus bei padidina farmacinės rūpybos vertę ir efektyvumą.
2. Gydytojų ir farmacijos specialistų bendradarbiavimas yra reikšmingas sprendžiant visas su vaistinių preparatų vartojimu susijusias sveikatos problemas. Darnus tokios grandies bendradarbiavimas yra svarbus veiksnys gydymo sėkmei. Be to šie specialistai prisideda prie pacientų sveikatinimo.
3. Kokybinis analizės metodas atskleidė, kad farmacijos specialistai ir gydytojai tarpusavyje bendradarbiauja priklausomai nuo situacijos sudėtingumo. Abipusis tarp profesinis bendradarbiavimas gerina pasitikėjimą, tiek farmacijos specialistui tiek gydytojui svarbiausia užtikrinti gerą aptarnavimo kokybę pacientui ir suteikti kokybišką farmacinę paslaugą. Stiprinti bendradarbiavimą galima būtų rengiant bendras diskusijas, konferencijas, taip pat būtų poreikis, kad egzistuočių tiesioginis tinklas tarp gydytojų ir farmacijos specialistų, kad būtų galimybė tiesioginiam bendravimui. Aptarnavimo kokybė ir suteikta kokybiška farmacinė paslauga pacientui yra labai svarbi.

Literatūra

1. Katoue M.G, Awad A.I, Al-Jarallah A., Al-Ozairi E, Schwinghammer T.L. (2017). Medical and pharmacy students' attitudes towards physician-pharmacist collaboration in Kuwait. *Pharmacy Pract* (Granada) 15(3), 1-10, <https://dx.doi.org/10.18549/pharmpract.2017.03.1029>
2. Kubilienė L., Radžiūnas R. ir kt. (2014). Farmacinės paslaugos klinikiniai konsultavimo pagrindai. Kaunas: Lietuvos sveikatos mokslų universiteto.

3. Lietuvos Respublikos Farmacijos Įstatymas 2006m. birželio 22d. Nr. X- 709, Vilnius. Galiojanti suvestinė 2021-05-26. Prieiga per internetą: [\[seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.280067/ars\]\(https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.280067/ars\)](https://e-</p></div><div data-bbox=)

X sveikatos priežiūros įstaigos radiologijos technologų patirti iššūkiai darbe COVID-19 pandemijos metu

Adelė Silickaitė

*Radiologijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė - dr. Rasa Volskienė

Ivadas

Radiologijos technologai yra neatsiejama medicinos darbuotojų dalis kovojanti su pandemija, nes medicininiai vaizdai atlieka svarbų pagalbinį vaidmenį diagnozuojant COVID-19 ligos pacientus (Stogiannos, Fotopoulos, Woznitza, ir Malamateniou, 2020). Atliekant radiologinius tyrimus koronavirusu sergantiems pacientams, radiologijos technologai turi susidoroti su sunkumais ir iššūkiais, kad būtų atliktas kokybiškas ir saugus tyrimas. Pasak Tarptautinės radiografų ir radiologų technologų draugijos (2020), didėjant sergamumo skaičiui buvo atnaujintos asmeninių apsaugos priemonių naudojimo gairės. Finset ir kt. (2020) teigia, kad radiologijos technologai susidūrė su naujausiomis komunikacijos užduotimis, nes asmeninės apsaugos priemonės apsunkina bendravimą su pacientais, kadangi nesimato veido išraiškos, mimikos, emocijų. Pasikeitė ir darbo pobūdis bei komandinis darbas dėl rekomendacijos taikyti tokius metodus, kaip: „padalyti komandą“, „paskirstyti pacientų laikus“ bei „karštoji linija“ tam, kad pacientų/personalo skaičiai skyriuje būtų mažesni ir tuo pačiu metu išvengiama galimo perdavimo rizika (Kearney ir kt., 2020).

Tyrimo problema: kokie iššūkiai patirti radiologijos technologo darbe COVID-19 pandemijos metu X sveikatos priežiūros įstaigoje?

Tikslas: nustatyti X sveikatos priežiūros įstaigoje radiologijos technologų patirtus iššūkius darbe COVID-19 pandemijos metu.

Uždaviniai:

1. Atskleisti X sveikatos priežiūros įstaigos radiologijos technologų nuomonę apie patirtus iššūkius COVID-19 pandemijos metu.
2. Identifikuoti X sveikatos priežiūros įstaigos radiologijos technologų įveikos būdus su iššūkiais darbe COVID-19 pandemijos metu.

Raktiniai žodžiai: iššūkiai, radiologijos technologas, COVID-19 pandemija.

Metodologija

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, kokybinis tyrimo metodas (struktūruotas interviu).

Empirinis tyrimas atliktas 2021 m. sausio-kovo mėn., naudojant pusiau struktūruotą interviu. Tyrime dalyvauti buvo kviečiama 11 radiologijos technologų. Į visus klausimus atsakė 9 informantai (7 moterys ir 2 vyrai). Tyrime dalyvavusių informantų profesinė patirtis yra skirtinga (1-30 metų). 6 informantai padaliniuose buvo rotuojami pandemijos metu, 3 dirbo viename padalinyje. Tiriamieji, užtikrinant informacijos konfidencialumą, įvardinti kodais T1-T9 (pirmasis informantas-devintas informantas).

Rezultatai

Apibendrinant tyrimo rezultatus galima sakyti, kad X sveikatos priežiūros įstaigos radiologijos technologams didžiausias iššūkis COVID-19 pandemijos metu buvo asmeninių apsaugos priemonių (AAP) naudojimas. AAP paminėjo net 5 informantai teigdami, kad jų naudojimas pasikeitė „<...> kardinaliai <...>“. Taip pat respondentams iššūkis COVID-19 pandemijos metu buvo pacientai, kurių nuolat reikėdavo prašyti dėvėti asmeninės apsaugos priemones, iššūkis - atsiradusi dažnesnė dezinfekcija, pacientų srautų kontroliavimas, bei komandinis darbas. Daugeliui iššūkiu tapo ir kolegų atsakomybės trūkumas.

6 informantams prie iššūkių prisitaikyti padėjo asmeninės savybės, o likusiems trims iššūkius įveikti padėjo mokymai, situacijos studijos bei bendravimas su kitais.

Prie naujų darbo sąlygų X sveikatos priežiūros įstaigos 6 informantai prisitaikė palaipsniui, 3 prisitaikyti sekėsi sunkiai.

Išvados

1. X sveikatos priežiūros įstaigos radiologijos technologams COVID-19 pandemijos metu didžiausias iššūkis buvo papildomų asmeninių apsaugos priemonių naudojimas, papildoma dezinfekcija, pacientų priešiškusumas.
2. Įveikti iššūkius X sveikatos priežiūros įstaigos radiologijos technologams COVID-19 pandemijos metu padėjo: asmeninės savybės susitaikant su esančia situacija, įvairūs mokymai ligoninėje, esančios situacijos studijos bei bendravimas su kolegomis.

Literatūra

1. Finset, A., Bosworth, H., Butow, P., Gulbrandsen, P., Hulsman, R. L., Pieterse, A. H., Street, R., Tschoetschel, R., & van Weert, J. (2020). Effective health communication - a key factor in fighting the COVID-19 pandemic. *Patient education and counseling*, 103(5), 873–876. doi: 10.1016/j.pec.2020.03.027
2. Greenberg N., Docherty M., Gnanapragasam S. & Wessely S. (2020). Managing mental health challenges faced by healthcare workers during covid-19 pandemic. *BMJ*, 368(1). doi: https://doi.org/10.1136/bmj.m1211
3. Kearney M, Coffey M, Rossi M, Tsang Y; ESTRO ROSQC & RTTC. (2021). Future-proof Radiation therapist (RTT) practice in a pandemic - Lessons learnt from COVID-19. *Tech Innov Patient Support*

Radiat Oncol, 17(1), 18-24. doi:
10.1016/j.tipsro.2021.02.001.

4. Stogiannos N, Fotopoulos D, Woznitza N, & Malamateniou C. (2020). COVID-19 in the

radiology department: What radiographers need to know. *Radiography (Lond)*, 26(3), 254-263. doi:
10.1016/j.radi.2020.05.012

Vidmantė Skarakodaitė

*Dantų technologijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Inga Vasilavičiūtė

Ivadas

Psichinių sutrikimų, nevalingo kramtymo problema yra labai aktuali ir nėra taip toli nuo mūsų, kaip gali pasirodyti. Remiantis Valstybinio psichikos sveikatos centro pateikta statistika (2019), ligotumas demencinėmis ligomis Lietuvoje yra tikrai didelis. Nevalingas kramtymas, atsirandantis dėl sutrikimų, tokių kaip lingvalinė distonija (Yoshida, K., 2017), Pikos sindromas (Khan, Y., Tisman, G., 2010) ir pan., atrodo smulkmena, tačiau tai labai svarbu yra tiek vyresniems žmonėms, dažniau sergantiems demencinėmis ligomis, tiek jauniems su, galbūt, kitais psichikos sutrikimais. Šie sutrikimai dažnai trukdo atlikti svarbias kasdienes veiklas, tokias kaip kalbėjimas, visavertis kramtymas ir rijimas, sukelia profesinę, kramtymo ir socialinę negalias, smarkiai apriboja veiksnumą ir yra potencialiai negrįžtamos būklės (Yoshida, K., 2017). Šia tema trūksta duomenų, o aktualumas yra pakankamai didelis, todėl mes nusprendėme pasidomėti daugiau. Tyrimo problema – kokie psichikos sutrikimai sukelia nevalingą kramtymą? Tyrimo tikslas – apžvelgti literatūrą ir suformuoti teorinius pagrindus tolimesniems praktiniams prietaisams, apsaugai nuo nevalingo kramtymo, projektavimo darbams. Tyrimo objektas – literatūra apie žmonių psichinius sutrikimus, simptomus. Darbo uždaviniai: 1. Aptarti ligotumo demencinėmis ligomis statistiką Lietuvoje. 2. Teoriškai paaiškinti, kokie psichikos sutrikimai sukelia nevalingą kramtymą. 3. Aprašyti, kaip demencinės ligos yra susijusios su kramtymu bei kramtymas su kognityvinių gebėjimų kitimu.

Raktiniai žodžiai: nevalingas kramtymas, psichikos sutrikimai, kognityviniai gebėjimai, demencija

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė siekiant apžvelgti rastą informaciją ir suformuoti teorinius pagrindus tolimesniems eksperimentams ir tyrimams, kurių metu bus siekiama suprojektuoti įrenginį, padėsiantį žmonėms, susiduriantiems su nevalingu kramtymu, apsaugoti nuo gleivinės žalojimo.

Rezultatai

Apibendrinus rastus duomenis galima teigti, kad degančios burnos sindromas (Cheung, D., Trudgill, N., 2015), Pikos sindromas (Khan, Y., Tisman, G., 2010), lingvalinė distonija (Yoshida, K., 2017), vėlyvoji (tardyvinė) diskinezija, dopaminerginiai vaistai (skirti Parkinsono ligai gydyti), neurosifilis (Lenka, A., Thota, N., Stezin, A., Pal, P. K., & Yadav, R., 2017), netraukulinė epilepsinė būklė (Nagayama, M., Yang, S., Geocadin, R. G., Kaplan, P. W., Hoshiyama, E., Shiromaru-Sugimoto, A., & Kawamura, M., 2017)

sukelia tam tikros formos nevalingus ir betikslius burnos judesius ar neįprastų, neturinčių maistinės vertės produktų nevalingą vartojimą. Taip pat pastebėta, kad sergant, pavyzdžiui, degančios burnos sindromu (Cheung, D., Trudgill, N., 2015), pacientai, kartais patys to nesuvokdami, ima kramtyti kramtomąją gumą tam, kad sumažintų skausmo pojūtį. Literatūroje rasta duomenų ir apie tai, kad kramtymas yra tiesiogiai susijęs su kognityvinių gebėjimų nuosmukiu - epidemiologiniai tyrimai parodė, kad dantų netektis, netinkami protezai ir sumažėjusi kandimo jėga yra tiesiogiai susiję su demencijos pablogėjimu (Chen, H., Inuma, M., Onozuka, M., & Kubo, K. Y., 2015).

Išvados

1. Ligtumas demencinėmis ligomis, psichiniais sutrikimais, remiantis Valstybinio psichikos sveikatos centro pateikta statistika, per 20 metų beveik padvigubėjo (2001 metais – 47,23 sergančiųjų 1000 gyventojų, o 2019 – jau 84, 18).
2. Remdamiesi rasta moksline informacija išsiaiškinta, kad degančios burnos sindromas (Cheung, D., Trudgill, N., 2015), Pikos sindromas (Khan, Y., Tisman, G., 2010), lingvalinė distonija (Yoshida, K., 2017), vėlyvoji (tardyvinė) diskinezija, dopaminerginiai vaistai (skirti Parkinsono ligai gydyti), neurosifilis (Lenka, A., Thota, N., Stezin, A., Pal, P. K., & Yadav, R., 2017), netraukulinė epilepsinė būklė (Nagayama, M., Yang, S., Geocadin, R. G., Kaplan, P. W., Hoshiyama, E., Shiromaru-Sugimoto, A., & Kawamura, M., 2017) sukelia tam tikrą nevalingo kramtymo formą.
3. Demencinės ligos dažniausiai lemia suprastėjusią burnos ertmės priežiūrą ir sveikatą, dėl ko netenkama dantų, suprastėja kramtymo pajėgumas ir sutrikimai greičiau progresuoja (Chen, H., Inuma, M., Onozuka, M., & Kubo, K. Y., 2015).

Literatūra

1. Yoshida K. (2017). Clinical and Phenomenological Characteristics of Patients with Task-Specific Lingual Dystonia: Possible Association with Occupation. *Frontiers in neurology*, 8, 649. <https://doi.org/10.3389/fneur.2017.00649>
2. Cheung, D., & Trudgill, N. (2015). Managing a patient with burning mouth syndrome. *Frontline gastroenterology*, 6(3), 218–222. <https://doi.org/10.1136/flgastro-2014-100431>
3. Nagayama, M., Yang, S., Geocadin, R. G., Kaplan, P. W., Hoshiyama, E., Shiromaru-Sugimoto, A., & Kawamura, M. (2017). Novel clinical features of nonconvulsive status epilepticus. *F1000Research*, 6, 1690. <https://doi.org/10.12688/f1000research.10939.1>

4. Khan, Y., & Tisman, G. (2010). Pica in iron deficiency: a case series. *Journal of medical case reports*, 4, 86. <https://doi.org/10.1186/1752-1947-4-86>
5. Lenka, A., Thota, N., Stezin, A., Pal, P. K., & Yadav, R. (2017). Orofacial Involuntary Movements in Neurosyphilis: Beyond the Candy Sign. *Tremor and other hyperkinetic movements (New York, N.Y.)*, 7, 507. <https://doi.org/10.7916/D8000DKM>
6. Chen, H., Inuma, M., Onozuka, M., & Kubo, K. Y. (2015). Chewing Maintains Hippocampus-Dependent Cognitive Function. *International journal of medical sciences*, 12(6), 502–509. <https://doi.org/10.7150/ijms.11911>

SOCIALINIO DARBUOTOJO IR SOCIALINIO DARBO SUVOKIMAS: PROFESIJOS ĮVAIZDIS IR PASLAUGŲ KOKYBĖ

Dovilė Songailaitė

*Socialinio darbo studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Daiva Bubelienė

Įvadas

Socialinis darbas, tai vis dar besiformuojanti ir besikeičianti profesija Lietuvoje. Socialinio darbo profesijos prestižo, pasitenkinimo šiuo darbu tyrimai yra atliekami įvairių autorių (Adomaitytė-Subačienė, 2015; Varžinskienė, 2008; 2009a; 2009b; Žalimienė, Šumskienė, 2015; Žalimienė, 2015). Konstruojamas socialinio darbuotojo ir socialinio darbo suvokimas didžiosiose ir regioninėse medijose turi didelę įtaką pačiam specialistui ir jo teikiamų paslaugų kokybei. Šiai temai atskleisti suformuluota problema, kurią apibrėžia šie klausimai: 1. Koks visuomenėje, paslaugų vartotojų populiacijoje egzistuoja požiūris į socialinį darbuotoją, socialinį darbą, atitinkamų paslaugų sektoriaus institucijas, jų pasiekimus ir problemas, teikiamų paslaugų kokybę? Tyrimo tikslas: atskleisti kaip visuomenės požiūris apie socialinio darbo profesiją yra formuojamas medijose. Tyrimo uždaviniai: 1. Išsiaiškinti socialinio darbo profesijos ypatumus, išskirtinumą iš kitų profesijų, analizuojant straipsnius medijose. 2. Identifikuoti socialinio darbo profesijos įvaizdžio pateikimą ir visuomenės suvokimą medijose.

Šis tyrimas atliktas vykdant LMT finansuojamą projektą (Nr. 09.3.-LMT-K-712-22-0017).

Raktiniai žodžiai: socialinio darbuotojo įvaizdis, socialinių paslaugų kokybė, socialinio darbo suvokimas.

Metodologija

Atliktas multimetodinis-trianguliacinis taikomasis socialinis tyrimas: 1. Mokslinės literatūros analizė. 2. Medijų portaluose skelbiamų straipsnių apie socialinio darbo sektorių ir socialinį darbuotoją turinio analizė. Viso išanalizuota 50 straipsnių. Žiniasklaidos analizė atlikta naudojant kokybinių duomenų analizės įrankį MAXQDA. Šios programos pagalba sudarytos kategorijos.

Rezultatai

Išanalizavus straipsnius medijose yra sudaryta 14 kategorijų ir 10 subkategorijų. Daugiausiai citatų priskirta kategorijai „darbas su klientų grupėmis, darbo turinys“. Taip pat atlikta ir straipsnių pavadinimų analizė. Yra išskirtos neigytivos, pozityvios ir neutralios antraštės. Neigytiviose antraštėse atsispindėjo: maži atlyginimai, nesaugus darbas, nesėkmių istorijos, kaltinimai. Pozityvios antraštės kalba apie tai, koks prasmingas socialinis darbas, pats socialinis darbuotojas lyginamas su didvyriu. Neutralios antraštės sudaro mažiausią dalį ir pasitaiko gana retai. Taigi, žiniasklaidoje vyrauja neigiamos straipsnių antraštės, pozityviomis bandoma išaukštinti šią profesiją ir neutraliomis antraštėmis dalinamasi palyginus mažai, ir

tai rodo, jog tiesiog informacinių straipsnių apie socialinį darbą ar socialinį darbuotoją stinga.

Socialinio darbuotojo profesija yra žmonėms reikalinga, labai humaniška, tačiau ne visada suprasta ir įvertinta. Sėkminga socialinio darbuotojo veikla reikalauja išskirtinės kompetencijos, visų jo asmenybės išteklių mobilizacijos. Socialiniam darbuotojui tenka didelė atsakomybė, reikia daug kantrybės, jis nuolat susiduria su iššūkiais.

Išvados

1. Medijose socialinis darbuotojas visumoje nėra reprezentuojamas kaip nors neigiamai, bet tuo pačiu tai ir nėra „herojus“, o atitinkama pareigybė vargiai gali būti traktuojama kaip geidžiama ir siektina. Kita vertus, socialinio darbuotojo ir socialinio darbo svarba, sunkumo laipsnis, atsakomybė, visuomenėje nėra kvestionuojami. Simptomiška, kad atmetus pavienes išimtis apie socialinį darbuotoją, šios profesijos atstovus beveik nėra neigiamų pasisakymų, istorijų su labai neigytvia potekste. Šiuo požiūriu socialinis darbuotojas akivaizdžiai išsiskiria iš daugelio kitų profesijų, kurių atspindys ir vaizdinys medijose labai poliarizuotas ir kontrastuojantis.
2. Medijose socialinis darbuotojas dažniausiai figūroja kaip pagalbininkas, kuris visada veikia krizinėmis aplinkybėmis, padeda žmonėms, šeimoms, atsidūrusiems sunkioje gyvenimiškoje situacijoje. Medijų pranešimai atspindi paradoksą. Jis pasireiškia tuo, kad socialinio darbuotojo svarba, reikalingumas žmonėms ir visuomenei neginčijami, tačiau tuo pat metu piešiamas mažai uždirbančio darbuotojo ir profesionalo vaizdinys. Tenka pripažinti, kad prieštaravimas tarp profesijos svarbos ir jos perdėtai kuklaus atlyginimo yra realus.

Literatūra

1. Adomaitytė-Subačienė, I. (2015). Socialinių paslaugų kokybės standartizavimas Lietuvoje. *Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika*, 11, p.54-65.
3. Varžinskienė, L. (2008). Socialinio darbo profesijos statuso ypatumai socialinių darbuotojų ir jų partnerių požiūriu. *Socialinis darbas*, 7(1), 100-107.
4. Varžinskienė, L. (2009a). Prestige of social work profession. *Socialiniai tyrimai / social research*, 1(15), 98-104.
5. 4. Varžinskienė, L. (2009b). *Socialinio darbo profesijos statusas Lietuvoje: daktaro disertacija*. Vilnius: VU leidykla.
6. Žalimienė, L. ir Šumskienė, E. (2015). Kodėl nuvertinama socialinio darbuotojo profesija? *Psichika*. prieiga per internetą:

<http://psichika.eu/blog/kodelnuvertinama-socialiniodarbuotojoprofesija/>

7. Žalimienė, L. (2015). Socialinių paslaugų kokybę lemiantys veiksniai. *Socialinė teorija, empirija,*

politika ir praktika. 1, 99-102.
<https://doi.org/10.15388/STEPP.2001.0.8504>

Viktorija Straukaitė

Sveikatingumo ir SPA paslaugų vadybos studijų programa
Kauno kolegija

Darbo vadovė – Milda Gintilienė

Įvadas

Zaki ir kt. (2020) teigimu, miegas yra būtinas fiziologinis procesas, giliai veikiantis daugybę biologinių veiklų. Miego stoka ir kokybė tapo įprastu reiškiniu šiuolaikinėje visuomenėje. Pagal Spiegel ir kt. (2005) atliktą tyrimą, miegas daro įtaką emocinei savijautai, kognityvinėms funkcijoms, kasdienei veiklai bei fizinei sveikatai. Naujausiais tyrimais įrodyta, kad suvartojamas didesnis skaidulų kiekis lemia ilgesnę gilaus miego būseną, o energija gauta iš sočiųjų riebalų ir cukraus lemia trumpesnę laiką lėtajame miego etape. Valgant mažiau sočiųjų riebalų ir daugiau baltymų miego kokybė ir trukmė pagerėja (St-Onge ir kt., 2016). Geresnis ir ilgesnis miegas lemia kokybiško maisto pasirinkimus – norisi mažiau riebaus ir daugiau paprastųjų angliavandenių turinčio maisto (Haya ir kt., 2018). Tyrimo problema – kaip mitybos įpročiai lemia miego kokybę?

Tyrimo tikslas – įvertinti mitybos įpročius ir miego kokybę subjektyviu vertinimu.

Darbo uždaviniai: 1. Ištirti respondentų miego kokybę. 2. Apžvelgti respondentų subjektyvius įpročius. 3. Palyginti mitybos įpročius tarp kokybiškai miegančių ir blogu miegu besiskundžiančių respondentų.

Raktiniai žodžiai: mitybos įpročiai, miego kokybė, maisto medžiagos.

Metodologija

2021 metų vasario-kovo mėnesiais atlikta mokslinės literatūros analizė apie mitybos įpročių įtaką miego kokybei. Kiekybinis tyrimas buvo atliktas 2021 metų kovo mėnesį Internetinės apklausos duomenys analizuoti Microsoft Office Excel programa. Taikyta aprašomoji statistika. Respondentų apklausa vykdyta nuotoliniu būdu. Iš viso užpildyta 81 anketa. Anketa sudarė 15 klausimų, iš kurių du kontekstiniai (klausimai apie respondentų lytį ir amžių) bei 13 klausimų skirtų atskleisti mitybos įpročius ir miego kokybę. Kiekvienas respondentas savanoriškai dalyvavo tyrime. Tyrimo dalyviams buvo nurodytas tikslas bei garantuojamas anonimiškumas.

Rezultatai

Prastesne miego kokybe skundžiasi daugiau moterys nei vyrai, ypač 16-20 m. ir 21-30 m. amžiaus grupėse. Respondentai, kurie miego kokybe nesiskundžia, miegodavo 8 ir daugiau valandų, o tie, kurie skundžiasi – 7 ir mažiau valandų.

Pagal subjektyvius mitybos įpročius, respondentai pasiskirstė į visavalių, veganų, vegetarų grupes.

69,1 proc. respondentų teigė jog rūpinasi savo mityba. Tiriamųjų mitybos įpročiai pakankamai subalansuoti. Miego kokybe nesiskundžiantys respondentai renkasi maisto produktus, turinčius daugiau baltymų ir

angliavandenių. Prasčiau miegantys respondentai nevengė į savo mitybą įtraukti ir riebalų turinčių maisto produktų. Didžiausia dalis respondentų angliavandeniais turtingus produktus renkasi keletą kartų per dieną, o maisto produktus, turinčius daugiau riebalų ir baltymų, didžioji dalis respondentų stengiasi įtraukti į racioną 1 kartą per dieną. Daugiau vaisių ir daržovių valgantys, mažiau geriantys gazuotų gėrimų pasisakė apie gerą miego kokybę.

Išvados

1. Dauguma jaunesnio amžiaus moterų skundžiasi prastesne miego kokybe, nei vyrai. Blogai miegančių respondentų miegas trunka 7 ir mažiau valandų su prabudimais.
2. Pagal subjektyvius mitybos įpročius, respondentai susiskirstė į keletą grupių – visavalių, veganų, vegetarų. Tarp dažniausiai vartojamų maisto medžiagų yra baltymai ir angliavandeniai.
3. Gerai miegantys dažniau renkasi baltymus ir angliavandenius; saldžius, gazuotus gėrimus vartoja rečiau nei kartą per mėnesį, o prasčiau miegantys saldžius, gazuotus gėrimus geria kelis kartus savaitėje. Pietus valgo visi apklaustieji. Prastos miego kokybės respondentai į savo mitybą vakarienės metu nevengia įtraukti ir riebalų.

Literatūra

1. Al Khatib, H. K., Hall, W. L., Creedon, A., Ooi, E., Masri, T., McGowan, L., Harding, S. V., Darzi, J., & Pot, G. K. (2018). Sleep extension is a feasible lifestyle intervention in free-living adults who are habitually short sleepers: a potential strategy for decreasing intake of free sugars? A randomized controlled pilot study. *The American journal of clinical nutrition*, 107(1), 43–53. <https://doi.org/10.1093/ajcn/nqx030>
2. St-Onge, M. P., Roberts, A., Shechter, A., & Choudhury, A. R. (2016). Fiber and Saturated Fat Are Associated with Sleep Arousals and Slow Wave Sleep. *Journal of clinical sleep medicine : JCSM : official publication of the American Academy of Sleep Medicine*, 12(1), 19–24. <https://doi.org/10.5664/jcsm.5384>
3. Spiegel, K., Knutson, K., Leproult, R., Tasali, E., & Van Cauter, E. (2005). Sleep loss: a novel risk factor for insulin resistance and Type 2 diabetes. *Journal of applied physiology (Bethesda, Md. : 1985)*, 99(5), 2008–2019. <https://doi.org/10.1152/jappphysiol.00660.2005>
4. Zaki NFW, Spence DW, Subramanian P, Bharti VK, Karthikeyan R, BaHamam AS, Pandi-Perumal SR. (2020). Basic chronobiology: what do sleep physicians need to know? *Sleep Sci. Oct-*

Dec;13(4):256-266. doi: 10.5935/1984-0063.20200026. PMID: 33564373; PMCID: PMC7856659.

ASMENŲ, SERGANČIŲ DEMENCIJA, PAŽINIMO FUNKCIJŲ BEI EMOCINĖS BŪKLĖS ĮVERTINIMAS TAIKANT INTERAKTYVIAS ERGOTERAPIJOS PRIEMONES IR MULTISENSORINĘ APLINKĄ

Laura Šerkšnaitė

*Ergoterapijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Aistė Pranskaitytė – Bielevičienė

Įvadas

Sergant demencija sutrinka daugelis pažinimo funkcijų, taip pat, atsiranda nerimo ir depresijos simptomų (Lesauskaitė ir kt., 2017). Šiuo metu ne tik Lietuvoje, bet ir visame pasaulyje pereinama prie pažangių, kompiuterizuotų gydymo technologijų. Ne išimtis gali būti ir asmenų, sergančių demencija, pažinimo funkcijų gerinimas (Tamašauskas, 2017). O multisensorinė aplinka gali pagerinti šių asmenų emocinę būklę, sumažinti nerimo ir depresijos simptomus (Scales, ir kt., 2018). Tyrimo problema - koks interaktyvių ergoterapijos priemonių ir multisensorinės aplinkos poveikis asmenų, sergančių demencija, pažinimo funkcijoms bei emocinei būklei? Tyrimo tikslas - įvertinti asmenų, sergančių demencija, pažinimo funkcijas bei emocinę būklę, taikant interaktyvias ergoterapijos priemones ir multisensorinę aplinką. Tyrimo uždaviniai: 1. Įvertinti asmenų, sergančių demencija, pažinimo funkcijas prieš ir po tyrimo. 2. Nustatyti, kokia yra asmenų, sergančių demencija, emocinė būklė prieš ir po tyrimo. 3. Palyginti įvertinimą instrumentais bei klinikiniu stebėjimu. Tyrimo klausimas: 1. Kaip pasikeitė asmenų, sergančių demencija, pažinimo funkcijos bei emocinė būklė taikant interaktyvias priemones ir multisensorinę aplinką vertinant klinikiniu stebėjimu?

Raktiniai žodžiai: pažinimo funkcijos, demencija, interaktyvios priemonės, multisensorinė aplinka, emocinė būklė.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė, bei asmenų, dalyvavusių tyrime, testavimas ir stebėjimas. Skirtas įvertinti tyrime dalyvavusių asmenų pažinimo funkcijas bei emocinę būklę prieš ir po tyrimo. Tyrimo metu naudota interaktyvi programa „RehaCom“ ir multisensorinė aplinka. Tyrimo strategija: mišri (kiekybinis tyrimas su kokybinio tyrimo elementais). Duomenų analizės metodai: aprašomosios statistikos skaičiavimai. Tyrime dalyvavo 5 asmenys sergantys demencija, kurių kasdienės veiklos vertinimo testo rezultatas buvo ne mažiau 13 balų. Tyrimas vyko nuo 2021 vasario 1 iki gegužės 10 dienos.

Rezultatai

Apibendrinus tyrimo rezultatus galime teigti, jog kompiuterinė RehaCom programa ir multisensorinė aplinka gerina asmenų, sergančių demencija, pažinimo funkcijas ir emocinę būklę. Prieš ir po tyrimo asmenys buvo įvertinti TPBT ir HAD instrumentais, taip pat, viso tyrimo metu vyko klinikinis stebėjimas. Pastebėta, kad

pažinimo funkcijos pagerėjo statistškai reikšmingai (bendras TPBT suminis balas prieš tyrimą buvo 18,40 balo (vidutinis pažinimo funkcijų sutrikimas), po tyrimo 22, 80 balo (lengvas pažinimo funkcijų sutrikimas)). Taip pat, statistškai reikšmingai sumažėjo nerimo simptomai (bendras nerimo subskalės suminis balas prieš tyrimą buvo 8.00 balai, po tyrimo 6,00 balai). Asmenys, sergantys demencija, po tyrimo tapo ramesni, mažiau blaškėsi užsiėmimų metu, galėdavo lengviau sukonzentruoti dėmesį, įsiminti ir teisingai atpažinti daugiau paveikslėlių.

Išvados

1. Įvertinus asmenų, sergančių demencija, pažinimo funkcijas prieš tyrimą buvo nustatytas pažinimo funkcijų, o labiausiai dėmesio koncentracijos bei trumpalaikės atminties sutrikimas. Po tyrimo pažinimo funkcijos, tarp jų ir trumpalaikė atmintis pagerėjo statistškai reikšmingai, tačiau tiriamiesiems dėmesio koncentracijos pokytis reikšmingas nebuvo.
2. Asmenų, sergančių demencija, emocinės būklės vertinimas prieš tyrimą parodė, kad tiriamieji jaučia nerimą bei yra depresiški. Po tyrimo tiriamųjų emocinė būklė pagerėjo, statistškai reikšmingai sumažėjo nerimas, tačiau nebuvo reikšmingo depresijos sumažėjimo.
3. Atlikus įvertinimo instrumentais bei klinikiniu stebėjimu palyginimą, galime teigti, kad tiek įvertinimas instrumentais, tiek klinikiniu stebėjimu yra labai panašus, tačiau klinikinis stebėjimas leidžia daugiau atskleisti tiriamųjų pažinimo funkcijų bei emocinės būklės pagerėjimą. Išvalga: 1. Asmenų, sergančių demencija, pažinimo funkcijos bei emocinė būklė taikant interaktyvias priemones ir multisensorinę aplinką vertinant klinikiniu stebėjimu pasikeitė labai žymiai: pagerėjo informantų trumpalaikė atmintis, dėmesio koncentracija bei užduoties instrukcijų pateikimo suvokimas, taip pat, jų nuotaika, jie tapo labiau atsipalaidavę, ramesni.

Literatūra

1. Lesauskaitė, V. ir kt. (2017). Geriatrija. Kaunas: LSMU leidybos namai.
2. Scales, K., Zimmerman, S., & Miller, S. J. (2018). Evidence-Based Nonpharmacological Practices to Address Behavioral and Psychological Symptoms of Dementia. *The Gerontologist*, (1)58, 88-102. doi: 10.1093/geront/gnx167.
3. Tamašauskas, V. (2017). *Pagyvenusių žmonių, sergančių demencija, pažintinių funkcijų pokytis, taikant kompiuterines technologijas ir grupinės*

*ergoterapijos modelį, ergoterapijos užsiėmimų metu:
magistro darbas, 57*

GYVENTOJŲ POŽIŪRIS Į NAMŲ VAISTINĖLIŲ KOMPLEKTAVIMĄ, ESANČIŲ VAISTŲ SAUGŲ VARTOJIMĄ, LAIKYMĄ, NAIKINIMĄ

Ramutė Šiugzdinytė

*Farmakotechnikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė - Regina Motienė

Ivadas

Vaistų laikymas namuose – pasaulinė sveikatos sistemos problema, galinti kilti dėl netinkamo vaistų vartojimo ir (arba) nesilaikant gydytojų rekomendacijų (Wondimu ir kt., 2015). Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) duomenimis, daugiau kaip 50 proc. vaistų išrašoma ir parduodama netinkamai. Vaistų prieinamumas namuose sukelia neracionalų vaistų vartojimą ir su tuo susijusią riziką, pavyzdžiui, šalutinis vaisto poveikis, atsitiktinis apsinuodijimas, ligų slėpimas, organizmo reakcija į vaistus, atsparumas antibiotikams ir galiausiai ekonominiai nuostoliai (Patil ir kt., 2014). Vaistų laikymas netinkamose vietose taip pat sukelia vaistų švaistymą, todėl didesnė ekonominė našta tenka namų ūkiams, sveikatos sektoriui ir visuomenei. Asmenys nereikalingus vaistus turi sunaikinti tinkamai laikantis rekomendacijų bei standartų (Hokkanen, Elorinne, Hämnen-Anttila, Keinonen, 2017). Tyrimo problema – koks gyventojų požiūris į namų vaistinėlių komplektavimą, esančių vaistų saugų vartojimą, laikymą, naikinimą? Šio tyrimo tikslas – atskleisti gyventojų požiūrį į namų vaistinėlių komplektavimą, esančių vaistų saugų vartojimą, laikymą, naikinimą. Tyrimo objektas - gyventojų požiūris į namų vaistinėlių komplektavimą, esančių vaistų saugų vartojimą, laikymą, naikinimą. Darbo uždaviniai: 1. Aprašyti namų vaistinėlių laikymo sąlygas ir sandarą. 2. Išskirti vaistinių preparatų naikinimo sąlygas ir būdus. 3. Identifikuoti gyventojų požiūrį į namų vaistinėlių komplektavimą, esančių vaistų saugų vartojimą, laikymą, naikinimą.

Raktiniai žodžiai: namų vaistinėlė, vaistinis preparatas, pirmoji medicinos pagalba, farmacinės atliekos.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė bei empirinio tyrimo metodas – anoniminė anketinė apklausa, kurios tikslas atskleisti gyventojų požiūrį į namų vaistinėlių komplektavimą, esančių vaistų saugų vartojimą, laikymą, naikinimą. Tyrimas vyko 2021 metų vasario - balandžio mėnesiais, kuriame dalyvavo 407 Prienų rajono gyventojai.

Rezultatai

Atlikto tyrimo duomenys rodo, jog (31 proc.) tiriamųjų komplektuojant namų vaistinėlės turinį pasirenka patys, atsižvelgdami individualiai pagal savo ar šeimos poreikius. (22, 9 proc.) tiriamųjų nurodė, kad renkantis namų vaistinėlės turinį į pagalbą pasitelkia farmacijos specialistą. Tuo tarpu kiti apklausos dalyviai (19,7 proc.) sudarinėjant namų vaistinėlės turinį informacijos teiraujasi gydytojų. Mažiau populiarūs būdai, renkantis vaistinėlės turinį yra laikraščiai (0,3 proc.) ir radijas (0,2

proc.). Tyrimo metu respondentų buvo klausama ką apklausos dalyviai žino apie saugų vaistų vartojimą. Gauti duomenys rodo, jog (50,4 proc.) tyrimo dalyvių visada griežtai laikosi gydytojo ir/ar farmacijos specialisto nurodymų, kaip teisingai vartoti vaistinius preparatus. Ne mažesnė dalis (42,3 proc.) prieš pradėdant vartoti vaistinius preparatus perskaito pakuotės informacinį lapelį, tuo tarpu yra ir tokių žmonių, kurie medikamentus vartoja savo nuožiūra (4,2 proc.). Gauti rezultatai rodo, kad (0,3 proc.) apklausos dalyvių yra linkę pasitikėti aplinkinių nuomone, bei turimomis žiniomis kaip saugiai vartoti vaistus. Daugiausia tyrimo dalyvių namų vaistinėles (46,9 proc.) laiko virtuvėje, (22,9 proc.) miegamajame, (15,4 proc.) svetainėje, (7 proc.) apklaustųjų laiko koridoriuje ir (3,6 proc.) vonios kambaryje. Pasibaigusio galiojimo ar nebenaudojamus vaistinius preparatus dauguma apklaustųjų gražina į vaistines (48,2 proc.). Net (39,3 proc.) apklaustųjų vaistinius preparatus išmeta kartu su buitinėmis atliekomis, (4,5 proc.) nešalina, o juos kaupia (4,5 proc.), (3,9 proc.) vaistinius preparatus degina, (3,6 proc.) nuleidžia į kanalizaciją ir (0,6 proc.) atiduoda kitam asmeniui.

Išvados

1. Išanalizavus namų vaistinėlės laikymo sąlygas ir sandarą pastebima, kad namų ūkiuose dažniausiai vaistus laiko vaistų spintelėje arba vaikams nepasiekiamoje vietoje, o virtuvėje ir vonios kambariuose retai, nes medikamentams kenkia aukšta temperatūra ir drėgmė. Namų vaistinėlės sandara priklauso nuo šeimos narių patiriamų lėtinių ligų, tačiau turi būti medikamentų skirtų skubiems atvejams, ūmioms ligoms bei medicininių priemonių, skirtų šeimos nariams patyrus traumą.
2. Išskiriant vaistinių preparatų naikinimo sąlygas ir būdus galima teigti, kad dažniausiai visuomenės nariai nereikalingus medikamentus išmeta į šiukšliadėžę arba išpila į klozetą, o tai kenkia gyvajai gamtai, vandens telkiniams ir oro kokybei.
3. Iš gautų rezultatų matyti jog didžioji dalis respondentų komplektuojant namų vaistinėlės turinį pasirenka patys taip pat visada griežtai laikosi gydytojo ir/ar farmacijos specialisto nurodymų, kaip teisingai vartoti vaistinius preparatus. Namų vaistinėlė dažnai laikoma virtuvėje, miegamajame. Netinkamo galiojimo vaistiniai preparatai dažniausiai gražinami į vaistines arba išmetami kartu su buitinėmis atliekomis.

Literatūra

1. Wondimu, A., Molla, F., Demeke, B., Eticha, T., Assen, A., Abrha, S., Melkam, W. Household storage

- of medicines and associated factors in Tigray Region, Northern Ethiopia. *PLoS One* [interaktyvus]. (2015). [žiūrėta 2021 m. sausio 18 d.]. Prieiga per internet: <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0135650>
2. Patil, S. B., Vardhamane, S. H., Patil, B. V., Santoshkumar, J., Binjawadgi, A. S., Kanaki, A. R. (2014). Self-medication practice and perceptions among undergraduate medical students: a cross-sectional study. *Journal of clinical diagnostic research: JCDR*, 8(12), HC20.
 3. Hokkanen, J., Elorinne, A.-L., Hämmen-Anttila, K. & Keinonen, T. (2017). *Medicines education at home—A case study in Finland. Health Education Journal*, 76, 986-999.

FARMACINĖS PASLAUGOS REIKŠMĖ PACIENTAMS, SERGANTIEMS ARTERINE HIPERTENZIJA

Elvina Šliominaitė

*Farmakotechnikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Romualda Gaurylienė

Ivadas

Farmacijos specialistai atlieka nepaprastai platų ir svarbų vaidmenį šių dienų sveikatos grandinėje. Jie rūpinasi gyventojų sveikata, konsultuoja apie vaistų bei maisto papildų vartojimą, bendradarbiauja su gydytojais, taip siekdami užtikrinti kokybišką gyventojų sveikatos gerinimą (Novakovič ir kt., 2017). Širdies ir kraujagyslių ligos yra vienos iš labiausiai paplitusių ligų pasaulyje. Vaistinėje lankosi daug pacientų, kuriems reikia vaistų, mažinančių arterinį kraujo spaudimą. Arterinė hipertenzija yra sudėtinga liga, kuri gali padidinti širdies, smegenų, inkstų ligų atsiradimo riziką. Tyrimo problema – kokia farmacinės paslaugos reikšmė pacientams, sergantiems arterine hipertenzija? Šio tyrimo tikslas – atskleisti farmacinės paslaugos reikšmę pacientams, sergantiems arterine hipertenzija. Tyrimo objektas – farmacinės paslaugos reikšmė pacientams, sergantiems arterine hipertenzija.

Darbo uždaviniai: 1. Aprašyti arterinę hipertenziją klinikiniu požiūriu. 2. Apibrėžti teikiamą farmacinės paslaugos reikšmę pacientams, sergantiems arterine hipertenzija. 3. Nustatyti teikiamos farmacinės paslaugos reikšmę pacientams, sergantiems arterine hipertenzija.

Raktiniai žodžiai: farmacinė paslauga, farmacinė rūpyba, arterinė hipertenzija, širdies ir kraujagyslių ligos.

Metodologija

Teorinio tyrimo metodas – literatūros analizė, kurios tikslas – atskleisti teorinius tyrimo uždavinius ir teoriškai pagrįsti empirinį tyrimą. Empiriniam tyrimui pasirinkta kiekybinė tyrimo strategija, taikytas duomenų rinkimo metodas – apklausa internetu. Anoniminė internetinė apklausa buvo vykdoma apklausiant gyventojus nuo 18 iki 80 metų. Šio metodo tikslas – atskleisti farmacinės paslaugos reikšmę gyventojams, sergantiems arterine hipertenzija.

Rezultatai

Apibendrinus tyrimo rezultatus galima teigti, jog farmacijos specialistai padeda ir išsamiai paaiškina pasirenkant vaistus ir maisto papildus. Tai parodo, jog farmacijos specialistai farmacinę paslaugą teikia atsakingai ir rūpinasi gyventojų sveikata. Didžioji dalis

tiriamųjų į farmacijos specialistą kreipiasi dėl galvos skausmo, o tai pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis (WHO, 2019) yra bene dažniausias arterinės hipertenzijos simptomas. Kiti labai rimti nusiskundimai, kuriuos išsako pacientai, yra dusulys ir skausmas krūtinėje bei širdies plote. Tokių yra apie trečdalis. Kaip nemedikamentinį gydymą, farmacijos specialistai respondentams dažniausiai rekomenduoja valgyti daugiau vaisių ir daržovių bei daugiau laiko skirti fiziniam aktyvumui. Neigiamą reikšmę pacientų savijautai daro didelis druskos vartojimas, kurį reikėtų mažinti, bei žalingi įpročiai. Daugiau nei pusė respondentų savo kraujospūdį matuoja vos kartą per savaitę, kas sergant arterine hipertenzija nėra gerai. Labai maža dalis respondentų (mažiau nei dešimtadalis) kraujo spaudimą matuoja atsakingai.

Išvados

1. Dažniausi simptomai sergant arterine hipertenzija yra galvos skausmas, svaigimas, skausmas krūtinėje ar širdies plote.
2. Vaistinėje iš farmacijos specialistų pacientai gali gauti naudingą informaciją apie prevencines priemones, nemedikamentinio bei medikamentinio gydymo ypatumus. Vaistinėje teikiama farmacinė paslauga yra neatsiejama kiekvienos dienos veikla.
3. Gyventojų nuomone, farmacinė paslauga yra naudinga, nes farmacijos specialistai suteikia daug naudingos informacijos apie vaistinio preparato vartojimą, pataria įvairiausių nemedikamentinio gydymo būdus, taip pat pasiūlo kaip galima būtų pakeisti gyvenimo būdą.

Literatūra

1. Novakovič, B., Milanovič, M., Atanacković-Krstonošić, M., Srđenić-Čonić, B., Gavarić, N., Kladar, N., ... & Božin, B. (2017). The 21st century- the role of the pharmacist in the healthcare. *Medicinski pregled*, 70(11-12), 365-370.
2. World Health Organization. Hypertension. (2019). [žiūrėta 2021-01-20]. Prieiga per internetą: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/hypertension>

PILATES METODO POVEIKIS JAUNO AMŽIAUS RANKININKIŲ FUNKCINIAMS JUDESIAMS, LIEMENS STABILUMUI BEI GALIMŲ TRAUMŲ RIZIKAI

Veronika Šniurevičienė

*Kineziterapijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Laura Baumann

Įvadas

Funkcinių judesių disfunkcija yra siejama su padidėjusia sportinių traumų rizika. Laws, Williams ir Wilson (2017) atlikto tyrimo rezultatai parodė, kad 6 savaičių trukmės klinikinio Pilates metodo, žymiai pagerino rekreacinių bėgikų funkcinių judesių atlikimo rezultatus. Liemens stabilumas yra svarbus teisingo funkcinių judesių stereotipo atlikimo veiksnys. Kūno šerdies raumenų nuovargis sumažina dinaminį liemens stabilumą ir pusiausvyros kontrolę. Literatūroje nustatytas pagrįstas ryšys tarp pusiausvyros ir traumų rizikos, pavyzdžiui, rankinio sporto šakoje, kai atliekamas šuolis (nusileidimas), to padarinys galėtų būti – traumų rizika (Mikalonytė, 2017). Tyrimo problema: koks Pilates metodo poveikis jauno amžiaus rankininkų funkciniam judesiams, liemens stabilumui bei galimų traumų rizikai? Tyrimo tikslas – atskleisti Pilates metodo poveikį jauno amžiaus rankininkų funkciniam judesiams, liemens stabilumui bei galimų traumų rizikai. Tyrimo uždaviniai: 1. Įvertinti jauno amžiaus rankininkų funkcinis judesius prieš ir po Pilates metodo taikymo. 2. Įvertinti jauno amžiaus rankininkų liemens stabilumą prieš ir po Pilates metodo taikymo. 3. Nustatyti jauno amžiaus rankininkų galimų traumų riziką prieš ir po Pilates metodo taikymo.

Raktiniai žodžiai: funkciniai judesiai, liemens stabilumas, traumų rizika, Pilates metodas.

Metodologija

Atlikus mokslinės literatūros analizę, numatytam tyrimui atlikti buvo pasirinkta kiekybinė tyrimo strategija. Pasirinktas testavimo metodas. Tyrimas buvo atliktas 2021 sausio – kovo mėnesiais. Tyrimo dalyvaujančios rankininkės buvo testuojamos du kartus. Pilates metodo pratimų programa buvo atliekama nuotoliniu būdu 2 kartus / savaitę iki pat antrojo testavimo, kartu su įprastinėmis rankinio treniruotėmis.

Rezultatai

Apibendrinus rezultatus galima teigti, kad statistiškai reikšmingai pagerėjo FMS testo atlikimas ($p=0,015$). Tačiau mūsų tyrime atletės liko rizikos diapazone. Nustatytas liemens raumenų disbalansas. Dešinės ir kairės liemens pusių bei dešinės liemens pusės ir nugaros santykiai reikšmingai pakito ($p=0,025$; $p=0,018$). Liemens stabilumas prieš poveikio taikymą buvo sumažėjęs, po poveikio taikymo pagerėjo. Pilvo ir nugaros bei kairės liemens pusės bei nugaros raumenų statinės ištvėrmės pasiekimai buvo kuklesni. Po Pilates metodo taikymo nebuvo statistiškai reikšmingo pagerėjimo nei dešinės rankos, nei kairės, nebuvo ir kojose nei dešinės, nei kairės. Rizika patirti viršutinių galūnių traumas išliko. Tiriamųjų balų vidurkis buvo virš rizikos ribos.

Išvados

1. Pilates metodo pratimų programa pagerino funkcinį judesių kokybę.
2. Pagerėjo liemens stabilumo tendencija.
3. Pilates metodo pratimų programa neturėjo reikšmingai teigiamos įtakos rankininkų traumų rizikai.

Literatūra

1. Bojić, I., Valdevit, Z., & Veličković, M. (2019). The causes and prevention of injuries in handball. *Teme - Časopis za Društvene Nauke*, 44(2).doi:10.22190/TEME191015004B.
2. Laws, A., Williams, S., & Wilson, C. (2017). The Effect of Clinical Pilates on Functional Movement in Recreational Runners. *International Journal Sports Medicine*, 38(10), 776-780. doi: 10.1055/s-0043-111893.

ASMENŲ, SERGANČIŲ PARKINSONO LIGA, GYVENIMO KOKYBĖS PASIKEITIMAS COVID-19 PANDEMIJOS METU

Milena Špakauskaitė

*Ergoterapijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Viktorija Tarasenko

Ivadas

Šiame darbe buvo atliekamas tyrimas, norint sužinoti kaip keičiasi asmenų, sergančių Parkinsono liga, gyvenimo kokybė Covid-19 pandemijos metu. Senstant visuomenei, jaučiamas spartus sergamumas neurodegeneracinėmis ligomis, į kurias įeina Parkinsono liga, kuri blogina sergančiųjų ir juos slaugančių asmenų gyvenimo kokybę (Valeikienė, 2009). Ligai įpusėjus, asmens savarankiškumas mažėja ir jis vis labiau tampa priklausomas nuo kitų žmonių, gyvenimo kokybė tampa blogesnė (Valeikienė, 2009). Tyrimas parodė, kad Covid-19 protrūkis stipriai paveikė sveikatos sistemą bei žmonių kasdienį gyvenimą visame pasaulyje, todėl Parkinsono liga sergantys asmenys prarado įprastą tvarką ir nutraukė reguliarių fizinių krūvių, o tai neišvengiamai turėjo įtakos jų kasdieniam gyvenimui bei gerovei (Schirinzī ir kt., 2020). Tyrimo problema - išsiaiškinti kokia gyvenimo kokybė sergančiųjų Parkinsono liga Covid-19 pandemijos metu. Tyrimo tikslas – atskleisti asmenų, sergančių Parkinsono liga, gyvenimo kokybę Covid-19 pandemijos laikotarpiu. Tyrimo objektas – gyvenimo kokybė, asmenų, sergančių Parkinsono liga Covid-19 pandemijos laikotarpiu. Tyrimo klausimai: 1. Kokie yra sergančiųjų Parkinsono liga, gyvenimo būdo pasikeitimai, prasidėjus Covid-19 pandemijai? 2. Kaip pakito asmenų, sergančių Parkinsono liga, emocinė būklė Covid-19 pandemijos metu? 3. Kaip pakito asmenų, sergančių Parkinsono liga, fizinė būklė Covid-19 pandemijos metu? Atliekant tyrimą buvo naudojamas pusiau struktūruotas interviu. Tyrime dalyvavo 4 asmenys, sergantys Parkinsono liga, neturintys pažintinių funkcijų sutrikimų. Rezultatai: Buvo gauti gyvenimo būdo pakitimai, emocinės būklės pakitimai bei fizinės būklės pakitimai.

Metodologija

Tyrime dalyvavo 4 asmenys. Tyrimo dalyvių tikrieji vardai ir pavardės nebuvo atskleidžiami. Tyrimui atlikti pasirinkta kriterinė dalyvių atranka. Šiam tyrimui atlikti buvo pasirinkta kokybinė tyrimo strategija, siekiant atskleisti asmenų, sergančių Parkinsono liga, gyvenimo kokybės pasikeitimą Covid-19 pandemijos metu. Duomenų rinkimui buvo pasirinktas pusiau struktūrizuotas interviu su asmenimis, sergančiais Parkinsono liga. Interviu metu buvo užduodami iš anksto paruošti klausimai, tačiau buvo ir klausimų papildančių pagrindinius. Su kiekvienu informantu interviu vyko kalbant telefonu, kadangi dėl karantininių sąlygų ribojamas asmenų lankymas. Interviu truko nuo pusvalandžio iki valandos. Pokalbiai su asmenimis, sergančiais Parkinsono liga buvo įrašyti į diktofoną. Garso įrašai buvo perklausomi daug kartų ir visa

informacija nepakeičiant informantų žodžių perrašoma į Microsoft Word dokumentą. Išsamiai duomenų analizei buvo ieškoma detalių, bendrų sutapimų arba atvirkščiai skirtumų.

Rezultatai

Rezultatams gauti iš tyrimo dalyvių interviu analizės buvo išvedamos trys kategorijos bei subkategorijos. Kategorijas sudarė gyvenimo būdo pasikeitimai iš kurių buvo gautos tokios subkategorijos kaip veiklos prieš pandemiją ir jų metu, negalėjimas lankytis viešose įstaigose, sveikatos priežiūros įstaigų suvaržymas, papildomų vaistų vartojimas, ap sunkintas bendravimas su kitais žmonėmis bei miego kokybės pablogėjimas. Kita kategorija buvo emocinės būklės pasikeitimai, iš kurios išėjo tokios subkategorijos, kaip streso ir liūdesio nejutimas, streso ir liūdesio jutimas, nerimo ir įtampos jutimas ir nerimo ir įtampos nejutimas. Trečioji kategorija buvo fizinės būklės pasikeitimai, iš kurios išėjo subkategorijos – sportas pandemijos metu bei vaikščiojimas pandemijos metu.

Ižvalgos

1. Asmenims, sergantiems Parkinsono liga, ši pandemija ypatingai turėjo įtakos sveikatos priežiūros įstaigų prieinamumui, su medikais teko kontaktuoti nuotoliniu būdu, padidėjo papildomų medikamentų vartojimas, ap sunkintas bendravimas su artimaisiais žmonėmis ir ypač pablogėjusi miego kokybė.
2. Dviejų asmenų, sergančių Parkinsono liga, emocinė būklė nepakito, o kitų dviejų pablogėjo. Informantai jautė liūdesį, stresą, baimę ir nerimą dėl artimųjų žmonių gerovės, kad ši pandemija jų nepasiektų.
3. Asmenų, sergančių Parkinsono liga, fizinis aktyvumas beveik nepakito šios pandemijos metu, kadangi informantai tiek prieš pandemiją, tiek jos metu stengėsi mankštintis namų sąlygomis. Informantai tiek pandemijos metu, tiek ir prieš tai susidūrė ir susiduria su sunkumais vaikstant. Taigi, galima daryti išvadą, kad informantų fizinė būklė pandemijos metu nepakito.

Literatūra

1. Valeikienė, V. Parkinsono liga sergančių gyvenimo kokybės vertinimas: PDQ-39 klausimyno suprantamumas. *Gerontologija* 2009; 10(1):12-17
2. Schirinzī, T., PhD., Di Lazzaro, G., MBBS Salimei, C., MD Cerroni, R., Liguori, C., PhD., Scalise, S., Alwardat, M., Mercuri, B., N., Pierantozzi, M., Stefani, A., Pisani, A. (2020). Physical Activity Changes and Correlate Effects in Patients with Parkinson's Disease during COVID-19 Lockdown. *International Parkinson and Movement Disorder*

Society, 7, 797-802 [žiūrēta 2021-02-10]. Prieiga per internetą:

<https://movementdisorders.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/mdc3.13026>

FENOLINIŲ JUNGINIŲ KIEKIO NUSTATYMAS JUODAVAISĖS ARONIJOS (*ARONIA MELANOCARPA*) UOGOSE

Ieva Švedaruskaitė

Farmakotechnikos studijų programa
Kauno kolegija

Darbo vadovė – Aušra Adomėnienė

Ivadas

Randama duomenų, jog juodavaisės aronijos vaisiai yra vertingi dėl sudėtyje esančių biologiškai aktyvių junginių (fenolių, flavonoidų, organinių chino, obuolių, gintaro, askorbo rūgščių, B grupės vitaminų, vit. C, E bei mineralų), kurie pasižymi organizmui naudingais efektais. Aronijų uogose besikaupiančios medžiagos turi priešvėžinį, antivirusinį, hepatoprotekcinį, gastroprotekcinį, priešuždegiminį, hopotenzinį poveikius, taip pat veikia kaip antioksidantai (Denev ir kt., 2018).

Tyrimo problema: kaip skiriasi fenolinių junginių kiekis aronijos vaisių ekstraktuose, naudojant skirtingus ekstrahentus?

Tyrimo tikslas – nustatyti fenolinių junginių kiekį juodavaisės aronijos uogų vandeniniame ir etanoliniame ekstraktuose.

Darbo uždaviniai: 1. Teoriškai aprašyti mokslinėje literatūroje pateiktus fenolinius junginius, besikaupiančius aronijos uogose. 2. Nustatyti fenolinių junginių kiekį aronijos uogose, naudojant skirtingus ekstrahentus. 3. Įvertinti fenolinių junginių kiekio priklausomybę nuo pasirinkto ekstrahento.

Raktiniai žodžiai: juodavaisė aronija, fenoliniai junginiai, ekstraktas.

Metodologija

Atliktas eksperimentinis tyrimas, kurio metu buvo taikomas kolorimetrinis metodas, naudojant Folin-Ciocalteu reagentą. Tyrimams pasirinktos juodavaisės aronijos uogos, užaugintos Pasvalio rajone. Išdžiovinta bei susmulkinta vaistinė augalinė žaliava ekstrahuota 70 proc. etanolyje ir išgrynintame vandenyje, naudojant ultragarsinę ekstrakciją.

Tiriami mėginiai matuoti spektrofotometru prie 765 nm bangos ilgio 1 cm storio kiuvetėje. Fenolinių junginių skaičiavimai atlikti pagal galo rūgšties ekvivalentą: $GRE=c \cdot Vm$; (mg/g).

c – galo r. koncentracija, nustatyta iš kalibracinės kreivės

V – ekstrakto tūris (ml)

m – tikslus pasvertas augalinės žaliavos kiekis (g)

Rezultatai

Juodavaisės aronijos žaliavoje kaupiasi tokie fenoliniai junginiai: antocianinai, proantocianidinai, hidroksicinamono rūgštys. Proantocianidinai sudaro 66 proc., antocianinai – 25 proc. visų žaliavoje randamų fenolinių junginių kiekio. Folin-Ciocalteu reagentu nustatytas bendras fenolinių junginių kiekis juodavaisės aronijos uogų vandeniniame bei etanoliniame ekstraktuose. Apskaičiuoti rezultatai parodė, jog etanoliniame aronijos vaisių ekstrakte fenolinių junginių yra daugiau ($6,7 \pm 0,4$ GRE mg/g), nei vandeniniame ($4,4 \pm 0,15$ GRE mg/g) to paties augalo žaliavos ekstrakte. Apibendrinant galima teigti, jog įtakos fenolinių junginių išėgimui galėjo turėti ekstrahentai.

Išvados

1. Juodavaisės aronijos žaliavoje kaupiasi tokie fenoliniai junginiai: antocianinai, proantocianidinai, hidroksicinamono rūgštys. Proantocianidinai sudaro 66 proc., antocianinai – 25 proc. visų žaliavoje randamų fenolinių junginių kiekio.
2. Ekstrahuojant aronijų uogas ultragarso vonelėje skirtingais tirpikliais, nustatytas didesnis fenolinių junginių kiekis aronijų uogas ekstrahuojant etanolium, mažesnis – ekstrahuojant vandeniu.
3. Tinkamai parinkti etanoliniai tirpikliai aronijų uogų ekstrakcijai išekstrahuoja daugiau fenolinių junginių.

Literatūra

1. Denev, P., Kratchanova, M., Petrova, I., Klisurova, D., Georgiev, Y., Ognyanov, M. ir Yanakieva, I. (2018). Black Chokeberry (*Aronia melanocarpa* (Michx.) Elliot) Fruits and Functional Drinks Differ Significantly in Their Chemical Composition and Antioxidant Activity. *Journal of Chemistry*, 1-2.

Kamilė Tamošaitytė

*Biomedicinos diagnostikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovas - Sergej Sosunkevič

Ivadas

Nustatyta, jog beveik 68% medicinos studentų patiria psichologinį stresą. (Ratifique, 2019). Stresas turi įtakos kraujo rodiklių pokyčiams. Daugelis mokslininkų tokius kraujo pakitimus priėmė kaip kriterijus stresui įvertinti (cukraus kiekio, leukocitų, eozinofilų, limfocitų ir kt. kraujo elementų pokyčiai) (Shafieva ir Shamratova, 2018). Vis daugėja tyrimų, patvirtinančių, jog stresas bei tam tikri kraujo rodiklių pokyčiai padidina riziką susirgti lėtinėmis ligomis, tokiomis kaip koronarinė širdies liga ar cukrinis diabetas, onkologija (Milosevic ir kt., 2019; Budzianowski ir kt., 2017; Batalcha ir kt., 2021). Tyrimo problema - kokios yra Kauno kolegijos Medicinos fakulteto skirtingų studijų programų bei kursų studentų žinios apie streso sukeltus kraujo rodiklių pokyčius? Tyrimo tikslas - įvertinti Kauno kolegijos Medicinos fakulteto skirtingų studijų programų ir kursų studentų žinias apie streso sukeltus kraujo rodiklių pokyčius. Darbo uždaviniai : 1. Teoriškai pagrįsti streso etiologiją bei streso įtaką kraujo rodiklių pokyčiams. 2. Nustatyti Kauno kolegijos Medicinos fakulteto skirtingų kursų bei skirtingų studijų programų studentų žinias apie streso sukeltus kraujo rodiklių pokyčius.

Raktiniai žodžiai: studentai, žinios, stresas, kraujo rodiklių pokyčiai.

Metodologija

Atliktame tyrime buvo taikyta kiekybinė tyrimo strategija, siekiant nustatyti Kauno kolegijos Medicinos fakulteto skirtingų kursų ir studijų programų studentų žinias apie streso sukeltus kraujo rodiklių pokyčius. Apklausti antro ir trečio kurso biomedicinos diagnostikos, akušerijos, bendrosios praktikos slaugos studijų programų studentai. Tyrimo duomenys buvo renkami 2021.02.26 – 2021.04.01 laikotarpiu. Tyrime dalyvavo 109 respondentai.

Rezultatai

Tyrime dalyvavo šiek tiek daugiau trečio kurso nei antro kurso studentų bei daugiau respondentų buvo studijuojantys bendrosios praktikos slaugą. Apibendrinus tyrimo rezultatus galima teigti, jog studentai turi žinių apie streso sukeltus gliukozės, leukocitų, neutrofilų kiekio pokyčius kraujyje.

Didžioji dauguma biomedicinos diagnostikos, akušerijos bei bendrosios praktikos slaugos antro ir trečio kurso studentų visiškai sutiko/iš dalies sutiko, jog stresas sukelia kraujo rodiklių pokyčius.

Išvados

1. Stresą organizmui gali sukelti fiziniai, aplinkos, protiniai, socialiniai ir kt. stresoriai. Nustatyta, jog stresas turi įtakos kraujo rodiklių pokyčiams – veikiant stresoriams padidėja gliukozės, neutrofilų kiekis, sumažėja leukocitų kiekis kraujyje.
2. Antro kurso studentai turėjo daugiau žinių apie gliukozės ir leukocitų kiekio pokyčius kraujyje streso metu nei trečio kurso studentai, respondentų žinios apie neutrofilų pokyčius kraujyje streso metu, buvo panašios. Palyginus rezultatus pagal skirtingas studijų programas, akušerijos studijų programos studentai turėjo daugiau žinių apie gliukozės, leukocitų ir neutrofilų kiekio pokyčius kraujyje streso metu nei biomedicinos diagnostikos bei bendrosios praktikos slaugos studijų programų studentai.

Literatūra

1. Rafique, N., Al-Asoom, L. I., Latif, R., Al Sunni, A., & Wasi, S. (2019). Comparing levels of psychological stress and its inducing factors among medical students. *Journal of Taibah University Medical Sciences*, 14(6), 488-494.
2. Shafieva L.N., Shamratova V.G. (2018). Features of the population structure of red blood cells and platelets by corpuscular volume and their correlation under exam stress, (4), 222-222.
3. Milosevic, D., & Panin, V. L. (2019). Relationship between hematological parameters and glycemic control in type 2 diabetes mellitus patients. *Journal of Medical Biochemistry*, 38(2), 164.
4. Budzianowski, J., Pieszko, K., Burchardt, P., Rzeźniczak, J., & Hiczkievicz, J. (2017). The role of hematological indices in patients with acute coronary syndrome. *Disease Markers*, 2017.
5. Batalha, S., Ferreira, S., & Brito, C. (2021). The Peripheral Immune Landscape of Breast Cancer: Clinical Findings and In Vitro Models for Biomarker Discovery. *Cancers*, 13(6),

PAAUGLIŲ, GYVENANČIŲ GLOBOS NAMUOSE, LIETIMO SUVOKIMO SUTRIKIMŲ IR ŽINIŲ APIE LYTIŠKUMĄ ĮVERTINIMAS

Orinta Tėvelytė

*Ergoterapijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Viktorija Kaktienė

Įvadas

Paaugliams, gyvenantiems valstybiniuose globos namuose, dažnai trūksta sąlygų sveikai vystytis. Dauguma valstybinių globos namų yra įsikūrę senuose dideliuose pastatuose, jaunuoliai kambariu dalinasi su keliais gyventojais, neturėdami erdvės savo poreikiams. Mokslininkai pastebėjo, jog vaikai, gyvenantys tokiomis sąlygomis, negauna pakankamai normaliam pažinimo sensorinių funkcijų vystymuisi reikalingos sensorinės stimuliacijos, dėl to sutrinka lytėjimo suvokimas (Kavaliauskienė, 2009).

Kita problema yra paauglių gyvenančių globos namuose lytiškumo suvokimas. Remiantis moksliniais duomenimis teigiama, kad paaugliai gyvenantys globos namuose, yra rizikingo seksualinio elgesio grupėje (Carpenter, Pennington, & Rogers, 2001).

Tyrimo problema: Kokią įtaką paauglių lietimo suvokimui ir žinioms apie lytiškumą turi gyvenimas globos namuose?

Tyrimo objektas: Paauglių, gyvenančių globos namuose, lietimo suvokimo sutrikimai ir žinios apie lytiškumą.

Tikslas: Įvertinti jaunuolių, gyvenančių globos namuose, lietimo suvokimo sutrikimus ir žinias apie lytiškumą.

Tyrimo uždaviniai:

1. Įvertinti paauglių, gyvenančių globos namuose, lietimo suvokimo sutrikimus.
2. Palyginti paauglių, gyvenančių globos namuose, lietimo suvokimo sutrikimus pagal protinio atsilikimo lygį.
3. Įvertinti paauglių, gyvenančių globos namuose, žinias apie lytiškumą.
4. Palyginti paauglių, gyvenančių globos namuose, žinias apie lytiškumą pagal protinio atsilikimo lygį.

Raktiniai žodžiai: protinis atsilikimas, globos namai, lytiškumas, lytėjimas

Metodologija

Tyrimas buvo atliktas 2021 m. vasario mėnesį X įstaigoje. Tyrime dalyvavo 14 lengvą arba vidutinę protinę negalią turinčių paauglių, kurių amžius 12 – 17 metų. Pasirinktas kiekybinis tyrimo metodas. Tyrimo duomenims surinkti buvo naudojami Žinių apie lytiškumą vertinimo klausimynas (General Sexual Knowledge Questionnaire) ir Lietimo sutrikimų vertinimo testas.

Rezultatai

Lietimo suvokimo sutrikimų analizė atskleidė, kad paaugliai, nepriklausomai nuo protinio atsilikimo lygio, dažniausiai susiduria su nežymiu lietimo suvokimo sutrikimu. Taip pat buvo atskleista, kad lietimo suvokimo sutrikimai nepriklauso nuo protinio atsilikimo lygio. Išanalizavus tiriamųjų žinias apie lytiškumą, pastebėta kad paauglių žinios apie lytiškumą yra ženkliai nepakankamos. Žinių apie lytiškumą klausimyne mažiausiai balų surinko skiltys apie lytiškai plintančias ligas, nėštumą, lytiškumą (seksualinę orientaciją). Taip pat analizė atskleidė, kad lengvą protinį atsilikimą turinčių tiriamųjų klausimyno balų vidurkiai buvo aukštesni nei vidutinį protinį atsilikimą turinčių tiriamųjų.

Išvados

1. Paaugliai, gyvenantys globos namuose, turi lietimo suvokimo sutrikimų: dauguma susiduria su nežymiu lietimo suvokimo sutrikimu.
2. Paauglių, gyvenančių globos namuose, lietimo suvokimo sutrikimai nepriklauso nuo protinio atsilikimo lygio.
3. Paauglių, gyvenančių globos namuose, žinios apie lytiškumą yra labai menkos: didžiausia žinių stoka apie lytiškumą (seksualinę orientaciją), nėštumą, lytiškai plintančias ligas.
4. Paauglių, gyvenančių globos namuose, žinių apie lytiškumą suvokimas priklauso nuo protinio atsilikimo lygio. Lengvą protinį atsilikimą turintys paaugliai turi daugiau žinių apie lytiškumą nei vidutinį protinį atsilikimą turintys paaugliai.

Literatūra

1. Carpenter, M., Pennington, B., F and Rogers, S., J. (2001). Understanding of Others' Intentions in Children With Autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. 31(6), 589-99 [žiūrėta: 2021-01-04]. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/11545813_Understanding_of_Others'_Intentions_in_Children_with_Autism#fullTextFileContent.
2. Kavaliauskienė G. (2009). Vaikų, augančių globos namuose, lietimo suvokimo sutrikimai ir jų korekcija, taikant ergoterapiją: daktaro disertacija, 98

Luka Tichonova

*Ergoterapijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Milda Gintilienė

Įvadas

Naujausiais 2020 metų Pasaulio sveikatos organizacijos pateiktais duomenimis, perdegimo sindromo (PS) apibrėžime sakoma, kad tai yra sindromas, kuris atsiranda veikiant lėtiniam stresui darbo vietoje. PS būdinga: energijos trūkumas, stengimasis atsiriboti nuo darbo bei neigiami jausmai, kurie susiję su darbu, sumažėjęs profesinis efektyvumas. Ilgainiui PS gali lemti motyvacijos darbui ir empatijos pacientams praradimą, nepasitenkinimą darbu, o tai – pavojus pacientų saugumui (Čėsnaite ir kt., 2020). PS nustatomas profesijose, kuriose darbas siejamas su pagalba žmonėms. Perdegimas traktuojamas su viršvalandžiais, didele atsakomybe, nerimu, nusivylimo ir bejėgiškumo jausmu kovojant su sunkiomis ligomis. Jaunesniems medicinos specialistams dažnai pritrūksta įgūdžių, praktinių žinių kovojant su kylančiomis problemomis darbo vietoje (Džubur ir kt., 2018). Dauguma Lietuvos ergoterapeutų patiria žemą arba vidutinį PS. Tyrimais nustatyta, kad nuolatinis tobulinimasis, žinių siekimas padeda išvengti perdegimo (Jurėnas, 2015). Nors Lietuvoje atliekama nemažai tyrimų, kurie vertina medicinos darbuotojų PS, tačiau trūksta tyrimų, kuriuose būtų analizuojamas ergoterapeutų PS. Tad šio tyrimo rezultatai padėtų įvertinti ergoterapeutų PS lygio ir profesinio tobulėjimo nuostatų sąsajas Lietuvoje. Tyrimo problema - Kokią įtaką turi perdegimo sindromas ergoterapeutų profesiniam tobulėjimui? Kokie perdegimo sindromo rizikos veiksniai veikia ergoterapeutus? Tyrimo tikslas – Įvertinti perdegimo sindromo įtaką ergoterapeutų profesiniam tobulėjimui. Tyrimo uždaviniai:

1. Nustatyti Lietuvoje dirbančių ergoterapeutų patiriamo perdegimo sindromo lygį. 2. Išanalizuoti ergoterapeutų profesinio tobulėjimo nuostatas. 3. Palyginti dirbančių ergoterapeutų profesinio tobulėjimo ir patiriamo perdegimo sindromo lygio rezultatus.

Raktiniai žodžiai: Ergoterapija, perdegimo sindromas, profesinis tobulėjimas, stresas.

Metodologija

Siekiant nustatyti Lietuvoje dirbančių ergoterapeutų perdegimo sindromo įtaką profesiniam tobulėjimui, buvo atlikta mokslinės literatūros analizė pasirinkta tema, empiriniam tyrimui taikytas kiekybinis tyrimas,

anonimine anketine apklausa internetu apklausiant ergoterapeutus bei atlikta gautų rezultatų aprašomoji analizė. Tyrimas vyko 2021 metais sausio – kovo mėnesiais, kuriame dalyvavo 91 ergoterapeutas.

Rezultatai

Apibendrinus tyrimo rezultatus, galima teigti, kad Lietuvoje dirbantys ergoterapeutai 90 proc. patiria vidutinio lygio perdegimo sindromą, o profesinio tobulėjimo srityje savo kompetencijas daugiausiai aukštomis vertina – 49,5 proc. bendradarbiavimo, 35,2 proc. bendravimo, 29,7 proc. profesinio tobulėjimo ir 27,8 proc. pokyčių inicijavimo srityse. Taip pat didžioji dalis 46,2 proc. visiškai sutinka, kad dalyvauja profesinio tobulėjimo veiklose ir tai jiems padeda.

Išvados

1. Lietuvoje dirbantys ergoterapeutai patiria vidutinio lygio perdegimo sindromą.
2. Ergoterapeutų profesinio tobulėjimo nuostatose išryškėjo, kad geriausiai ergoterapeutai vertina savo bendradarbiavimo kompetencijas. Daugiau kaip pusė apklausoje dalyvavusių ergoterapeutų geba efektyviai spręsti įvairias pacientų problemas, dalyvauja konferencijose, seminaruose, paskaitose. Specialistai, pasižymintys vidutiniu ar aukštu profesinio perdegimo lygiu, rečiau linkę pritarti profesinio tobulėjimo teiginiams, kas rodo, kad jie nėra tokie efektyvūs įvairiose profesinio tobulėjimo srityse.
3. Statistiškai reikšmingų skirtumų tarp atsidavimo profesiniam tobulėjimui priklausomai nuo perdegimo lygio nenustatyta.

Literatūra

1. Čėsnaite, G., Krunkaitytė, U., Žemaitaitis, M. (2020). Burnout in everyday life of physicians: literature review. *Journal of Medical Sciences*, 8 (14), 172-181
2. Džubur, A., Lisica, D., Abdulahovič, D., Avdič, D., Smajovič, M., Mulič, M. (2018) Burnout syndrome in primary healthcare professionals. *Journal of Health Sciences*, 8(2), 122-127. doi: <https://doi.org/10.17532/jhsci.2018.543>.
3. Jurėnas, J., Mingaila S., Slaugos ir reabilitacijos teorija bei praktika. 2015 Konferencijos programa ir medžiaga

STUDIJŲ IR DARBO DERINIMO PATIRTIS STUDIJŲ METU, TARP FARMAKOTECHNIKOS STUDIJŲ PROGRAMOS STUDENTŲ

Eglė Trapulionytė

*Farmakotechnikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovas – Aurimas Galkontas

Ivadas

Studijų ir darbo derinimas – dažniausiai kiekvieno studijuojančio asmens siekiama finansinė nepriklausomybė ir savarankiškumo jausmas. Profesinis pasirinkimas yra svarbus žingsnis karjeros raidoje. Tačiau dažnai profesijos pasirinkimas, jau nekalbant apie būsimos karjeros pasirinkimą, yra nepakankamai racionalus, nemotyvuotas ar atsitiktinai priimtas sprendimas. Net ir sėkmingas profesijos pasirinkimas, kuris atitinka studento galimybes, norus ir rinkos poreikius, neužtikrina, kad asmuo baigęs studijas rinksis karjeros kelią, susijusį su profesija (Pociūtė, 2014.) Aukštųjų mokyklų praktika rodo, kad daugelis studentų pradeda dirbti dar studijuodami, kai kurie įstoja į aukštąsias mokyklas jau dirbdami. Norint sėkmingai derinti studijas ir darbinę veiklą, reikalingas visų trijų šalių (aukštosios mokyklos, darbdavio, ir studento) įsitraukimas į šį procesą. (Kauno kolegijos, Klaipėdos valstybinės kolegijos, Vilniaus kolegijos studentų ir studentų kuratorių – dėstytojų/tyrėjų komanda). Poreikis turėti papildomus finansinius išteklius yra susijęs su studentų socialinio gyvenimo kokybe; papildomi pinigai leidžia pasirinkti studentus tenkinantį gyvenimo būdą, turiningai leisti laisvalaikį (Beerens, Mägi ir kt., 2011). Suderinti studijas ir darbą - nelengvas uždavinys, jeigu siekiama kokybiškiau atlikti tiek vieną, tiek kitą veiklą.

Tyrimo tikslas atskleisti Farmakotechnikos studijų programos studentų studijų ir darbo derinimo patirtį tarp farmakotechnikos studijų programos studentų.

Tyrimo uždaviniai.

1. Išskirti, valstybės įsipareigojimus dirbantiems studentams, pagal LR teisės aktus;
2. Nustatyti pagrindines priežastis, lėmusias darbo paiešką, studijų metu;
3. Identifikuoti sritis, kuriose studentai renkasi darbą, studijų metu.

Raktiniai žodžiai: studijų ir darbo derinimas, vaistininko padėjėjas (farmakotechnikas)

Metodologija

Tyrimui atlikti buvo pasirinkta kiekybinė tyrimo strategija, taikytas duomenų rinkimo metodas - apklausa internetu. Studentų apklausai buvo parengtas klausimynas, apimantis atvirus ir uždarus klausimus. Klausimyną sudarė 18 klausimų, apimančių 4 klausimų blokus. Tyrimas vykdytas 2020 metų spalio 26 - lapkričio 4 dienomis. Gauti duomenys apdoroti naudojant Microsoft office programinio paketo Excel 365 ir Word programomis. Taikyti duomenų analizės metodai - vidurkių, dažnių, procentinių dažnių skaičiavimas. Tyrime dalyvavo 98 Farmakotechnikos studijų programos studentai.

Rezultatai

Nustatyta, kad didžioji dalis tyrime dalyvavusių respondentų buvo moterys (92,9 proc.), o likusi dalis (7,1 proc.) buvo vyrai. Daugiausiai atsakiusių studentų yra iki 29 m. (90,8 proc.) Dauguma atsakė, kad tai yra pirmosios studijos (96,9 proc.) ir taip pat, kad studijuoja valstybės nefinansuojamoje vietoje (63,3 proc.) Farmakotechnikos studentų pasiskirstymas pagal tai ar dirba studijų metu, didžioji dalis (80 proc.) atsakė, kad studijų metu nedirba, likusioji dalis (20 proc.) yra dirbantys. Toliau buvo analizuojama tik dirbančių studentų atsakymai. Buvo klausama, dėl kokių priežasčių pradėjo dirbti studijų metu, daugiausiai studentų (35 proc.) atsakė, jog nori turėti savo pinigų ir būti nepriklausomam. Beveik pusė dirbančiųjų (45 proc.) atsakė, kad dirba srityje, susijusioje su būsima profesija. Likusioji dalis atsakė, kad dirba su studijomis nesusijusį darbą. Apklausus dirbančius studentus, ką planuoja baigus studijas, pusė atsakiusių studentų (50 proc.) planuoja dirbti organizacijoje, kurioje dirba iki šiol. Apie darbo ir studijų derinimo ypatumus daugiausiai (4,6) studentų sutiko, kad darbo patirtis studijuojant padidina darbo pasirinkimo galimybes ir kad atsiranda galimybė užmegzti naujus ryšius. Mažiausiai (1,9) studentai sutiko, jog dėstytojai atlaidžiau žiūri į dirbančiuosius ir kad dėl studijų ir darbo derinimo kyla nesusipratimai šeimoje.

Siekiant atskleisti galimą darbo studijų metu poveikį studijavimo pasiekimams, buvo atliktas dirbančių ir nedirbančių studentų studijavimo pasiekimų vidurkių palyginimas. Gauti rezultatai rodo, kad tiek dirbančių, tiek nedirbančių studentų pažymiai vidurkiai tokie patys (8,4). Remiantis gautais rezultatais galima daryti prielaidą, kad darbas didelės reikšmės studentų studijavimo pasiekimams neturi.

Išvados

1. Valstybė teikia finansinę paramą studentams, siekiant jiems padėti pradėti studijuoti, ar studijų metu ir taip įgyti išsilavinimą. Taip pat studentas pateikęs aukštosios mokyklos, kurioje studijuoja pažymą dėl egzaminų, įskaitų laikymo bei jų laikymo datų, turės teisę pasinaudoti numatytos trukmės mokymosi atostogomis. Darbdavys, įvertinęs tokių atostogų tikslą, privalo jas suteikti.
2. Dirbdamas žmogus bent minimaliai patenkina esminius - fiziologinius ir saugumo - poreikius, t.y. gaudamas darbo užmokestį asmuo gali pasirūpinti maistu, būstu, taip pat reguliarios pajamos sudaro sąlygas jaustis užtikrintam dėl ateities. Dažniausios priežastys, dėl kurių studentai pradeda dirbti - noras turėti savo pinigų, įgyti profesinės patirties. Dažnai

studentai renkasi dirbti, nes tenka patiems mokėti už studijas arba nori turimas žinias pritaikyti praktikoje.

3. Dauguma Kauno Kolegijos Farmakoteknikos studijų programos studentai dirba srityje susijusia su būsima profesija. Kita dirbančių studentų pusė dirba su mėgstama veikla susijusį darbą. Dirbantys studentai mano, jog darbo patirtis studijuojant padidina darbo pasirinkimo galimybes, dirbantiems studentams atsiranda galimybė užmegzti naujus kontaktus darbo rinkoje.

Literatūra

1. Jokštaitė, K., Pociūtė, B. (2014). Studentų įsipareigojimas profesijai: pasitenkinimo profesiniu

pasirinkimu, karjeros aspiracijų ir karjeros adaptyvumo sąsajos. *Psichologija*, 49, 60-80 p.

2. Beerkens, M., Magi, E., Lill, L. (2011). Universities studies as a side job: causes and consequences of massive student employment in Estonia Higher Education, Vol. 61, Nr. 6, p. 679-692
3. Kauno kolegijos, Klaipėdos valstybinės kolegijos, Vilniaus kolegijos studentų ir studentų kuratorių – dėstytojų/tyrėjų komanda. Projektas „Pedagogikos, socialinio darbo ir sveikatos mokslo krypties studentų studijų ir darbo derinimo analizė“.

SLAUGYTOJŲ POŽIŪRIS Į SOCIALINĮ DARBUOTOJĄ TARPPROFESINĖJE PIRMINĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS KOMANDOJE

Monika Tunkulaitė

*Išplėstinės slaugos praktikos studijų programa
Lietuvos sveikatos mokslų universitetas*

Darbo vadovė – dr. Aušrinė Kontrimienė

Ivadas

Populiacijos senėjimas, išaugę pacientų, sergančių lėtinėmis ligomis bei turinčių kompleksinius poreikius, skaičiai, paskatino ilgalaikės ir socialinės priežiūros sektoriaus įtraukimą į pirminės sveikatos priežiūros (PSP) komandą [1]. Tyrimais nustatyta, jog į PSP komandas įtraukus socialinį darbuotoją (SD), pagerėjo pacientų fizinės ir psichinės sveikatos priežiūros rezultatai, paslaugų prieinamumas, efektyviau panaudojami turimi sveikatos priežiūros ištekliai [2]. Tačiau, skirtingi komandos narių lūkesčiai bei požiūris į SD vaidmenį, atsakomybes bei jų veiklos rezultatus, gali tapti trikdžiu darniai komandos veiklai [3]. Slaugytojai sudaro didžiausią sveikatos priežiūros specialistų dalį komandoje [4], todėl šio tyrimo tikslas buvo identifikuoti slaugytojų, dirbančių PSP, požiūrį į socialinio darbuotojo vaidmenį tarpprofesinėje PSP komandoje. Tyrimo uždaviniai: 1. Įvertinti slaugytojų nuomonę apie SD profesinį akiratį, profesinį įvaizdį bei profesinių įgūdžių spektrą, sąveiką su pacientu bei ryšį su pacientais ir kolegomis. 2. Įvertinti slaugytojų nuomonę apie socialinių darbuotojų profesinę tarpusavio priklausomybę.

Raktiniai žodžiai: slaugytojų požiūris, socialinis darbuotojas, tarpprofesinė sveikatos priežiūros komanda

Metodologija

Siekiant identifikuoti slaugytojų, dirbančių PSP sektoriuje, požiūrį į socialinio darbuotojo vaidmenį tarpprofesinėje PSP komandoje, atliktas kiekybinis, vienmomentis skerspjūvio tyrimas 6 viešosiose Kauno miesto PSP įstaigose. Tyrimui naudota standartizuota, validuota „Darbuotojų supratimo apie vieni kitų vaidmenis anketa“ (angl. *Role perception Questionnaire* (RPQ)). Tyrimo metu minėtose įstaigose dirbo 128 slaugytojai. Iš viso išdalintos 126 anoniminės apklausos anketos, surinktos 107 (atsako dažnis 84,9 proc.). Statistinė duomenų analizė atlikta naudojantis Microsoft Excel ir SPSS 25.0 programinės įrangos versija.

Rezultatai

Tyrimo metu nustatyta, jog socialinio darbuotojo vaidmuo tarpprofesinėje pirminės sveikatos priežiūros komandoje slaugytojams aiškus tik iš dalies, kadangi į daugumą klausimų maždaug trečdalis slaugytojų neturėjo aiškios nuomonės (nei sutinka, nei nesutinka).

Slaugytojų nuomone, socialinis darbuotojas koncentruojasi į socialinę darbo pusę (68,2proc.), siekia kuo daugiau įsitraukti į darbą su pacientu (55,7proc.) bei su juo užmezga glaudų ryšį (54,2proc.). Demonstruodamas savo profesinį įvaizdį, SD elgiasi labai profesionaliai (51,4 proc.) ir su kitais specialistais elgiasi kaip su kolegomis 69,2 proc.). Slaugytojos vieningai sutinka, jog SD vaidmuo tarpprofesinėje PSP komandoje reikalauja daug bendradarbiavimo (70,1proc.).

Išvados

1. Socialinio darbuotojo vaidmuo tarpprofesinėje pirminės sveikatos priežiūros komandoje slaugytojams aiškus tik dalinai, kadangi į daugumą klausimų bent trečdalis slaugytojų negalėjo išreikšti aiškios nuomonės (nei sutinka, nei nesutinka)
2. Slaugytojų nuomone, socialinis darbuotojas koncentruojasi į socialinę darbo pusę, demonstruodamas profesinį įvaizdį, elgiasi labai profesionaliai, komandoje su kitais specialistais elgiasi kaip su kolegomis, siekia kuo daugiau įsitraukti į darbą su pacientu ir užmezga su juo glaudų ryšį. Slaugytojai vieningai sutinka, jog socialinio darbuotojo vaidmuo komandoje reikalauja daug bendradarbiavimo.

Literatūra

1. Liuima V, Jociūtė A. Integruotos su sveikata susijusios paslaugos profesinio mokymo įstaigų pavyzdžiu. *Visuom Sveik.* 2018;4(83):52-59.
2. Threapleton DE, Chung RY, Wong SYS, Wong E, Chau P, Woo J, et al. Integrated care for older populations and its implementation facilitators and barriers: A rapid scoping review. *Int J Qual Health Care J Int Soc Qual Health Care.* 2017 Jun 1;29(3):327-34.
3. Bainbridge L, Nasmith L, Orchard C, Wood V. Competencies for Interprofessional Collaboration. *J Phys Ther Educ.* 2010 Winter;24(1):6-11.
4. Strateginės slaugytojų ir akušerių vaidmens stiprinimo Europos regione kryptys, siekiant Sveikata 2020“ tikslų. Prieiga internete: https://ismuni.lt/media/dynamic/files/12978/finalversionesd03092015_lt_jm_baigtas3_iz_1130.pdf

SKIRTINGŲ KINEZITERAPIJOS METODŲ POVEIKIS MOTERŲ, TURINČIŲ PLOKŠČIAPĖDYSTĖ, PUSIAUSVYRAI IR GYVENIMO KOKYBEI

Inesa Turauskaitė

*Kineziterapijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Laura Žlibinaitė

Ivadas

Dėl didelės apkrovos pėdose skausmas ir negalia, susijusi su pėdomis, yra gana dažni reiškiniai populiacijoje. Įvairūs autoriai plokščiapėdystės paplitimą pateikia skirtingai, jis kinta nuo 30 iki 60 procentų. Yra manoma, kad tokia tendencija yra didėjanti (Kostkevičius ir Astromskas, 2010; Pranckevičius ir kt., 2006). Dėl plokščiapėdystės žmogaus eisena tampa sunki, varginanti ir skausminga. Pėdos ir čiurnos skausmas neigiamai veikia su sveikata susijusią gyvenimo kokybę, nes apsunkina kasdieninių veiklų atlikimą ir pablogina pusiausvyrą (Menz ir kt., 2013).

Tyrimo tikslas - Nustatyti skirtingų kineziterapijos metodų poveikį moterų, turinčių plokščiapėdystę, statinei pusiausvyrai bei gyvenimo kokybei.

Tyrimo problema - Koks yra skirtingų kineziterapijos metodų poveikis moterų, turinčių plokščiapėdystę, statinei pusiausvyrai bei gyvenimo kokybei?

Tyrimo objektas - Skirtingų kineziterapijos metodų poveikis moterų, turinčių plokščiapėdystę, statinei pusiausvyrai bei gyvenimo kokybei.

Tyrimo uždaviniai:

1. Įvertinti moterų, turinčių plokščiapėdystę, statinės pusiausvyros kaitą po skirtingų kineziterapijos metodų taikymo.
2. Nustatyti moterų, turinčių plokščiapėdystę, gyvenimo kokybės kaitą po skirtingų kineziterapijos metodų taikymo.
3. Palyginti duomenis tarp apatinių galūnių stiprinimo ir tempimo grupių.

Raktiniai žodžiai: plokščiapėdystė, pusiausvyra, gyvenimo kokybė, pratimai.

Metodologija

Tyrimui atlikti buvo pasirinkta kiekybinio tyrimo strategija. Tyrime dalyvavo 16 moterų, turinčių plokščiapėdystę. Tyrimo pradžioje ir tyrimo pabaigoje buvo vertinama statinė pusiausvyra Flamingo testu ir gyvenimo kokybė peržiūrėtos pėdos funkcijos rodiklio sutrumpintos formos klausimynu. Tyrimo dalyviai

atsitiktine tvarka buvo suskirstyti į 2 grupes: I – apatinių galūnių stiprinimo pratimų grupė (n=8), II – apatinių galūnių tempimo pratimų grupė (n=8). Užsiėmimai vyko nuotoliniu būdu 4 savaites, 5 kartus per savaitę, 1 užsiėmimo trukmė – 30 minučių.

Rezultatai

Lyginant stiprinimo pratimų grupės statinės pusiausvyros vertinimo rezultatus prieš tyrimą ir po jo nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas, nes $p=0,000$. Lyginant tempimo pratimų grupės statinės pusiausvyros vertinimo rezultatus prieš tyrimą ir po jo nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas, nes $p=0,002$. Lyginant stiprinimo pratimų grupės gyvenimo kokybės rezultatus prieš ir po tyrimo nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas, nes $p=0,000$. Lyginant tempimo pratimų grupės gyvenimo kokybės rezultatus prieš ir po tyrimo nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas, nes $p=0,000$.

Lyginant rezultatus tarp grupių statistiškai reikšmingo skirtumo nėra ($p>0,05$).

Išvados

1. Moterų, turinčių plokščiapėdystę, statinė pusiausvyra po skirtingų kineziterapijos metodų taikymo pagerėjo.
2. Moterų, turinčių plokščiapėdystę, gyvenimo kokybė po skirtingų kineziterapijos metodų taikymo pagerėjo.
3. Apatinių galūnių stiprinimo ir tempimo pratimai vienodai gerina moterų, turinčių plokščiapėdystę, statinę pusiausvyrą ir gyvenimo kokybę.

Literatūra

1. Kostkevičius, G., & Astromskas, A. (2010). *Visos bėdos dėl pėdos*. Kaunas: Verslo respublika.
2. Menz, H. B., Dufour, A. B., Riskowski, J. L., Hillstrom, H. J., & Hannan, M. T. (2013). Association of planus foot posture and pronated foot function with foot pain: the Framingham foot study. *Arthritis care & research*, 65(12), 1991-1999.
3. Pranckevičius, S., Koževnikovas, E., & Petrulis, A. (2006). *Viskas apie plokščiapėdystę*. Kaunas.

MOBILIŪJŲ KOSMETOLOGIJOS PASLAUGŲ POREIKIS GERINANT GYVENIMO KOKYBĘ SOCIALINIUOSE NAMUOSE GYVENANTIEMS PAAUGLIAMS

Gintarė Urbaitienė

*Kosmetologijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – Loreta Valatkevičienė

Ivadas

Darbo aktualumą lemia tai, kad dėl tėvų nepriežiūros ir smurto kasmet į valstybės globą (socialinius namus) patenka tūkstančiai paauglių.

Paauglystė – tai pereinamasis laikotarpis tarp vaikystės iki suaugusiojo amžiaus. Tai vienas sudėtingiausių laikotarpių, kuris reikalauja didelių pastangų prisitaikant prie fiziologinių, psichologinių bei socialinių pokyčių, kurie turi įtakos vėlesniam asmens gyvenimui (Želvys, 1994). Paaugliai nepatyrę biologinių tėvų meilės neturi prosocialaus elgesio pavyzdžio, gali neturėti konstruktyvaus bendravimo įgūdžių, gali būti nepajėgūs kurti teigiamus santykius su kitais žmonėmis. Tai įtakoja neigiama patirtis ankstyvame gyvenime bei skirtingos augimo sąlygos kas apsunkina adaptyvų ir efektyvų funkcionavimą visuomenėje. (Prihožan, Tolstih (Прихожан, Толстых), 2005).

Gyvenimo kokybė – tai fizinę ir dvasinę sveikatos būklę, gyventojų raidą ir šeimos gerovę, socialinį ir fizinį saugumą, gyvenamosios aplinkos kokybę, profesinės veiklos ir laisvalaikio santykį, materialinių, kultūros ir dvasinių poreikių patenkinimo laipsnį atspindinti visuma, vertinama visos šalies mastu ir atskiro žmogaus požiūriu (Servetkienė, 2013). Atsižvelgiant į teorinius paauglio gyvenimo kokybės aspektus, odos problemos, jos estetinė išvaizda turi įtakos paauglio gyvenimo kokybei (Tan ir kt., 2015; Misery, 2011; Dunn, 2011).. Jaunatviniai spuogai sukelia tokias pasekmes, kaip nepasitikėjimą savimi, socialinį atsiskyrimą, emocinės sveikatos sutrikdymą, profesinių galimybių apribojimą ir kitus kriterijus, kurie turi įtakos paauglio gyvenimo kokybei.

Rezultatai aiškiai parodo, kad globojami paaugliai turi didelių sutrikimų daugelyje savo gyvenimo sričių, kuriems reikalinga tinkama profesionalių specialistų tarnybų parama ir valdymas (Carbone ir kt. 2007).

Darbo tikslas – atskleisti mobiliųjų kosmetologijos paslaugų poreikį gerinant gyvenimo kokybę socialiniuose namuose gyvenantiems paaugliams.

Tyrimo uždaviniai:

1. Aprašyti gyvenimo kokybės sampratą ir teorinius paauglių gyvenimo kokybės aspektus.
2. Aprašyti mobiliosios kosmetologijos paslaugų aspektus, kuriais vadovaujantis, gerinama socialiniuose namuose gyvenančių paauglių gyvenimo kokybė.
3. Nustatyti socialiniuose namuose gyvenančių paauglių poreikį mobiliosios kosmetologijos paslaugoms gerinant gyvenimo kokybę.

Raktiniai žodžiai: gyvenimo kokybė, paaugliai, socialiniai namai.

Metodologija

Tyrimo metodas – kokybinis tyrimas (pusiau struktūruotas interviu). Tiriamieji – tikslinė atranka (paaugliai, turintys odos problemų). Interviu dalyvavo aštuonios paauglės merginos ir vienas vaikinys (viso 9 informantai). Interviu vietos parinkimas - vaikų socialiniai namai. Tyrimo tikslas - nustatyti paauglių, gyvenančių socialiniuose namuose, gyvenimo kokybės gerinimo galimybes teikiant mobiliąsias kosmetologijos paslaugas. Išsiųstos odos priežiūros priemonės, teikiamos konsultacijos nuotoliniu būdu per zoom bendravimo platformą. Interviu vyko 2021 m. sausio 18 – balandžio 2 dienomis, X,Y ir Z vaikų socialiniuose namuose. Interviu trukmė 30 - 60 min.

Rezultatai

Tyrimas parodė, kad didesnė dalis paauglių, gyvenančių socialiniuose namuose, ne tik nori, bet ir siekia sužinoti kuo daugiau apie jų odos tipą, būklę, veiksnius, įtakojančius odos būklę, kasdieninę priežiūrą, priemones, nes tai gerina jų gyvenimo kokybę - kelia savivertę, pasitikėjimą asmeniniame, akademiniam ir socialiniame gyvenime, lengvina bendravimą ne tik bendraamžių rate. Daugumos tyrimo dalyvių argumentai rodo, kad mobiliosios kosmetologijos paslaugos naudingos, išmokta tinkamai prižiūrėti odą, padedama susitvarkyti su kamuojančiomis odos problemomis, mažina jų rūpesčius asmeniniame, akademiniam ir socialiniame gyvenime. Informantai jaučiasi pilnaverčiais visuomenės nariais, atsiranda poreikis socializuotis, planuoti ateitį. Juolab, kad nei vienas tyrimo dalyvis neturi galimybių (lėšų stoka) nueiti pas kosmetologą, įsigyti tinkamą odos priežiūros priemonių. Taip pat MKP suteikia galimybę paaugliams patirti masažo malonumą, nes šiuo metu tik vienas dalyvis patyrė tai po ligos, kai buvo sanatorijoje. Dauguma tyrimo dalyvių įvardijo, kad ateityje norėtų dirbti grožio paslaugų srityje, tapti kirpėja ar makiažo meistre. Gyvenamoji aplinka, auklėjimo spragos, žinių trūkumas, žemas socialumas, odos problemos, estetinės išvaizdos stoka skatina rinktis profesiją, kurios pagalba galėtų pakeisti, pagerinti estetines odos problemas, turėti reikiamų kosmetinių/dekoratyvinių priemonių ir tokiu būdu įgyti daugiau pasitikėjimo savimi, realizuoti save ir jaustis pilnaverčiu visuomenės nariu.

Išvados

1. Apžvelgta teorinė gyvenimo kokybės samprata leidžia pateikti išvadą, jog įvairiose mokslo šakose apibūdinama skirtingai, ji kinta priklausomai nuo gyvenimo tarpsnių. Net ir skirtingose mokslo kryptyse pasikartoja keletas dominuojančių sričių, t.

- y. sveikatos būklė, socializacija, materialinė gerovė, švietimas, saugumas, aplinkos kokybė. Gyvenimo kokybės terminas yra labai sunkiai apibrėžiamas, nes jis yra subjektyvus – kiekvienam asmeniui skirtingai apibūdinamas ir tiesiog nėra visuotinai pripažinto apibrėžimo. Gyvenimo kokybė - kiekvieno žmogaus individualus suvokimas apie savo padėtį gyvenime kultūros kontekste ir pagal visuomenės, kurioje jis gyvena, vertybių sistemas atsižvelgiant į tikslus, lūkesčius, rūpesčius ir standartus. Žmogaus gyvenimo kokybės suvokimas yra kintamas – laikui bėgant, jis gali pasikeisti. Paauglių gyvenimo kokybės samprata kinta priklausomai nuo paauglystės etapų bei lyties. Pagrindiniai paauglių gyvenimo kokybės kriterijai: sveikata, odos būklė, bendra estetinė išvaizda, fizinis kontaktas, ugdymas, savęs pažinimas, tamprūs socialiniai santykiai. Būtent tai lemia jų komunikaciją su aplinka bei socializaciją, kelia savivertę, pasitikėjimą asmeniniame, akademiniam ir socialiniame gyvenime, lengvina bendravimą bendraamžių ir ne tik rate.
2. Charakterizuota mobiliųjų kosmetologijos paslaugų svarba gerinant paauglių, gyvenančių socialiniuose globos namuose, gyvenimo kokybę leido padaryti išvadą, kad teikiamos mobiliosios paslaugos turi galimybę ne tik gerinti išorės požymius ir dėl to jaustis pilnaverčiu visuomenės nariu, galinčiu ir norinčiu siekti savo tikslų, įgyti norimą specialybę, tačiau ir gauti pilnavertį bendravimą, informaciją apie odos priežiūrą, skatinti paauglius geriau pažinti save, domėtis savo išvaizda. Siekiama sumažinti paauglių, gyvenančių socialiniuose namuose, problemų poveikį asmeniniame, akademiniam ir socialiniame gyvenime. Odos būklės gerinimas, švietimas odos priežiūros ir priemonių klausimais, fizinis kontaktas (masažas), didesnis pasitikėjimas savimi, socialinės atskirties mažinimas - tai pagrindiniai MKP aspektai, gerinantys socialiniuose namuose gyvenančių paauglių gyvenimo kokybę.
 3. Daugumos tyrimo dalyvių argumentai rodo, kad mobiliosios kosmetologijos paslaugos naudingos, išmokta tinkamai prižiūrėti odą, padėta susitvarkyti su kamuojančiomis odos problemomis. Juolab, kad nei vienas tyrimo dalyvis neturi galimybių (lėšų stoka)

nueiti pas kosmetologą, įsigyti tinkamų odos priežiūros priemonių.

4. Atliktas mobiliųjų kosmetologijos paslaugų poreikio gerinant paauglių, gyvenančių socialiniuose namuose, gyvenimo kokybę tyrimas parodė, kad teikiamos mobiliosios kosmetologijos paslaugos daugumai dalyvių yra svarbios ir reikšmingos, jie jų pageidauja ir trokšta sulaukti dažniau bei nuolat, nes tai – galimybė ne tik būti pagražintam, bet ir gauti žinių apie odos priežiūrą, tinkamas kosmetines priemones, veiksnius, sukeliančius odos problemas, įgyti pasitikėjimo savimi, sumažinti socialinę atskirtį, pabendrauti, nors tai ir teikia trumpalaikį poveikį dėl ribotų jų teikimo galimybių. Taip pat suteikiama galimybė realizuoti save renkantis būsimą specialybę, planuojant savo ateitį.

Literatūra

1. Carbone, J.A., Sawyer, M.G., Searle, A.K. et al. (2007). The health-related quality of life of children and adolescents in home-based foster care. *Quality of Life Research volume*, 16, 1157–1166. <https://doi.org/10.1007/s11136-007-9227-z>.
2. Dunn, LK., O'Neill, JL., Feldman, SR. (2011). Acne in adolescents: quality of life, self-esteem, mood, and psychological disorders. *Dermatology Online Journal*; 17:1. Prieiga per internetą <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21272492/>
3. Servetkienė, V. (2013). Gyvenimo kokybės daugiadimensis vertinimas, identifikuojant kritines sritis. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
4. Tan, J., Bhate, K. (2015). A global perspective on the epidemiology of acne. *British Journal of Dermatology*; 172:3-12. Prieiga per internetą <https://doi.org/10.1111/bjd.13462>
5. Misery, L. (2011). Consequences of psychological distress in adolescents with acne. *Journal Invest Dermatology*; 131:290–2. Prieiga per internetą <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0022202X15351630>
6. Прихожан, А. М., Толстых Н. Н. (2005). Психология сиротства. Москва: Питер, с. 120 - 200.
7. Želvys, R. (1994). Paauglio psichikos vystymasis. Vilnius, 3-33.

Gabrielė Vaičiulytė

*Radiologijos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė - dr. Aurika Vanckavičienė

Ivadas

Sveikatos gydymo aplikoje profesinis identitetas turi itin didelę reikšmę. Jis nusako praktikės veiklos ribas ir padeda sumažinti darbo vaidmenų sumaišymų, ypač dibant komandose su skirtingų disciplinų žmonėmis. Nustatyta, kad profesinio identiteto aiškumo trūkumas daro didelę įtaką suvokiamai profesijos vertei ir darbuotojo pasitikėjimui savo profesine nuomone. Dėl neaiškios profesinės tapatybės gali kilti didesnių problemų profesijoje, kurioje praktika tampa mažiau būdinga paradigmai ir vis labiau orientuota į vaidmenis, kurie užpildo kitų profesijų spragas. Todėl yra atliekamas šis tyrimas, kad išsiaiškinti dirbančių gydymo įstaigose radiologijos technologų profesinę identitetą taip ir jų karjeros galimybes. Šis tyrimas yra aktualus bandant išsiaiškinti kaip radiologai technologai suvokia savo profesinę tapatybę ir kokių tikslų siekia šioje darbo srityje bei kas juos pastūmėjo rinkis būtent šią profesiją. Šio tyrimo tikslas yra atskleisti radiologijos technologų profesinį identitetą ir karjeros galimybes. Tyrimo problema - kokios radiologijos technologų karjeros galimybės ir jų profesinio identiteto samprata. Tyrimo objektas – radiologijos technologų požiūris į karjeros galimybes ir profesinio identiteto sampratą.

Darbo uždaviniai:

1. Teoriškai atskleisti profesinės karjeros ir profesinio identiteto sampratą.
2. Nustatyti radiologijos technologų profesinio identiteto išreikštumą.
3. Atskleisti radiologijos technologų karjeros galimybes ir profesijos pasirinkimo motyvus.

Raktiniai žodžiai: radiologijos technologai, profesinis identitetas, karjera, galimybės.

Metodologija

Mokslinės literatūros analizė.

Kiekybinis tyrimo metodas – anoniminė anketinė apklausa internetu. Klausimyno nuoroda buvo išsiųsta visiems radiologijos technologams dalyvavusiems konferencijoje 2021 03 26 d. Pilnai užpildytų grįžo 81 anketų.

Statistinė duomenų analizė atlikta Excel 2016 programa.

Rezultatai

Apibendrinant tyrimo rezultatus iš gautų anoniminių anketų atsakymų galima teigti jog didžioji dauguma radiologijos technologų – 91 proc. jaučiasi profesijos bendruomenės nariais, 90 proc. džiaugiasi galėdami priklausyti radiologijos technologo profesijai, daugiau nei 70 proc. tapatina save su šios profesijos atstovais bei jaučia, kad palaiko tvirtus ryšius su jais. 79 proc.

respondentų priklausymas šiai profesijai yra svarbus. Tik 10 proc. respondentų pastebi save teisinantis, kad yra radiologijos technologo profesijos dalis ir du proc. respondentų nurodo, kad dažnai gėdijasi pripažinti, kad yra šios profesijos atstovai. Taigi dauguma radiologijos technologų suvokia savo profesinį identitetą, jie pasitiki savo gebėjimai teisingai ir kokybiškai atlikti savo darbą ir jiems yra aiškios jų darbo ribos ir atsakomybės. Taip pat atliekant tyrimą buvo kalbama apie profesijos pasirinkimo motyvus. Iš gautų rezultatų galima spręsti, kad svarbiausias profesijos pasirinkimo motyvas, kuri pasirinko net 98 proc. respondentu - noras įgyti naujų žinių ir įgūdžių, 90 proc. noras padėti žmonėms bei noras tobulėti ir dirbti sveikatos sektoriuje.

Išvados

1. Profesinis identitetas suprantamas kaip savęs siejimas su esama profesija, kuris nagrinėjamas per turimus įsitikinimus, asmeninį identitetą ir prasmės suteikimą savo darbui. Jis yra labai svarbus saugiai ir veiksmingai klinicinei visų sveikatos profesijų praktikai.
2. Didžioji dauguma respondentų džiaugiasi priklausydami radiologijos technologo profesijai, jaučiasi jos nariais, tapatina save su šios profesijos atstovais ir priklausymas šiai profesijai jiems yra svarbus.
3. Pagrindiniai profesijos pasirinkimo motyvai radiologijos technologų tarpe – noras padėti žmonėms, dirbti sveikatos sektoriuje, įgyti naujų žinių ir tobulėti. Penktadaliui respondentų profesijos pasirinkimą įtakojo šeima, pagarbos norėjimas bei atsitiktinis profesijos pasirinkimas.

Literatūra

1. Sundin O. (2001). Information strategies and professional identity: a study of nurses' experiences of information at the workplace. Information Research. Nr. 6 (2). Prieiga internetu: <http://InformationR.net/ir/6-2/ws6.html>
2. Chin, D., Phillips, Y., Woo M. T., Clemans, A., & Yeong P. K. (2020). Key components that contribute to professional identity development in internships for Singapore's tertiary institutions: A systematic review. Asian Journal of the Scholarship of Teaching and Learning, 10(1). 89-113.
3. Lane S. (2018). Australian Medical Student Journal. Professionalism and professional identity: what are they, and what are they to you? [interaktyvus], [žiūrėta 2021-02-22]. Prieiga per internetą: <https://www.amsj.org/archives/6294>

Laurynas Vaitkevičius

Biomedicinos diagnostikos studijų programa
Kauno kolegija

Darbo vadovas – Mindaugas Mažuolis

Įvadas

Dėl didėjančios žmonių populiacijos, pramonės plėtros, žemės ūkio veiklos, užteršiami vis didesni kiekiai paviršinio vandens, todėl atsiranda vis didesnis poreikis naudoti požeminį vandenį (Denchak, 2018). Dažniais atvejais dėl ištirpusių uolienuų, bei įvairių cheminių procesų, vanduo gręžiniuose būna su didelėmis cheminių medžiagų koncentracijomis, kurios viršija geriamojo vandens higienos normas (HN). Dėl to atsirado poreikis įrengti vandens filtrus, kurie išvalytų perteklines medžiagų koncentracijas, tačiau tuo pačiu nepaverstu geriamojo vandens „negyvu“ (Haseena, 2017). Tyrimo problema – ar visuomet iš gręžinio išgaunamas geriamasis vanduo po filtravimo pasižymi palankesnėmis cheminių medžiagų koncentracijomis negu prieš filtravimą? Šio tyrimo tikslas – nustatyti vandens filtrų poveikį geriamojo gręžinio vandens cheminių medžiagų koncentracijai. Tyrimo objektas – vandens filtrų poveikis geriamojo vandens kokybei. Darbo uždaviniai: 1. Aprašyti vandens gręžiniuose naudojamus filtrus, jų mechaninę sudėtį, filtracijos procesą bei įtaką vandens kokybei. 2. Palyginti geležies ir amonio kiekį geriamajame vandenyje prieš ir po filtravimo. 3. Palyginti mangano kiekį, pH ir bendrą geriamojo vandens kietumą prieš ir po filtravimo.

Raktiniai žodžiai: tarša, gręžinys, universalus tirpiklis, vandens filtrai.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė bei eksperimentas. Siekiant iširti kaip keičiasi iš gręžinio išgaunamo geriamojo vandens cheminių medžiagų koncentracijos prieš filtravimą ir po filtravimo, buvo pasirinktas kiekybinis tyrimo metodas, kurio tikslas, atlikti tyrimus pagal turimus cheminių medžiagų ISO standartus ir gauti tiriamųjų mėginių geležies, amonio, mangano, bendrojo kietumo koncentracijas bei pH lygi. Tyrimas vyko 2021 metais Kauno kolegijos medicinos fakulteto, cheminių tyrimų laboratorijoje.

Rezultatai

Apibendrinus tyrimo rezultatus galima teigti, jog vandens filtrai daro teigiamą poveikį vandens cheminei kokybei. Pirmiausia vandens bendras kietumas nėra normuojamas, bet pagal gautus tyrimo rezultatus bendras kietumas, po filtravimo tapdavo minkštas, kas parodo, kad filtro membranoje yra didelis natrio jonų kiekis. Taip pat reikėtų pabrėžti, jog pagal gautus rezultatus galima pastebėti jog filtravimas labai didelės įtakos vandens pH neturėjo, liko beveik nepakitęs. Mangano gauti rezultatai taip pat, parodė, jog filtrai mažiausią teigiamą poveikį darė mangano analitei, nes prieš filtravimą HN (0,05 mg/l) viršijo 72 proc. mėginių, o neviršijo 28 proc., bet ištyrus to paties gręžinio vandenį po filtro 48 proc.

mėginių vis dar viršija higienos normas, o neviršijo 52 proc. Tačiau filtras daugiausia įtakos turėjo geležies ir amonio analitėms. Geležies gauti rezultatai parodė, jog 68 proc. viršijo rekomenduotinas (0,20 mg/l) higienos normas, o 32 proc. tiriamų mėginių, atitiko HN. Kuomet buvo analizuojamas gręžinių vanduo, kuris paimtas po filtro, mėginių, kurie viršijo geležies HN sumažėjo, net 47 proc., taigi to pasekoje, padidėjo ir mėginių skaičius, kurie neviršija HN normos nuo 8 iki 16. Amonio gauti rezultatai parodė, jog prieš filtravimą 60 proc. mėginių viršijo amonio higienos normą (0,50 mg/l), o 40 proc. neviršijo nustatytos normos. Po to ištyrus tą patį vandenį po filtro iš 60 proc. mėginių nukrito iki 33 proc. kurie viršijo amonio higienos normas. O po filtravimo padidėjo mėginių skaičius nuo 10 iki 20, kurie neviršija amonio higienos normos. Apibendrinant galima teigti, jog filtrai turėjo daugiausia įtakos geležies, amonio ir bendrojo kietumo analitėms.

Išvados

1. Atlikus literatūrinę analizę, galime daryti išvadą, kad filtrai atlieka svarbų vaidmenį siekiant gauti geriamąjį vandenį, kuris atitiktų HN. Pagrindinė filtrų sudedamoji dalis, kuri yra atsakinga už konkrečių cheminių medžiagų išvalymą yra membrana, jos porų dydis. Filtravimo sistema turi būti reguliariai tikrinama ir valoma, siekiant užtikrinti tinkamą vandens kokybę.
2. Iš gautų rezultatų nustatyta, kad nugeležinimo filtrai daro teigiamą poveikį valant geriamąjį vandenį, nes po filtravimo mėginių, kurie viršija geriamojo vandens 24:2017 geležies higienos normą (0,20 mg/l) sumažėjo net, 47 proc. Taip pat gręžiniuose, kuriose buvo viršijama amonio HN koncentracija (0,50 mg/l), po filtravimo sumažėjo, net 67 proc.
3. Iš gautų rezultatų nustatyta, kad vandens filtrai mažiausią teigiamą poveikį darė mangano analitei, nes po filtravimo mėginių, kurie viršijo HN (0,05 mg/l) sumažėjo tik 33 proc. pH rodikliui filtravimo sistema, nedarė didelės įtakos, rezultatai buvo statistiškai nepatikimi, o bendras vandens kietumas, po filtravimo tapdavo minkštas, kas parodo, kad filtro membranoje yra didelis natrio jonų kiekis.

Literatūra

1. Denchak, M. (2018). Water Pollution: Everything You Need to Know. [žiūrėta 2020-10-11]. Prieiga per internetą: <https://www.nrdc.org/stories/water-pollution-everything-you-need-know>
2. Haseena, M., Faheem Malik, M., Javed, A., Arshad, S., Asif, N., Zulfiqar, S., & Hanif, J. (2017). Water pollution and human health. *Environmental Risk Assessment and Remediation*, 01(03). <https://doi.org/10.4066/2529-8046.100020>

Austėja Vaitkutė

Farmakoteknikos studijų programa
Kauno kolegija

Darbo vadovė – dr. Asta Marija Inkėnienė

Įvadas

Metronidazolas yra 5-nitroimidazolo vaistas, kuris tapo anaerobinių infekcijų gydymo pagrindu visame pasaulyje ir yra vienas PSO apibrėžtų „pagrindinių vaistų“ (Leitsch, 2017). Maru ir kt., (2012) nurodo, jog metronidazolas atlieka svarbią funkciją absorbuojant per odą. Vietinis vaistų vartojimas yra lengvas būdas lokalizuoti vaistų absorbciją bet kurioje kūno vietoje (Daood ir kt., 2019). Norint sumodeliuoti efektyvią bei kokybišką pusiau kietą vaistų formą su metronidazolu, reikia atsižvelgti į pagrindą ir vaistinės medžiagos fizikochemines savybes. Puskiečių farmacinių formų pagrindus reikia parinkti tinkamus, nes jie kontroliuoja absorbcijos koncentraciją, pagerina stabilumą, palaiko klampumą ir reguliuoja organoleptines savybes (Garg ir kt., 2015). Hidrofilinis ir hidrofobiniai pagrindai turi skirtingas savybes, kurios įtakoja puskiečio preparato veiksmingumą. Naudojant metronidazolo puskietį preparatą svarbu pasirinkti tinkamą pagrindą, kad veikimas būtų efektyvus. Tyrimo problema – koks tinkamiausias puskiečio metronidazolo preparato skirto, eksterporaliai gamybai, pagrindas? Šio tyrimo tikslas – nustatyti pagrindo įtaką metronidazolo atpalaidavimui *in vitro* iš tepalų ir gelio. Tyrimo objektas – puskiečio metronidazolo pagrindo parinkimas. Darbo uždaviniai: 1. Atskleisti puskiečio metronidazolo preparato gamybos ypatumus. 2. Nustatyti pagrindo sudėtį eksterporalios gamybos metronidazolo tepalams ir geliui. 3. Įvertinti metronidazolo atpalaidavimą iš tepalų ir iš gelio.

Raktiniai žodžiai: metronidazolas, hidrofilinis, hidrofobinis, tepalas, gelis, atpalaidavimas.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros analizė bei eksperimentinis tyrimas. Biofarmacinis tyrimas *in vitro* buvo atliktas siekiant įvertinti metronidazolo atpalaidavimo laiką ir koncentracijos kiekį iš sumodeliuotų puskiečių formų. Atpalaidavimu *in vitro* tyrimu siekiama įvertinti ir parinkti tinkamą pagrindą metronidazolo preparatuose.

Rezultatai

Tyrimo *in vitro* metu nustatyta, jog iš hidrofilinių preparatų metronidazolo atsipalaidavo žymiai daugiau ir greičiau nei iš hidrofobinio preparato. Hidrofilinis tepalas metronidazolo atpalaidavo greitai ir didelį koncentracijos kiekį. Hidrofilinio tepalo atpalaidavimas įvyko per 30 min. Pagrindas leido metronidazolo vaistinei medžiagai atsipalaiduoti greičiau. Po 1,5 val. didžiausias metronidazolo koncentracijos kiekis atsipalaidavo iš hidrofilinio gelio. Lyginant hidrofilinį gelį ir tepalą, gelis atpalaidavo didesnę kiekį metronidazolo nei tepalas. Po 2,5 val. iš hidrofobinio tepalo atsipalaidavo tik labai nedidelis kiekis

metronidazolo. Koncentracija didėjo nežymiai ir tai lėmė riebalinis pagrindas, kuris trukdė vaistinei medžiagai prasiskverbti per odą. Hidrofobiniui tepalui tirti reikėtų ilgesnio laiko net iki 6 val., nes metronidazolas atsipalaiduoja palaipsniui. Remiantis gautais rezultatais, hidrofilinis gelis yra veiksmingiausias, nes atpalaidavo daugiausiai vaistinės medžiagos. Gelis yra tinkamiausias vaistinis preparatas, kuris padėtų pasiekti efektyviausią farmakologinį poveikį. Hidrofilinis pagrindas, kuris yra lengvos tekstūros, leidžia daugiau vaistinei medžiagai prasiskverbti per odą, o hidrofobinis pagrindas dėl sunkios tekstūros metronidazolui leidžia prasiskverbti per odą tik nedideliu kiekiu.

Išvados

1. Gaminami suspensiniai puskiečiai preparatai iš metronidazolo tablečių: hidrofilinis gelis, hidrofilinis ir hidrofobinis tepalai. Tepalai yra gaminami lydymo būdu, masės metodu.
2. Hidrofilinio gelio pagrindo medžiagos: išgrynintas vanduo ir karbomero milteliai. Hidrofilinio tepalo pagrindo medžiagos: polietilenglikolis 350 ir polietilenglikolis 4000. Hidrofobinio tepalo pagrindo medžiagos: bičių vaškas ir vazelinas.
3. Greičiausiai metronidazolą atpalaidavo hidrofilinis tepalas. Daugiausiai metronidazolo atpalaidavo hidrofilinis gelis. Hidrofobinis tepalas atpalaidavo labai nedidelį metronidazolo koncentracijos kiekį.

Literatūra

1. Maru, M. S., Gathu W. L., Mathenge W. A., Okaru O. A., Kamau N. F. & Chepkwony K. H. (2012). In Vitro Drug Release Studies of Metronidazole Topical Formulations Through Cellulose Membrane. *The East and Central African Journal of Pharmaceutical Sciences*, 15(3), 57-62. Retrieved from <http://uonjournals.uonbi.ac.ke/ojs/index.php/ecajps/article/view/141>
2. Leitsch D. (2019). A review on metronidazole: an old warhorse in antimicrobial chemotherapy. *Parasitology*, 146(9), 1167–1178. <https://doi.org/10.1017/S0031182017002025>
3. Daood, M. N., Jassim, E Z., Ghareeb, M. M. & Zeki, H. (2019) Studying the effect of diferent gelling agent on the preparation and characterization of metronidazole as topical emulgel. *Asian Journal of Pharmaceutical and Clinical Research*, 12(3), 571-577. <https://doi.org/10.22159/ajpcr.2019.v12i3.31504>
4. Garg, T., Rath, G., & Goyal, A. K. (2015). Comprehensive review on additives of topical dosage forms for drug delivery. *Drug delivery*, 22(8), 969–987. <https://doi.org/10.3109/10717544.2013.879355>

Kastytis Valevičius

*Dietetikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Rasa Volskienė

Ivadas

Skirtingi miltai ir miltiniai produktai pasižymi skirtingomis savybėmis, todėl ir jų vartojimas daro skirtingą poveikį žmogaus organizmui (Cooper, 2015). Šiai dienai esant didelei miltų įvairovei svarbu žinoti kaip žmonės vertina įvairius miltus bei miltinius produktus ir kokią įtaką miltai daro žmogaus sveikatai. Taip pat aktualu žinoti ar miltų pasirinkimą tarp žmonių lemia jų žinios apie miltus. Tyrimo problema – kokios X ir Y grupių žmonių žinios apie miltus ir miltinius produktus? Tyrimo objektas – X ir Y grupių žmonių žinios apie miltus ir miltinius produktus. Tyrimo tikslas – nustatyti X ir Y grupių žmonių žinias apie miltus ir miltinius produktus. Tyrimo uždaviniai: 1. Aprašyti miltų rūšių savybes ir poveikį sveikatai. 2. Atskleisti dažniausiai vartojamas miltų rūšis X ir Y žmonių grupėse. 3. Palyginti X ir Y grupių žmonių žinias apie miltus ir jų savybes.

Raktiniai žodžiai: miltai, savybės, sveikata, žinios.

Metodologija

Darbe atlikta mokslinės literatūros apie miltus ir jų ir jų savybes analizė. Empiriniam tyrimui pasirinkta kiekybinio tyrimo strategija. Tyrimas atliktas 2021 metais kovo-balandžio mėn. Apklausoje dalyvavo 182 skirtingų lyčių, 18-60 m. amžiaus respondentai. Tyrimo instrumentas anoniminė, savarankiškai paruošta anketa, kurią sudarė 32 uždarojo tipo klausimai, siekiant atskleisti respondentų sociodemografinius duomenis, maitinimosi ypatumus. Apie miltus ir miltinius produktus buvo pateikta 18 klausimų, jei tiriamieji teisingai atsakė į 18-16 klausimų, jų žinios buvo vertinamos kaip labai geros, jei 15-13 – geros, 12-9 – vidutiniškos, 8-6 – blogos ir 5-1 – labai blogos. X grupei priskirti 18-25 metų respondentai, Y grupei – 26-40 metų respondentai. Duomenų analizei pasirinkta aprašomoji statistika (dažnių ir ryšių skaičiavimas).

Rezultatai

Atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad X ir Y žmonių grupėse du trečdaliai respondentų dažniausiai vartoja kvietinius miltus. Dešimtadalis Y grupės apklaustųjų renkasi ruginius miltus, dešimtadalis X grupės respondentų – Spelta kvietinius miltus. Vertinant tiriamųjų žinias, geresnės žinios apie miltus ir jų savybes yra X grupės

respondentų. Rastas statistiškai reikšmingas skirtumas ($p < 0,05$) tarp tiriamųjų asmenų mitybos žinių subjektyvaus vertinimo ir jų nuomonės dėl dažno miltų vartojimo. Didžioji dauguma respondentų mano jog miltinių produktų dažnas vartojimas daro neigiamą įtaką sveikatai, ši respondentų nuostata vyrauja tarp Y grupei priklausančių respondentų. Įvertinus atsakymų dažnius tarp klausimų, buvo pastebėta, jog Y grupės respondentai statistiškai reikšmingai ($p < 0,05$) dažniau rinkosi klaidingus atsakymus nei X grupė. Pastebėta, kad kai kuriais klausimais tiek X, tiek Y grupės nuomonės išliko labai panašios, pavyzdžiui, atsakant į klausimus apie makaronų ir pyragų vartojimo įtaką sveikatai. Apibendrinant tyrimo rezultatus galima teigti, kad abiejų grupių respondentai subjektyviai savo žinias vertino geriau, negu parodė tyrimo rezultatai. Pusės X grupės tiriamųjų žinios buvo vidutinės, 32,0 proc. blogos, labai geromis žiniomis pasižymėjo tik 1,0 proc. šios grupės respondentų. Y grupėje vidutinės žinios buvo 37,3 proc. tiriamųjų, 44,7 proc. – blogos.

Išvados

1. Literatūros šaltiniuose teigiama, kad skirtingos miltų rūšys savo savybėmis skiriasi. Baltymų ir amino rūgščių daugiausiai randama speltos, sorų ir grikių miltuose. Fenolinių junginių ir antioksidacinių medžiagų gausu avižų, grikių ir spalvotų ryžių miltuose. Miltai taip pat ir sudėtinių angliavandenių šaltinis.
2. X ir Y žmonių grupėse du trečdaliai respondentų dažniausiai vartoja kvietinius miltus. Dešimtadalis Y grupės apklaustųjų renkasi ruginius miltus, dešimtadalis X grupės respondentų – Spelta kvietinius miltus.
3. X grupės respondentų žinios apie miltus ir jų savybes yra geresnės, lyginant su Y grupės respondentų žiniomis.

Literatūra

1. Cooper, R. (2015). Re-discovering ancient wheat varieties as functional foods. *Journal of Traditional and Complementary Medicine*, 5(3), 138–143. [žiūrėta: 2021-04-15]. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1016/j.jtcme.2015.02.004>

NUTUKIMĄ LEMIANTYS GENAI (MOKSLINIŲ ŠALTINIŲ APIE GENETINES NUTUKIMO PRIEŽASTIS APŽVALGA)

Sandra Vaskelė

*Dietetikos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Rasa Volskienė

Įvadas

Nutukusių žmonių skaičius auga kasmet ir nutukimas jau vadinamas epidemija, kadangi nutukimas yra rizikos veiksnys, galintis nulemti daugelį ligų, labai svarbu žinoti priežastis, kurios gali turėti įtakos nutukimui. Nustatyta, kad pagrindiniai nutukimą lemiantys veiksniai yra: padidėjęs suvartojamų kalorijų kiekis, sumažėjęs fizinis aktyvumas ir genetinis paveldėjimas (Brimas ir kt., 2017, Čeponis ir Čeponienė, 2018, PSO, 2020). Tyrimo problema – kokia genų reikšmė nutukimui? Darbo tikslas – aprašyti nutukimą lemiančius genus. Darbo uždaviniai: 1. Teoriškai pagrįsti paveldimumo įtaką nutukimui. 2. Aprašyti genetinę nutukimo klasifikaciją.

Raktiniai žodžiai: genai, nutukimas, paveldėjimas, KMI.

Metodologija

2021 metų sausio-balandžio mėn. duomenų bazėse PubMed Central, EBSCO Publishing, eLABa, Google Scholar atlikta mokslinių straipsnių apie genetines nutukimo priežastis paieška ir analizė. Darbe pateikiama 41 literatūros šaltinio apžvalga.

Rezultatai

Įvairūs autoriai teigia, kad priežastis, kodėl sunku numesti ir išlaikyti sumažėjusį svorį, yra nutukimo paveldimumas. Klasikiniai dvynių tyrimai parodė, kad 40-80 proc. kūno sudėtis nulemiama genetinių skirtumų tarp individų (Sheikh ir kt., 2017; Campbell, 2017; Loos ir kt., 2014; Flores-Dorantes ir kt., 2020; Humayun ir Shujaat, 2021; Verkauskienė, 2018; Thaker, 2017). Skirtingų autorių pateikiama informacija kiek genų/lokusų yra atsakingų už nutukimą varijuoja, tačiau įvairių autorių duomenimis iki šiol nustatyta apie 250 už nutukimą atsakingų genų/lokusų (Singh ir kt., 2017; Vettori ir kt., 2019; Sanghera ir kt., 2019; Gadde ir kt., 2018). Daugumos su nutukimu siejamų genų poveikis yra stipriausias smegenims ir maisto suvartojimo kontrolei (Verkauskienė, 2018). Sindrominį nutukimą lemia chromosomų persitvarkymas (Chiurazzi ir kt., 2020; Gadde ir kt., 2018). Labiausiai paplitęs yra Prader-Willi sindromas, kur fenotipui būdingas žemas ūgis, persivalgymas, svorio augimas, psichinė negalia ir elgesio problemos (Singh ir kt., 2017; Kadouh ir kt., 2017). WAGR sindromo pasekoje išsivysto metaboliniai sutrikimai tokie kaip nutukimas, hipotirozė ir atsparumas insulinui (Hol ir kt., 2021). Sindrominio pleotropinio nutukimo grupei priskiriamas Bardet-Biedl sindromas, kurio pagrindiniai simptomai yra regėjimo sutrikimai, polidaktija (papildomi pirštai), mokymosi sutrikimai, inkstų anomalijos, nutukimas (Marchese, 2020), o Cohen

sindromas pasireiškia nutukimu, hipotonija, psichinėmis negaliomis ir veido, burnos, akių ir galūnių anomalijomis (Rodrigues ir kt., 2018). Nesindrominis monogeninis nutukimas yra reta būklė, pasireiškianti sunkiu nutukimu dėl recesyvinių genų mutacijų, kodojančių metabolizmą ir apetito kontrolę pagumburyje, kūno svorio pokyčius, energijos homeostazę bei balansą ir adipogenezę (Singh ir kt., 2017; Sanghera ir kt., 2019; Chiurazzi ir kt., 2020). Nustatyta daugiau negu 12 genų (Chiurazzi ir kt., 2020; Thaker, 2017), kurie lemia monogeninį nutukimą. Darbe pateikiama šių genų apžvalga: FTO (Loos ir Yeo, 2014; Mizuno, 2018; Brimas ir kt., 2017; Flores-Dorantes ir kt., 2020), LEP (Chiurazzi ir kt., 2020; Yaghootkar ir kt., 2020; Brimas ir kt., 2017; Singh ir kt., 2017), LEPR (Yang ir Niu, 2018; Illangasekerair kt., 2020), MC4R (Chiurazzi ir kt., 2020), POMC (Candler ir kt., 2019; Flores-Dorantes ir kt., 2020), CPE (Ji ir kt., 2017; Durmaz ir kt., 2021), PCSK1 (Muhsin ir kt., 2020; Flores-Dorantes, 2020), TUB (van Vliet-Ostaptchouk ir kt., 2008; Chen ir kt., 2012). Poligeninis nutukimas yra nulemtas kelių genų mutacijų ir palyginus su monogeniniu, nedaro tokios didelės įtakos nutukimui. Išskiriamos šių genų mutacijos, lemiančios poligeninį nutukimą: mutacijos β -adrenerginėse receptorių genų šeimoje, mutacijos baltymų-skyriklių (UCP) genų šeimoje, SLC6A14 geno mutacijos (Singh ir kt., 2017).

Išvados

1. Atliktų įvairių autorių tyrimų duomenimis 40-80 proc. jautrumą nutukimui lemia individų genetiniai skirtumai.
2. Genetinis nutukimas yra skirstomas į sindrominį ir nesindrominį. Sindrominis nutukimas klasifikuojamas į nulemtą chromosomų persitvarkymo (Prader-Willi sindromas, WAGR sindromas, Sim-1 ir kt) ir pleotropinį (Bardet-Biedl, Fragile X, Cohen sindromas ir kt). Nesindrominis nutukimas skaidomas į monogeninį, kurį sukelia vieno geno mutacija (LEP, LEPR, MC4R, POMC, CPE ir kt.) ir poligeninį, kurį sukelia daugelio genų mutacijos (ADRB1/2/3, UCP1/2/3, SLC6A14).

Literatūra

1. Brimas G., Kontrimavičiūtė E., Brimienė E., Juodeikis Ž., Brimas E. (2017). Nutukimo gydymo būdai: mokomoji knyga. Vilnius: Vilniaus Universiteto leidykla.
2. Campbell Am LV. Genetics of obesity. Aust Fam Physician. 2017;46(7): 456-459. PMID: 28697287. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28697287/>
3. Candler T., Kühnen P., Prentice A.M., Silver M. (2019). Epigenetic regulation of POMC; implications for nutritional programming, obesity and metabolic

- disease, *Frontiers in Neuroendocrinology*, Volume 54, 2019, 100773, ISSN 0091-3022. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0091302219300342?via%3Dihub>
4. Chen S. F., Tsai Y. C., & Fan S. S. (2012). *Drosophila* king tubby (*ktub*) mediates light-induced rhodopsin endocytosis and retinal degeneration. *Journal of biomedical science*, 19(1), 101. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3541268/>
 5. Chiurazzi M, Cozzolino M, Orsini RC, Di Maro M, Di Minno MND, Colantuoni A. (2020). Impact of Genetic Variations and Epigenetic Mechanisms on the Risk of Obesity. *International Journal of Molecular sciences*. 2020 Nov 27;21(23):9035. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7729759/>
 6. Čeponis J., Čeponienė I. (2018). Nutukimas ir kardiometabolinės ligos. *Lietuvos endokrinologija: [mokslinė konferencija „Nutukimas: sprendimų beiškant“: tezės: 2018 m. gegužės 25 d., Kaunas]/Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Endokrinologijos klinika ir Endokrinologijos institutas. Kaunas: Medicininės informacijos centras. 2018, t. 26, Nr. 1, p. 25-25*
 7. Durmaz A., Aykut A., Atik T., Özen S., Ayyıldız Emecen D., Ata A., Işık E., Gökşen D., Çoğulu Ö. & Özkınay F. (2021). A New Cause of Obesity Syndrome Associated with a Mutation in the Carboxypeptidase Gene Detected in Three Siblings with Obesity, Intellectual Disability and Hypogonadotropic Hypogonadism. *Journal of clinical research in pediatric endocrinology*, 13(1), 52–60. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7947731/>
 8. Flores-Dorantes M. T., Díaz-López Y. E., & Gutiérrez-Aguilar R. (2020). Environment and Gene Association With Obesity and Their Impact on Neurodegenerative and Neurodevelopmental Diseases. *Frontiers in neuroscience*, 14, 863. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7483585/#B347>
 9. Gadde K. M., Martin C. K., Berthoud H. R., & Heymsfield S. B. (2018). Obesity: Pathophysiology and Management. *Journal of the American College of Cardiology*, 71(1), 69–84. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7958889/>
 10. Humayun E, Ali U, Shujaat N.(2021). Obesity a multifactorial medical problem, presentation to treatment: A Systematic Review. *Professional Med J* 2021; 28(1):1-8. <http://web.a.ebscohost.com.db.kaunokolegija.lt/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=9&sid=fa89b895-ae03-4f2d-bdd9-de3c471eb3e9%40sessionmgr4007>
 11. Hol J. A., Jongmans M., Sudour-Bonnange H., Ramírez-Villar G. L., Chowdhury T., Rechnitzer C., Pal N., Schleiermacher G., Karow A., Kuiper R. P., de Camargo B., Avcin S., Redzic D., Wachtel A., Segers H., Vujanic G. M., van Tinteren H., Bergeron C., Pritchard-Jones K., Graf N., International Society of Pediatric Oncology Renal Tumor Study Group. (2021). Clinical characteristics and outcomes of children with WAGR syndrome and Wilms tumor and/or nephroblastomatosis: The 30-year SIOP-RTSG experience. *Cancer*, 127(4), 628–638. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7894534/>
 12. Illangasekera Y. A., Kumarasiri P., Fernando D. J., & Dalton C. F. (2020). Association of the leptin receptor Q223R (rs1137101) polymorphism with obesity measures in Sri Lankans. *BMC research notes*, 13(1), 34. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6966896/>
 13. Yaghootkar H., Zhang Y., Spracklen CN. Ir kt. (2020). Genetic Studies of Leptin Concentrations Implicate Leptin in the Regulation of Early Adiposity. *Diabetes*. 2020 Dec;69(12):2806-2818. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32917775/>
 14. Yang Y., & Niu T. (2018). A meta-analysis of associations of LEPR Q223R and K109R polymorphisms with Type 2 diabetes risk. *PLoS one*, 13(1), e0189366. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5749718/>
 15. Ji L., Wu H. T., Qin X. Y., & Lan R. (2017). Dissecting carboxypeptidase E: properties, functions and pathophysiological roles in disease. *Endocrine connections*, 6(4), R18–R38. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5434747/>
 16. Kadouh H. C., Acosta A. (2017). Current paradigms in the etiology of obesity. *Techniques in Gastrointestinal Endoscopy*. Volume 19, Issue 1, 2017, pages 2–11. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1096288316300833>
 17. Kaur Y, de Souza RJ, Gibson WT, Meyre D. A systematic review of genetic syndromes with obesity. *Obes Rev*. 2017 Jun;18(6):603-634. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28346723/>
 18. Loos R. J. (2018). The genetics of adiposity. *Current opinion in genetics & development*, 50, 86–95. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6089650/>
 19. Loos, R. J., & Yeo, G. S. (2014). The bigger picture of FTO: the first GWAS-identified obesity gene. *Nature reviews. Endocrinology*, 10(1), 51–61. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4188449/>
 20. Marchese E., Ruoppolo M., Perna A., Capasso G., & Zacchia, M. (2020). Exploring Key Challenges of Understanding the Pathogenesis of Kidney Disease in Bardet-Biedl Syndrome. *Kidney international reports*, 5(9), 1403–1415. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7486190/>
 21. Mizuno T. M. (2018). Fat Mass and Obesity Associated (FTO) Gene and Hepatic Glucose and Lipid Metabolism. *Nutrients*, 10(11), 1600. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6266206/>
 22. Muhsin N., Bentley L., Bai Y., Goldsworthy M., & Cox R. D. (2020). A novel mutation in the mouse *Pcsk1* gene showing obesity and diabetes. *Mammalian genome : official journal of the*

- International Mammalian Genome Society, 31(1-2), 17–29.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7060156/>
23. Singh RK., Kumar P., Mahalingam K. (2017). Molecular genetics of human obesity: A comprehensive review. *C R Biologies.*, 340(2), 87-108. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28089486/>
 24. Sheikh, A., Nasrullah, A., Haq, S., Akhtar, A., Ghazanfar, H., Nasir, A., Afzal, R., Bukhari, M., Chaudhary, A., Naqvi, S. (2017). The Interplay of Genetics and Environmental Factors in the Development of Obesity. *Cureus*, 9(7), e1435. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5587406/>
 25. Santa María L., Aliaga S., Faundes V., Morales P., Pugin Á., Curotto B., Soto P., Peña M. I., Salas I., & Alliende M. (2016). FMR1 gene mutations in patients with fragile X syndrome and obligate carriers: 30 years of experience in Chile. *Genetics research*, 98, e11. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6865162/>
 26. Sanghera, D. K., Bejar, C., Sharma, S., Gupta, R., & Blackett, P. R. (2019). Obesity genetics and cardiometabolic health: Potential for risk prediction. *Diabetes, obesity & metabolism*, 21(5), 1088–1100. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6530772/>
 27. Thaker VV. Genetic and epigenetic causes of obesity. (2017). *Adolesc Med State Art Rev*. 2017 Fall;28(2):379-405. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30416642/>
 28. Verkauskienė R. (2018). Endokrininės ir genetinės nutukimo priežastys. Lietuvos endokrinologija: [mokslinė konferencija „Nutukimas: sprendimų beiškant“: tezės: 2018 m. gegužės 25 d., Kaunas] / Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Endokrinologijos klinika ir Endokrinologijos institutas. Kaunas: Medicininės informacijos centras, 2018, t. 26, Nr. 1.
 29. Vettori A, Pompucci G, Paolini B, Del Ciondolo I, Bressan S, Dundar M, Kenanoğlu S, Unfer V, Bertelli M; Geneob Project. (2019). Genetic background, nutrition and obesity: a review. *European Review for Medical and Pharmacological Sciences*. 2019 Feb; 23 (4): 1751-1761. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30840300/>
 30. van Vliet-Ostaptchouk J. V., Onland-Moret N. C., Shiri-Sverdlov R., van Gorp P. J., Custers A., Peeters P. H., Wijmenga C., Hofker M. H., & van der Schouw Y. T. (2008). Polymorphisms of the TUB gene are associated with body composition and eating behavior in middle-aged women. *PloS one*, 3(1), e1405. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2157487/>
 31. World Health Organization. Obesity and overweight. [žiūrėta 2021 02 13]. Prieiga per internetą: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight>

FIZINIO SUVARŽYMO PRIEMONIŲ TAIKYMAS PSICHIATRINĖJE SLAUGOJE: SUBJEKTYVIOS BENDROSIOS PRAKTIKOS SLAUGYTOJŲ PATIRTYS

Ineta Žalkauskaitė

*Bendrosios praktikos slaugos studijų programa
Kauno kolegija*

Darbo vadovė – dr. Daiva Bartušienė

Ivadas

Fizinio suvaržymo taikymas psichiatrijos profilio pacientų slaugoje yra aktuali ir kompleksinė problema, apimanti klinikiškus, teisinius, etinius, moralinius aspektus. Klinikiniai standartai susiję su fiziniu suvaržymo taikymu psichiatrinėje slaugoje nuolat keitėsi: nuo visiškų pacientų autonomijos nepaisymo iki bandymo bendradarbiauti ir taikyti žodinio susitarimo principą (Vaiseta, 2018). Šiandien fizinio suvaržymo priemonių taikymas psichiatrinėje slaugoje aptariamas ne tik moraliniu, teisiniu, medicininu, bet ir sociologiniu bei istoriniu požiūriu į diskusijas įtraukiant tiek medicinos personalo, tiek pacientų perspektyvas (Hamid, Daulima, 2018). Tyrimo problema – subjektyvios psichikos sveikatos slaugytojų patirtys ir iššūkiai taikant fizinio suvaržymo priemones. Tikslas – atskleisti psichikos sveikatos slaugytojų subjektyvias patirtis, taikant fizinio suvaržymo priemones. Uždaviniai: 1. Aptarti mokslinę literatūrą, susijusią su fiziniu suvaržymo priemonių taikymo indikacijų, psichiatrijos praktikoje, raidą. 2. Atskleisti psichikos sveikatos pacientus slaugančių slaugytojų subjektyvias patirtis, naudojant fizinio suvaržymo priemones, slaugos praktikoje. **Raktiniai žodžiai:** psichikos sveikata, psichiatrija, fizinis suvaržymas, slauga.

Metodologija

Darbe atlikta literatūros analizė, taikytas kokybinio tyrimo metodas (pasirinktas įrankis – pusiau struktūruotas interviu). Tyrimas atliktas 2020 metų spalio-lapkričio mėnesiais jame dalyvavo 14 bendrosios praktikos slaugytojų, dirbančių psichiatrijos ligoninėse, turinčių ne mažiau nei penkerių metų darbo stažą ir savo medicininėje darbo praktikoje turėjusių patirties taikant fizinio suvaržymo priemones. Pusiau struktūruoti interviu atlikti pagal iš anksto paruoštą klausimyną, kurį sudarė trys klausimų blokai. Visi pokalbio įrašai buvo transkribuojami, respondentams suteikti pseudonimai. Analizuojant empirinius duomenis buvo išskirtos svarbiausios kategorijos, subkategorijos, atlikta gautų duomenų interpretacija.

Rezultatai

Tyrimo metu atskleista, kad psichikos sveikatos pacientų slaugoje dirbantis personalas nuolat susiduria su įvairiais

profesiniais ir psichologiniais iššūkiais: verbaline ir fizine pacientų agresija, sudėtinga komunikacija su pacientais, emociniais išgyvenimais, kylančiais dėl abejonų: ar tinkamai buvo įvertintos indikacijos ir panaudota fizinio suvaržymo priemonė, ar tai nepakenks tolimesniems santykiams su pacientais. Slaugytojos teigia, kad po atliktos fizinio suvaržymo procedūros, beveik visada jaučia kaltę, gailėstį ir kitas neigiamas emocijas. Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kokias strategijas renkasi slaugytojos, norėdamos sumažinti darbo metu patirtą psichologinę įtampą. Slaugytojos įvardijo, kad sumažinti įtampą padeda pokalbiai su kolegomis, buvimas gamtoje, atsipalaidavimo technikos, skaitymas ir kt. Tyrimas taip pat atskleidė, kad slaugytojos ne visada yra tinkamai informuotos apie indikacijas taikant fizinį suvaržymą. Tyrimo metu atskleista, kad personalas itin didelį dėmesį skiria komandiniam darbui fiksavimo metu.

Išvados

1. Mokslinės literatūros analizė atskleidė, kad klinikiniai standartai susiję su fiziniu suvaržymo taikymu psichiatrinėje slaugoje nuolat keitėsi, psichikos sveikatos slaugytojoms fizinio suvaržymo taikymas jų kasdieninėje praktikoje sukelia neigiamas emocijas.
2. Psichikos sveikatos pacientus slaugančios slaugytojos susiduria su įvairiais profesiniais ir psichologiniais iššūkiais (verbaline ir fizine pacientų agresija, sudėtinga komunikacija), po atliktos fizinio suvaržymo procedūros beveik visada jaučia kaltę, gailėstį ir kitas neigiamas emocijas. Sumažinti patirtą įtampą joms padeda pokalbiai su kolegomis, buvimas gamtoje, atsipalaidavimo technikos, skaitymas.

Literatūra

1. Vaiseta T. (2016). Sovietų Lietuvos psichiatrijos modelio apibrėžimas: vienos ligoninės atvejis. Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraštis T. 39. Vilnius. ISSN 1392-0502
2. Achir Yani Syuhaimie Hamid, M., & Daulima, N. H. C. (2018). The experience of restraint-use among patients with violent behaviors in mental health hospital. *Enfermeria Clinica*, 28, 295-299. [https://doi.org/10.1016/S1130-8621\(18\)30173-6](https://doi.org/10.1016/S1130-8621(18)30173-6)

Užsakymas I-2371.
Leido Kauno kolegijos Reklamos ir medijų centras,
Pramonės pr. 20, 50468 Kaunas